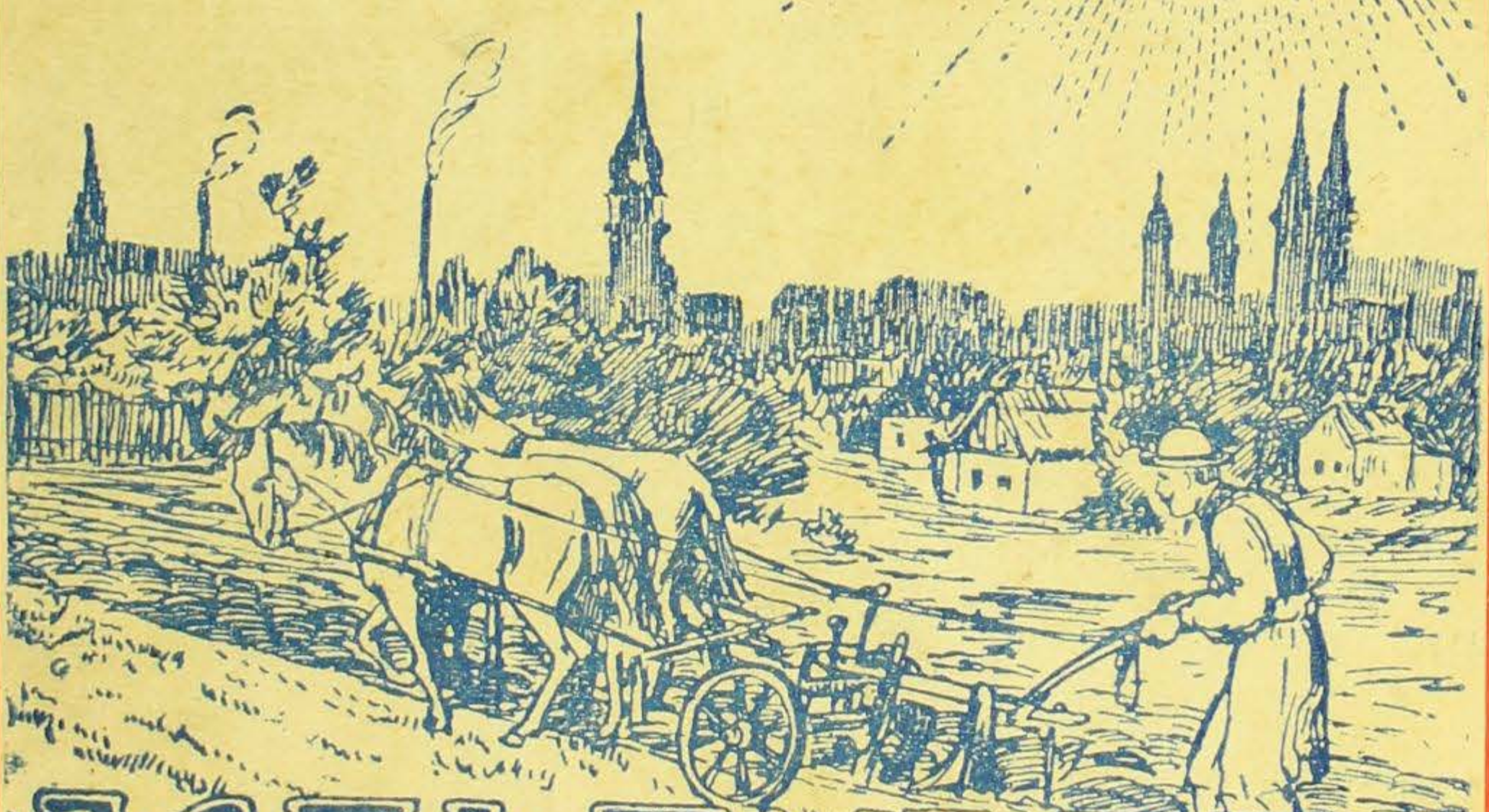

SUBOTIČKA

DANIČA

KALENDAR

ZA 1940. GOD.

3 KNJIGE ZA 15 DINARA

mogu dobiti članovi „Subotičke Matice“ i to naš jedini kalendar bačkih Hrvata

1. „Subotičku Danicu“ za god. 1940.
2. „Majčin grijeh“ od Branka Klarića
3. „Pravni život na selu“ od dra Mije Lehpamera

Član „**Subotičke Matice**“ može postati svaki bunjevačko-šokački Hrvat, koji jedanput zauvijek uplati u Upravi „Sub. Matice“ (Paje Kujundžića, 9., Subotica) samo 10 — dinara.

Bački Hrvati! Upisujte se u „**Subotičku Maticu**“, jer ćete time ojačati ovu svoju prosvjetnu ustanovu, koja preko dobrih knjiga i listova štiti i brani naše hrvatske i katoličke svetinje. Zato ne smije biti ni jednog svijesnog bunjevačko-šokačkog Hrvata, koji se smjesta ne začlani u „**Subotičku Maticu**“.

U „Subotičkoj Matici“ se mogu dobiti ove knjige:

- B. Rajić: Bunjevčice
- „ Našim šorom
- L. Budanović: Velika slava Božja
- I. Prčić: Bunjevački običaji
- „ Subotica i Bunjevci
- „ Bunjevačke nar. pisme
- A. Ćv. Miroljub: Pjesme
- P. Pekić: Oslob. Vojvodine
- „ Propast Austrougarske
- J. Andrić: Srijemske elegije
- „ Najljepši među otocima
- M. Evetović: Život biskupa Ivana Antunovića
- A. Kokić: Klasovi pjevaju
- „ Slikovnica za djecu
- A. Jakšić: U dolini zaborava
- „ Zov mladosti i proljeća
- „ Marija

المجلد السابع والخمسون

57. GODINA

المجلد السابع والخمسون

SUBOTIČKA DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)
INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97. 2P

SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

ZA PRESTUPNU GODINU

1940.

OSNOVAO POP PAJO KUJUNDŽIĆ 1883. GOD.

Za uredništvo i izdavače odgovara: BLAŠKO RAJIĆ Subotica, Beogradski put 52.

KRALJEVSKA PORODICA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Njegovo Veličanstvo

KRALJ PETAR II.

rođen u Beogradu 6. rujna 1923. godine.

Njeno Veličanstvo

KRALJICA-MATI MARIJA

rođena u Goti 27. prosinca 1899. godine kći Rumunjskog Kralja
Ferdinanda I.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KRALJEVIĆ TOMISLAV

rođen u Beogradu 19. siječnja 1928. godine.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KRALJEVIĆ ANDREJ

rođen na Bledu 28. lipnja 1929. godine.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KNEZ NAMJESNIK PAVLE

rođen u Petrogradu 15. travnja 1893. godine.

Njeno Kraljevsko Visočanstvo
KNJEGINJA OLGA

kći Kraljevića Nikole Grčkog
rođ. u Dvorcu Tatorju (Grčka)
27. svibnja 1903. god.

Njeg. Kraljevsko Visočanstvo
KNEZ ALEKSANDAR

rođ. u Yajt Lođju (Engleska)
13. kolovoza 1924. godine.

Njeg. Kraljevsko Visočanstvo
KNEZ NIKOLA

rođen u Londonu 29. lipnja
1928. god.

Njeno Kraljevsko Visočanstvo
PRINC. JELISAVETA

rođena u Beogradu 7. travnja
1936. god.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KRALJEVIĆ ĐORĐE

rođen na Crn. Rijeci 27. kolovoza 1887. godine.

KRŠĆANSKA GODINA 1940. JEST PRESTUPNA GODINA

Zvijezda vladarica je S U N C E

I. ČETIRI GODIŠNJA DOBA

Proljeće počinje 20. ožujka u 7 sati i 24 minuta uveče.

Ljeto počinje 21. lipnja u 2 sata i 37 minuta popodne.

Jesen počinje 23. rujna u 5 sati i 46 minuta ujutro.

Zima počinje 22. prosinca u 0 sati i 55 minuta ujutro.

II. POMIČNE SVETKOVINE

Sedamdesetnica	21. siječnja
Čista srijeda	7. veljače
Uskrs	24. ožujka
Spasovo	2. svibnja
Duhovi	12. svibnja
Presv. Trojstvo	19. svibnja
Tijelovo	23. svibnja
Srce Isusovo	31. svibnja
Krist Kralj	27. listop.
Prva nedj. Adventa	1. prosin.

III. POSTOVI

Treća zapovijed crkvena nalaže nam post dvije vrsti i to: **nemrs i post**

1. **Nemrs** sastoji se u tom, da svaki kršćanin počam od 7 god. do smrti ne jede mesa od živine vruće krvi. Mašču zaprigati jela slobodno je u svako doba. Takav se nemrs obdržava svakog petka preko godine.

2. **Post** je određen samo za odrasle od 21. g. do 60 i obdržava se tako, da se može jesti triput na dan, a samo jedared do sitosti. Ako je u ove dane po dopustu Crkve slobodno mesa jesti, ipak ostaje **post bez nemrsa**. Ovakav je post bez nemrsa **olakšan post**. Tako se obdržavaju svi dani u Korizmi osim petka. U oči Svi Svetih, kod Kvatrih posta srijeda i subota.

3. **Strogi post** sadržaje i **nemrs i post** i t. ki su strogi postovi: petkovi u korizmi i u Kvatrih, čista srijeda, u oči Duhova Velike Gospojine i Božića.

Ako na petak pada zapovijedna svetkovina nema ni nemrsa ni posta.

IV. KVATRENI POSTOVI

Proljetni 14. 16. 17. veljače; **Ljetni** 15. 17. 18. svibnja; **Jesenski** 18. 20. 21. rujna; **Zimski** 18. 20. 21. prosinca.

V. POMRČINE 1940.

U 1940. godini bit će dvije pomrčine Sunca. U srednjoj Evropi se ne će vidjeti niti jedna.

Potpuna pomrčina Sunca 7. travnja 1940. Ova pomrčina će biti vidljiva u Sjevernoj Americi, sjevernom dijelu Južne Amerike, na Tihom Oceanu i najsjevernijem dijelu Nove Zelandije. Pomrčina počinje u 6 sati 17 minuta poslije podne, a svršava u 0 sati 24 minute iza ponoći.

Potpuna pomrčina Sunca 1. listopada 1940. Pomrčina će biti vidljiva u Srednjoj Americi, Južnoj Americi, Atlantskom Oceanu, Južnoj Africi i na Madagaskaru. Pomrčina počinje u 11 sati 8 minuta prije podne, a završava u 4 sata 19 minuta po podne.

VI. VELIKI BLAGDANI I NORME

Glazba i plesanje zabranjeno je i po državnom zakonu u zadnja tri dana Velikoga tjedna, na prvi dan Uskrsa i Duhova, na Tijelovo, Badnjak i Božić. Vjerna pak djeca katoličke Crkve uzdržavaju se od toga još i u ozbiljno vrijeme adventa i u pokorničko vrijeme korizme te u kvatrene dane.

Kazališne predstave zabranjene su na iste dane osim na Tijelovo.

Norme: Božić, Uskrs, Duhovi, Tijelovo, Velika Gospa, Svi Sveti.

Državni praznici: 28. lipnja, 6. rujna, i 1. prosinca.

VII. SVETKOVANJE NEDJELJE I BLAGDANA

1. Prema propisima katoličke Crkve treba da svaki katolik, koji je navršio 7 godina pribiva **svetoj Misi** i to cijeloj; inače griješi, ako ga ne ispriča važan razlog.

2. **Ne smiju se obavljati težački poslovi** ni bučne rasprave kao ni sajmovi.

3. **Treba slušati kršč. nauk** i vjersku pouku. Na to su i pod teški grijeh obvezani osobito oni, koji ne znadu ni temeljnih istina katoličke vjere.

Siječanj

BROJI 31 DAN

Januar

TRI KRALJA DONESOŠE ISUSU ZLATA, TAMJANA I MIRHE.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Ponedj.	1 Nova Godina	19 Bonif. m.
Utorak	2 Ime Isusovo ☾	20 Ignacije B.
Srijeda	3 Genoveva	21 Julijana m.
Četvrt.	4 Tito biskup	22 Anast. m.
Petak	5 Telesfor †	23 10 m. na K.
Subota	6 Sv. Tri Kralja	24 Nav. B. (B)
1. tjed.	Kad bi Isusu 12 godina. Lk. 2, 42—62.	
Nedjelj.	7 1. po B, Sv. Obitelj	25 Rož. Hrist.
Ponedj.	8 Severin	26 Zbor p. B.
Utorak	9 Julijan i Bazil ☺	27 Stjep. prv.
Srijeda	10 Nikanor đakon	28 Muč. u N.
Četvrt.	11 Higin (Nevesin)	29 Nevina dj.
Petak	12 Ernest op. †	30 Anisija m.
Subota	13 Hilarij, Bogomir	31 Melanija
2. tjed.	Svadba u Kani Galilejskoj. Iv. 2, 1—11.	
Nedjelj.	14 2. po B., Feliks (Sreć.)	1 O. G., N. G.
Ponedj.	15 Pavao p., Mavro	2 Silvestar p.
Utorak	16 Marcel papa, Oton m.	3 Malah. pr.
Srijeda	17 Antun pust., op. ☾	4 Zb. 70 u. H.
Četvrt.	18 Stol. sv. P. u Rimu, Pr.	5 Naveč. B.
Petak	19 Marije m. Kanut kr. †	6 Bogojavlj.
Subota	20 Fabijan i Sebast. m.	7 Zb. s. Iv. K.
3. tjed.	O poslenicima u vinogradu. Mt 20, 1—16.	
Nedjelj.	21 Sedamdesetnica, Ag.	8 1. po B. G.
Ponedj.	22 Vincencije i Anast.	9 Poliuek m.
Utorak	23 Zaruke BDM, Rəjm.	10 Grig. N. b.
Srijeda	24 Timotej biskup i m.	11 Teod Vel.
Četvrt.	25 Obraćenje sv. Pav. ☺	12 Tatjana m.
Petak	26 Polikarp bis. i muč †	13 Erm. i Strat.
Subota	27 Ivan Zlatousti b.	14 Sv. O. na S.
4. tjed.	Iziđe sijač da sije sjeme .. Lk. 8. 4—15.	
Nedjelj.	28 Šezdesetnica, Pet. N.	15 2. po B. Pi I.
Ponedj.	29 Franjo Sal b.	16 Petar u l.
Utorak	30 Martina dj. i m.	17 Ant. Vel.
Srijeda	31 Ivan Bosko isp. ☾	18 Atan. i Ćiril

SIJEČANJ

posvećen je presv.
Imenu Isusovom.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 7 s. 39	4 s. 19
11. 7 s. 38	4 s. 30
21. 7 s. 35	4 s. 39

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ trećak, 2. u 5 s. 56 m. ujutro.
- mlađ, 9. u 2 s. 53 m. popodne.
- ☾ prvak, 17. u 7 s. 21 m. uveče.
- ☺ uštap, 25. u 0 s. 22 m. ujutro.
- ☾ trećak, 31. u 3 s. 47 m. popodne.

VRIJEME

Do 3. oblačno i nešto hladno, od 4. do 6. kiša, od 7. do 10. malo hladno, 11. jaka kiša, a od 23. do kraja vjetrovito, maglovito i snježno.

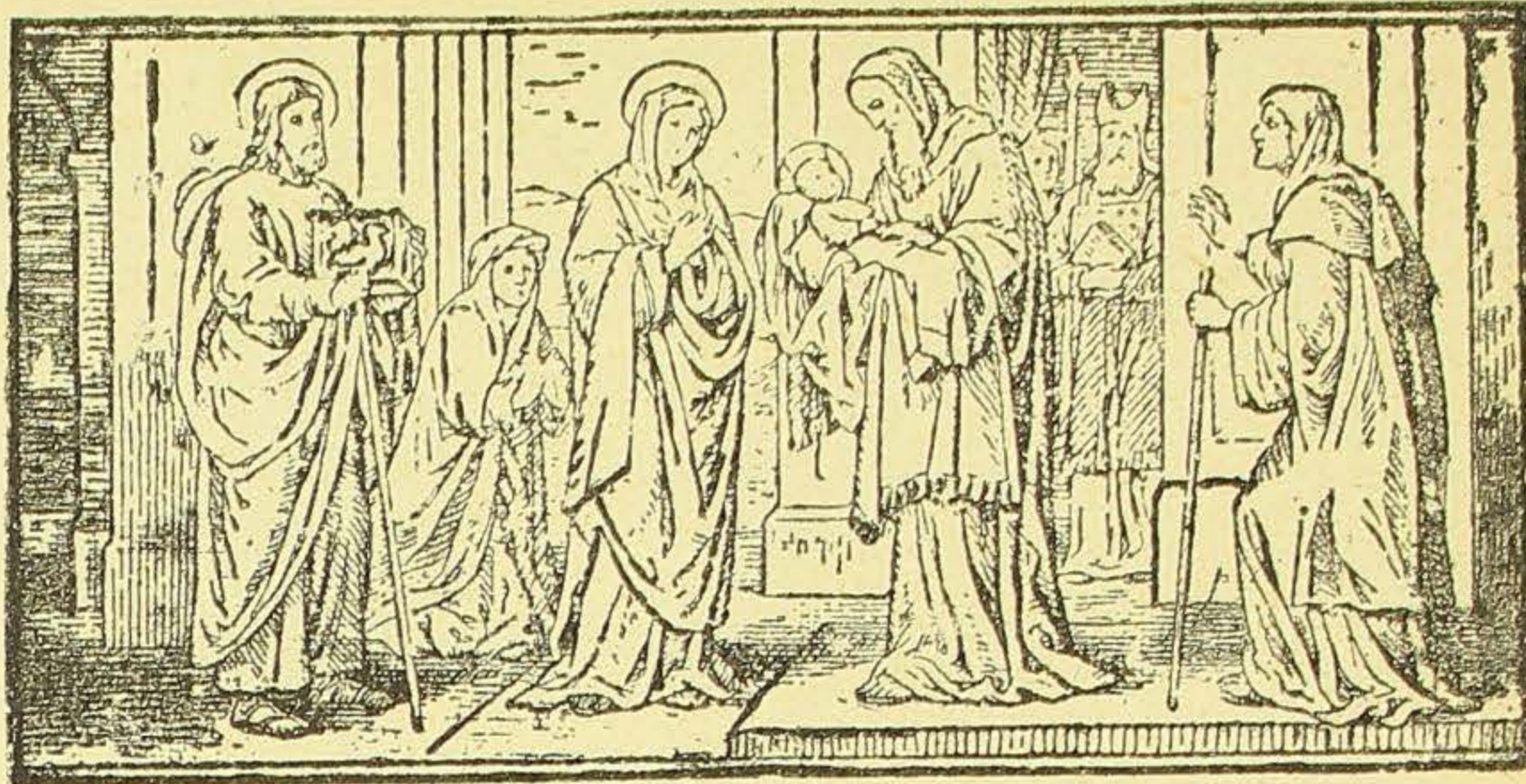
U siječnju vode
Vino nam ode.

Veljača

BROJI 29 DANA

Februar

ISUSE, MARIJO, JOSIPE POMOZITE NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
Četvrt.	1 Ignacije b. i muč.	19 Makarije p.
Petak	2 Sviječnica †	20 Eutimije V.
Subota	3 Blaž b. i muč. (Vlaho)	21 Maks. isp.
5. tjed. Isus ozdravi slijepoga. Lk. 18. 31—43.		
Nedjelj.	4 Poklade Andrija Kor.	22 3. po B. T.
Ponedj.	5 Agata, Izidor	23 Kliment m.
Utorak	6 Tito b., Doroteja	24 Ksenija
Srijeda	7 <i>Pepelnica</i> , †	25 Greg. Bog.
Četvrt.	8 Ivan Matski, Hon. ● †	26 Ksenofont
Petak	9 Ćiril Aleks., Apol. †	27 Ivan Zlat.
Subota	10 Skolastika, Silvan †	28 Efrem Sir.
6. tjed. Isusa kuša đavao. Mt. 4, 1—11.		
Nedjelj	11 1. Čista , Uk. G. L.	29 4. po Bog.
Ponedj.	12 7 utemelj., Damjan †	30 Tri Svet.
Utorak	12 Katarina R., St. op. †	31 Kir. i Ivan
Srijeda	14 Valentin (Zdr.) m. Kv. †	1 Trifon mč.
Četvrt.	15 Faustin i Jov. (Vit) †	2 Sret. (Svij.)
Petak	16 Jul. dj. i m. ☾ Kv. †	3 Sim. i Ana
Subota	17 Konstan., Don. Kv. †	4 Izidor pos.
7. tjed. Isus se preobrazi na gori. Mt. 17, 1—9.		
Nedjelj.	18 2. Pačista , Bernar.	5 Ned. M. i F.
Ponedj.	19 Konrad	6 Vukol
Utorak	20 Eluterije b. i muč. †	7 Partenije b.
Srijeda	21 Eleonora, Irena dj. †	8 Teod i Zah.
Četvrt.	22 Stol. sv. Petra u Ant. †	9 Nikifor mč.
Petak	23 Petar Dam., Rom. ☽ †	10 Haralamp.
Subota	24 Prestupni dan †	11 Vlas. (B) b.
8. tjed. Isus izgoni đavla. Lk. 11, 14—28.		
Nedjelj.	25 3. Bezimena , Mat.	12 Ned. bl. sin.
Ponedj.	26 Viktorin mč. †	13 Martinijan
Utorak	27 Aleksandar b. i mč. †	14 Auksentije
Srijeda	28 Gabriel, Leand. †	15 Onesim
Četvrt.	29 Roman opat †	16 Pamfil. i dr.

VELJAČA

posvećen je Svetoj
Obitelji.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 7 s 25	4 s. 54
11. 7 s. 8	5 s. 13
21. 6 s. 52	5 s. 28

MJESEČEVE MIJENE

- mlađ 8. u 8 s. 45 m. pr. pod.
- ☾ prvak 16. u 1 s. 55 m popodne.
- ☽ uštap 23. u 10 s. 55 m. pr. podne.

VRIJEME

1. do 6. magla i vjetar, 8. vedro i hladno, 9. do 12. naoblaceno, kiša i snijeg, 13. do 16. vedro i hladno, 18. kiša i snijeg, 19. do 20. vjetar, 22. do 26. lijepo, noći hladne, a onda kišovito.

Sveti Matija
Led razbija;
Kad ga nema
On ga sprema

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

Н А Р О Д Н А И М Е Н А

1. veljače; Ognjan	14. „ Zdravko	23. „ Čudomil
3. „ Vlaho	15. „ Vitomir	25. „ Hrvoje
5. „ Dobrana	17. „ Stojanka	26. „ Branimir
8. „ Slavin	22. „ Gojislav	28. „ Bogoljub
13. „ Lijepa		

BOLJE TI JE IZGUBITI GLAVU, NEGO SVOJU OGRIJEŠITI DUŠU.

Ožujak

BROJI 31 DAN

Mart

ZARUČNIČE BOGORODIČIN MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
Petak	1 Albin b. ☾ †	17 Teodor Tir.
Subota	2 Simplicije †	18 Lav papa
9. tjed.	Isus nahrani 5000. ljudi Iv. 6, 1—15.	
Nedjelj.	3 4. Sridop. Kunig.	19 N. Mesop.
Ponedj.	4 Kazimir, Budimir †	20 Lav b. Kat.
Utorak	5 Eusebije †	21 Timotej
Šrijeda	6 Perpetua i Felicita †	22 Mč. u Evg.
Četvrt.	7 Toma Akvinski †	23 Pol. b. i m.
Petak	8 Ivan od Boga †	24 Glav. Iv. Kr.
Subota	9 Franciska R. ud. ☉ †	25 Tarasije
10. tjed.	Židovi hoće kamenovati Isusa. Iv. 8, 46—59.	
Nedjelj.	10 5. Gluha, 40 muč.	26 N. Sirop.
Ponedj.	11 Heraklije, Eulogije †	27 Pr. (p. post.)
Utorak	12 Grgur Veliki papa †	28 Vasilije p.
Šrijeda	13 Rozalija (Ruža) †	29 Kasijan
Četvrt.	14 Matilda †	1 Eud. muč.
Petak	15 7. Žal. BDM. †	2 Teodot m.
Subota	16 Heribert b., Cirijak †	3 Eut i dr. m.
11. tjed.	Isus ulazi svečano u Jerusalem Mt. 21, 1—9.	
Nedjelj.	17 6. Cvjetna, Patr. b. ☾	4 1. n. v. pos.
Ponedj.	18 Ćiril Jer., Eduard †	5 Kanon mč.
Utorak	19 Josip zar. B. D. M. †	6 42 muč.
Šrijeda	20 Niketa †	7 Vasilije p.
Četvrt.	21 Veliki četvrtak †	8 Teofilakt b.
Petak	22 Veliki petak †	9 40 muč.
Subota	23 Velika subota ☿ †	10 Kod. i dr. m.
12. tjed.	Isus uskrsnu iz groba. Mk. 16, 1—7.	
Nedjelj.	24 USKRS	11 2. n. v. pos.
Ponedj.	25 Drug. dan Us. Blagov.	12 Teofan isp.
Utorak	26 Emanuel	13 Nikifor
Šrijeda	27 Ivan Damasc., Rupert	14 Benedikt
Četvrt.	28 Ivan Kapistran	15 Agapije m.
Petak	29 Eustazij, Jona †	16 Savin mč.
Subota	30 Kvirin, Viktor ☾	17 Aleksije
13. tjed.	Isus dođe na zatvorena vrata. Iv. 20, 19—31	
Nedjelj.	31 Mladi Uskrs, Benj.	18 3. n. v. pos.

OŽUJAK

posvećen je sv.
Josipu

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 6 s. 36	5 s. 41
11. 6 s. 18	5 s. 8
21. 5 s. 59	6 s. 8

MJESEČEVE MIJENE

☾ trećak 1. u 3 s. 35 m. ujutro.
☉ mlađ 9. u 3 s. 23 m. ujutro.
☾ prvak 17. u 4 s. 25 m. ujutro.
☺ uštap 23. u 8 s. 33 m. uveče.
☾ trećak 30. u 5 s. 20. m. popodne

VRIJEME

Od 1. do 6. studeno, 8. do 17. suho i studeno, 19. vjetar, snijeg i kiša, 20. do 23. kiša i hladno, popodne vedro, od 26. do konca jutrom poledica.

Bolje da te majka bije,
Neg ožujsko sunce grije.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

П А Р О Д Н А И М Е Н А

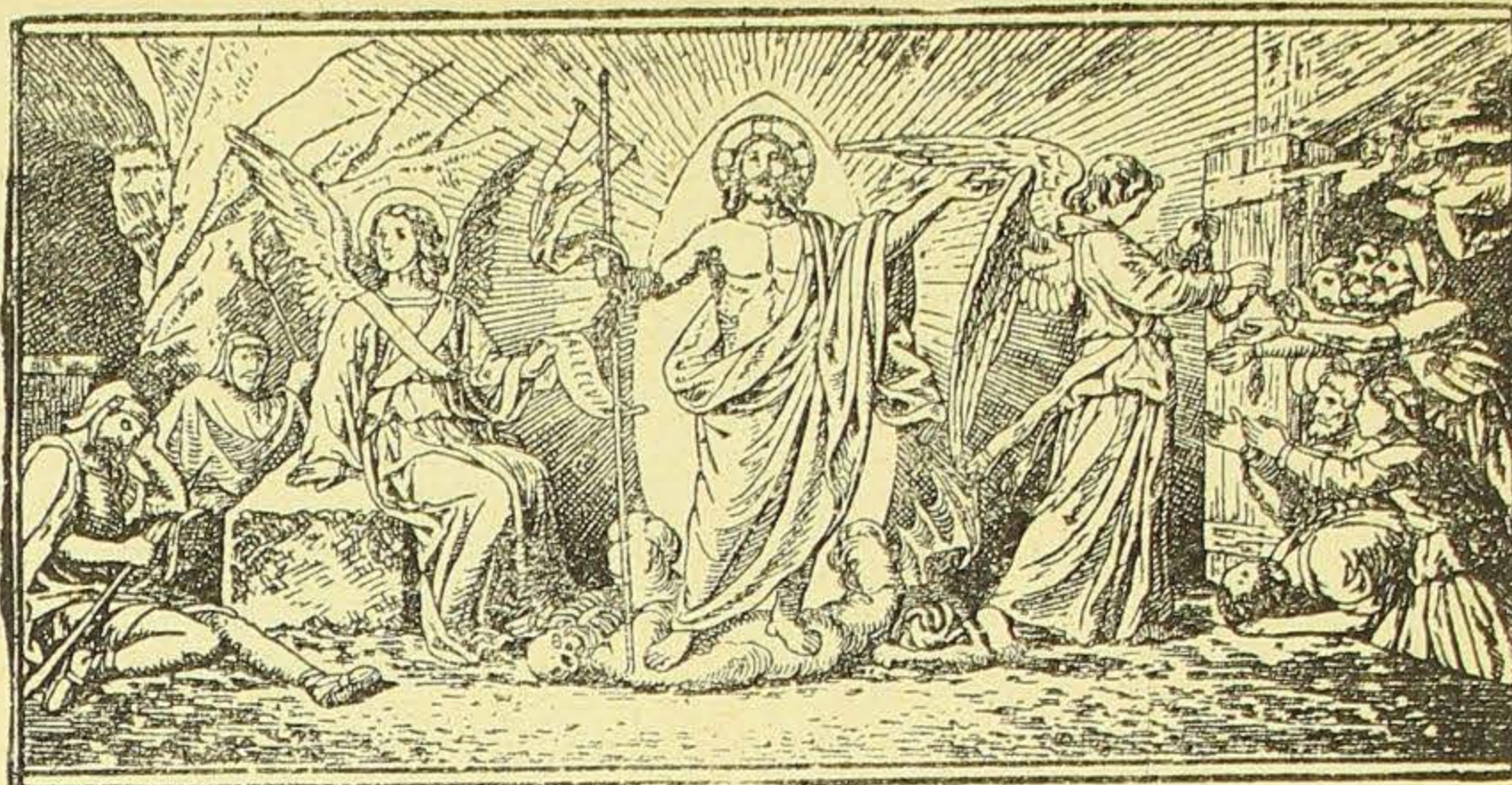
1. ožujka: Bjelimir	13. „ Ruža	23. „ Dražem
2. „ Tihomir	15. „ Žarko	25. „ Predrag
4. „ Kazimir	18. „ Slavoljub	27. „ Branko
5. „ Dragomir	20. „ Dobrovoy	29. „ Branivoj
7. „ Tomidrag	21. „ Boljeslav	30. „ Vojmir

SLOGA OD BOGA, NESLOGA OD ZLOGA.

Travanj

BROJI 30 DANA

April

NEMA GA TU, ON USKRSNU.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Ponedj.	1 Hugo b.	19 Hrisanti i D.
Utorak	2 Franjo Paulski	20 Mon. sv. S.
Srijeda	3 Rikard	21 Jakob isp.
Četvrt.	4 Izidor b.	22 Vasilije m.
Petak	5 Vincencije Fer. †	23 Nikon
Subota	6 Siksto, Celestin	24 Zaharija i J.

14. tjed. Priča o dobrom pastiru. Iv. 10. 11—16.

Nedjelj.	7	2. po Uskrsu, Her. ●	25	4. n. v. p., B.
Ponedj.	8	Dioniz b.	26	Zborarh. G.
Utorak	9	Zašt. sv. Josipa	27	Matrona
Srijeda	10	Mehtilda, Ezekiel	28	Hilarij
Četvrt.	11	Leon I papa	29	M. K. idr. m.
Petak	12	Julije papa †	30	Ivan sp. Lj.
Suota	13	Hermenegido mč.	31	Ipatije

15. tjed. Malo i ne ćete me više vidjeti. Iv. 16. 16—22.

Nedjelj.	14	3. po Uskr., Just. mč.	1	5. n. v, pos.
Ponedj.	15	Basilisa i Anast. ☾	2	Tito čud.
Utorak	16	Kalist, Enkratida	3	Nikita isp.
Srijeda	17	Rudolf (Radojica)	4	Josip i Gr.
Četvrt.	18	Apolonij, Galdin	5	Teodul i A.
Petak	19	Krescencij, Timon †	6	Eut. nadb.
Subota	20	Suplicije	7	Georgije b.

16. tjed. Idem k Onomu, koji me je poslao. Iv. 16. 5—14.

Nedjelj.	21	4. po Uskr., Ansel.	8	Cvjetna N.
Ponedj.	22	Soter i Kajo ☽	9	Eupsihi m.
Utorak	23	Adalbert	10	Terencije
Srijeda	24	Đurđevo	11	Antipa mč.
Četvrt.	25	Marko vandelist	12	Vel. četvrt.
Petak	26	Klet i Marcelin †	13	Vel. petak
Subota	27	Ozana Kotorska, P. K.	14	Vel. subota

17. tjed. Ako što zaištete od Oca u ime moje. Iv. 16, 23—30.

Nedjelj.	28	5. po Uskr., Pav od K.	15	USKRS
Ponedj.	29	Petar m., Tvr. } Prosni ☾	16	Uskrsni p.
Utorak	30	Katarina Sij. } dani	17	Uskrsni ut.

TRAVANJ

posvećen ještovanju sv. 5 Rana Isusovi.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 5 s. 34	6 s. 22
11. 5 s. 16	6 s. 35
21. 5 s. 1	6 s. 48

MJESEČEVE MIJENE

- mladž 7. u 9 s. 18 m. noću.
- ☾ prvak 15. u 2 s. 46 m. popodne.
- ☽ uštap 22. u 5 s. 37 m. ujutro
- ☾ trećak 29. u 8 s. 49 m. pr. podne.

VRIJEME

Do 6. studeno i oporo, 7. toplo i vedro. 8. vjetrovito i ponešto kiše, od 9. do 11. vedro i toplo, 16. oluja, od 19. do 25. promjenljivo, od 25. do kraja hladno i oblačno.

Vedri li se travanj noću škodi vinu ko i voću.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D	p.

Н А Р О Д Н А И М Е Н А

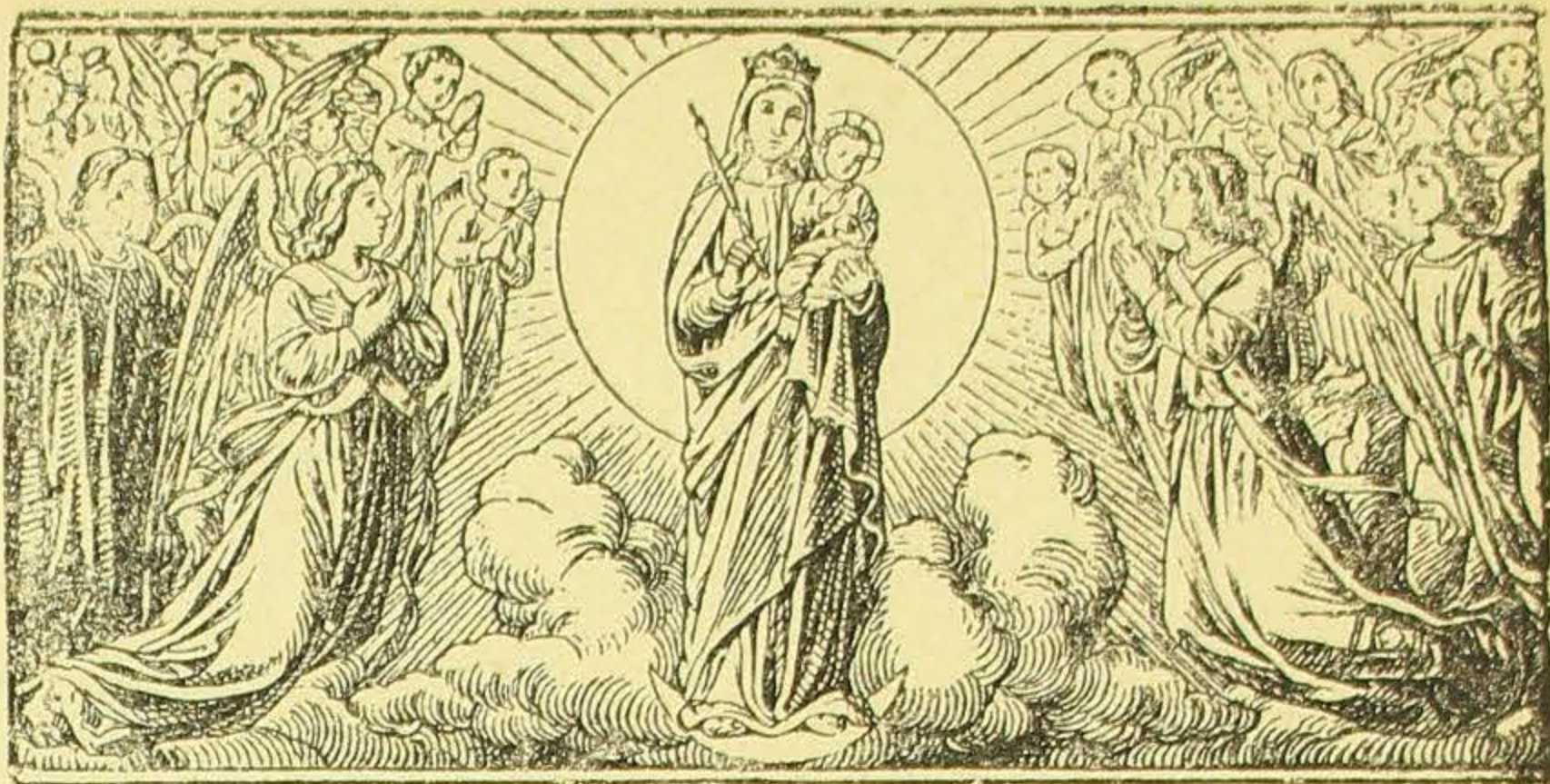
1. travnja; Mutimir	18. „ Branimir	24. „ Vjera
5. „ Ratimir	19. „ Rastislav	27. „ Selimir
12. „ Radivoj	22. „ Spasoje	28. „ Živko
17. „ Radojica	23. „ Đurislav	29. „ Tvrтко

Složna braća nove dvore grade, a nesložna i stare prodaju.

Svibanj

BROJI 31 DAN

M a j

GOSPE SVIBANJSKA MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
Srijeda	1 <i>Filipi Jakov ap.</i> Prosni d.	18 Ivan mon.
Četvrt.	2 Spasovo, Atanasije b.	19 Pafnucije
Petak	3 <i>Našašće sv. Križa</i> †	20 Teodor m.
Subota	4 Florijan (Cvjetko), M.	21 Jan. i dr. m.
18. tjed. Kada dođe Utješitelj. Iv. 15. 26–27. i 16. 1–4.		
Nedjelj.	5 6. po Uskrsu, Pijo A.	22 1. Nedj. T.
Ponedj.	6 Ivan pred vr. Lat.	23 Geor., (Đ.)
Utorak	7 Stanislav b. ☉	24 Sava mč.
Srijeda	8 Miholjice	25 Mar. ap. i e.
Četvrt.	9 Grgur Nazijanski	26 Vasil. b. m.
Petak	10 Izidor ratar †	27 Simeon m.
Subota	11 Franjo H., Mamerto †	28 Jason i S.
19. tjed. Tko mene ljubi, riječ moju drži. Iv. 14. 23–31.		
Nedjelj.	12 DUHOVI	29 2. N. ž. m.
Ponedj.	13 Drugi dan Duhova	30 Jakob ap.
Utorak	14 Bonifacije mč. ☾	1 Jerem. pr.
Srijeda	15 Ivan Sal., Sof. Kv. p. †	2 Atanas. V.
Četvrt.	16 Ivan Nepomuk	3 Timotej
Petak	17 Paskal Kv. p. †	4 Pelagija m.
Subota	18 Venancije Kv. p. †	5 Irena mč.
20. tjed. Dana mi je sva vlast. Mt. 28. 18–20		
Nedjelj.	19 1. po D., Presv. Trojst.	6 N. o rasl.
Ponedj.	20 Bernardin Sijenski	7 Poj. sv. Kr.
Utorak	21 Feliks (Srećko) ☺	8 Ivan Ev.
Srijeda	22 Julija Em. (Milan)	9 Izaija
Četvrt.	23 TIJELOVO (Br.)	10 Simon Zel.
Petak	24 Marija p., kr. Ivana †	11 Metod. b.
Subota	25 Grgur VII. p., Urb. p.	12 Epifanije
21. tjed. Čovjek neki zgotovi večeru. Lk. 14. 16–24.		
Nedjelj.	26 2. po D. Filip Nerij	13 4. n. o S.
Ponedj.	27 Beda, Ivan	14 Izidor m.
Utorak	28 Augustin b.	15 Pahomije
Srijeda	29 Magdal., Maks. b. ☾	16 Teodor
Četvrt.	30 Ferdinand	17 Andron. i J.
Petak	31 Srce Isusovo †	18 Teod. mč.

SVIBANJ

posvećen je Majci Božjoj.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 4 s. 45	7 s. 1
11. 4 s. 31	7 s. 14
21. 4 s. 20	7 s. 25

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ mlad, 7. u 1 s. 7 m. popodne.
- ☾ prvak, 14. u 9 s. 51 m. noću.
- ☾ uštap, 21. u 2 s. 33 m. popodne.
- ☾ trećak, 29. u 1 s. 40 m. ujutro.

VRIJEME

1. i 2. vjetrovito, stude-
no i grubo, 4. do 15.
lijepo, ugodno s nešto
grmljavine, 24. jutrom
led i tuča, 27. lijepo, 28.
i 29. kiša i studen, 30.
i 31. kiša i snijeg.

Kad u svibnju mnogo
[sijeva,
Zemljodjelac neka pjeva.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D	p.

Н А Р О Д Н А И М Е Н А

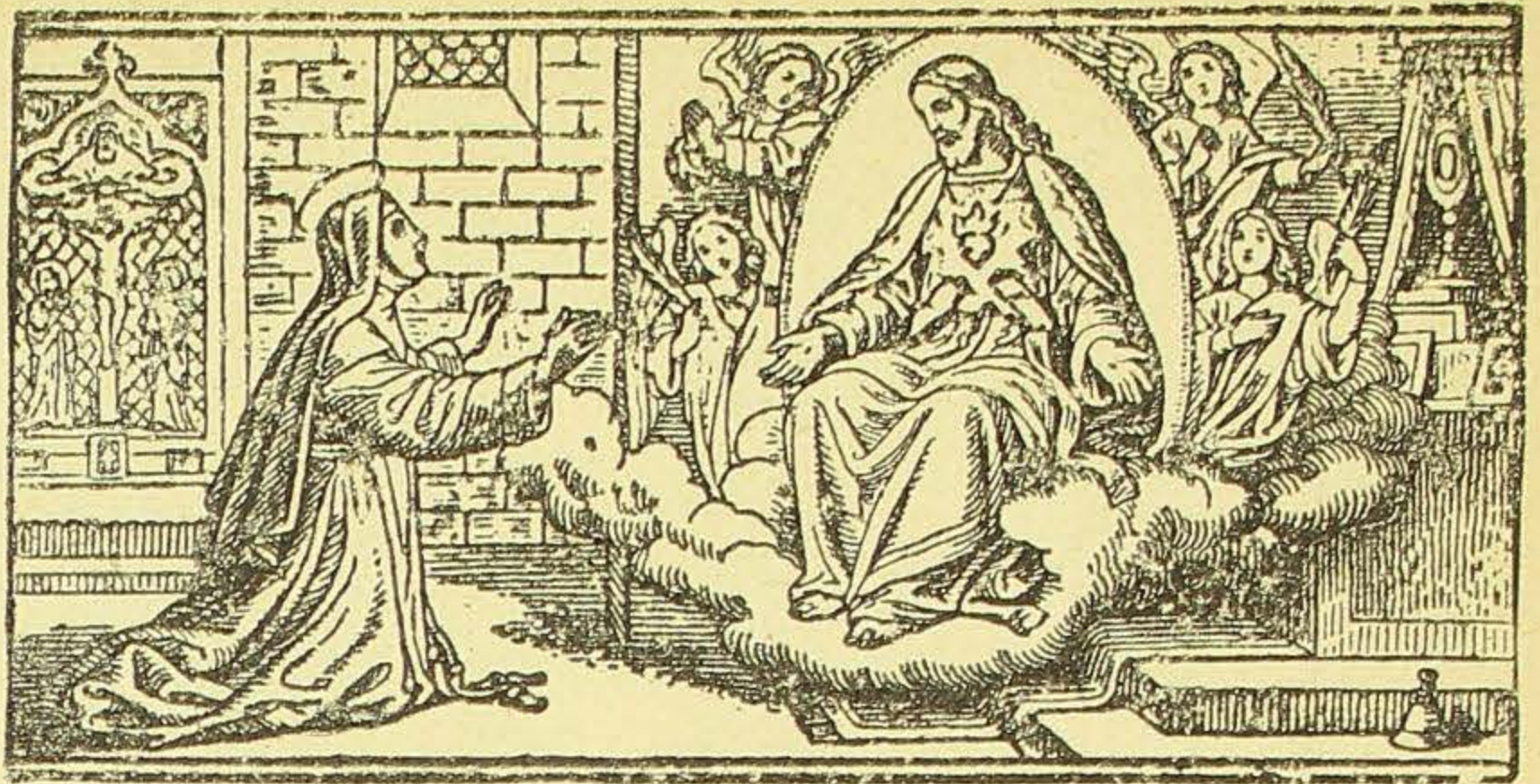
4. svibnja: Cvijeta	19. „ Ra ko	23. „ Željko
7 „ Stanko	21. „ Dubravka	25. „ Gradimir
12. „ Svevled	22. „ Redojka	28. „ Jaromir
14. „ Dobroslav		

S V O J S V O M E !

Lipanj

BROJI 30 DANA

Juni

PRESV. SRCE ISUSOVO ŠTITI OBITELJI NAŠE.

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
Subota	1 Srce Marijino	19 P. i dr. mč.
22. tjed. Priča o izgubljenoj ovci Lk. 15 1—10.		
Nedjelj.	2 3. po Duh , Erazmo	20 5. N. o sl.
Ponedj	3 Klotilda	21 Konst. i Jel.
Utorak	4 Kvirin	22 Basilisk m.
Srijeda	5 Bonifacije b.	23 Mihajlo
Četvrt.	6 Norberto	24 Voznes.
Petak	7 Robert, Pavao †	25 N. gl. Iv. Kr.
Subota	8 Medardo, Vilim	26 Karpo ap.
23. tjed. O obilnom ribolovu. Lk. 5. 1—11.		
Nedjelj.	9 4. po D. , Primo i Felic.	27 5. N. Ot N. s.
Ponedj.	10 Margarita Škot. kr.	28 Nikita
Utorak	11 Barnaba ap.	29 Teodos
Srijeda	12 Ivan Fakundo	30 Izakije
Četvrt.	13 Antun Pad. ☾	31 Jer. ap.
Petak	14 Bazilije Veliki †	1 Justin mč.
Subota	15 Vid m., Vladimir	2 Nikifor b.
24. tjed. Ako pravednost vaša ne bude veća Mt. 5. 20—24.		
Nedjelj.	16 5. po D. , Franjo Reg.	3 DUHOVI
Ponedj.	17 Adolf	4 Duh. pon.
Utorak	18 Efrem, Marko i Marcel	5 Dor. b i m.
Srijeda	19 Julijana, Gervaz i Pr.	6 Visarion
Četvrt.	20 Silverij ☺	7 Teodot m.
Petak	21 Alojzije Gonzaga †	8 Teod St. m.
Subota	22 Pavlin b., Alban mč.	9 Ćiril Al. b.
25. tjed. Isus nahrani 4000 ljudi. Mk. 8. 1—9)		
Nedjelj.	23 6. po Duh , Sidonija	10 1. N. Sv. Sv.
Ponedj.	24 Ivan Krstitelj	11 Bart. i Bar.
Utorak	25 Prosper, Vilim	12 Onufrije i P.
Srijeda	26 Ivan i Pav. mč. (Paula)	13 Akilina m.
Četvrt.	27 Ladislav kr. ☾	14 Elizej pr.
Petak	28 Irenej b. i mč. †	15 Amos pr.
Subota	29 Petar i Pavao , Kreš.	16 Tihon b.
26. tjed. Čuvajte se lažnih proroka. Mt. 7. 15—21.		
Nedjelj.	30 7. n. po D. , Sp. sv. Pav	17 2. po Duh.

LIPANJ

posvećen je Presv. Srecu Isusovom

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 4 s. 11	7 s. 36
11. 4 s. 7	7 s. 44
21. 4 s. 7	7 s. 48

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ mlađ, 6 u 2 s. 5 m. ujutro.
- ☾ prvak, 13. u 2 s. 59 m. ujutro.
- ☽ uštap, 20. u 0 s. 2 m. ujutro.
- ☾ trećak, 27. u 7 s. 13 m. uveče.

VRIJEME

2. ugodno, 3. velika kiša
4. i 5. oporo, 9. lijepo toplo, 11. do 14. hladno, večeri toplije, 15. kiša, 19. sparina, 24. jaka kiša, 25. veoma studeno, od 26. do kraja kiševito.

Hladan juni
Sve pokunji.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

П А Р О Д Н А И М Е Н А

1. lipnja: Radovan	14. "	Zvonimir	19. "	Bogdan
2. " Velimir	15. "	Dobrovit	21. "	Vjekoslav
4. " Predrag	16. "	Zlatan	23. "	Zdenka
9. " Prvislav	17. "	Nevenka	25. "	Nada
12. " Ninko	18. "	Ljubomir	29. "	Krešimir

TUĐE POŠTUJ A SVOJIM SE DIČI.

Srpanj

BROJI 31 DAN

Juli

GOSPE ŠKAPULARSKA MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
Ponedj.	1 Presv. Krv Isusova	18 Leontije m.
Utorak	2 Pohod Bl. Dj. Marije	19 Juda T. ap.
Srijeda	3 Leon II papa, Heliodor	20 Met. b. i m.
Četvrt.	4 Udarlik, Berta djev.	21 Julijan mč.
Petak	5 Ćiril i Metodije ● †	22 Evsebije b.
Subota	6 Izaija pr., Bogomila	23 Agripina m.
27. tjed. O nepravедnom upravitelju Lk. 16. 1—9.		
Nedjelj.	7 8. po Duh., Vilibald b.	24 3. n. p. D.
Ponedj.	8 Elizabeta ud., Kilijan	25 Feb. mč.
Utorak	9 Brcko, Anatolija	26 David mon.
Srijeda	10 Amalija djev. (Ljub.)	27 Samson m.
Četvrt.	11 Pijo I papa, Olga	28 Pr. m. K. i l.
Petak	12 Moho i Fortunat ☾ †	29 Pet. i P. ap.
Subota	13 Margarita, Anaklet	30 Zb. 12 ap.
28. tjed. Isus plače nad Jerusalemom Lk. 19. 41—47.		
Nedjelj.	14 9. po D., Bonavent. b.	1 4. n. po D.
Ponedj.	15 Henrik, Vladimir	2 P. č. rize B.
Utorak	16 Gospa Škapularska	3 Jakinto mč.
Srijeda	17 Aleksije (Branko)	4 Andrija K.
Četvrt.	18 Kamilo, Frid. (Mirosl.)	5 Kiril i M.
Petak	19 Vinko P., A. (Zora) ☽	6 Atan. At.
Subota	20 Ilija pr., Jeronim	7 Toma i Ak.
29. tjed. O farizeju i cariniku, Lk. 18. 9—14.		
Nedjelj.	21 10. po Duh., Daniel	8 5. n. po D.
Ponedj.	22 Marija Magdalena	9 Pank. b. i m.
Utorak	23 Apolinar b. i mč.	10 Anton. P.
Srijeda	24 Kristina dj. i mč.	11 Eufem i O.
Četvrt.	25 Jakov ap.	12 Prok. ill. m.
Petak	26 Ana mati BDM.	13 Zb. arh. G.
Subota.	27 Pantaleon, Lj., Zlat. ☾	14 Ak u. sv. P.
30. tjed. Isus izliječi gluhonijemoga. Mk. 7 31—37.		
Nedjelj.	28 11. po D., Inoc, Vikt.	15 6. n. po D.
Ponedj.	29 Marta djev., Beatrica	16 Atin. i dr. m.
Utorak	30 Abdon i Senen mč.	17 Marin. mč.
Srijeda	31 Ignacije L. (Vatroslav)	18 Emil, Hiac.

SRPANJ

posvećen je štovanju predragocjene Krvi Isusove.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 4 s. 11	7 s. 48
11. 4 s. 19	7 s. 44
21. 4 s. 28	7 s. 36

MJESEČEVE MIJENE

- mlađ, 5. u 12 s. 28 m. popodne.
- ☾ prvak, 12. u 7 s. 35 m. pr. podne
- ☽ uštak, 19. u 10 s. 55 m. pr. podne
- ☾ trećak, 27. u 12 s. 29 m. popodne.

VRIJEME

1. do 3. studeno, oblačno i tuča, 4. lijepo, 6. mutno i hladno, 7. do 18. lijepo, toplo i sparno, 19. do 21. kiša, od 23. dalje lijepo i vruće.

Jul močvaran
Svemu je kvaran.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatek	
		D.	p.	D.	p.

RAPOĐNA IMENA

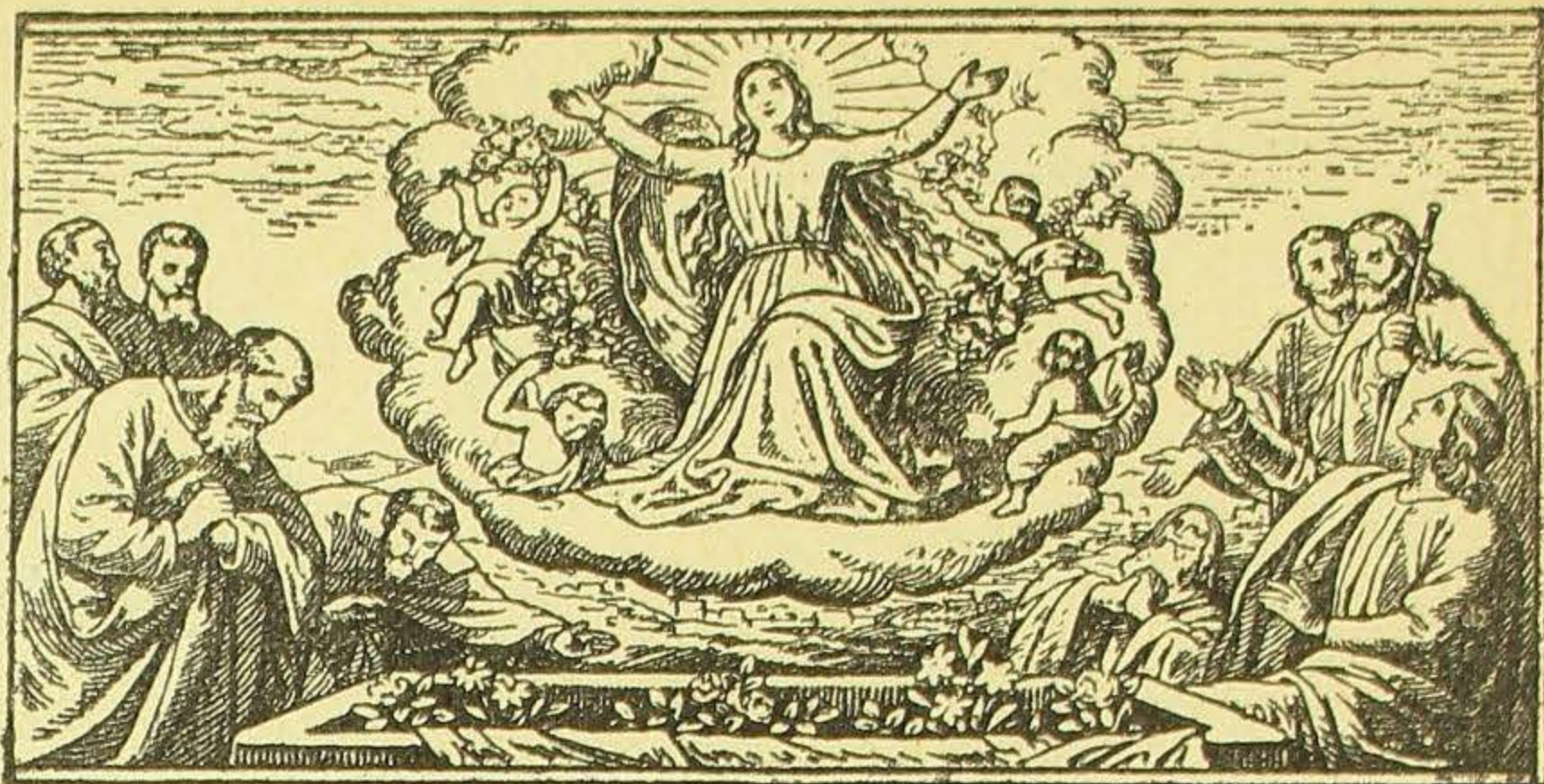
1. srpnja:	Bogoslav	13. „	Biserka	21. „	Danica
3. „	Svetislav	15. „	Hinko	25. „	Radoslava
5. „	Bogdan	17. „	Branislav	26. „	Sverad
6. „	Bogomila	18. „	Miroslav	28. „	Nevenko
10. „	Ljubica	19. „	Zlatka	31. „	Gorislay

Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača.

KOLOVOZ

BROJI 31 DAN

August

VELIKA GOSPE MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Četvrt.	1 Petar u okovima	19 Makrina
Petak	2 Porcinkula, Alfons †	20 Ilija pr.
Subota	3 Augustin K. b. zagr. ●	21 Sim. i Ez.
31. tjed. O milosrdnom Samaritancu. Lk. 10. 23–37.		
Nedjelj.	4 12. po D., Dominik	22 7. n. po D.
Ponedj.	5 Snježna gospa	23 Tr. i dr. mč.
Utorak	6 Preobraženje Kristovo	24 Boris i Hlj.
Srijeda	7 Kajetan priz. Donat	25 Usp. sv. A.
Četvrt.	8 Cirijak i dr. mč.	26 Jer. i Par.
Petak	9 Ivan Vianey, Roman †	27 Pan. mč.
Subota	10 Lovro mč., Laura ☾	28 Prohor
32. tjed. Isus izliječi 10 gubavaca. Lk. 17. 11–19.		
Nedjelj.	11 13. po D., Suzana	29 8. n. po D.
Ponedj.	12 Klara dj., Hilarija	30 Sila i dr.
Utorak	13 Hipolit, Kasijan	31 Evdokin
Srijeda	14 Euzebije, Atanazija †	1 Mč. Makab
Četvrt.	15 Vel. Gospa	2 Stjepan pr.
Petak	16 Rok, Joakim †	3 Isakije i dr.
Subota	17 Haicint, Juliana	4 7 ml. u Ef.
33. tjed. Nitko ne može dva gospodara služiti. Mt. 6. 24–33.		
Nedjelj.	18 14. po D., Jel. Kr. ☽	5 9. n. po D.
Ponedj.	19 Ljudevit b.	6 Preobr. G.
Utorak	20 Stjepan kralj, Bernard	7 Dom. mč.
Srijeda	21 Ivana Franciska ud.	8 Emilijan b.
Četvrt.	22 Timotej, Simforijan	9 Matija ap.
Petak	23 Filip Ben., Sidonij †	10 Laur. mč.
Subota	24 Bartolomej ap.	11 Euplo mč.
34. tjed. Isus uskrisuje mladića iz Naima Lk. 7. 11–16.		
Nedjelj.	25 15. po D., Ljud. kr. ☾	12 10. n. po D.
Ponedj.	26 Pelagija, Zefirin	13 Maks. isp.
Utorak	27 Josip Kalasancij	14 Miheja pr.
Srijeda	28 Augustin biskup	15 Uznes. B.
Četvrt.	29 Glavosjek Ivana Krst.	16 Pr. ub. r Hr.
Petak	30 Ruža Limska †	17 Miron mč.
Subota	31 Rajmund (Rajko)	18 Flor. i L. m.

KOLOVOZ

posvećen je prečislom Srcu Marijinu.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 4 s. 40	7 s. 24
11. 4 s. 52	7 s. 10
21. 5 s. 5	6 s. 53

MJESEČEVE MIJENE

- mlađ, 3. u 9 s. 9 m. noću.
- ☾ prvak, 10 u 1 s. 0 m. popodne.
- ☽ uštap, 18. u 0 s. 2 m. ujutro
- ☾ trećak, 26. u 4 s. 33 m. ujutro.

VRIJEME

Do 6. toplo, od 8. od 11. kiša, 13. ugodno, 15. do 17. hladna kiša, 18. do 25. lijepo i toplo, 26. do 28. grmljavina i kiša.

Ako august žeže, žeže i vino.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatok	
		D.	p.	D.	p.

П А Р О Д Н А И М Е Н А

1. kolovoza:	Vjera	14.	..	Dobromir	24.	..	Bariša
4. "	Nedjeljko	17.	..	Slobodan	26.	..	Dobrovit
7. "	Darko	18.	..	Jelka	27.	..	Zlatko
10. "	Lovorko	20.	..	Krunoslav	29.	..	Branislava
12. "	Jasna	23.	..	Zdenko	30.	..	Ružica

U radiše svega biše, u štedišē još i više.

Rujan

BROJI 30 DANA

Septembar

ANDELE ČUVARU, ČUVAJ I BRANI NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
35. tjed. Isus ozdrav. bolesnika od vod. bol. Lk. 14. 1-11		
Nedjelj.	1 16. po D., Egidije	19 11. n. po D.
Ponedj.	2 Maksima, Zenon ☉	20 Samuel pr.
Utorak	3 Mansvet, Serafina	21 Tadija ap.
Srijeda	4 Rozalija djev.	22 Ag. muč.
Četvrt.	5 Lovro Just. biskup	23 Irenej L. m.
Petak	6 Državni praznik †	24 Drž. pr.
Subota	7 Marko Križevčan	25 Tito i B. ap
36. tjed. Koja je najveća zap u zakonu? Mt. 22. 34-46.		
Nedjelj.	8 17. po D., Mala G. ☾	26 12. n. po D.
Ponedj.	9 Petar Klaver	27 Pimen pust.
Utorak	10 Nikola Tol.	28 Augustin
Srijeda	11 Prot. i Hiacint	29 Us. gl. Iv. Kr.
Četvrt.	12 Ime Marijino	30 Aleksand.
Petak	13 Amat b. (Ljubomir) †	31 Pojas B.
Subota	14 Uzvišenje sv. Križa	1 C. N. Ij. S. M.
37. tjed. Isus ozdravi uzetoga. Mt. 9. 1-8.		
Nedjelj.	15 18 po D., 7 žal. BDM.	2 13. n. po D.
Ponedj.	16 Ljudmila, Korn. i C. ☺	3 Antim mč.
Utorak	17 Rane sv. Franje, H.	4 Vavila mč.
Srijeda	18 Josip Kupertin Kv. †	5 Zah. pr.
Četvrt.	19 Januarije, Pompoza	6 Eudok. mč.
Petak	20 Eeust., Kand. Kv. †	7 Sozont mč.
Subota	21 Matej ap. i ev. Kv. †	8 Rođ. BDM.
38. tjed. Priča o kraljevoj svadbi. Mt. 22 1-14.		
Nedjelj.	22 19. po D., Mauricije	9 14. n. po D.
Ponedj.	23 Tekla, Lino	10 Min. mč.
Utorak	24 Marija Mercedes ☾	11 Teodora
Srijeda	25 Kleofa, Aurelija	12 Aut. muč.
Četvrt.	26 Ciprija i Justina	13 K. kap. mč.
Petak	27 Kuzma i Damjan †	14 Krstov d.
Subota	28 Većeslav knez	15 Nikita mč.
39. tjed. Isus' ozdravi sina kraljevu čovjeku. Iv. 4. 46-53		
Nedjelj.	29 20. po D., Mihov. ark.	16 15. n. po D.
Ponedj.	30 Jeronim	17 Sofija

RUJAN

posvećen ještovanju
Anđela čuvara.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 5 s. 18	6 s. 34
11. 5 s. 31	6 s. 15
21. 5 s. 43	5 s. 55

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ mlad, 2. u 5 s. 15 m. ujutro.
- ☾ prvak, 8. u 8 s. 32 m. uveče.
- ☾ uštap, 16. u 4 s. 41 m. popodne.
- ☺ trećak, 24 u 6 s. 47 m. uveče.

VRIJEME

Do 4. toplo, 5. do 9. ugodno, 11. malo kiše, 18. do 25. promjenljivo. 26. lijepo i toplo, 28. do kraja kiša.

Rujanski hlad
Gotov jad.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

Narodna imena

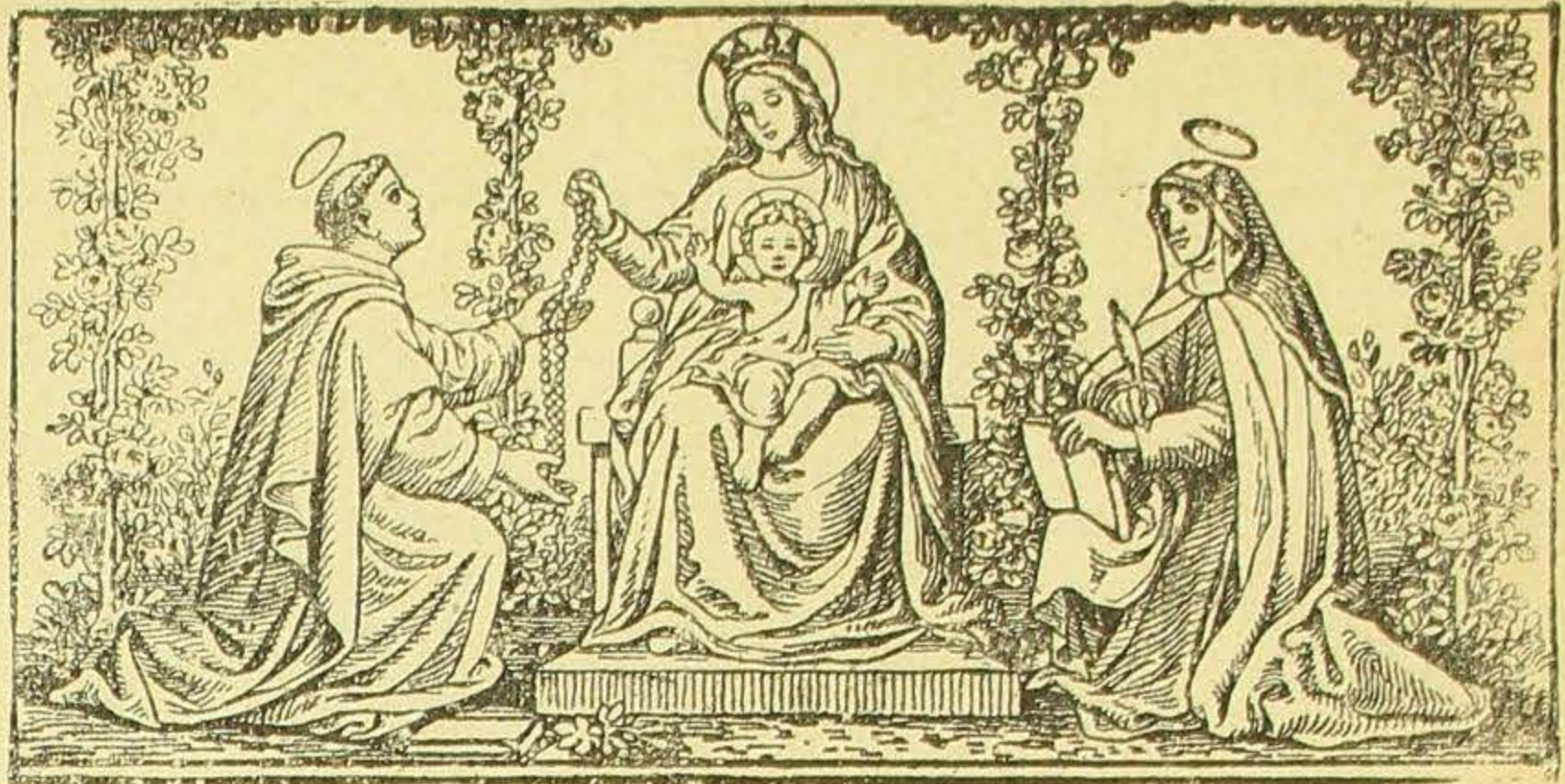
2. rujna: Veljka	11. „ Prvan	26. „ Žitimir
4. „ Ružena	13. „ Ljubomir	28. „ Većeslav
5. „ Lovorko	16. „ Ljudmila	29. „ Mijo
6. „ Velislav	20. „ Radobud	30. „ Jerko

Bolje je svoju zemlju orati, nego na tuđoj novce brojiti.

Listopad

BROJI 31 DAN

Oktobar

KRALJICE SVETE KRUNICE MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
Utorak	1 Remigije ☉	18 Eumenije
Srijeda	2 Anđeli čuvari	19 Trofim
Četvrt.	3 Terezija od M. Isusa	20 Eustahije
Petak	4 Franjo Asiški †	21 Kodrat
Subota	5 Placid mč.	22 Foka, Jona

40. tjed. O kralju, koji obračunava sa slug. Mt. 18. 23—35.

Nedjelj.	6	21. po D., Bruno	23	16. n. po D.
Ponedj.	7	Sv. Krunica B. D. M.	24	Tekla
Utorak	8	Demetrije, Birgita ☾	25	Eufrosima
Srijeda	9	Dionizije b. i mč.	26	Iv. ap. i ev.
Četvrt.	10	Franjo Borgia	27	Kalistrat
Petak	11	Materinstvo BDM. †	28	Baruh, H.
Subota	12	Maksimiljan	29	Cirjak

41. tjed. Je li slobodno dati porez caru? Mt. 22. 15—21.

Nedjelj.	13	22. po D., Koloman	30	17. n. po D.
Ponedj.	14	Kalist p. mč.	1	Pokr. B.
Utorak	15	Terezija, Tekla	2	Cipr. i Just.
Srijeda	16	Hedviga, Gal ☺	3	D. Ar. mč.
Četvrt.	17	Margareta Alakok	4	Jer. b. at.
Petak	18	Luka Evand. †	5	Har. mč.
Subota	19	Petar Alkantarski	6	Toma ap.

42. tjed. Isus oživi kneževu kćer. Mt. 9. 18—26.

Nedjelj.	20	23. po D., Ivan K.	7	18. n. po D.
Ponedj.	21	Uršula dj. i mč.	8	Pel. i Tajs.
Utorak	22	Kordula dj. i m.	9	Jakov Alf.
Srijeda	23	Ignacije biskup	10	Evlampij
Četvrt.	24	Rafael arhanđeo ☾	11	Filip đ.
Petak	25	Hrisant i Daria mč. †	12	Probo mč.
Subota	26	Evarist, Demetrij	13	K. b. m.

43. tjed. Isus ozdravi gubavca. Mt. 8. 1—13.

Nedjelj.	27	24. po D. Krist Kralj	14	19. n. po D.
Ponedj.	28	Simon i Juda ap.	15	Lukijan
Utorak	29	Narcis, Zenobije	16	Longin mč.
Srijeda	30	Alfons Rodr. ●	17	Oz. pr., A.
Četvrt.	31	Wolfgang (Vuk) b. †	18	Luka ev.

LISTOPAD

posvećen je Kraljici svete Krunice.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 5 s. 58	5 s. 33
11. 6 s. 9	5 s. 17
21. 6 s. 22	4 s. 59

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ mlad, 1. u 1 s. 41 m popodne.
- ☾ prvak, 8. u 7 s. 18 m. pr. podne.
- ☺ uštap, 16. u 9 s. 15 m. pr. podne.
- ☾ trećak, 24. u 7 s. 4 m pr. podne.
- ☉ mlad, 30. u 11 s. 3 m. noću.

VRIJEME

1. lijepo, 2. i 3. vedro ali studeno, 4. i 5. lijepo i toplo, 7. kiša i vjetar, 15. vjetar, oblačno i kiša, 16. bura i snijeg, 19. promjenljivo, 24. do 25. kiša sa snijegom, 29. ugodno, 30. hladno i oblačno.

Luki kišica,
Petru pšenica.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

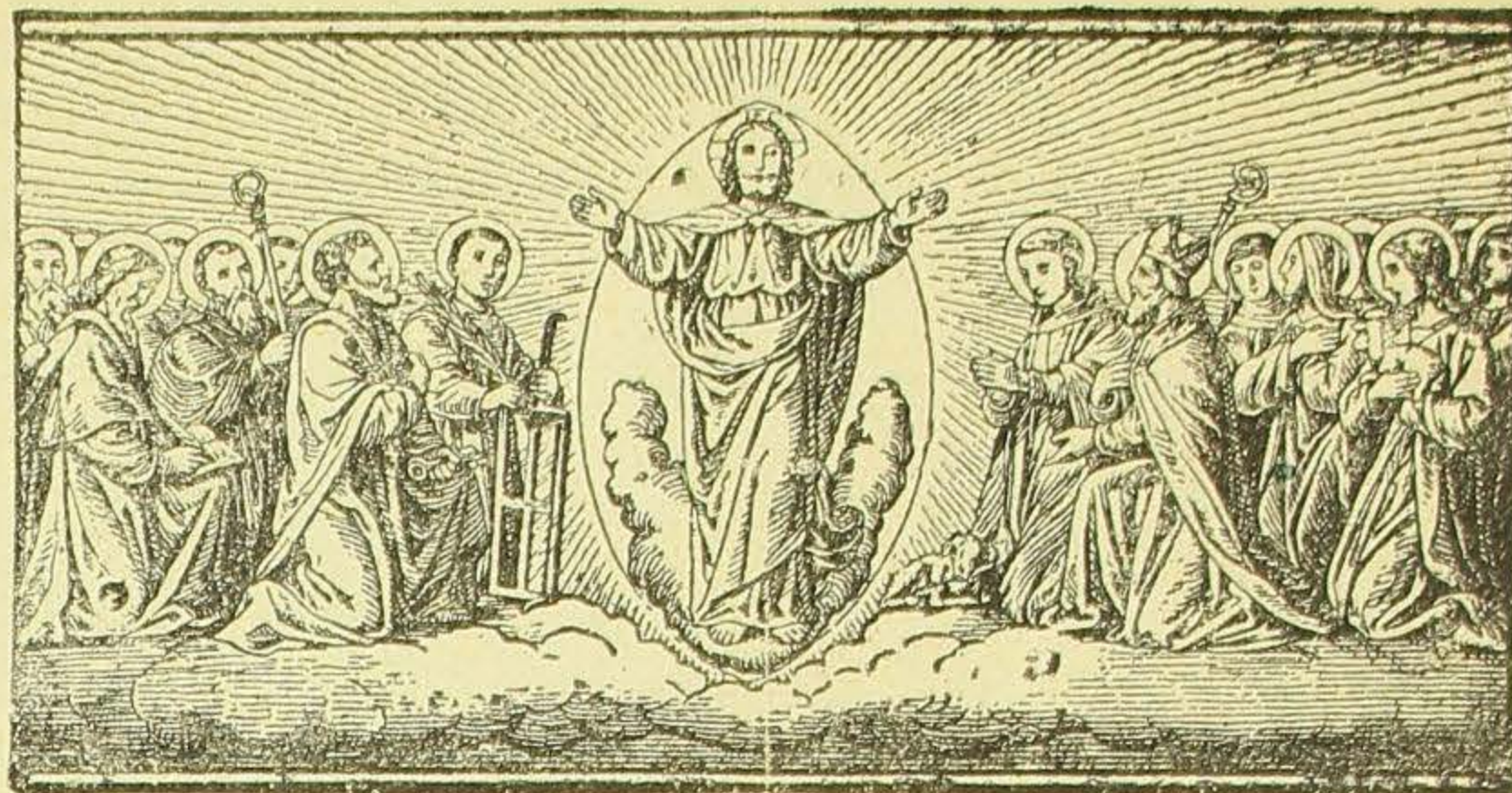
3. listopada	Bjeladin	12.	„	Većerad	23.	„	Jaroslav	
4.	„	Zlata	13.	„	Slavko	25.	„	Zlatoslav
5.	„	Tihorad	14.	„	Slavoljub	26.	„	Zemislav
8.	„	Zvonimir	21.	„	Radoslav	27.	„	Grozdana
11.	„	Vojislav	22.	„	Dražen	31.	„	Vukmir

Nijemom djetetu ni mater ne razumi riječi.

Studeni

BROJI 31 DAN

Novembar

SVI SVETI I SVETICE BOŽJE MOLITE SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčkikalendar
Petak	1 Svi Sveti	19 Joil prorok
Subota	2 Mrtvi dan	20 Artemijem.
44. tjed. Isus utiša oluju na moru. Mt. 8 23—27.		
Nedjelj.	3 25. po D., Hubert	21 20. po D.
Ponedj.	4 Karlo Boromejski	22 Averkije b.
Utorak	5 Emerik (Mirko)	23 Jakov ap.
Srijeda	6 Leonard, Sever ☾	24 Areta mč.
Četvrt.	7 Engelbert, Zdenka	25 Mark. i M.
Petak	8 Bogomir, (Bogdan) †	26 Dim. mč.
Subota	9 Teodor (Božidar)	27 Nestor mč.
45. tjed. O dobrom sjemenu. Mt. 13 24—30.		
Nedjelj.	10 26. po D., Andr. Av.	28 21. po D.
Ponedj.	11 Martin b.	29 Anast r. m.
Utorak	12 Martin papa	30 Zinovije
Srijeda	13 Stanislav Kostka	31 Stahij i A.
Četvrt.	14 Nikola Tav., Jozafat	1 Kozma i D.
Petak	15 Albert Veliki ☺ †	2 Akindin m.
Subota	16 Getruda, Iv. Trog. b.	3 Akep. mč.
46. tjed. O zrnu gorušičinu. Mt. 13. 31—35.		
Nedjelj.	17 27. po D., Grgur čdtv.	4 22. po D.,
Ponedj.	18 Roman, Eugen	5 Galaktion
Utorak	19 Elizabeta Poncijan	6 Pavao isp.
Srijeda	20 Feliks Val.	7 Eron mč.
Četvrt.	21 Prikaz. BDM. u hramu	8 Zb. arh. M.
Petak	22 Cecilija dj. i mč. ☾ †	9 O. i Porfir.
Subota	23 Klement p. m.	10 Erast
47. tjed. Isus navješćuje prop. Jerusalema. Mt. 24. 15—35.		
Nedjelj.	24 28. po D., Iv. od Kr.	11 23. po D.
Ponedj.	25 Katarina dj. i mč.	12 J. m. za jed.
Utorak	26 Ivan Berhm., Konrad	13 Ivan Zl.
Srijeda	27 Virgilije b	14 Filip ap.
Četvrt.	28 Sosten uč. Pavlov	15 Gurije
Petak	29 Saturnin, Il. ☉ †	16 Matej ap.
Subota	30 Andrija apostol	17 Grig. b.

STUDENI

sjeća nas groznih muka. što ih trpe duše u čistilištu

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 6 s. 38	4 s. 42
11. 6 s. 56	4 s. 28
21. 7 s. 6	4 s. 18

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ prvak, 6. u 10 s. 8 m. noću.
- ☺ uštap, 15. u 3 s. 23 m. ujutro.
- ☾ trećak, 22. u 5 s. 36 m. popodne.
- mlađ, 29 u 9 s. 42 m. pr. podne.

VRIJEME

Do 4. hladno i kiša, noću snijeg, 17. do 20 kiša, od 21. do kraja ugodno.

Teška zima
Težak snop,

Prosinac

BROJI 31 DAN

Decembar

RODI MARIJA ISUSA SPASITELJA SVIJETA (BOŽIĆ).

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
48. tjed.	Isus poriče sudnji dan Lk. 21. 25–33.	
Nedjelj. 1	1. n. Adv., Drž. pr.	18 Drž. praz.
Ponedj. 2	Bibijana dj i mč.	19 Abdija pr.
Utorak 3	Franjo Ksaverski	20 Grgur Dek.
Srijeda 4	Barbara dj. i mč.	21 U. B. u hr.
Četvrt. 5	Sava opat	22 Cec. dj. i m.
Petak 6	Nikola biskup ☾ †	23 Amfiloh
Subota 7	Ambrozije biskp	24 Kat. mč.
49. tjed.	Ivan šalje uč. svoje k Isusu. Mt. 11. 2–10.	
Nedjelj. 8	2. n. Adv., B. Z. BDM.	25 25. po D.
Ponedj. 9	Julijan, Valerija	26 Al. pust.
Utorak 10	Prenos. kuće u Loreto	27 Jakob mč.
Srijeda 11	Damas papa	28 Stjepan m.
Četvrt. 12	Sinesije, Maksencije	29 Par. mč.
Petak 13	Lucija, Otilija ☽ †	30 Andr. ap.
Subota 14	Spiridion (Dušan)	1 Naum pr.
50. tjed.	Židovi poslaše sveč. i lev. k Isusu. Iv. 1. 19–28.	
Nedjelj. 15	3. Adv., Materice K.	2 26 po Duh.
Ponedj. 16	Adelhajda, Albina	3 Sofonije pr.
Utorak 17	Lazar, Olimpijada	4 Barbara m.
Srijeda 18	Oček. por. BDM. Kv. †	5 Sava Osv.
Četvrt. 19	Nem., Vladimir	6 Sv. Nikola
Petak 20	Amon. Liberat Kv. †	7 Ambr. b.
Subota 21	Toma ap. Kv. †	8 Patapije
51. tjed.	Ivan propovijeda u pustinji. Lk 3. 1–6.	
Nedjelj. 22	4. n. po Adv., Oci ☽	9 27 po Duh.
Ponedj. 23	Viktorija dj. mč.	10 Mino i Erm.
Utorak 24	Badnjak, Adam i E. †	11 Daniel St.
Srijeda 25	Božić (Rođ. Kristovo)	12 Spiridion
Četvrt. 26	Stjepan prvi muč.	13 Eustratije
Petak 27	Ivan ap. i evand. †	14 Tirso mč.
Subota 28	Mladenci (Ento) ●	15 Eleut. mč.
52. tjed.	Marija i Josip čudahu se. Lk. 2. 33–40.	
Nedjelj. 29	N. po Bož., Toma b.	16 N. praot.
Ponedj. 30	David	17 Daniel pr.
Utorak 31	Silvestar papa	18 Sebastijan

PROSINAC

posvećen je Malom Isusu.

SUNCE

Izlazi:	Zalazi:
1. 7 s. 19	4 s. 12
11. 7 s. 29	4 s. 10
21. 7 s. 36	4 s. 12

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ prvak, 6. u 5 s. 1 m. popodne.
- ☽ uštap. 14. u 8 s. 38 m. uveče.
- ☾ trećak, 22. u 2 s. 45 m. ujutro.
- mlađ, 28. u 9 s. 56 m. noću.

VRIJEME

2. snijeg, 3. do 8. nestalno, 10. jaka zima, noću veliki snijeg, 11. i 12. oporo, studeno, 13. i 14. blaže, snijeg, 16 do kraja vedro, snježno i jako studeno.

Crn Božić,
Bijeli Uskrs.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D	p.

П А Р О Д Н А И М Е Н А

1. prosinca: Berislav	13. „ Svijetla	21. „ Tomislav
4. „ Inoslav	14. „ Dušan	23. „ Neda
6. „ Vladioj	15. „ Božena	25. „ Božičko
10. „ Radomira	19. „ Vladimir	26. „ Krunica
12. „ Većemir	20. „ Slobodan	29. „ Trpimir

KO JE DUŽAN I NA BOŽIĆ JE TUŽAN.

POGLAVARSTVO CRKVE KATOLIČKE

Vrhovni poglavar Crkve, namjesnik Kristov:

SV. OTAC PAPA PIJO XII.

Vlada od 6. veljače 1939.

Kardinal MAGLIONE drž. tajnik SV. OCA PAPE.

Zastupnik Sv. Oca Pape u našoj državi:

Dr. ETTORE FELICI

nadbiskup, ima sjedište svoje u Beogradu

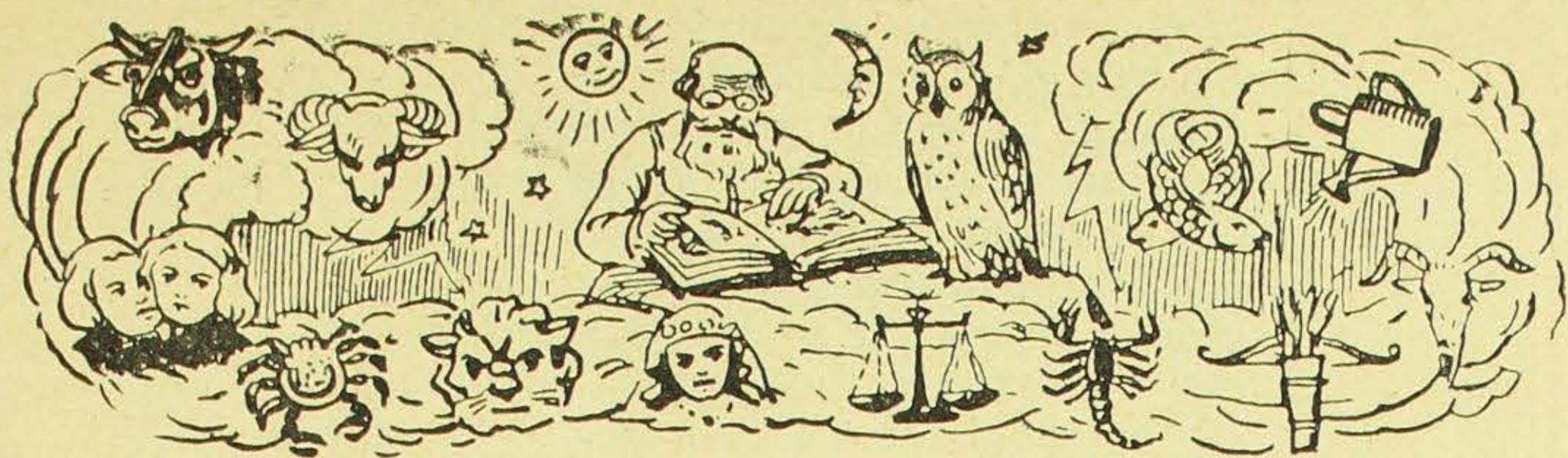
EPISKOPAT U NAŠOJ DRŽAVI

Hrvatski metropolita i predsjednik biskupskih konferencija

Dr. ALOJZIJE STEPINAC

nadbiskup zagrebački.

Sarajevski nadbiskup:	Dr. Ivan Ev. Šarić
Beogradski nadbiskup:	Dr. Josip Ujčić
Barski nadbiskup:	Dr. Nikola Dobrečić
Naslovni nadbiskup:	O. Rafael Rodić
Đakovački biskup:	Dr. Antun Akšamović
Senjski biskup:	Dr. Viktor Burić
Krčki biskup:	Dr. Josip Srebrnić
Križevački biskup:	Dr. Dionizije Njaradi
Splitski biskup:	Dr. Klement Bonefačić
Šibenički biskup:	Dr. Fra Jerolim Mileta
Hvarski biskup:	Msgr. Miho Pušić
Dubrovački biskup:	Dr. Josip Carević
Kotorski biskup:	Dr. Pavao Butorac
Mostarski biskup:	O. Alojzije Mišić
Banjalučki biskup:	O. Josip Garić
Subotički biskup:	Msgr. Lajčo Budanović
Velikobečkerečki biskup:	Dr. Josip Ujčić
Ljubljanski biskup:	Dr. Josip Rožman
Mariborski biskup:	Dr. Iv. Josip Tomažić
Skopljanski biskup:	Nepopunjeno
Pom. biskup zagreb:	Dr. Franjo Salis-Sevis
Pom. biskup saraj.:	Dr. Smiljan Čekada

Stogodišnji gatalac za god. 1940.

Zvезда vladarica S U N C E

Ruka mi se slaba tresti stala,
Krupna suza na zemljicu pala,
Kad sam pero uzeo u ruke,
Slušajući strašne ratne zvuke,
Da, moj Rode, po adetu starom
Svom ljubavljju, iskustvom i marom
Našaram ti pismo za „Danicu“,
Za „Danicu“ — našu miljenicu.

Ko dva virna nediljiva druga
U srcu mi i radost i tuga,
Pa sam starac pun brige i strave,
Sidim, mislim i spuštene glave
Neznam di bi pisat počo pismo.
Otkako se mi vidili nismo
Imam mlogo na srcu da kažem,
Zato riči ja pažljivo važem,
Pa će redom događaj i miso
Pripovidat kako sam zapiso.

Velku radost javljam ti, moj Rode,
Radost, koja nosi glas slobode:
Hrvatska je opet uskrsnila,
Domovina sva je oživila.
Naš se barjak crven, bili, plavi
Opet vije na Savi i Dravi,
Od Jadrani, di vik sunce vlada,
Pa do našeg subotičkog grada.
Opet sabor hrvatski nam radi,
Da budućnost srićniju nam gradi

Hrvatima drage Banovine
 I čitave lipe Domovine.
 U Boga se uzdam pravednoga,
 Koji nikad ne napušta svoga,
 Da će otsad svakome Hrvat^u
 U Baranji, Bački i Banatu,
 Bosni, Srijemu il u Banovini
 Biti dobro ko u didovini,
 Da će svaki imat pravo koje
 Svima nama Bog i pravda skroje.
 Zato, Rode, na bačkoj nam ravni
 Sićajuć se svoji dana slavni
 Ti ne kloni i pun vire, nade,
 Subotice, naš prilipi grade,
 Budi kula neslomive snage,
 I tebe će zrake tople, blage
 Zgrijat sunce Hrvatske nam drage.

Puklo bi mi srce da sam tica,
 Da sam guslar pukla bi mi žica,
 A ovako samo plakat možem,
 Gledajući di se puškom, nožem,
 Oštrim mačem nište mlogi ljudi.
 Srce mi se stislo usrid grudi,
 Jer dok gatam, dok ti, Rode, pišem,
 Nad Evropom nebo je krvavo,
 Jedan gazi drugom sveto pravo,
 Iz topova suklja vatra živa
 I sve veća žalost, tuga biva,
 Na hiljade mladi ljudi gine
 Čekajući da im sunce sine.
 Majke plaću na grobu sinova,
 Žene plaću jer im muža nema
 Da za dicu kruv i ruvo sprema.
 Dica suzna traže oca svoga,
 Da ih brani, uči štovat Boga,
 A otac im digod na ratištu
 Il već leži na vojnom grobištu.
 Stari ljudi na njivama rade,
 Na salašu nema snage mlade.
 U crkvama žene, dica mole,
 Da Bog skрати nevolje i bole
 Narodima da se mir povrati
 Da se kući svaki srićan vrati.

Kada sve to vidim starac tužan
 Nije čudo što mi krupne suze
 Teku licem, a snagu mi uze
 Velka tuga za nevine žrtve.
 Zato molim Boga pravednoga,
 Koji neće ostaviti svoga,
 Da dokrajči sve nemire svita,
 Da pravednost i jednakost vlada,

Ljudi žive dugi srićni lita,
Iz svakoga, da se sela, grada
Na sve strane samo ljubav širi,
Da Bog dragi sve narode smiri.

Po adetu naših pradičova,
Običaju toliki vikova
Otvaram sad knjige starodavne
Da ispitam vrime Bačke ravne
I čitave naše Domovine.
Stare moje knjige ovo kažu,
A s njima se još i zvizde slažu:

PROLIĆE će donet dosta kiše,
Digdi biće i od lane više.
Začuješ li rano kukavicu
I opaziš brzu lastavicu
Vrime će se ublažiti suncom.
Dosta vitra navišćuju knjige,
Što će svima zadat dosta brige,
Noći dugo biće mračne, ladne,
Mloge kuće biće prazne, gladne,
Jer ratovi dugi će u svitu
Kraj učinit na njivama žitu.
Zato treba da se mlogo pati,
Dok se opet mirno vrime vrati.

LITU neće oma vruće biti,
Tribaće se i od kiša kriti,
A i led će na nikim stranama
Ništit lišće i rod na granama
I tek srpnja biće zdravo vruće,
Da će drćat užareno pruće.
Kolovoza sve će trajat tako,
Pa će vino biti dobro, jako.
Grmljavine biće iznenada,
Što će smetat kod ozbiljnog rada,
Ali neće potrajati dugo.

JESEN kišu, a i sunca nosi,
A bolesne smrtnom kosom kosi.
Rano će nam započeti zima,
Blago onom, koji svega ima,
Svega da na tavan, podrum meće,
Ali taki mlogo biti ne će!
Dobar krumpir blagostanje znači,
Vinogradar neka podrum zrači,
Da za berbu sve bude u redu.
Dragi Rode, savit ću ti dati:
U nedilju nemoj grožđe brati
Brati ljudi i šest dana mogu,
A nediljom ti se moli Bogu,
Da okripe da za dušu tilo,

Pa će opet blagostanje biti,
Biće lipo, ko što j' kadgod bilo.

ZIMA neće oma donet sniga
Al će više pridoneti briga,
Neće biti niti ružno vrime
Samo duge i to oštre zime.
I prosinca što će biti više
Ladnog vitra, sniga, čestog mraza
Tim će više na novo nam lito
Uroditi kukuruz i žito
I sve drugo biće nam ko kiše.
Božić biće radost baće, nane
Kad se dica skupe oko grane
Ako pismom svi Isusa hvale
Da on čuva velike i male.

Zemlju čuvaj, o moj dragi Rode,
Zemlja znak je svisti i slobode,
Blagostanja, ljubavi i rada
U zemlji nek raste tvoja nada!
Zemlju čuvaj i Bogu se moli
On će čuvat, što ti srce voli,
On će tebi mirne dane dati,
On ublaži svakog, koji pati.
Svoju dicu, o Rode moj, pazi,
Svaki nek po Božjoj ide stazi
I u srce svakome usadi
Ljubav crkvi i svetoj nam viri
Koja sriću narodu nam gradi.
Neka štuju svoje roditelje,
Svećenike, stare. učitelje
Nek se uče knjigi, marnom radu,
Pa nek ljudi cilog svita znadu
Da nas ima, da smo složni, jaki,
Svi junaci, a ne slabi, mlaki,
Da smo složni, da smo opet svoji,
Nikog da se Rod naš i ne boji.
Da sva srićna budućnost nam zlati,
Da smo Šokci, Bunjevci: Hrvati:
A Hrvatska naša dobra mati!

Zbogom, Rode, do godine nove,
A na srce uzmi riči ove,
Što ti piše moja ruka stara,
A iz srca ljubavi i žara.
Zbogom ostaj, moj pridragi rode,
Bog i vira nek te svuda vode!

KRONIČAR:

ČUVARICAMA NAŠIH OGNJIŠTA

U OVIM teškim danima, kada se nebo Evrope ponovo prekrilo teškim oblacima, kao sunčeva zraka kroz olovno nebo po 57. put polazi naša „Danica“ u bijeli svijet. Polazi dragoj nam bunjevačko šokačkoj grani hrvatskoga naroda nastavljajući onu tradiciju, koju je zacrtala snažna ruka pop Paje Kujundžića, tog „bunjevačkog Ante Starčevića“. A ta je tradicija čvrsta povezanost hrvatstva i katolicizma bez koje se ne može zamisliti naša prošlost, a još manje sretnija nam budućnost. Dok u svijetu vlada velika uznemirenost i neizvjesnost, mi sve to na čas puštamo po strani i bacamo pogled neposredno oko nas. Upiremo oči u našu plodnu i lijepu ravnicu promatrajući zelene njive i bijele salaše, duge redove kuća po našim selima i gradovima. A naše se misli zaustavljaju na toplim nam obiteljskim ognjištima. I nećemo prešutjeti, da nekoliko riječi želimo reći o čuvaricama naših ognjišta, o našim majkama, ili još bolje, o našim nanama.

Kakve su nam sadašnje majke? Drvo se poznaje po plodu, a majka po svojoj djeci. Sadašnje majke se više staraju za tijelo svoje djece, nego za dušu. Brinu se, da im dijete bude uvijek sito i zdravo, lijepo obučeno, da pohađajući škole jedanput postane „gospodar“, da tako stekne bezbrižan život i to je sve. Vjerski odgoj je vrlo slab, često posve kriv, a nacionalni odgoj nikakav. Ko nema ne može ni dati! Naše majke i žene nemaju nikakve narodne svijesti i zato je naša omladina mlitava i nesvjesna. Tome se konačno mora stati na kraj. Dokle god naše majke i žene neće aktivno sudjelovati u našem narodnom hrvatskom životu, dotle će uvijek naša omladina biti nepokretna, plašljiva, nesvjesna masa, kojom će svako vladati iskorišćujući je u sebične svrhe;

dotle će uvijek naši mladići provoditi dane u krčmama i biti članovi i protunarodnih društava; dotle će uvijek mnoge devojke na laku ruku pregaziti vjeru svojih otaca, da mogu „usrećiti“ kakavgod došljaka!

Kada je ilirski preporod u Hrvatskoj rasplamtio hrvatsku narodnu svijest, osjećalo se, da je žar nacionalizma osvojio samo jedan dio omladine po školama, dok su mnogi ostali po strani. Trebalo je za ideju hrvatstva osvojiti sve, u prvom redu obitelji. Ali kako? Ilirci su svoje vatrene ideje preko pjesama i knjiga počeli širiti među ženama i ubrzo se hrvatski preporod raširio po svim krajevima, gdje žive Hrvati. Svijesne su majke odgojile svijesnu hrvatsku omladinu!

I kod nas moraju žene i djevojke stupiti u aktivni nacionalni rad. Moraju dosljedno i otvoreno raditi na izgradnji žive hrvatske narodne svijesti. Mora se konačno obračunati s tom mlitavošću i popustljivošću, koje su kao čirovi u našem narodnom organizmu. Imamo više ženskih organizacija u Subotici i Somboru. One lijepo rade na vjerskom i društvenom polju. Zašto se jedanput ne bi mogli diviti njihovim uspjesima i na nacionalnom polju?

Znam, da će neki odmah prigovoriti, da žene ne trebaju politizirati. To je sasvim tačno. No drugo je politika, a sasvim je drugo nacionalni rad. Pogrešno misle oni, koji kažu, da je naša crkva anacionalna. Anacionalnost stvara mlitavce, koji nisu nikome potrebni. Upravo je Crkva dala mnogim narodima tolike velike junake. Naš kralj Tomislav, ban Berislavić i Nikola Zrinski bili su veliki privrženici katoličke vjere i veliki Hrvati. Takvih primjera ima sva sila i može se reći, da upravo potpuno svijesni katolici najviše rade za svoj narod.

Bunjevačko šokačke majke, kucnuo je vaš čas! Složno stupite u sveti nacionalni rad, odgajajte svijesnu hrvatsku katoličku omladinu. Jedino ćete tako izvršiti svoju dužnost prema Bogu i svome Rodu. Vi kao čuvarice naših ognjišta unesite u naše domove plamen prave Isusove vjere i žar iskrenog hrvatskog nacionalizma i vi ćete nam osigurati sretniju budućnost!

Marija Kumičić
Spjevala god. 1913.

Pozdrav iz Zagreba

Glasno kliče sa Sjemená vila:
O Bunjevci, braćo naša mila!
Ovamo vas, da se zagrlimo,
Zagrljeni bratski izljubimo.
Mi ovamo, a vi preko tamo,
Skoro da se više ne poznamo.

Naše majke hrvatski govore,
Vaše istom slatkóm riječi zbore.
Vi onamo grana otkinuta,
Od hrvatskog duba ponosita,
Tko za vaše tamo mari vaje?
Tko vam blaži tužne osjećaje?

Vaše lice vedrinom ne sije,
Hrvatsko jer sunce vas ne grije;
Nit' vam duša vedru sreću ćuti,
Odkad su nam rastavljeni puti.
Ako koja iz Hrvatske zraka,
Dopre do vas kroz tmušu oblaka,
Jedva sine, odmah i ugine
Ošinuta tudjinštinom tmíne.

S istih škola vaš jezik starinski,
Vaš hrvatski jezik materinski,
Istjeraše ko gubavca ka'ka,
Da njihova ne okuši zraka.
Vaša djeca niti svome Bogu
Majke zborom molit se ne mogu. —

U svojemu, braćo, niste svoji,
Jer tuđinac pravicu vam kroji.
Stog radosti, nikad prave sreće
Srca vaša oćutiti neće,

Dok mučenim medj' sebičnim stranci
Crni vama radjaju se danci . . .

Da možemo pružiti vam ruke,
Laglje sve bi podnosili muke:
Vaše rane mi bi povijali,
Naše boli vi bi oplakali;
Vaše rane kad bi zacijelile,
Naše suze bi se posušile;
Vam i nama tad bi bolje bilo,
Bratsko kolo bi se proširilo:
Brat uz brata, sestra do sestrice,
Jedna duša svi i jedno srce,
Zajednički — ponosni ko lavi
Krčili bi pute k našoj slavi,
Dok Hrvatskoj, mučenici Majci,
— Koja sada živi ko u bajci —
Vratili bi njeno dostojanstvo,
S dostojanstvom staro veličanstvo,
Kakvim sjaše pred tisuću ljeta,
Ko predzidje kršćanskoga svijeta.

Marija Kumičić se rodila 1863. godine. Pjesme je počela pisati u svojim djevojačkim godinama. 1882. god. se udala za poznatog hrvatskog književnika Eugena Kumičića. Suradivala je u „Iskri“, „Katoličkoj Dalmaciji“, „Hrvatskoj kruni“, „Novom vijeku“ i „Prosvjeti“, „Domu i svijetu“, te u „Hrvatskom pravu“. Poznatije su joj prozne stvari: „Put k sreći“, „Valovi čuvstva“ i „Raspad obitelji“. Prema romanu „Kraljica Lijepa“ s književnikom Ogrizovićem je napisala dramatizaciju „Propast kraljeva hrvatske krvi“.

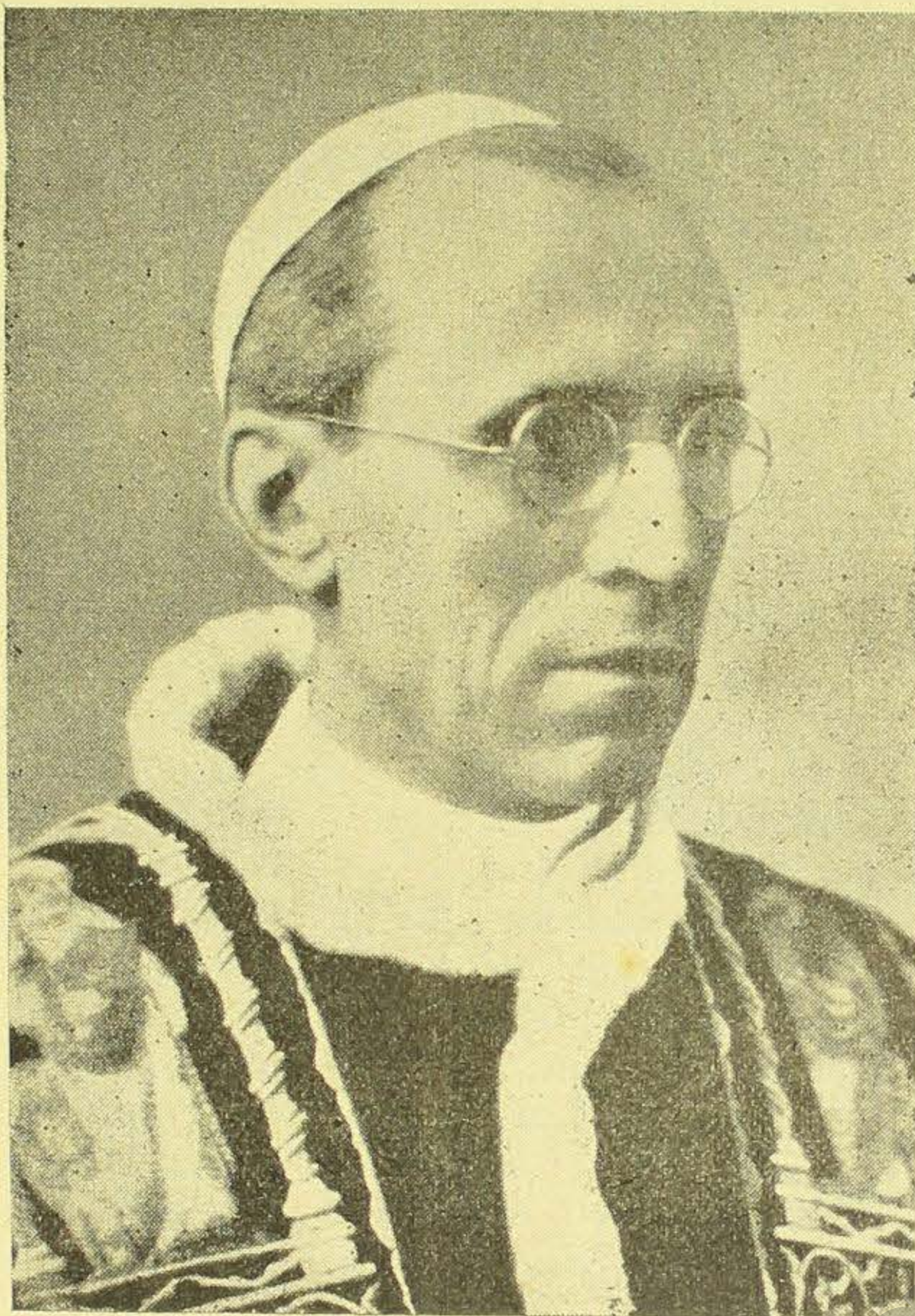
Marija Kumičić je velika prijateljica nas bačkih Hrvata. Još prije rata je ona suradivala u subotičkom „Nevenu“, a u njezinu kuću je često svraćao naš narodni borac Franjo Sudarević. Marija Kumičić je 1936. bila u Subotici na proslavi 250 god. seobe bunjevačkih Hrvata. Od toga vremena surađuje u „Klasju naših ravni“. Prigodom bunj. šokačke matineje u Zagreba 23. IV. 1939. u dvorani „Hrvatske žene“ je lijepim govorom pozdravila bačke Hrvate. A za našu „Danicu“ je poslala ovu lijepu pjesmu, koja svjedoči njezinu veliku ljubav prema Hrvatima ravne Bačke.

Jakov Grunčić:

IMAMO NOVOG SVETOG OCA

BOLNO je zakucalo srce svakog katolika, kada su zvona sa sviju crkava po čitavom svijetu 10. veljače 1939. objavila, da je prestalo kucati srce Oca čitavoga svijeta, naime da je zajednički otac svih katolika Pio XI. umro i da je otišao pravednome

Novi Sveti Otac Pijo XII

sucu, da primi plaću za sve što je učinio za crkvu. Sv. Otac Pio XI. je umro, a zadnje su mu riječi bile „Mir, mir, o Isuse“. Te su riječi kao testament njegovom nasljedniku. A tko će ga nasljediti? Da li će novi Papa biti ravan svome predšasniku? Takove su misli morale svakoga katolika za vrijeme „sedis vacante“, tj. od smrti Pia XI. do izbora novoga Pape.

2. ožujka 1939. se otvorio kardinalski zbor u konklave da izabere između sebe najvrijednijeg, koji će stupiti na stolicu sv. Petra. Pošto su sva vrata konklava bila zatvorena i pošto je bio zaziv Duha Svetoga, pristupili su kardinali k izboru. Nijesu morali dugo misliti koga će izabrati i nakon trećeg biranja, koji je bio još isti dan popodne, izabrali su kardinali između sebe novoga Papu, a rezultat toga izbora objavio je najstariji kardinal-đakon riječima „Anuntio vobis gaudium magnum: habemus Papam, eminentissimum ac reverendissimum Dominum Eugenium Pacelli, qui sibi nomen imposuit Pius XII. (Objavljujem vam veliku radost: Imamo Papu: Uzoritog i prečasnog gospodina Eugenija Pacelli, koji je uzeo ime Pio XII).

I sada je zakucalo srce svakoga katolika, jer smo dobili Oca, koji će se brinuti za nas, djecu svoju. Dobili smo velikog Papu, koji će dostojno zamijeniti svog velikog predšasnika i koji će moći ispuniti i zadnji njegov testamenat „Pax, pax . . .“ jer i sam je uzeo za geslo „Opus institiae pax“ tj. „Djelo pravde je mir.“

2-ožujka 1876. g. ugleda svjetlo dana Gospodnjega drugi sin Filipa Pacellia i Virginije Graziosi. Dakle baš na 63. rođendan izabran je za Papu. Njegov otac je bio advokat, a kao plemić je pripadao tzv. crnom plemstvu, tj. plemstvu koje je za ložinog progona Sv. Stolice pristajalo uz Papu. Mali Eugenij je u ranim godinama dobio prvi odgoj od svoje pobožne majke, a osobito je već u prvim godinama štovao i svoju Majku Nebesku. Osnovnu školu je svršio u svojoj radnoj ulici i već u prvim godinama je pokazao veliku marljivost. Sestra njegova kaže, da je znao duboko u noć raditi. I gimnaziju je svršio u rodnom gradu. Otac njegov sam pravnik htio je, da se i njegovi sinovi posveti pravu i da uđe u službu sv. Stolice, ali Eugenije nije tako htio, on je čeznuo za nečim višim i eno ga vidimo kako studira na papinskom sveučilištu filozofiju i teologije crkvenog i civilnog prava. O Uskrsu 1899. g. bude zaređen za svećenika.

Mladi svećenik pun poleta i snage mislio je kako će se posvetiti pastoralnom zvanju, ali čovjek sanja, a Bog određuje“ i mladi Pacelli bude imenovan za profesora crkvenog prava na istom sveučilištu. No obrazovanost mladoga profesora zapela je za oko čuvenog pravnika kardinala Gasparria i on predloži Leonu XIII. da se Pacelli stavi u diplomatsku službu Crkve. Na ovom je mjestu Pacelli prešao sve stupnjeve, dok nije postao podtajnik u Kongregaciji za izvanredne stvari. On je prisustvovao i krunidbi Engleskog kralja Đure V., a od Pia X. imenovan je tajnikom iste kongregacije.

Svjetski rat je pokosio mnoge mlade živote, ali je olabavio i međunarodne odnošaje. Crkva je u svojoj automatskoj službi trebala sposobne ljude. U ove strašne dane Eugenij Pacelli postavljen je za papinskog nuncija u München. 1917. g. odputuje Pacelli u München noseći sa sobom pismo s prijedlogom za mir. Veliki svjetski rat je svršio porazom Njemačke, car je pobjegao iz države, re-

volucija je buknila, sav diplomatski kor bježi iz Münchena, samo ostaje papinski nuncij Eugenij Pacelli. Već su buntovnici provalili vrata nuncijature, ali Pacelli s dostojanstvenom mirnoćom izlazi pred napadače i prosvjeduje protiv ovakovog postupka, da napadači ostadoše osupnuti i povukoše se, premda je jedan od njih već stavio nunciju revolver na prsa. Sutradan je uložio oštar protest kod vlade, ali se morao povući iz Münchena na izričiti poziv sv. Oca. Kasnije, kada se prilike središe, vratio se u München i tu je sklopio konkordat s Bavarskom 1924 g. Ovaj konkordat, prvi iza svjetskog rata, poslužio je kasnije kao uzor ostalim konkordatima. Pacelli svojim radom omogućio, da se otvori nuncijatura u Berlinu i postade prvim nuncijem. I tu je uspio da je sklopio konkordat, premda su Pruskom tada vladali socijalisti.

Za sve njegove napore i zasluge za Crkvu Pio XI. ga je imenovao 1929. za kardinala. Polazeći iz Berlina ostavio je najbolji utisak kod svijeta. Kardinal Pacelli je postavljen za pomoćnika državnog tajnika sijedom kardinalu Gasparriju s kojim je kodificirao 1918. crkveno pravo, a iza smrti ovoga sijedog kardinala postao je sam državni tajnik Pia XI.

Na ovom visokom mjestu kardinal Pacelli je ostao uvijek skroman. On je zastupao sv. Oca na mnogim međunarodnim priredbama, a mnogi čitaoci „Danice“ će ga se dugo sjećati sa velikog euharistijskog kongresa u Budimpešti. On je sklopio mnoge konkordate među istim i onaj s našom državom, ali koga prošli režim obori. Proputovao je mnoge države, bio je dva puta u Americi, govori mnoge jezike (talijanski, latinski, grčki, francuski, njemački, engleski, španjolski, portugalski itd.), a poznat je po čitavom svijetu kao jedan od najboljih govornika.

Na ovom odgovornom mjestu zatekla ga je smrt Pia XI. koji ga je ljubio osobito ljubavi i koji je predosjećao, da će ga naslijediti, jer kada je predavao kardinalski šesir Pacelliu i još dvojici kardinala rekao je „među vama je moj nasljednik“.

Kada je pak umro Pio XI. on je plačući rekao „O koliki gubitak i kolika žalost za Crkvu i čovječanstvo!“

Iza smrti Pia XI. sastadoše se kardinali i izabraše kardinala Pacellia koji si uze ime Pio XII. Papa treba biti svet i učen svećenik, dobar govornik, vješt diplomata i dobro upućen u crkvene poslove. Sva ta svojstva ima današnji sveti Otac i nadajmo se da će sigurnom rukom raditi dalje Petrovu lađicu kroz ovo burno more današnjice. „Opus institutae pax“ geslo je sv. Oca. Molimo se svi katolici, da uspije ovo geslo, da zavlada mir čitavim svijetom.

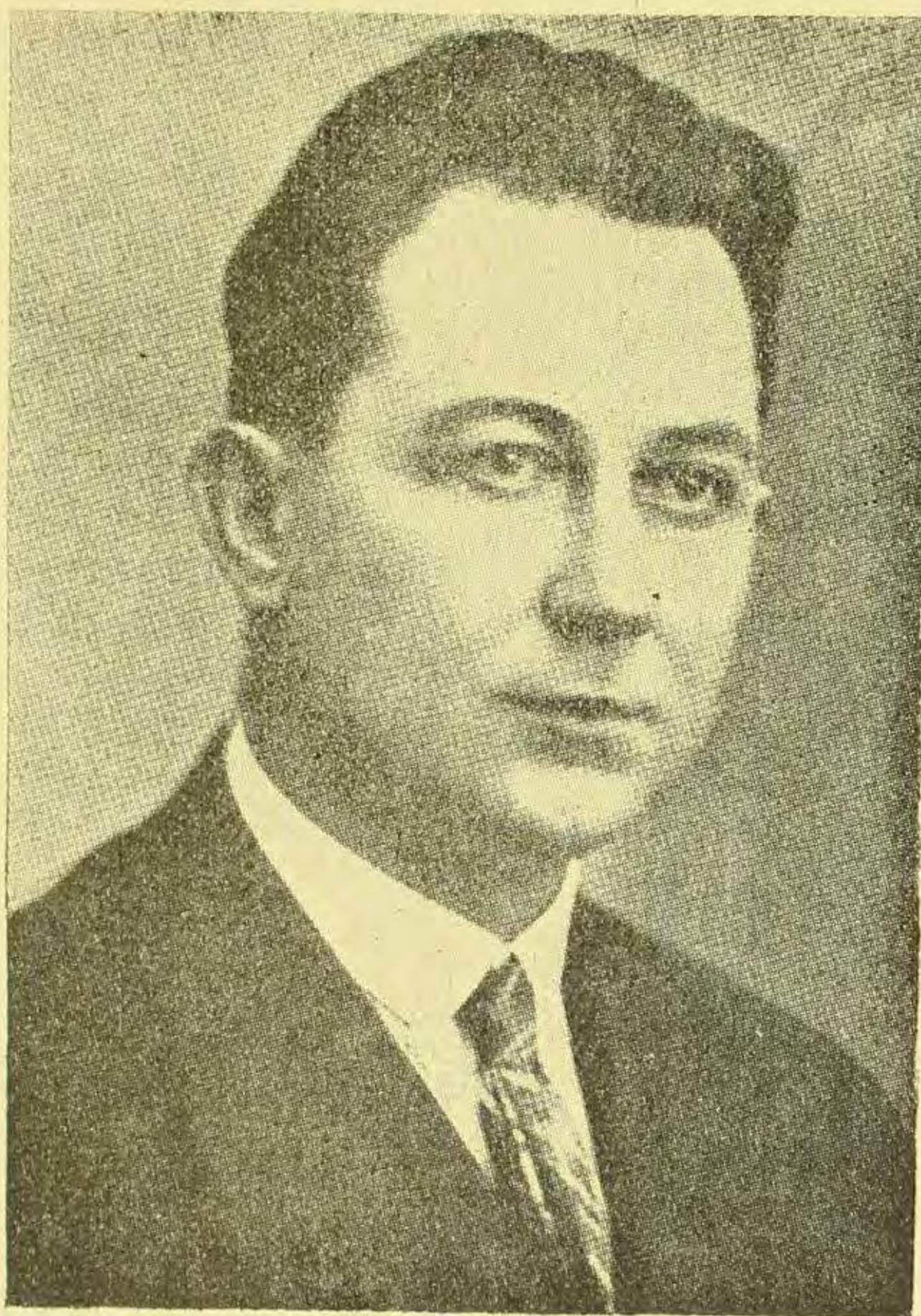
Banovina Hrvatska

26 KOLOVOZA o. g. pristupilo se stvarno rješavanja krupnoga problema, koji pritište ovu državu već dvadeset godina, a priznat je pod imenom „hrvatsko pitanje.“ Kao prvi korak početak rasplitanja ovoga čvora, što su ga kratkovidni i umišljeni ljudi 20 g. mrsili bila je uspostave Banovine Hrvatske s privremenim teritorijem. Hrvati su narod koji moraju imati svoj teritorij i svu vlast na tome teritoriju. Opseg novoustanovljene Banovine Hrvatske iznosi preko 66 000 km² s preko 4 i po milijuna stanovnika. Uporedi li se ovoj teritorij sa teritorijem prije svetskoga rata, onda se vidi da je današnja Hrvatska veća od prijašnje, jer je prija Hrvatska mala 43 800 km² s dva i pol milijuna stanovnika, a Dalmacija, kojoj Beč nije dao da se pripoji Hrvatskoj, imala je oko 12.700 km² sa 600.000 žitelja. Iz toga vidimo, da je u okviru današnje Hrvatske velika većina hrvatskog naroda, naknadnim nadopunama i preuređenjem ovoj će se broj još povećati, a hrvatske zemlje još upotpuniti. Kao predstavnik i oličenje vlasti hrvatskoga naroda stoji hrvatski sabor sa hrvatskim banom na čelu. Iza mnogo godina ponovo imamo hrvatskoga bana u osobi Dr. Ivana Šubašića, koji ima onu vlast što mu daje hrvatsko državno pravo, vlast potkralja. Hrvatski ban ne znači visokog činovnika, figuru, kojim drma svaki režim, nego znači čovjeka, koji ima svu vlast nad Hrvatima, koji je sa svoj rad odgovoran hrvatskom saboru, a između njega i kralja ne smije biti trećega. I u pogledu imenovanja bana pravo hrvatskoga naroda je jače oživotvoreno nego prije, jer sada bana imenuje kralj, dok je zadnjih godina Austrougarske monarhije hrvatskoga bana imenvao kralj, ali na prijedlog peštanskog ministra pretsjednika. Isto tako i vlast Banovine Hrvatske, iako još nije konačno uređena, već sada obuhvata više nego prije, jer su Beč i Pešta vlast Hrvatske stisli samo na ova područja i unutarnje poslove, sudstvo i prosvjetu, dok je sa svetskoga rata protegnuto i na narodno gospodarstvo. Sada je ta vlast proširena još na druga područja kao na: financije, socijalnu politiku, trgovinu, industriju, građevinarstvo, šumarstvo, rudarstvo i. t. d. što će se vremenom još upotpuniti.

Do nedavna je slobodna Hrvatska postojala samo u srcima Hrvata i Hrvatica, koje se nisu ni u najtežim danima narodne borbe odrekli svojih ideala i svoga hrvatskog narodnog prava. Od 27 kolovoza ovi ideali počinju poprimiti stvarniji oblik, jer Hrvatska nije više zatomljena samo u srcima svoje djece, nego su njezine

granice, iako privremene, ispisane na zemljopisnim kartama. Banovina Hrvatska postaje jedna stvarnost, činjenica, kao izražaj neslomivoga duha hrvatskoga naroda. U novim granicama Hrvatske našle se je skupa nekadašnja trojedna kraljevina Hrvatska, Dalmacija i Slavonija, ponovo se drži slavonska ravnica s divnim Jadranom, ponovo su pale umjetno stvorene i nametnute granice između Dalmacije i ostale Hrvatske. Uz današnji centar Hrvata-bijeli Zagreb-prislonio se drevni grad sv. Vlaha nezaboravni Dubrovnik, sa svojim ogromnim kulturnim blagom i grobljem svojih „gospara“. Htjedoše

Prvi ban obnovljene Hrvatske dr Ivan Šubašić

nam ga oteti!!! K njima se pridružio i dio kršne Hercegovine, romantične i zamišljene Bosne, kićenog Srijema.

Nitko se ne vara, da je time udovoljeno svim opravdanim i neizbježnim zahtjevima Hrvata. Ovo je samo prvi korak, početak, i to dobar početak oko obnove hrvatskog narodnog i državnog života, koji ima, da osigura Hrvatima bolju i sretniju budućnost. Ovo je put, kojim Hrvatska postaje opet svoja, i na tom putu, Bački Hrvati čvrsto vjeruju, da ne će ostati izvan krila majke Hrvatske, nego da će Subotica i dalje stražu stražiti, ali na granici Hrvatske.

Zvonimir Alkić:

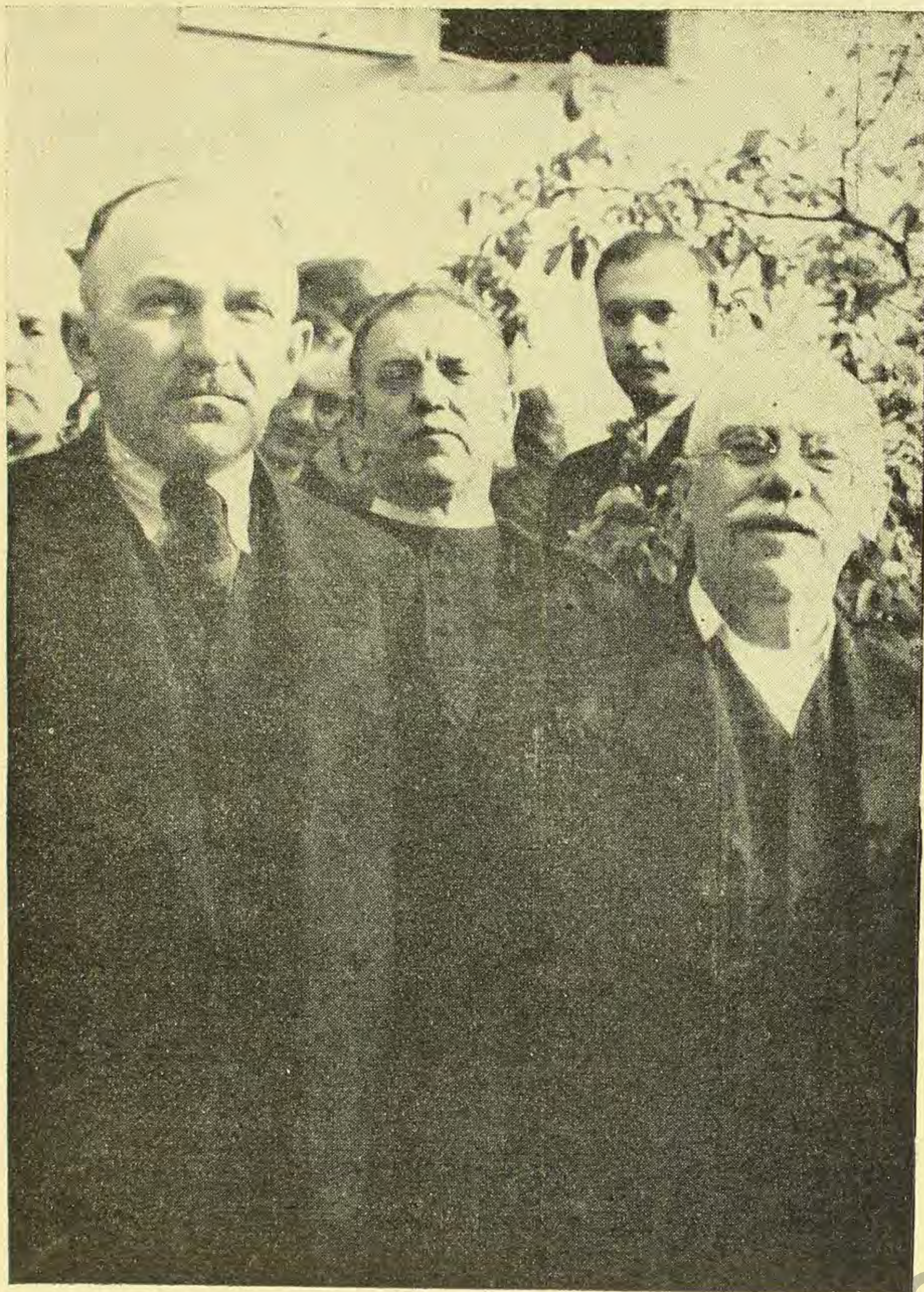
SLAVLJE BAČKI HRVATA U ZAGREBU

VEĆ se davno ukazala potreba, da se bunjevačko šokački Hrvati iz Bačke, koji žive u Zagrebu, okupe u jedno prosvjetno društvo. Svrha bi toga društva bila organiziranje kulturnoga rada među bačkim Hrvatima, priređivanje bunjevačko šokačkih matineja i večeri po većim hrvatskim mjestima, preko štampe upoznavati svijest s prilikama, koje vladaju u Bačkoj, te učvršćivati i što više ojačati vjekovne veze Subotice i Zagreba. Takovo je društvo na veliku radost svih iskrenih prijatelja bunjevačko šokačkih Hrvata zbilja i osnovano krajem 1938. godine. Za predsjednika je izabran šokački Hrvat iz Bačke dr. Josip Andrić, društvo je dobilo ime „Pododbor Hrvatske Kulturne Zajednice“, a začlanili se svi svijesni bački Hrvati, koji žive u Zagrebu.

Pododbor se odmah dao na rad razvijajući živu propagandu preko štampe, što je odmah urodilo lijepim plodom. Članovi su Pododbora priredili svečanost 20 godišnjice postavljanja hrvatske zastave na subotičku gradsku vijećnicu. Nastupili su dr. Andrić, dr. Šokčić, M. Čović i A. Kokić. Da hrvatska javnost što bolje upozna bunjevačko šokačku granu hrvatskoga naroda zaslugom je Pododbora Društvo sv. Jeronima izdalo uspješnu brošuru „Bunjevci i Šokci“ što je ubrzo raspačano u 20 000 primjeraka.

Ipak svi ti uspjesi daleko zaostaju za najvećom priredbom Pododbora i to za vanredno uspješnom bunjevačko šokačkom matinejom priređenom prigodom dolaska presvj. g. Blaška Rajića u Zagreb 23. travnja 1939. godine. Tom zgodom je cijeli kulturni Zagreb na čelu s Hrvatskim Metropolitom drom Alojzijem Stepincem i izaslanikom Vođe hrvatskoga naroda drom Ivanom Torbarom posvjedočio svoju bezgraničnu ljubav prema bunjevačko šokačkim Hrvatima. Oduševljeni pljesak dupkom pune dvorane Hrvatskog Glazbenog Zavoda je pozdravljao svaku točku bunjevačko šokačke matineje, a to oduševljenje je postiglo svoj vrhunac, kada se na govornici pokazao Vođa bačkih Hrvata Blaško Rajić. On je u jezgrovitom govoru iznio sve karakteristike, koje Bunjevce i Šokce čine Hrvatima. Na koncu je snažnim riječima naglasio, da bački Hrvati svoju sudbinu povezuju s Hrvatima iz Zagreba, s kojima žele imati jednaku budućnost. Na toj su matineji još bili zastupani sa svojim radovima, ili su i sami nastupili: dr. Josip Andrić, Ante Miroljub Evetović, O. Kamilo Kolb, Vilhar, Stahuljak, Ive Prčić, Marko Čović, Aleksa Kokić, Petar Kopunović, Ante Jakšić, Petar Pekić, Josip Vuković Dido, Petar Kopunović i dr.

Isti je dan na večer u dvorani „Hrvatske Žene“ bila priređena mala zakuska, gdje su pred užim krugom prijatelja održali predavanja Blaško Rajić, Ive Prčić i dr. Josip Andrić, a goste su pozdra-

Voda Hrvatskog naroda dr. Vlatko Maček s Blaškom Rajićem i Josipom Đidom Vukovićem prigodom bunjevačko šokačke matineje u Zagrebu 23. IV. 1939.

vili gđa Horvat, predsjednica „Hrvatske Žene“, gđa Marija Kumičić, prof. Filip Lukas, predsjednik „Matice Hrvatske“, dr. Rudolf Horvat i student Nevistić.

Poslije ove osobito uspjele matinee zagrebački Pododbor „Hrvatske Kulturne Zajednice“ je priredio bunjevačko šokačko veče na zagrebačkoj radio stanici 26. VIII. 1939. Uspjeh je i ovdje bio vanredan, a izvedena su djela Josipa Andrića, Vilhara, Vidakovića, Pekića, Miroljuba, Jakšića i Kokića. Pjevao je pjevač Petar Kopunović.

Tako je godina dana zagrebačkog Pododbora ispunjena uspješnim radom, što daje mnogo nade, da će tako i nastaviti sve dok god se ne ispune konačne želje bunjevačko šokačkih Hrvata.

Ante Sekulić

Krist kraj puta

Oko Njega prostiru se ravna polja.
Vjetar nježnom rukom miluje mlada žita.
Sve cvjeta, njiše i pjeva,
nečujno se predaje zagrljaju proljeća.

Krist je raširio ruke što dugo gole probodene bjehu.
Trnjem ovjenčanu glavu spustio je niže,
I šapće zemlji, cvijeću i djeci,
Koju On svemoćnom ljubavlju voli.
Kraj Njega ljepota osvaja makovo cvijeće,
uvlači se u nizine i nosi bagremov miris
u tiho proljetno veče.
Ljudi prolaze . . . On ih blago gleda
I za njih se moli.

Molitva Vječnoj Dobroti

Odbacit ću fraze i cinizam mračnih dana.
Nigdje nema lijeka za ranjeno srce;
Krv iz njega kaplje, već i mlazom teče.
Suton mladosti polako se spušta.
Vječna Dobroti!

Ja nikoga nemam, da mu kažem
udarci životnog biča kako jako bole.
Osamljen, u tišini pred oltarom
tražim smisao života.
Oprosti, što mišljah da je život
Više nego kratka sreća.

Aleksandar Kokić

RADOST SELJAKA NA SVOJOJ NJIVI

Deset sam godina dugih pokorno služio drugom,
Živio mučnim životom poštenih, mirnih seljaka,
Imajuć kućicu nisku; motikom il' oštrim plugom
Dnevno se mučio teško od zore rane do mraka.

Deset sam godina dugih ko dijete snivao snove,
Krčevići polako naprijed kroz život kamena, trna,
Za onim svečanim časom u brazde kada ću nove
Širokim zamahom ruke presretan bacati zrna.

Svetog sam molio Antu kroz deset predugih ljeta,
Da želju moju skromnu u srcu duboko skritu
Jednoga dana ruka ostvari Svevišnjeg sveta:
Da svoju njivu sretan u zlatnom promatram žitu!

Žuđeni svanuo dan je . . . O sretna, presretna mene!
Zbunjen i ganut ne znam nebesa kako da hvalim;
Za čas su eto prošle tamne života sjene,
Kako da veliku radost srcem razumijem malim?

Stojim na svojoj njivi! O brazde mirisne, meke,
O divno pšenično more, o zlatno zrnje Života. . .!
U duši mojoj teku radosti, sreće rijeke,
U zemlji sve mi je skrito veselje, nada, ljepota.

Čujte me, jablani vitki, na svojoj zemlji ja stojim,
Na svojoj njivi orem, kosit ću i brati ploda,
I dokle brazda imam nikoga ja se ne bojim,
S njima je srasla seljaka sreća, snaga, sloboda. . .!

Vatr. Hrvatić:

VELIKO SLAVLJE KRISTA KRALJA U SOMBORU, 5 i 6 KOLOVOZA 1939

DANI euharistijskog kongresa u Somboru, ostavili su duboki utisak na svakog učesnika. Ti su dani bili kao sunčane zrake, koje su prodrle kroz mutne oblake, pune prijete i grozote. Ti su dani bili kao kapljica vode, koje su mnogima spasile život od groznog umiranja od žeđi. Ti su dani bili kao melem na već zatrovanu ranu, koja je mogla svakoga časa zatrovati cijelo tijelo! Ti su dani bili kao ogromna svjetlost, koja je iznenada rasvijetlila gus-

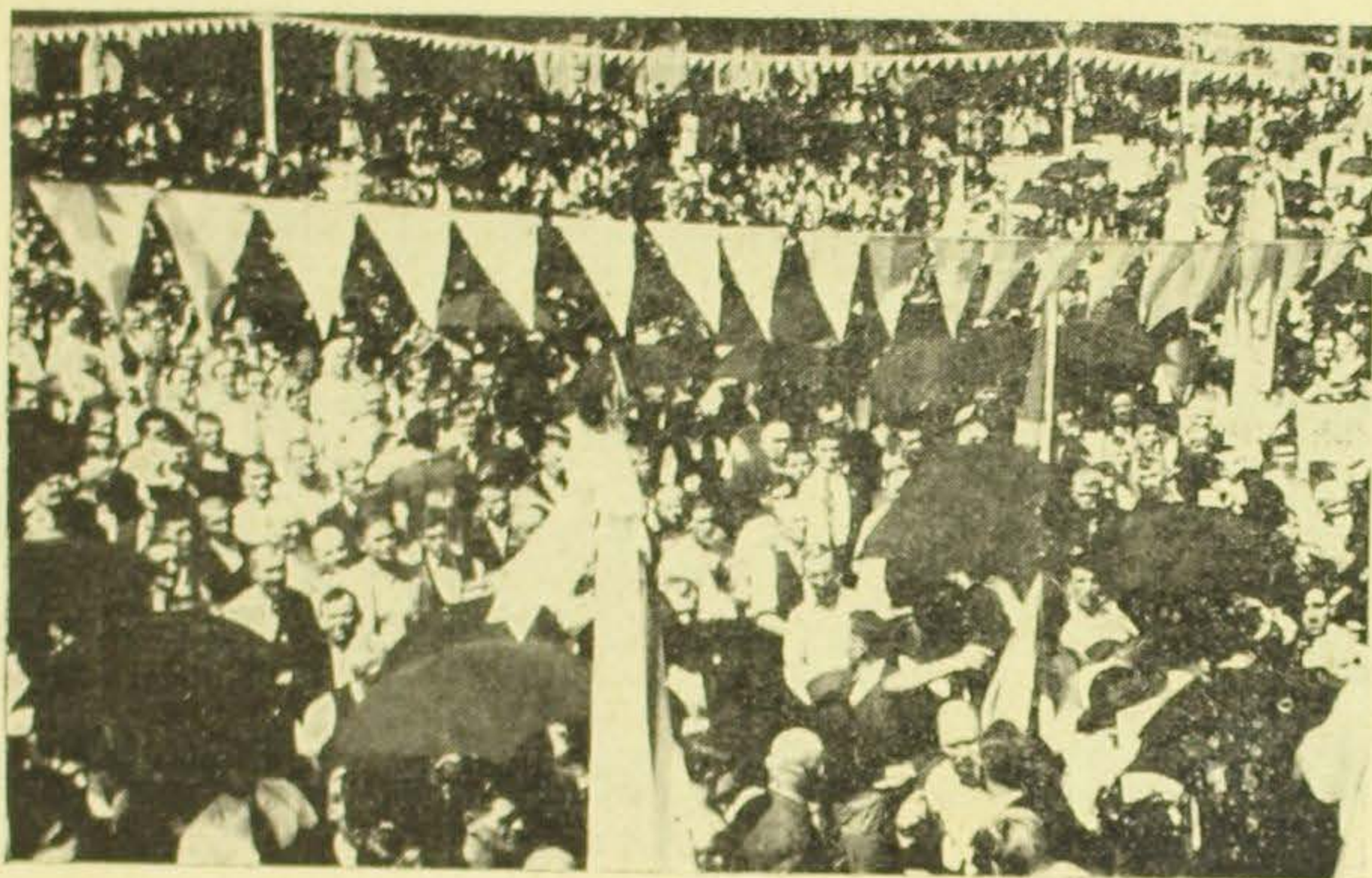
Preuzv. gosp. Lajčo Budanović služi svetu Misu na kongresu katoličkih muževa u Somboru 6. kolovoza 1939.

tu tamu i skupila pod svojim sjajem raštrkano stado. Zaista, bili su to dani jedino svijetli u mutnoj 1939. godini. Svaki učesnik mogao je s ponosom reći, da je i on član Kristove Crkve, mogao je uživati, gledajući slavlje svojega Gospodara, gledajući Njegovu moć.

Zaista, nikada nije bio toliko potreban ovaj kongres, kao baš tada. U vrijeme, kada je svakoga časa mogao izbiti rat, kada je čovjek, naročito naš, bio poplašen od grozota budućeg rata, kada je vjerovao svim vijestima primajući ih u sebe, kao otrov na kocki šećera, ti dani rasvijetlili su mutne prilike u njemu. Tih dana zadobio je on takvu snagu, da je sa hladnokrvnošću posmatrao svoju

okolinu, da se mogao oprijeti vrtlogu svih napasti. Da, zadobio je vjeru, nadzemaljsku snagu, jer je postao svijestan snage i veličine svoga vječnoga Vođe, svoga Pastira, svoga Krista. Uvjerio je sebe da ako ostane u vlasti Njegovoj, u Njegovom stadu, neće propasti. Čitavo njegovo biće odisalo je hvalom prema Gospodinu, njegova usta hvalila su Njega i ponosila se Njima. I kad je apostol Kristov, preuz. gosp. Lajčo Budanović, blagoslovio puk Njegov, kada su se sve glave prignule dolje, sašao je On među nas i mada Ga nismo vidjeli, svi smo Ga osjetili. Savršeni mir uvlačio se u naše duše, a naša lica sjala su se od radosti.

Kongres se počeo u subotu, petog kolovoza navečer u sedam časova sa zazivom Duha Svetog. Poslije je održao govor Msgr. B. Rajić. Na svečanom dočeku pozdravio je preuz. g. Lajču Budanovića, Dr. Abramović kraljevski javni bilježnik.

Mnoštvo ljudi za vrijeme svete Mise na kongresu u Somboru.

Sombor kao da se do temelja promijenio. Njegova monotonost bila je prekinuta. Njegove ulice bile su dostojno ukrašene, za doček Krista i Njegovog stada. I ako smo bili veseli, što smo stigli u mjesto pretstojećeg slavlja Gospodinova, i ako su naše duše odisale radošću, dok smo stupali ulicama njegovim u naše duše, duše bunjevačkih Hrvata, počela se uvlačiti neka sjeta, žalost za nečim izgubljenim. A kako i ne bi! Zar je i jedan Bunjevac-Hrvat mogao ostati hladnokrvan na mnogobrojne natpise tuđih ljekara, advokata i tome slično? I sve to, da se nalazi u Somboru, ponosu hrvatskog bunjevačkog naroda? Zar zaista mi uzmičemo pred tuđincima ostavljajući im svoj ponos, svoju muku! Zar smo zaista dočekali, da u Somboru ne možemo čuti druge riječi osim tuđe njemačke i

mađarske? Na ovu žalosnu pojavu, bolno je zatreperila domorodna struna u dušama svakog pravog i iskrenog Bunjevca-Hrvata!

Ta žalost povećela se sutra dan, na zborovanju omladine. Kao da je Sombor bez naše omladine, kao da on nema svoje budućnosti, svoje nade. Na tom zborovanju jedva su se primjećivali pojedinci od domaćih, a kamo li skupine. Niti iz drugih mjesta bunjevačkih nije ih bilo prisutno mnogo više. Jedino je Subotica pokazala, da u njoj još ima svijesne bunjevačke omladine! Oni su bili u trostruko većem broja od svih ostalih. I teško popravljiva je šteta, koju su propustili oni naši omladinci, koji nisu bili prisutni tu. Ono što treba svaki naš omladinac da zna, mogao je čuti od vlč. g. Šemudvarca. Velečasni je doista dodirnuo sva važnija pitanja, koja bi mogla interesirati omladinu.

Somborci pod hrvatskom zastavom na kongresu katoličkih muževa u Somboru.

Omladine drugih narodnosti bile su mnogo bolje zastupane od naše. Izgledalo je, kao da su oni domaći u Bačkoj, a ne mi! Da, mi smo bili strašno postidjeni tu, naša lica crvenila su se od stida! I dok je njemačka i mađarska omladina dolazila ponosno uz pratnju glazbe, sa svog uspelog zborovanja na sv. misu, mi smo obojene glave došli sasvim tiho, kao da nas uopće nema.

Pontifikalna sv. misa održana je u deset časova. Bilo je prisutni oko 25 tisuća osoba. Pjev. Zbor iz Sombora pjevao za vrijeme sv. Mise. Sv. Misa blagotvorno je djelovala na nas, u našim dušama, kao da se pojavio tračak nade, koji je mnogo jače zasvijetlio na dogovoru prvaka omladine. Ovdje je stvoren plan, za organiziranje naše omladine u jednu čvrstu organizaciju, koju neće potisnuti makakvi došljaci! Tom prigodom je vlč. g. I. Kujundžić otvorio oči svima onima, koji nisu bili svijesni dragocjenosti, koju

su počeli gubiti; koji nisu bili svijesni šta znači za nas bunjevačke organizacije i hrvatska katolička štampa! On je istaknuo jednu žalosnu činjenicu, a ta je: potpomaganje tuđe bijede, i tuđe štampe, dok naše samo životari.

Zborovanje katoličkih muževa bio je neoboriv dokaz o vječnoj ljubavi našeg naroda prema svom Gospodaru, prema Kristu Kralju! Na tom zborovanju, u tisuće srca ušla je nada, tisuće srca zadrhtalo je od vjernosti pri pitanju presvijetlog Rajića: „Hoćete li Krista za Kralja?“ Tisuću usta progovorilo je sa nepokolebivim ufanjem „hoćemo!“ Zrak se prolomio od ovog uzvika, a neprijatelj kad bi čuo, zadrhtao bi od straha! Da se je u tom času trebalo žrtvovati za Krista, proliti svoju krv, sumnjam da i jedan na bi to učinio! Neopisivo oduševljenje i radost ispunjavale su sve prisutne. Na zborovanju su održali prigodne govore msgr. Evetović i poznati „Tanar“ prof. I. Malagurski.

I najzad, ispunjena je čežnja svih! Prolazili smo ulicama gradskim s Njim, pjevajući Mu hvalospjeve, koje poticahu iz srca prepunjenih žarkom ljubavlju prema Njemu. Čete i čete stupale su, ne samo čuvajući Njega pod baldahinom, nego i u svojim srcima. Neprijatelj je zadrhtao od straha, povukao se, klonuo, pri riječima preuzvišenog g. Biskupa: „Tvoji smo, tvoji hoćemo bili!“

Zrakom je odjekivala pjesma, koja se širila širom ravne Bačke, unoseći i u najzabačenije domove zrake svjetlosti, nade i radosti!!!

Ante Jakšić

AVE MARIJA

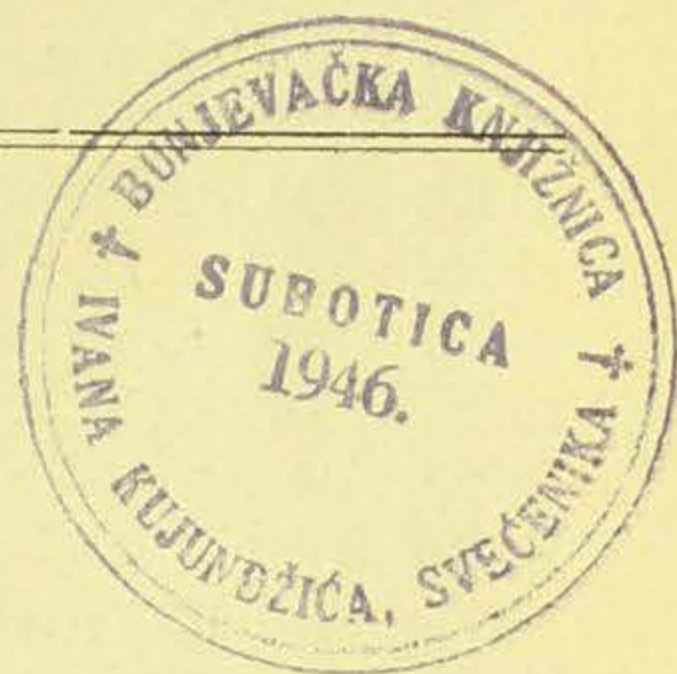
Večernja sjen nad more s mirom slazi
i tajnom čežnje grudi mi ovija,
i zove, zove po zvjezdanoj stazi
dverima Tvojim. Ave, o Marija.

I Ti, što gledaš gdje vjekovi blude
ko sitne sjenke, pogledaj gdje i ja
svu grubost snosim oniñ koji sude
zakonom ljudskim. Ave, o Marija.

Jer kroz mir svega sad se budi tajni
glas moga bića: dan što brigom svija,
i kao golub uzdiže se sjajni
čistoći Tvoj. Ave, o Marija.

I neka side mir u srca naša,
gdje želja pusta tamo gnijezdo svija,
i neka bude gorke sudbe čaša
nektarom puna. Ave, o Marija.

Jer svijetla treba onom koji pati
i topla ruka, koja srcu prija,
i odmor željan gdje ga čeka mati
s rukama dragim. Ave, o Marija.

zkuh.org.rs

NA VELEBITU MEĐU BUNJEVCIMA

I AKO je bilo poslije podne, vrhovi Velebita ovili se gustom maglom, kada smo silazili s vlaka, na stanici Lovinac. Ogleđao sam se naokolo, a ono krš na sve strane. U pozadi se krasno nadigao brijeg Zir kod mjesta Raduča koji na sred Ličkog polja ostavlja dojam starog razrušenog, ali ponosnog dvora. O Ziru narod veli: „Da je mlika, kolika je Lika, bio bi sir, kolik Zir, a pogača, kolik Podlapača“. Od Lovinca dalje spušta se Štikadska dolina sa svojim potocima sve tamo do Gračaca i njegova Kamenitog polja. Naš cilj bio je Velebit, a mjesto gdje ćemo se nastaniti Sv. Rok.

Sv. Rok je mjesto sa svojih dvije hiljade žitelja, udaljeno kojih pola sata od postaje Lovinac. Uz put smo nailazili na Ličane, krupne i jake, i meni je bila jasnija slika o Ličanima, kada sam ih vidio i čuo kako pjevaju: „Koga hodi Lika i Krbava, ne plaši ga košulja krvava“.

Prva stanica u Sv. Roku bila je gostiona kod Šiplete, Pravo mu je ime Šime Babić, ali eto svi ga zovu i bolje poznaju kao Šipletu. Ja bih rekao da je njegova kuća stanica sviju putnika koji svrate u Sv. Rok. Čak se tako i govorilo: rijetko je naći po ličkim selima gostionu kakva je kod Šiplete! Kuća mu je puna djece, ta nije ni čudo, Ličanin je, a već se treći put ženio. Prijazen je, pa iako mu je kuća puna čeljadi, gosti su mu uvijek dobro došli. Ta kako i ne bi, kad je najbolji gazda u selu!

Središte svakog ličkog mjesta je crkva. Toranj crkve Sv. Roka diže se kao ponosna straža na staroj kamenitoj crkvi. Ta lijepa crkva sa svojim zvonikom kao da doziva i pozdravlja najviše vrhove Velebita koji su se ovdje poredali kao Sv. Brdo, Bukovi Kukovi, Vilinski Kukovi, Vaganjski vrh i Bunjevac! Dok je donji dio gorja obrastao proplancima, dotle se dižu gore goli vrhovi i pružaju nezaboravan prizor.

Ušao sam i u župni stan. Bratski me je primio starina župnik pop Mile. Pogledavši ga i nehotice mi je došla misao: „oj vi gorski svećenici“. Sirota je Lika, siroti su lički svećenici. Preko 30 godina služi on Bogu i narodu u tom gorskom mjestu. Navršio je već 74, ali ako su Ličani izdržljivi, to još više vrijedi za njihove svećenike. Bog i Hrvati njegovo je geslo, zato živi, zato radi, zato će i dušu dati.

Prvo večer šetao sam se sa župnikom po njegovom mjestu. Sve su to dobri Hrvati ti naši Bunjevci.

— Da, rekoh mu, čuo sam već prije da tu ima Bunjevaca.

— Sve su to Bunjevci. I tamo dalje od Gospića, a i ovi ovdje moji susjedi, pravi su Bunjevci. Tu je Ribnik, Lovinac, Sv. Rok, Štikada, Ričice, Gračac. Ima doduše i čistih srpskih mjesta: Roduč, Medak, Počitelj.

— A kako govori narod ovdje?

— Srbi govore ijekavicom, a naši Bunjevci čistom ikavicom.

Tome Bukvić mladomisnik

— Pa to je kao i kod nas u Bačkoj, rekoh mu ja.

— Pa i vi ste odavde, samo vas je sreća zapala pa sad živite u bogatim krajevima, a mi nikud iz naše siromašne Like, dobaci mi starac malo se smješeći.

Uživajući u svježem zraku i divnim pogledima krenusmo kući. Rekao sam mu da želim ujutro misiti i molio ga da mi odredi vrijeme.

— Ja misim već u 4 ujutro, veli on.

— A ja ću iza vas, recimo oko šest.

— Dobro, samo moramo naći ministranta, jer moji Ličani ne rado dolaze u crkvu.

Kako smo se našli baš pored Šipletine kuće, gdje su se i djeca kuglala i kladila, odmah će župnik među njih.

— Je li Joe, bili ti doša gospodinu sutra odpivavat?

— El ja?

— Da ti Joe.

— Bi doša, ako me pusti ćaća!

— Pa de dođi onako oko šest, reče mu župnik i ja sam mislio da sam bez brige.

* * *

Sutra ujutro čekao sam u sakristiji mog ministranta. Ali nikoga iščekati. Kad mi dodijalo otiđem i počnem se šetati oko crkve ne bi li koga uhvatio da mi odpivava. No kao da su se svi urotili nigdje ni žive glave. Zvonar odzvonio Zdravo Mariju još u četiri, odpivavo g. plovanu pa ga više nema.

Idem ja okolo, molim časoslov, a kad najednom stvori se pred menom jedan mališ crvenkapom na glavi.

— A čiji si ti mali?

— Krpanov, gospodine.

— A kako ti je ime.

— Ive.

— Bili ti htio da meni odpivavaš?

— Bi ti ja, ali moram prvo otić.

— A kuda ćeš to ići?

— Odniću ćaći kunop za sino, pa ću onda doći.

Čekao sam i ovoga. Ali mi je dodijalo opet čekanje. Pomislih u sebi, ta Ive je Ličanin kao i Joe. Glavno je da mi je obećao. I na koncu odpivavo mi je kod sv. mise, što mislite tko? — niko drugi, do sam stari plovani. No samo mi se jedamput to dogodilo. Drugi dan je novac privukao Ličanina. Za dinar će Ličanin odpivat po tri mise!

* * *

Jednog dana išao sam s kolegom na jedan brežuljak da pregledamo naslage kamenja i odredimo im starost. Iznad potoka na brijegu smjestilo se nekoliko kućica. Iz malih kućeraka istrčala djeca i ravno pred nas. Gledam ih. Svi crnih očiju, guste kose malo duguljasta lista i punih rumenih obraza.

— Kako se ti zoveš? zapitam najvećega.

— Ja sam Vidaković.

— A ti? zapitam drugog koji je imao na glavi novu ličku kapu.

— I ja sam Vidaković.

— A čiji vam je to mali?

— To je naš najmlađi brat.

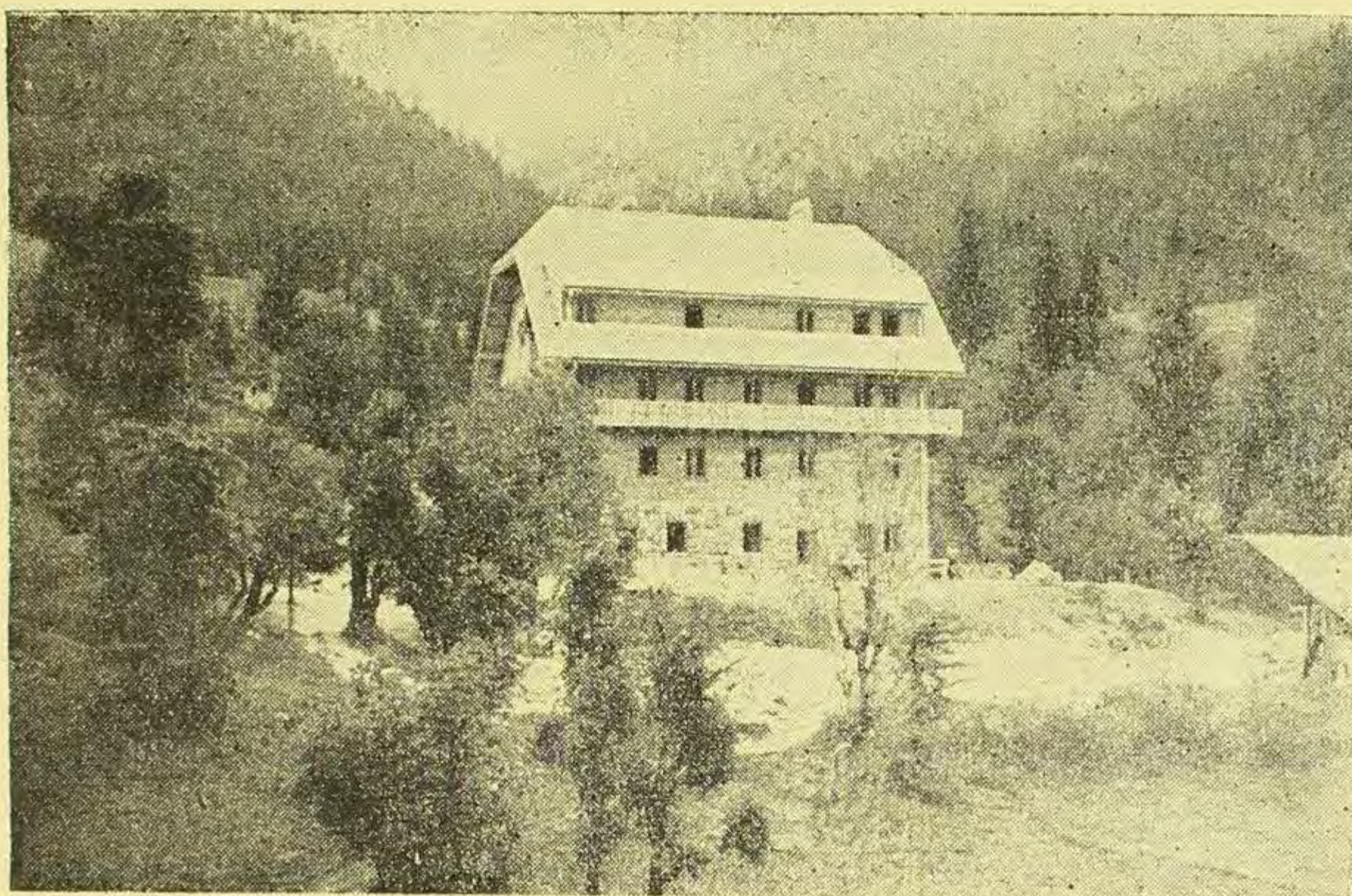
— I cijelo ovo selo zove se Vidakovići, prekine naš razgovor stasita Ličanka, majka ove djece.

— A kako vas zovu ovdje?

— Bunjevci smo mi svi, a i drugi naš tako zovu.

- Znadete li vi da ima Bunjevaca i kod nas u Bačkoj.
 — Čuli smo već za njih da su dobri Hrvati. Kažu naši ljudi da je tamo kod vas u Bačkoj sve bogato.
 — Pa i jest, odgovorim joj.
 — A tko je onda vas nagnao da ste došli u ovu našu pustu Liku kamenje lupati.
 — Eto, tako i to se mora.
 — Mogli biste nam ceste popraviti, dobaci nam zlobno neka djevojka i okrenuvši se ode prema kući, a mi uz potok dalje.

Da, bunjevački je ovo kraj, govorio sam sam sebi, a u pameti mi se redala Subotica sa svojim bogatim salašima, a pred sobom sam gledao Bunjevce na golome kršu. No i njihov život ima svoga

Duhovnički dom bačke biskupije u Svetom Križu (Slovenija)
 gdje svakih ferija borave na odmoru naši bogoslovi.

čara i najteža muka bi im bila, ostavit svoju pustu Liku. Vraćajući se kući, čujemo kako dopire djevojački glas od crkvenog izvora:
*moj dragane štoš u ratno doba
 ostaviš me kleću te do groba.*

* * *

Nedjelja poslije podne. Krenuo sam prema Budakovom kraju. Dok se blagi vjetar spušta s Velebita, a sijeno malo polegnulo čekajući kosca, na livadi pred kućicom igraju se djeca, a djed im od ognjišta dovikuje nek pripaze na blago da ne ide u štetu. Mala Ika čuva kozu, dok stariji Milkan pazi na kravu.

Djed Dane spremio neku čuturu u vreću, pa krenuo — valda prema Šipleti. Sutra će mu kosci na posao, pa ih treba dobro napojiti.

— Kuda Bog da, upitam ga prvi.

— Malo ću u selo. Tamo u društvo. A vi gledate ovu našu Liku. Sirotinja smo mi, sirotinja.

— No ipak se živi!

— Živi se gospodine, ali je težak takav život. Nekada je to bilo lakše. Naši stari su bili zadovoljniji. Njima je samo trebalo slobode i život je odmah bio uređen. Hrvatski je ovo kraj, mnogo toga smo već prepatili. Zovu nas Bunjevcima, valda zato što se navik bunimo. Još mi je to moj djed pripovjedaao kako su naši stari došli ovamo negdje od Pazarišta. Tri brata krenuše od Pazarišta i jedan od njih nastani se ovdje i tako nastala Sv. Rok.

Ovo blago to nas drži. Krave, koze, ovce daju nam glavnu hranu. Novaca nemamo. Prije je Amerika donosila mnogo. Nemate kod nas odraslijeg čovjeka koji nije bio u Americi. Neki su se i obogatili. Ta još i danas ima Ličana u Americi, pa nije ni čudo da se kod nas i miraz djevojci daje u dolarima. Što koja nosi više dolara, tim se bolje udaje. Sada većina Ličana odlazi na Krčane u Slavoniji. Ali čim u džepu zazveči malo novca vraća se on kući u svoju Liku.

— A imate li što prodati?

— Slabo mi prodajemo. Ako neko uhrani što svinja ili želi prodati janjce to se petkom potjera u Gospić na sajam. No mi bismo radije kupovali nego prodavali završi stari i krene prema selu.

Gospić je za njih kao Subotica za naše salašare. I što je još zanimljivo i u Gospiću je tjedni sajam u petak kao i u Subotici.

Kad sam došao župniku uzeo sam matice krštenih. Najstarije matice potječu od g. 1777. Čini se da je Sv. Rok prije pripadao kojoj drugoj župi. Kapelan Krmpotić pisao je prve matice i u njima nalazimo ova prezimena: Babić, Duić, Vidaković, Skender, Šulentić, Francisković, Brkić, Vrkljan, Krpan, Matković itd. Sve su to prava hrvatska prezimena. Neka od njih nalazimo i danas kod Bunjevaca iz Bačke.

* * *

Prije mog polaska iz Sv. Roka stupio sam još jednom u jednu kuću. Da sa bunjevačkog ognjišta krenem u svoj rodni kraj. Vatra je tinjala, a na dugom lancu visio je kotlić. Puna kuća svijeta, osobito djece. Svi se smjestili kraj ognjišta i jedu palentu.

Ognjište, ličko ognjište! Mnoga su se već ognjišta ugasila, al' se tvoje neće! Tvoje je ognjište didovo ognjište, a tvoja je vila, vila Velebita.

„Tvoja slava jeste nama sveta
Tebi Hrvat viko
Živila, premila Ti Vilo svih Hrvata!

Jozo Marinić:

HRVATSKO SLAVLJE U TAVANKUTU

TOKOM ovog našeg nacionalnog života od kako smo nastanili ove plodne bačke i baranjske ravnice mnogo smo puta štošta morali čuti, prečuti, a mnogo puta i puno gorka progutati. Okolina naša, sustanovnici naši u ovim krajevima nisu nas drugčije poznavali nego samo kao jedan narod dobre ćudi — više naivan koji je bio po njihovom shvaćanju zrio samo za tegljenje tuđih kola — da se u izgrađivanju tuđih planova potpuno izživi neznajući kome živi i zašto živi. Mi smo za tu našu okolinu — koja je u glavnom bila mađarska — bili nacionalno samo „jó Búnjók és Šokácok“. Dosljedno išli su i dalje, pa kad za njih nismo ništa drugo nego jedan izgubljeni čopor, jedno grubo neotesano drvo; onda su svim silama uznastojali, da taj čopor privedu svome stadu — da to neotesano drvo isklešu u jedan vrijedan svoj kip. Uzalud su bila njima pripovijedanja naših kulturnih i nacionalnih prvaka biskupa Antunovića i popa Paje Kujundžića i tolikih nacionalno svjesnih svećenika i svjetovnjaka. Nije im išla u glavu stvar, da smo mi po tvrdnji naših prvih boraca samo Hrvati-Bunjevci, samo Hrvati-Šokci a ne samo Šokci i Bunjevci. Ali to je bio samo glas vapijućeg u pustinji, to je bilo samo nastojanje skopčano sa neugodnostima i teškoćama a o plodovima se nije ni govorilo. Trebalo je da prođu godine, da mi potomci njihovi potvrdimo našim životima njihove tvrdnje. Hvala Bogu da je tako!

Pošto je i to teško vrijeme i došlo je doba zajedničkog života sa Srbima i Slovencima, ali opet je krenulo po starom.

I opet smo postali sve, samo nismo ono što jesmo.

Gudila se pjesma o istovjetnosti sa Srbima, počela se prepričavati i druga nemogućnost da smo nekakav poseban narod; ali sve to samo zato, da nekažu da smo ono što jesmo — da smo Hrvati!

Najveća većina pako nas Bunjevaca i Šokaca odbacila je bez ograđivanja sve te besmislice, a bezbroj puta odlučno izjavila i danas to izjavljuje — da smo Hrvati i samo ćemo to ostati! To je naše uvjerenje ispovijeđeno našim političkim opredjeljenjem, na tolikim političkim skupštinama i zborovima, a osobito na dvjema zadnjim izborima gdje su nam čak i pred izbornim spiskom tukli u glavu da Hrvati nismo i nesmijemo biti, a mi smo ipak svoj glas dali na listu hrvatskog vođe Dr. Mačka. To je naše uvjerenje očitovano toliko puta preko naših kulturnih ustanova, da možemo reći, da ni-

jedne nema koja nije hrvatska. Osim toga mi Šokci i Bunjevci znamo i to, da ćemo to svoje hrvatstvo očuvati i učiniti plodnim samo onda ako ostanemo na jednoj bratskoj liniji i kulturno i politički.

U tom duhu se odvijala i naša nedavna velebna proslava dolaska Bunjevaca Hrvata u ove krajeve.

Tu smo uvjerenje posvjedočili i ove godine u kolovozu mjesecu velikim događajem velebnog karaktera posvetom trećeg, na našim subotičkim salašima „Hrvatskog seljačkog prosvitnog doma“ na Tavankutu.

I ovog puta se pokazala naša jedinstvenost kao toliko puta prije. Cijela hrvatska Bačka i Baranja prisustvovala je preko svojih izaslanika na toj proslavi. Tu je „bila Subotica“, naš lijepi Sombor tu su bili naši bajmačani na čelu vrlim Hrvatom Nikolom Babićem nisu izostali ni Lemešani, a o Đurđinčanima, da i ne govorimo, koji isto imaju svoj lijepi Hrvatski dom. Šokadija iz svih naših hrvatskih šokačkih sela pohrlila je da pokaže, da je Šokac neustrašiv i neslomljiv kao što je neslomljiv i čitav hrvatski narod. Tu smo vidjeli Monoštorce na čelu sa predsjednikom „Seljačke Sloge“ Šimunovića, Brežane s Dekićem na čelu, pa Bač s Filipovićem Matom.

Osobito su bili zapaženi naši Baranjci iz Bajića i Draža u lijepoj narodnoj nošnji s Jerkom Zlatarićem na čelu.

Na proslavi su učestvovala i naše kulturne ustanove preko svojih izaslanika tako iz Subotice: Pučka Kasina, Momačko Kolo, Hrvatska Kulturna Zajednica, Hrvatski Dom, H. P. D. „Neven“, pa Hrv. A. D. „Matija Gubec“ i ostali; iz Sombora pako Hrv. Kultur. Društvo „Miroљub“ i svi ogranci „Seljačke Sloge“ iz okolice.

A Tavankut ko Tavankut, i ovoga puta je pokazao, da je kula Hrvatstva, da u nacionalnoj stvari uvijek prednjači, osvanuo je u hrvatskim zastavama. Sve što je moglo skupilo se oko crkve u čijoj je neposrednoj blizini i novi Hrvatski Dom. Srca im naglo biju od zadovoljstva, a još više, da mogu prvi puta slobodno bez bojazni od kundaka reći ono, što im je na srcu, da slobodno u veselju mogu reći da su Hrvati uvijek bili, da će to i ostati, a novi Hrvatski dom neka bude tome vidljivi dokaz.

Kao kruna narodnog veselja i važnosti događaja bio je dolazak posebnog izaslanika vođe hrvatskog naroda Dr. Mačeka. Dr. Maček htio je tog puta pokazati da su mu bački i baranjski Hrvati posebno na srcu i da ih on nije zaboravio i ne može zaboraviti.

Dolazak izaslanika Dr. Mačeka subotičkim jutarnjim vlakom povdravljen je zvucima glazbene fanfare.

Svijet u živopisnoj narodnoj nošnji čekao je ustrpljivo da vlak stane, da se pokaže dragi zagrebački gost, i da ga oni onako srdačno i toplo pozdrave.

Čim je vlak ušao u stanicu glazba zasvira, svi poskidaše šešire, a oči su bile na vagonu u kojem se nalazio izaslanik, Vlak je stao, a iz vagona je izlazio dostojanstveno vedra lica izaslanik Dr. Vladka Mačeka prof. Dr. Lj. Tomašić. Gromki živio Dr. Maček, živjela slobodna Hrvatska, orio se stanicom i prenosio se ravnim poljanama

Posveta Hrvatskog seljačkog prosvitnog doma na Tavankutu.

1. Djevojčica pozdravlja prof. Lj. Tomašića, izaslanika dra V. Mačka.

2. Dolazak baranjskih Hrvata.

3. Pred novim hrvatskim seljačkim domom.

4. Mnostvo svijeta na zborovanju.

5. Članovi H. P. D „Nevena“ na hrvatskom slavlju na Tavankutu.

(Foto Slj. Šokčić)

Tavankuta da ga čuju i oni, koji nisu mogli prisustvovati ovom svečanom danu.

Predsjednik Doma Filip Skenderović ga pozdravlja, dovikuje mu neka se osjeća onako kao u Zagrebu jer se sada nalazi na hrvatskom tlu koje je odano svom Vođi i uvijek privrženo ostaloj hrvatskoj grudi.

Jedna je mala Hrvatica po tom lijepom pjesmicom pozdravila Prof. Tomašića predavši mu lijepu kitu cvijeća.

Prof. Tomašić se zahvalio i obećao da će u Zagrebu sve ono reći što je bačkim i baranjskim Hrvatima na duši s uvjerenjem da će ono u najkraće vrijeme ostvariti.

Na lijepom četveropregu sa krasnim bijelcima, kojega je prethodio odred konjanika a praćen od prisutne mase i H. P. D. „Nevena“, vozio se izaslanik Dr. Mačekai narodni zastupnik Đido Vuković.

Povorka u dostojanstvenom izgledu pružala se u nedogled, dok su se glasovi prisutnih orili raznoseći zvukove mile nam hrvatske pjesme.

U 10 sati održana je svečana misa zahvalnica pod kojom je pjevalo Hrv. pjevačko Društvo „Neven“ iz Subotice hrvatsku misu od Matza. Pod misom je domaći župnik g. Berger održao prigodnu propovijed o crkvenom značenju blagoslova kuće.

Poslije sv. Mise obavljena je posveta doma. Obred je obavio župnik uz asistenciju i uz prisustvo više od 10 hiljada ljudi. Nakon blagoslova slijedilo je svečano zborovanje koje je otvorio predsjednik doma Filip Skenderović sa par riječi. Iza toga je Hrv. pjev. društvo „Neven“ otpjevao pjesmu od Canića: „Živo, živo biju srca naša“. Gromko su odjekivali zvuci pjesme: „Slobodno se zrakom vije barjak crven, bijel i plav“. Nakon toga je uzeo riječ naš bački nacionalni borac Dr. Mihovil Katanec i u krasnom sadržajom govoru istakao da smo mi ovdje u Bačkoj svoji na svome, da nam je to uvijek bilo zabranjivano isticati. Da smo Hrvati i da to naše uvjerenje ni kundak nije mogao promjeniti. Žrtava je bilo jer nas ugnjetavao plaćenik raznih protuhrvatskih režima, ali te žrtve su sjeme naše nove i bolje budućnosti. Više se ne smije dogoditi da nam zapovijedaju tuđinci nego svoji svojim. Klicanjem Dr. Mačeku što su svi prisutni složno prihvatili završio je Dr. Katanec svoj govor.

Iza toga su slijedile riječi narodnog zastupnika Đide Vukovića koji je i sam bio žrtva svoga hrvatskog uvjerenja, a čije su se riječi ovaj puta osobito jako dojmile, jer je sam rekao da je došlo vrijeme ispravljanja, ali i vrijeme da se svakom dadne svoje. Svaka žrtva mora biti nagrađena, a lopovluk mora biti kažnjen. Pozivam na slogu bez koje mi ne značimo ništa završio je Đido Vuković svoj govor.

Neopisivo oduševljenje se povećalo kad je na govornicu stupio izaslanik Dr. Mačeka, hrvatski narodni zastupnik prof. Dr. Tomašić. Prve riječi upućene su vrijednim tavankučanima, da kao pozdrav vođe Hrvata Dr. Mačeka. Tavankut i svi ostali bački i baranjski Hrvati su u današnje vrijeme posebno dragi srcu Vođe.

Bački Hrvatski krajevi moraju se sjediniti s majkom Hrvatskom, jer je to želja Dr. Mačeka, jer je to želja svih Hrvata.

Prof. Tomašić nadalje ističe kako je on već jednom bio u Tavankutu, ali da se njegov dolazak smatrao opasnim i progonjen je bio ali eto sada ponovno dolazi, ali nesmetano, da u miru i bez straha navijesti bačkim Hrvatima da je došao čas, kad je pravda pobijedila, kada ono što je progonjeno mora dobiti zadovoljštinu.

Na nama je da budemo i dalje složni, jer to traži i geslo naše „Vjera u Boga i seljačka sloga. Te dvije stvari moraju biti temeljem našeg Hrvatstva. Dom koji je žrtvama sagrađen neka bude simbolom naše sloge naše hrvatske svijesti, mira i ljubavi u kojemu ne smije biti neprijateljstva i zudjevica — u njemu moramo jedno htjeti i jedno raditi, sve nastranu samo „Vjera u Boga i seljačka sloga“. Ovaj krasan dan neka bude žarištem seljačke prosvjete i čistog hrvatskog rodoljublja. On kao izaslanik posebno čestita Tavankučanima na dosadašnjem čvrstom držanju i nepokolebivoj hrvatskoj svijesti. Svima pako Hrvatima Baranje i Bačke poručuje da ih Vođa nije zaboravio, da ih Hrvatska nije napustila.

Pjesma „Hrvatskoj“ koju je otpjevao H. P. D. „Neven“ osobito se dojmila nakon ovako snažnog govora. Osobito su se svima prisutnima duboko usjekle riječi te pjesme: Na nj' kletva padni koje u te o Hrvatska „dirno“ — „al osta nada i osveta — jer oružje naše Božje je pravo, a Božje pravo Božji Grom“.

Pjevanjem „Lijepe Naše“ koju je pjevalo mnoštvo više od 10 tisuća završena je ova velebna manifestacija hrvatstva bačkih i baranjskih Hrvata.

Našim dragim Tavankučanima služi ova proslava posvete Hrvatskoga doma samo na čast — žrtve koje su tokom ovih godina podnosili za svoje hrvatsko uvjerenje nagrađene su plodom tako, da su u miru bez straha od prijetnje proslavili posvetu svoga doma, koji je znakom njihovog čeličnog hrvatstva i zalog hrvatske nacionalne misli.

Sjena Isusova

Prča

Jednog je dana Isus bio vrlo ožalošćen: ljudi su ga baš bili istjerali iz grada. I sjeo je na obalu jezera, a sjena je Njegova padala na vodu. I gle, u sjeni Njegovoj, koja se odražavala na vodi, stali se brzo skupljati stanovnici jezera — ribe. A bile su tu svakojake ribe: strašni proždirači i dobre debele ribe, koje su se hranile samo vodenim biljkama. Sve su te ribe plivale k Njegovoj sjeni i veselo se oko nje poigravale. Isus je gledao tu veselu igru, te reče:

— Gle, za nijeme je ribe dosta već i sama moja sjena, da zaborave na neprijateljstvo i da prestanu jedna drugu proždirati. A ljudi samo što me nisu kamenovali . . .

Ruski napisao P. K. Ustmedvedickij.

PAJO GENČEL:

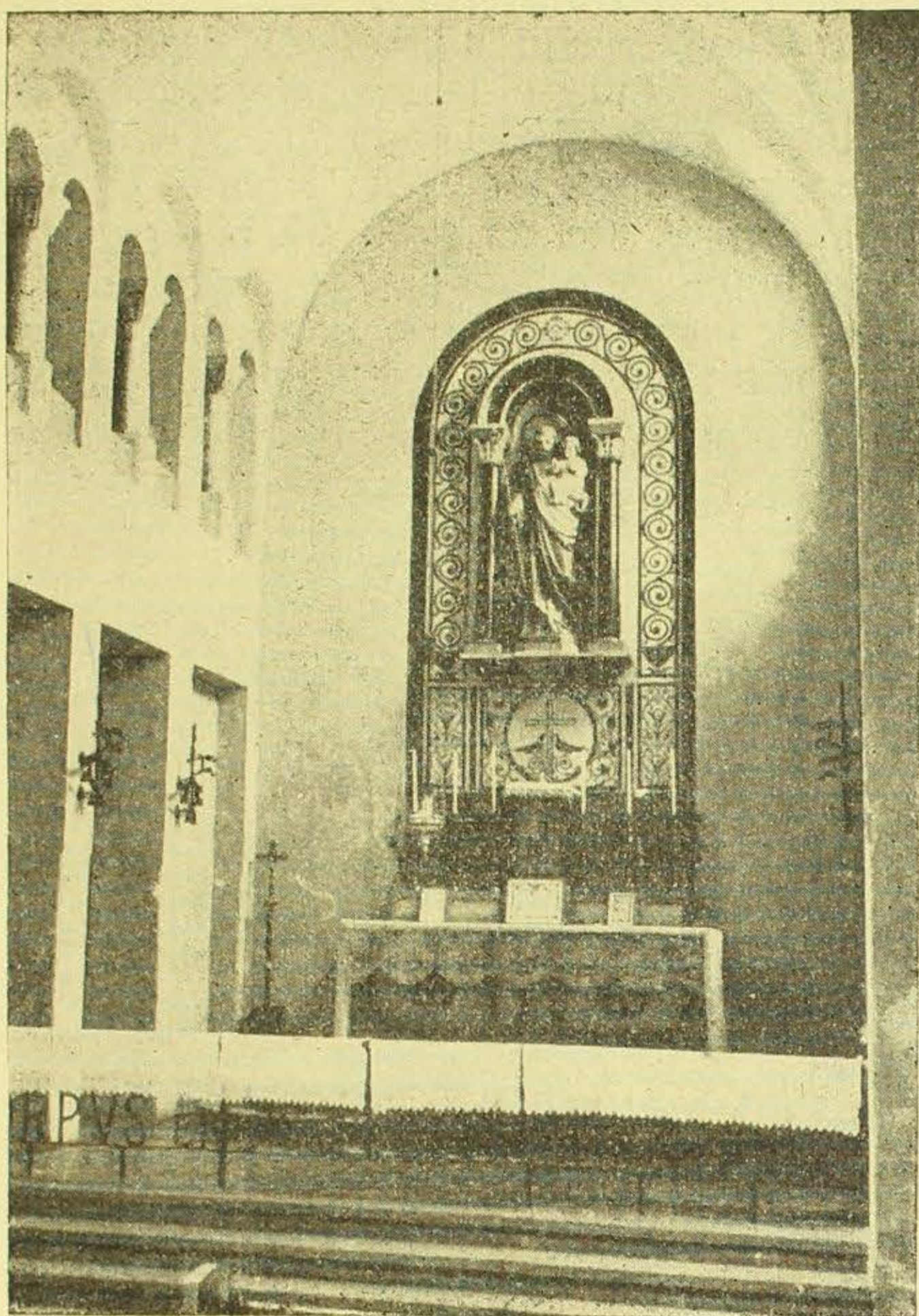
BAČKI BOGOSLOVI U SLOVENIJI

SUBOTICA je prošle godine dobila Paulinum, sjemenište. Bogoslovija nije otvorena. Bački bogoslovi studiraju na raznim teološkim fakultetima širom Hrvatske domovine. Pered teoloških nauka prilike i potrebe bačke dieceze iziskuju uske dopune i upute u administraciji i pastoralnom radu. Osim ovoga sv. Stolica traži, da bogoslovi skupno provede školski odmor pod nadzorom starješina.

Svim ovim potrebama je preuzišeni g. Lajčo Budanović, biskup izišao u susret otvorivši u Sloveniji nad Jasenicama pored sela Sv. Križa ljetovaliste, „Duhovnički dom“ za bogoslove bačke biskupije. Ovaj dom je otvoren baš za ljetni raspust, tako da su već ove godine bogoslovi proveli šest nedjelja u njemu. Već ovih ferija držali su se tečajevi iz bačkog codexa („Codex Bačiensis“) i tom prilikom su se tumačile specialne uredbe u bačkoj biskupiji. Nadalje su se bogoslovi upućivali u uređeni ali kompliciran administrativni rad. Još su se bogoslovi vježbali u jezicima koji su važni u bačkoj diecezi kao hrvatski, njemački i mađarski jezik. Mnogo se pažnje polagalo brigom samog preuzv. g. biskupa na duhovni život mladih teologa da uzmognu odgovoriti svojim životom i djelovanjem teškim vremenima u kojima žive, a pored toga da budu na visini bačkih svećenika u uređenoj bačkoj biskupiji.

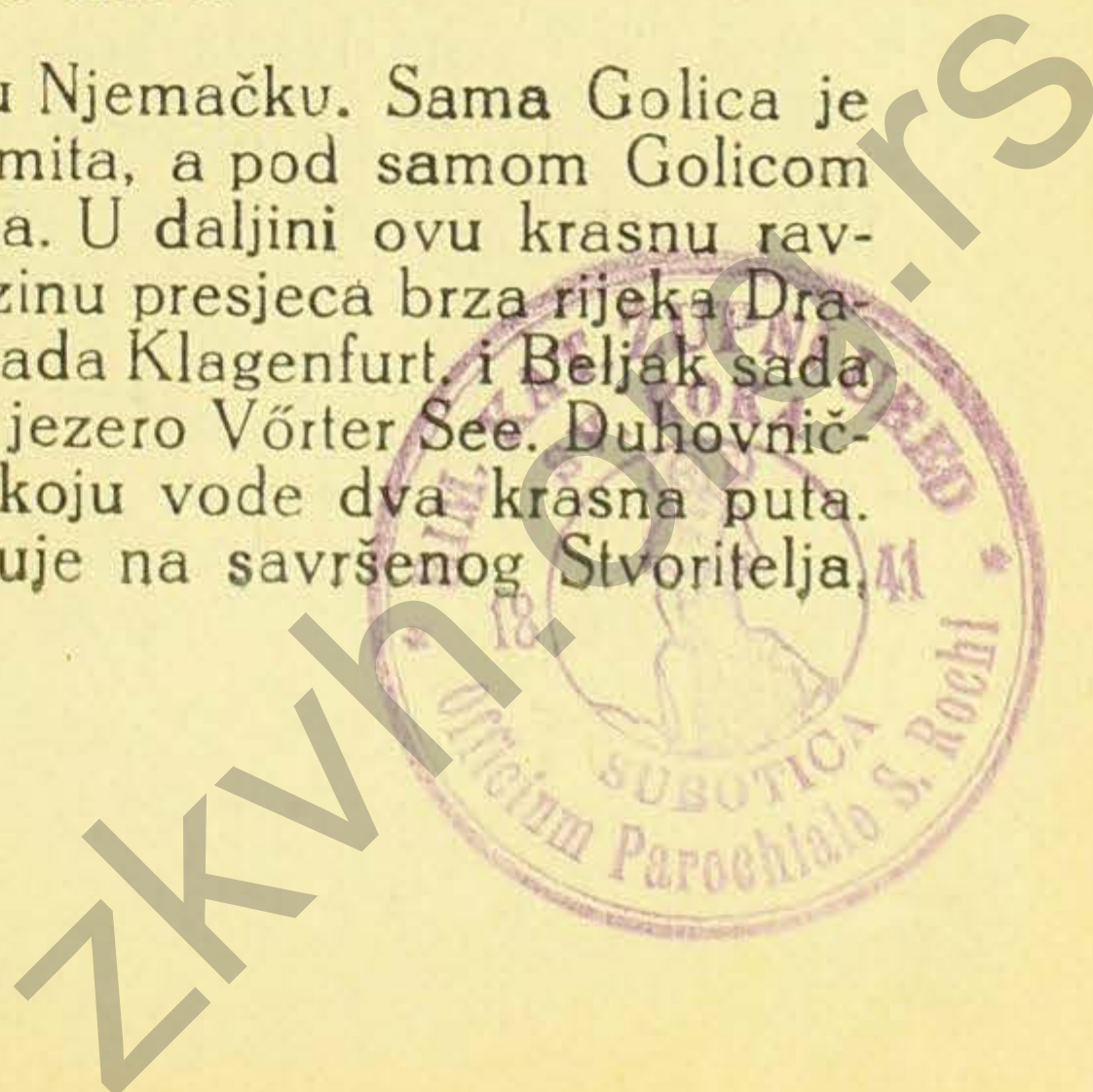
Uza sve ovo ima dom u Sv. Križu isto tako važnu stranu a to je: oporavak i odmor. Na čistom zraku u visini od 1000 metara kupa bogoslovi iza teških godišnjih studija nove snage za daljnji naporan duhovni rad kroz devet mjeseci. Duhovnički dom se nalazi na lijepom mjestu daleko od gradske, pa i seoske buke u šumama omorika i jela. Savršeni mir koji vlada u okolini doma kao da prekida žubor Jasenice, potoka koji protiče tik ispod kuće. Ova tišina koristi živcima koje osvežuje i jača. Visoki gorski zrak korisno zamjenjuje bačku prašinu u ljetnjim žegama, dok ujedno i jača pluća bačvana nadisana zrakom slušaona i prašinom gradova u kojima studiraju. Na mlade duhove pune poleta ugodno djeluju veličanstvene slovenske gore koje kao da ih dižu iz običnog, današnjeg mehaniziranog (i motorizovanog) svijeta. Baš pred domom je Crni vrh visok preko 1300 metara do čijeg vrha vodi laka cesta. Sa vrha puca pred očima daleki pogled čak do ljubljanskih polja. Vidi se grad Kranj, Bled i Vintgar. Uz ove divne ljepote Crnog vrha obraslog gustim šumama zapire pogled na jednoj ponosnoj staroj glavi Triglavu. Već

pogled iz Sv. Križa zapanjuje čovjeka. Triglav je skoro uvijek u oblacima, inače bi mu spržilo sunce čelu da ga ne pokrivaju ledenjaci. Gledajući na desnu stranu od Crnog vrha vidi se Rožca, koja je kao i Crni vrh puna prirodnih ljepota, a već i ove godine je bila omiljena šetnja mladih teologa. Na desno od Rožce leži Golica, koja je valjda dobila ime po tome što je potpuno gola, obrasla je samo travom. Najviši vrh je preko 1800 m. Na vrhu Golice se nalazi planinska kuća zvana „Kadilnikova kočica“. Od ove kuće, koja je na granici

Glavni oltar đurđinske crkve.

Njemačke i nas, pruža se krasan vidik u Njemačku. Sama Golica je sa Njemačke strane skoro potpuno okomita, a pod samom Golicom se pružaju uređena pitoma polja oranica. U daljini ovu krasnu ravnice okružuju šumovita brda, a samu nizinu presjeca brza rijeka Drava. Sa Golice se krasno vidi Celovac, sada Klagenfurt, i Beljak sada Vilach, a ova dva mjesta veže idilično jezero Vörter See. Duhovnički dom se nalazi u podnožju Golice na koju vode dva krasna puta. Skoro svaki pogled čovjeka diže i upućuje na savršenog Stvoritelja, a utisci su i slike su bezbrojne.

Dom Bačkih bogoslova raspolaže modernim uređajem. U kući se nalazi kapela sa tri oltara, koja je posvećena ove godine Snižnoj Gospi na čast. Sama zgrada je na tri kata. Prizemlje služi za blagovaonu, kuhinju i kućno osoblje. Prvi kat je za g. g. svećenike koji dođu na kraći odmor. U prvom katu je smještena i kapela. Na drugom katu se nalaze dvije velike dvorane. Veća služi za spavaonicu mlađih, a druga za dnevnu dvoranu bogoslova. U trećem katu su sobe koje služe za spavaone starijih bogoslova, a u ovom katu su i sobe bogoslovskih poglavara. Kuća raspolaže takođe svim nuz-prostorijama koje takođe imaju najmoderiji uređaj.

U Duhovničkom domu su idealno provedene želje sv. Oca, potrebe dieceze i korist svećeničkog podmlatka. Ovaj dom ima sigurno velikog značenja i za Suboticu i bačke Hrvate. U ovom domu će i sinovi bunjevačke grane, koji su pošli da budu pastiri naroda provoditi svoje ferije kupiti moralne i fizičke snage, da jednom uzmognu korisno djelovati i voditi narod svoj po Božjim putevima istine pravde i ljubavi i čuvati u njemu evanđeoski zakon Kristov.

Ante Jakšić

BIJELA KRILA

Probudi me teška tišina i miris
 maslina što skromno bdiju pokraj mora,
 kad vrh vala mjesec zamišljeno šuti,
 a san spusti krila povrh modrih gora.

I ko galeb hitar, što prenese danju
 krik slobode vedre put dalekih strana,
 ja ustrajno nosim prosunčanu žudnju
 vrh umora ovih posustalih dana.

Pa kad sidju teške ovozemne mreže
 na bijela krila što me visu vode,
 ja ne klonem tada, jer u sebi ćutim
 svijetlu pjesmu mira i svete slobode.

Badija

P. JAKOVČIĆ:

NOVE ORGULJE NA ĐURĐINU

„Laudate Dominum in chordis et organo“.

TKO u Subotici i njenoj okolici ne pozna Đurđin i Đurđinčane? Ta oni su poznati širom naše lijepe domovine kao vatreni rodoljubi koji su pripravnici sve žrtvovati, ako se radi o kakvoj narodnoj stvari. Ali oni nijesu samo veliki rodoljubi nego su i dobri vjernici, dobri katolici. Još nam je u živoj uspomeni onaj dan kada je bila posvećena lijepa Đurđinska crkva, koja je sagrađena

Pjevački zbor na Đurđinu.

na trošak Đurđinčana i koja je jedna od najljepših crkava subotičke okolice. Ali naši Đurđinčani su znali da nije dosta samo crkva nego su dan za danom svoju lijepu crkvu ukrašivali da bi se služba Božija mogla što dostojnije vršiti. Đurđinčani su dobro shvatili riječi psalmiske kada veli: „Hvali Gospoda i orguljama“.

Pod kraj zime 1938. g. sastadoše se Đurđinčani u vikarijskom stanu da vijećaju o ovoj potrebi, jer ipak za orgulje treba malo veća suma. Tu su odmah zaključili da će se kupiti samo od Đurđinčana i Pavlovčana, te da se neće ni s koje druge strane „prošiti“. Iza-

brani su oni koji će sakupljati i posao je počeo odmah. Ljudi su se pokazali spremnim tako da je za kratko vrijeme skupljena lijepa svota od 50.000 D. Pokraj take sume moglo se odmah misliti i na narudžbu, zatraženi su prospekti kod raznih firma i napokon su orgulje naručene kod Milana Majdaka iz Zagreba.

Nacrt za orgulje izradio je g. prof. Franjo Dugan iz Zagreba. Firma je radila posve po njegovom nacrtu i on je sam dohitao iz

Kor sa novim orguljama na Đurđinu.

Zagreba na kolaudaciju orgulja. Njegov auktoritet nam dakle jamči da su Đurđinčani dobili dobre orgulje.

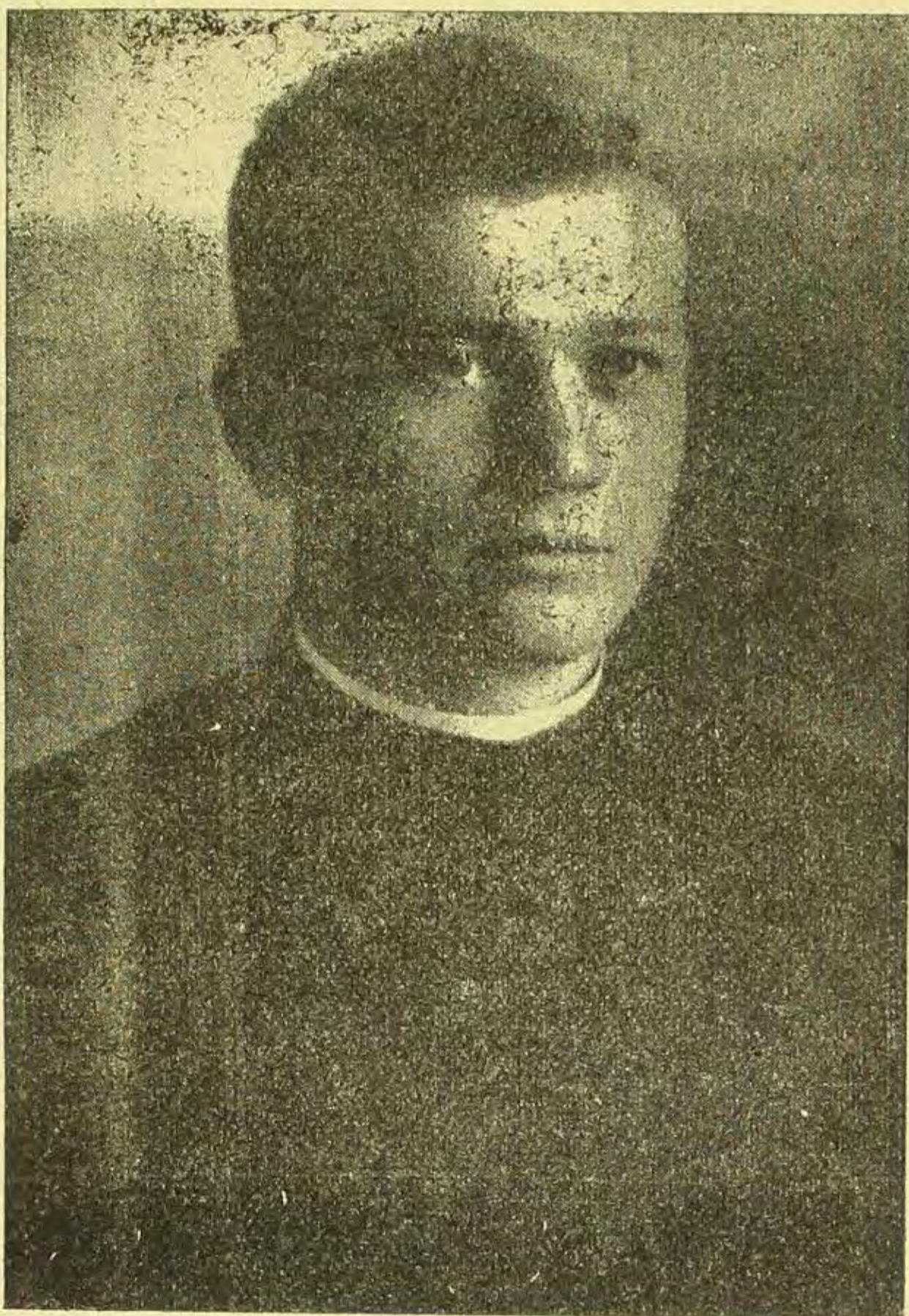
Orgulje su počeli graditi početkom ljeta 1939. g. i za par mjeseci su bile gotove. Određen je i dan kolaudacije novih orgulja nedjelja 17 rujna 1939. g. Presvijetli g. Blaško Rajić, gen. vikar se pokazao spremnim da obavi ovaj svečan čin i tom prilikom je izrekao krasnu propovijed koje će Đurđinčani sjećati još dugo i dugo poslije kada budu slušali svoje lijepe orgulje. Hrvatsko Pjevačko Društvo sv. Cecilija iz Sub. Matice je spremno, kao i uvijek, uzveličala službu Božiju svojim skladnim i ugodnim pjevanjem. Ovom prilikom je đurđinska crkva bila ispunjena do zadnjeg mjesta vjernim pukom

koji je dohitao sa najudaljenijih salaša, a mnogi su došli iz same Subotice, tako da su neki morali ostati i izvan crkve.

Ovom prilikom se mora pohvaliti gostoljubivost Đurđinčana koji su iza sv. Mise upravo „razgrabili“ asistenciju i pjevače, tako da je možda bilo i „nepravde“ sa strane onih koji nijesu mogli dobiti nikoga.

Posebno pak poglavlje mora se posvetiti crkvenom koncertu kojega je izvela sv. Cecilija poslije podne prije večernja. Na programu su bili klasična djela, te djela nekih modernih kompozitora. Na orguljama je pratio prof. Dugan, koji je i sam izveo par solo partija na orguljama. Koga da više pohvalimo ili soliste ili zbornu

Josip Pašić mladomisnik

pjevanje ili sviranje orgulja? Sve ide jednaka hvala, jer svi su savršeno izvađali svoje dijelove pod izvrsnim dirigiranjem vlč. g. Albe Vidakovića, slušača Papinske muzičke akademije u Rimu. On nije žalio truda, samo da što bolje uspije ovaj koncert.

Tako su Đurđinčani dobili svoje orgulje koje dolaze u red najboljih orgulja u našoj biskupiji, te su ih u nedelju 17 srpnja ih i kolaudirali uz prisustvo mnogih gostiju iz Subotice. A kada se spustio prvi sumrak na lijepe đurđinske salaše i kada je stigao na stanicu naš slavni „bandika“ ostavili smo Đurđin i Đurđinčane noseći u sebi najljepše uspomene na ovaj dan kada su Đurđinčani prvi put čuli u svojoj crkvi svoje lijepe orgulje.

Aleksandar Kokić

ŽITO I CVIJEĆE

TULIPAN

Lipakata cvijeće seke,
a ja volim tulipan,
ladnom vodom iz bunara
zalivam ga svaki dan,

Rosu molim da ga rosi,
sunce da mu rumen da;
vitar da ga jutrom gladi,
da se moje cvijeće sja.

Tulipan će jednog dana
procvast meni, srcu mom,
od dragosti pismom ću ga
pozdraviti radosnom.

Bašćom ću se šetat srićan,
pa ću pivat nasmijan:
Lipakata cvijeće seke,
a ja volim tulipan . . .

KOD ĆUPRIJE

Kraj ćuprije cvata zova,
dršću tanke grane;
kraj vode sam stao, kući
ne čekaj me, nane!

S druge strane radost, pisma,
cvijeće ravni njiva,
bili salaš, što mi davnu
sriću srca skriva.

Na prošaste mislim dane,
golub tio guče;
a srce mi dragi spomen
priko vode vuče.

Stojim, ćutim, ne smim dalje,
zove dršću grane;
na ćupriju noć se spušta,
ne čekaj me, nane . . .

STAZA

Spuštala se noć i njive
o prolitnoj klape kiši.
Pisma ćuti, pokraj dola
ditelina mlada mriši.

Ditelinom staza uska
na ledinu ravnu vodi.
Noć je, sâm sam, svud je mrtvo,
tišina mi srcu godi.

Davno prije staza bila
široka i izgažena,
sunce sjalo, mrišila je
ditelina pokošena.

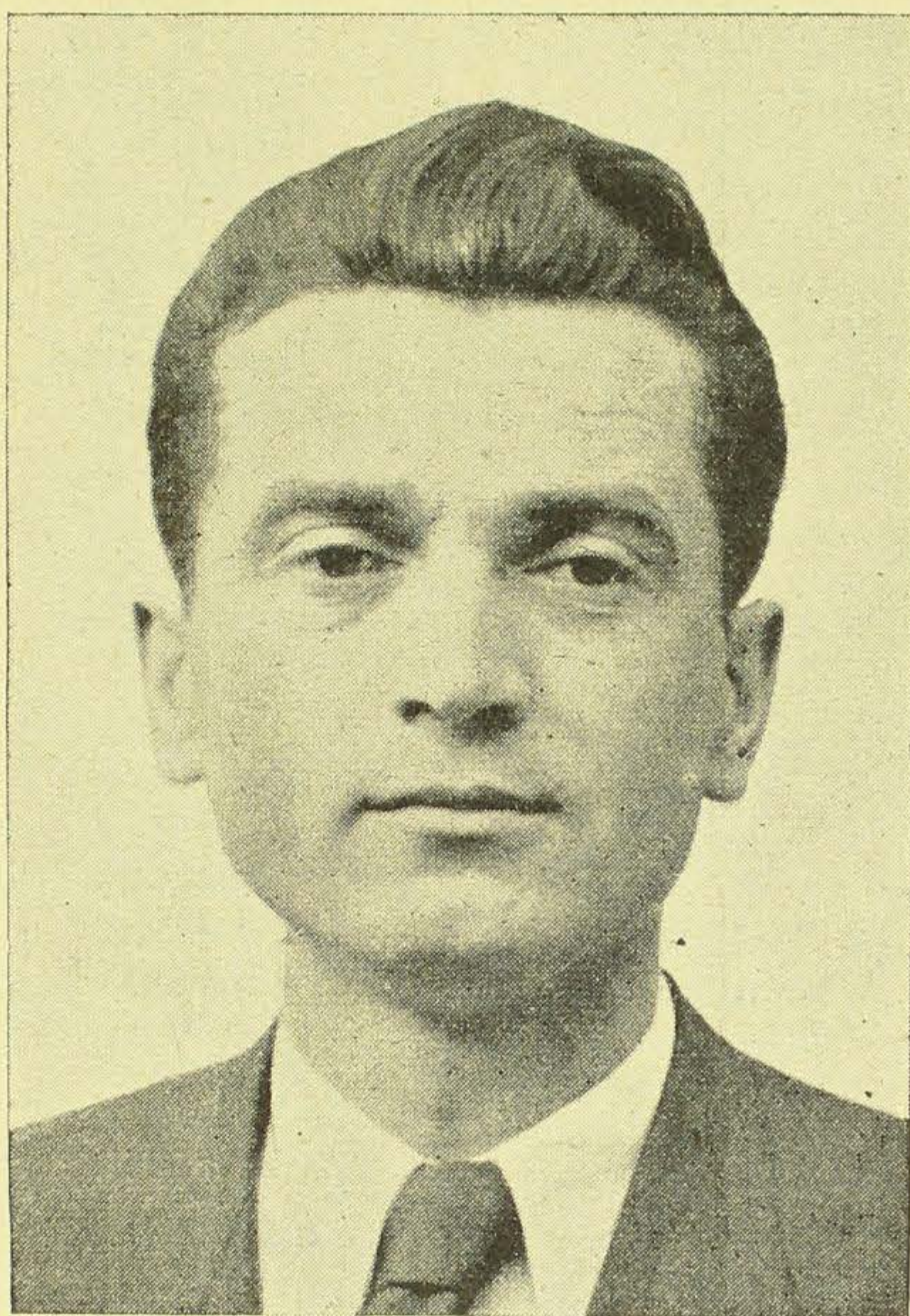
Noć je sad, u ditelini
stazi već je jedva traga,
stazi, koju k srcu veže
uspomena jedna draga.

IVE PRČIĆ:

PRVO KRIZMANJE U SUBOTICI GOD. 1730.

KADA su Hrvati-Bunjevci god. 1686. izagnali Turke i preuzeli upravu Subotice i okolice u svoje ruke, vjerski život, stoljećima ugušivan u ovim krajevima, ponovo je procvao.

Dr. Bariša Radičev
dipl. medicinar

Tako je već 30. studenoga 1730. godino pomoćni biskup ka-
lački Stjepan Lužinski dijelio sv. Potvrdu u Subotici. Tom prigodom
bilo je 2108 krizmanika. Ovo je prvo krizmanje u Subotici, o kojem
ima točni podataka, jer su sačuvane i dotične knjige-matice. Pogle-
damo li imenik krizmanika, vidimo sve sama naša hrvatska imena.
Nalazi se nešto malo imena druge narodnosti n. pr. slovačka, mađar-

ska, ali sudeći po kumovićima, to su većinom bili doseljeni radnici i sluge kod odličnijih i bogatijih naših familija.

Evo taj imenik krizmanika iz god. 1730., da se točno vidi koliko je osoba od pojedinih familija krizmano:

90	20	Kovač
Vojnića	Bošnjak	Kovačević
58	Peić	Mukić
Rudića	19	10
56	Matković	Dulić
Vidaković	18	Malečković
48	Neorčić	Pivković
Šarić	Vukov	Štantić
35	17	Šević
Vuković	Milanković	Temunović
33	Skenderović	Tomković
Baić	Stipić	9
Vujavić.	16	Čilić
32	Rajčić	Čakić
Ivković	Tumbasović	Povirivalović
31	Vujković	Puzić
Prčić	Vukelić	Vlahović
30	15	8
Buljočić	Budanović	Čordarević
29	Frančešković	Čulinović
Hrvacki	Kujundžić	Katanica
28	Kuntić	Mamić
Tikvić	Suknović	Marianušić
27	14	Radanović
Kopunović	Antunović	7
Malegurović	Delić	Blesić
25	Gabrićević	Bodić
Cvianović	Sučić	Čeranić
Kaić	Sudarević	Horvath
24	Toot	Reljašević
Čović	13	Suvajdžia
22	Vukmanović	6
Jaramazović	12	Bačić
Mrkojević	Horvat	Banač
21	Letić	Bukvić
Jurić	Lulić	Crnković
Kopilovrc	Milunović	Čakić
	Tott	Džaić
	11	Hrvaćanin
	Gršić	Nimeti
		Pištolarević
		Puhalović

Rogić
Šokčić

5

Bogdanović
Doturović
Evetović
Jakočević
Korponaj
Krekić
Mačković
Milkutac
Nakić
Šimić
Šokac
Tjeranić
Zvekan

4

Backalo
Balašović
Bertha
Bešlaga
Bobić
Božić
Brnić
Budimac
Ćurčia
Hlado
Ištvanović
Ivanković
Kihamet
Kunatorović
Lončarević
Mamužić
Matiević
Radić
Šavić
Tankorepović
Vuk

3

Babička
Babić
Bartulović
Banović
Bojanić
Brajčić
Brčić
Budimčević

Carević

Ciser
Černoch
Đumić
Grgić
Ivić
Jakalić
Jarić
Kasapin
Kitičić
Kotarlianović
Krivi
Lovrenčić
Medve
Mirković
Nać
Pavošević
Pečarević
Romić
Sadaj
Sapundžić
Šintarin
Vitkov
Žižković

2

Baladžić
Bedžtić
Berešić
Bilinović
Bogetić
Bojanić
Boić
Čižmedzia
Čoban
Dunđerin
Erčikić
Fabianov
Gavranović
Gotović
Govedar
Guganović
Hanušak
Hegeduš
Hrvatinić
Ilanković
Jaharić
Janković
Kataničić

Kruzličak

Lakić
Marianski
Misaroš
Monar
Mrković
Nimčev
Novak
Orfamis
Orlović
Palivuk
Pinter
Poglaković
Polona
Rac
Radakov
Rizvić
Saloki
Segedi
Skarlić
Srđić
Stojaković
Šerletić
Škrbić

1

Adamiško
Aleksin
Arambašić
Andrić
Andričev
Aničin
Babavić
Bocanović
Bačika
Bačkalov
Balunić
Balunović
Bančić
Banić
Banov
Baraković
Barić
Bartolović
Batti
Bećarov
Begeduž
Begović
Benčović

Beserić
 Bibić
 Bičanac
 Birova
 Blažin
 Bogišić
 Bološ
 Bonov
 Brašić
 Bugdofi
 Buleidžić
 Burdoš
 Cigan
 Ciganin
 Ciganović
 Ciggler
 Ciglerin
 Cilarth
 Cocifai
 Crnić
 Čeliković
 Černjak
 Čikova
 Čongračić
 Čulin
 Damjanov
 Dobrim
 Dolikana
 Dubičanac
 Dubičinić
 Dočan
 Dočanović
 Doja
 Đukić
 Đukin
 Đulkrim
 Đurin
 Džain
 Džaja
 Džavin
 Dželatović
 Džidžković
 Farago
 Fekete
 Fikel
 Filipović
 Gabričić
 Gaković

Galoči
 Galoš
 Gešetić
 Geverković
 Glavadž
 Govedi
 Granilović
 Gruberin
 Gukin
 Gulon
 Gvozdeni
 Hajdukov
 Handa
 Handas
 Holko
 Honus
 Hornofi
 Hrnčarić
 Ignacina
 Ivanović
 Jačaum
 Jačić
 Jahalić
 Jakdžić
 Jastah
 Jerfezi
 Jović
 Juhas
 Jukić
 Juričić
 Katanić
 Kemfli
 Kertiš
 Kikić
 Kirhofer
 Kiš
 Kitić
 Kmanov
 Knezović
 Kocifaj
 Kočias
 Kokić
 Komoranac
 Kosma
 Krišlok
 Kronšelić
 Krunčić
 Krtudž

Kubatović
 Kubatužić
 Kukludž
 Kunović
 Lakatodž
 Lalić
 Lauk
 Lokin
 Lorinc
 Lovrin
 Lučančić
 Lučanetić
 Lučanski
 Lukić
 Mačka
 Majerski
 Mali
 Marčetić
 Marković
 Marv
 Martin
 Matula
 Mesnarić
 Mialtro
 Mićin
 Milkutski
 Mišluk
 Mrkonić
 Mutikaša
 Nadaždi
 Naošuh
 Nožović
 Nemez
 Odžaković
 Osovski
 Pačkalo
 Pajkodž
 Palenić
 Pančević
 Pančić
 Parčić
 Paštrović
 Pavadž
 Pavić
 Pavlezan
 Pearuka
 Perčić
 Peričin

Perko	Slanjska	Šuk
Perković	Skorv	Tarković
Perudži	Sojka	Tašković
Petko	Sofina	Tatar
Peurugšain	Stali	Terković
Potarbinić	Strilić	Tomačković
Pragaj	Suvajčin	Toot-biro
Prečena	Svadžor	Torar
Protović	Šarac	Toth
Racev	Šarčev	Trumić
Rakonca	Šebuć	Valica
Rastović	Šefčik	Varašli
Rinka	Ševelić	Vedridž
Rosta	Šetrov-Nakić	Vidić
Saridžia	Ševarčević	Višnjovski
Savodž	Šibini	Vodeničar
Selišarić	Šimunić	Zakonović
Servić	Šišković	Zavorski
Sevarčević	Šitaričin	Zivončović
Sević	Šmit	Zljerad
Sinderčić	Špoliarović	Zok
Simić	Štajer	—

M. F.

Čudotvorna slika Bogorodice u Czenstochowi.

Poznato svetište svih Poljaka pa i ljudi iz drugih država je malo selo Czenstochowa na granici bivše Poljske i Njemačke. U tom mjestu nalazi se jedan samostan iz XVI. vijeka sa svojom malom crkvicom u kojoj se nalazi slika Crne Bogorodice. Za vrijeme poljsko-njemačkog rata poljsko poklisarstvo u Parizu je izdalo saopćenje u kome se veli da su Nijemci bombardovali poznata mjesto hodočašća — Czenstochowu. Dalje se veli da je cijelo selo u plamenu pa i samostan sa crkvicom. Dok su poljski listovi sa velikim naslovima javljali da je slika Bogorodice ostala nepovrijeđena, dotle sa druge strane njemačka novinska agencija kockom odlučivala koga da od svojih kolega pošalje u samu Czenstochowu. Kocka je odlučila da se u selo pošalje glavni dopisnik velikog američkog lista: „Association Press“ — L. P. Lohner.

Kada je temeljito utvrdio da se ni na samostanu ni na crkvici ne može pronaći ruševina od topovskog hitca zamolio je prefekta samostana da ga odvede do slike. No i kad ju je Amerikanac vidio, mislio je da je kopija na što mu prefekt reče: „Mi redovnici ne bi više ovdje bili, kada ne bi imali uza se našu svetinju!“

Već sutradanje njujorška „Tribuna“ donela bežičnesnimke iz Czenstochowe, kao mjesta gdje se još jednom potvrdila moć Kristove nauke!

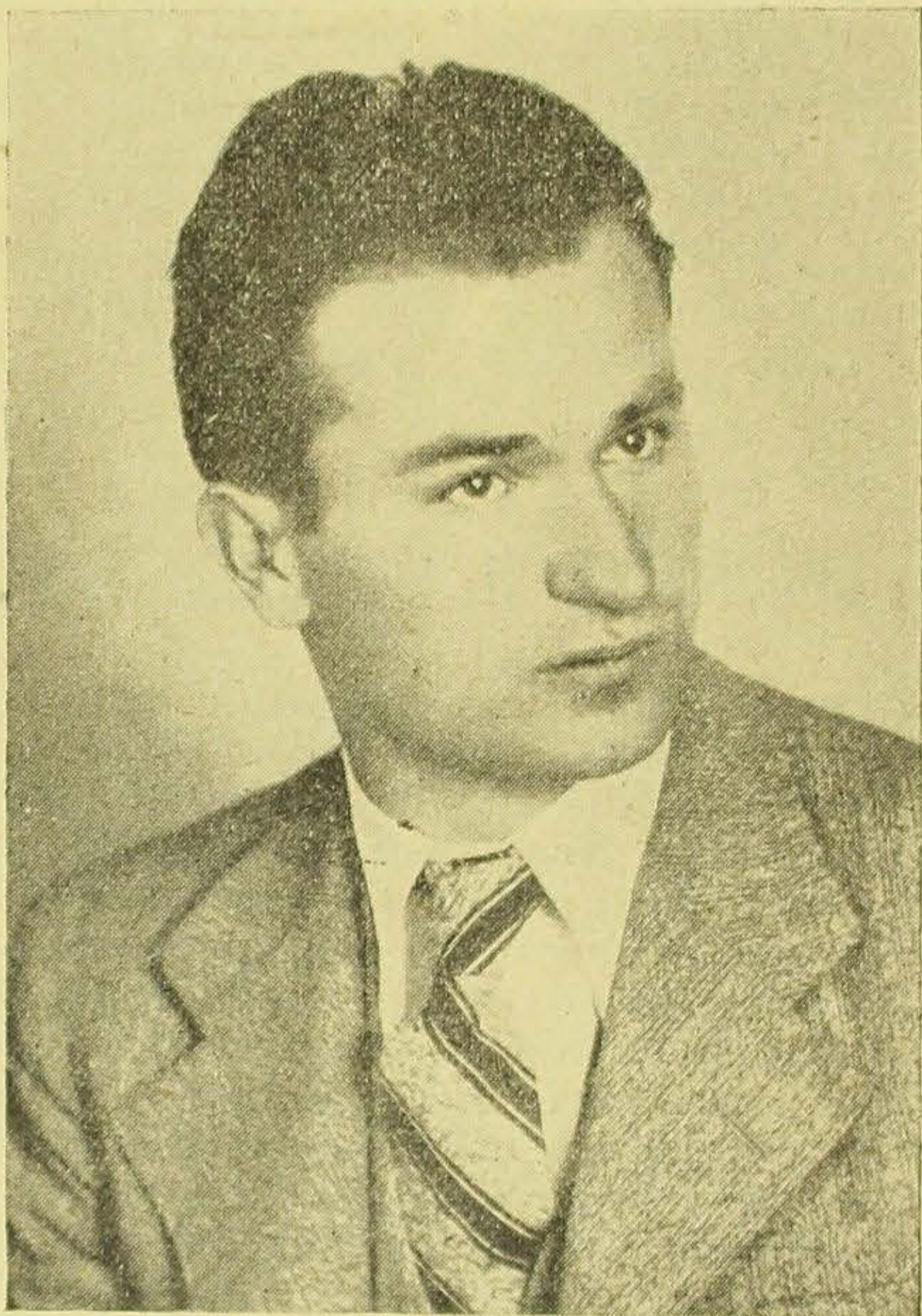
Krešo Bunić:

prema francuskom

MOĆ PRIJATELJSTVA

Nekoliko misli našoj omladini

SJEĆAM se smrti Mojsijeve. Dok se mučio na gori Nebo u-
gleda u daljini Obećanu Zemlju, — bogatu i plodnu, kojoj
je on godine i godine vodio židovski narod, zemlju koju je tako

Albe Rudinski
dipl. veterinar

vruće želio, ali u koju on neće ući, jer je jednog dana u pustinji
posumnjao u Boga . . . Kao da vidim kako tužno gleda dok ispred
njega prolaze dvanajst plemena da zauzmu ovu zemlju, koje nje-
gove noge neće nikad gaziti . . .

* * *

Čudnovato . . . Ali ja imam dojam kao da je i u tvojim očima nešto melanholije svetog patrijarha . . .

Govoriću ti o ljubavi. Možda si je već unaprijed poželio, kada si je vidio u svoj njezinoj ljepoti. A evo ja tako brutalno tražim da ni ne misliš još sada na nju, da strpljivo čekaš čas, kada će tvoj san moći zakonito postati za tebe jedna realnost.

Što ćeš učiniti s tvojim srcem, s tim srcem, koje je stvoreno da ljubi i da se cijelo predaje, koje svom žestinom i snagom bujne mladosti zove i želi ljubav?

Hoćeš li dakle, čekajući daleku budućnost, pustiti da se ohladi, da okori, da se ispuca kao stare cipele, koje se pokatkad nađu na dnu kakve baruštine?

Ne, prijatelju, tvoje srce je stvoreno da ljubi, i ja želim da ga već od sada čuvaš za ljubav.

Ali uvijek treba da se trudimo da ne skrenemmo sa tračnica, inače reskiramo da razbijemo nos o kakav pokrajnji stub i da se iznakazimo.

Tvoje srce jest stvoreno da ljubi, ali ne da ljubi makar šta i makar koga.

Pustićeš dakle da se „ona“ dosađuje iza svojih prozora. Uostalom to će biti iz čiste ljubavi. Jer hladno je; vjetar duše, snijeg prosipa svoje pahuljice. Onako kratko odjevena mogla bi nazebsti.

A ti ćeš reskirati, osim nazebe ili upale, ono što je u tebi najbolje: tvoju moralnu ljepotu. Još i poradi drugih razloga okreni za čas svoje poglede.

Još i s drugog razloga . . . okreni svoje poglede prema ovom ili onom od tvojih prijatelja koji također trpi poradi svoje osamljenosti i koji, ako ostane sam, može lako da propadne.

Jesi li kada pomišljao što bi ti mogao učiniti za Boga i njegovu stvar samo sa malo ljubavi?

Sam si slab,

Osamljen ne možeš ništa.

Ali, ostanjajući se jedan o drugoga, pomažući se međusobno u teškim prilikama, hrabreći se međuse u časovima tuge možete mnogo.

* * *

Veliš da se ne osjećaš dosta snažnim, da podržavaš i druge?

Ali ne osjećaš li potrebu da tebe drugi pomažu? Nemaš li i ti časova kada te obuzme moralna slabost?

I ostaješ tad sam?

Jadni prijatelju! . . . Koza gospodina Seguina je također htjela biti sama; žudjela je za slobodom; htjela je nesmetano cijelu noć skakati planinom . . .

A zatim . . . ?

A zatim ujutru vuk je pojeo!

Pazi, prijatelju, pazi! Ostaneš li sam, ja se vrlo bojim da ćete jednog ili drugog dana pojesti vuk! . . .

* * *

Da vidim nemaš li ti kraj sebe dobrog pritelja, jednu od onih lijepih duša, iskrenih i čistih, kraj kojih čovjek odjednom osjeća da postaje bolji?

Što mu ne odeš i ne kažeš: „Jadni moj starče, ne mogu više, srce mi je poremećeno i osjećam da mi duša polako krvari... Pomozi mi malo!... Ili ne, ne reci mi ništa. Priljubi se samo čvrsto uz njega, sasvim jednostavno, tiho. Nastoj da živiš u odsjevu njegove duše, da shvatiš i da više uzljubiš tu vedrinu koja ga čini svetim i lijepim.

I vidjet ćeš kako će biti lijepi časovi što ćeš ih provesti kraj njega! Malo po malo porodiće se u vama tijesna veza, sama od sebe nastupiće povjerljivost.

Dva hrvatska blaženika

Bl. Marko Križevčanin.

Bl. Nikola Tavilić

Ti ćeš se začuditi kad saznaš da su, nekoć, iste boli stezale njegovo srce, da je i on poznavao iste napasti i taj sumorni očaj koji kida tvoju dušu, i da je izišao iz te noći koja ga okruživala samo zahvaljujući jednom prijatelju, koji mu je velikodušno pružio ruku da ga povede k Bogu.

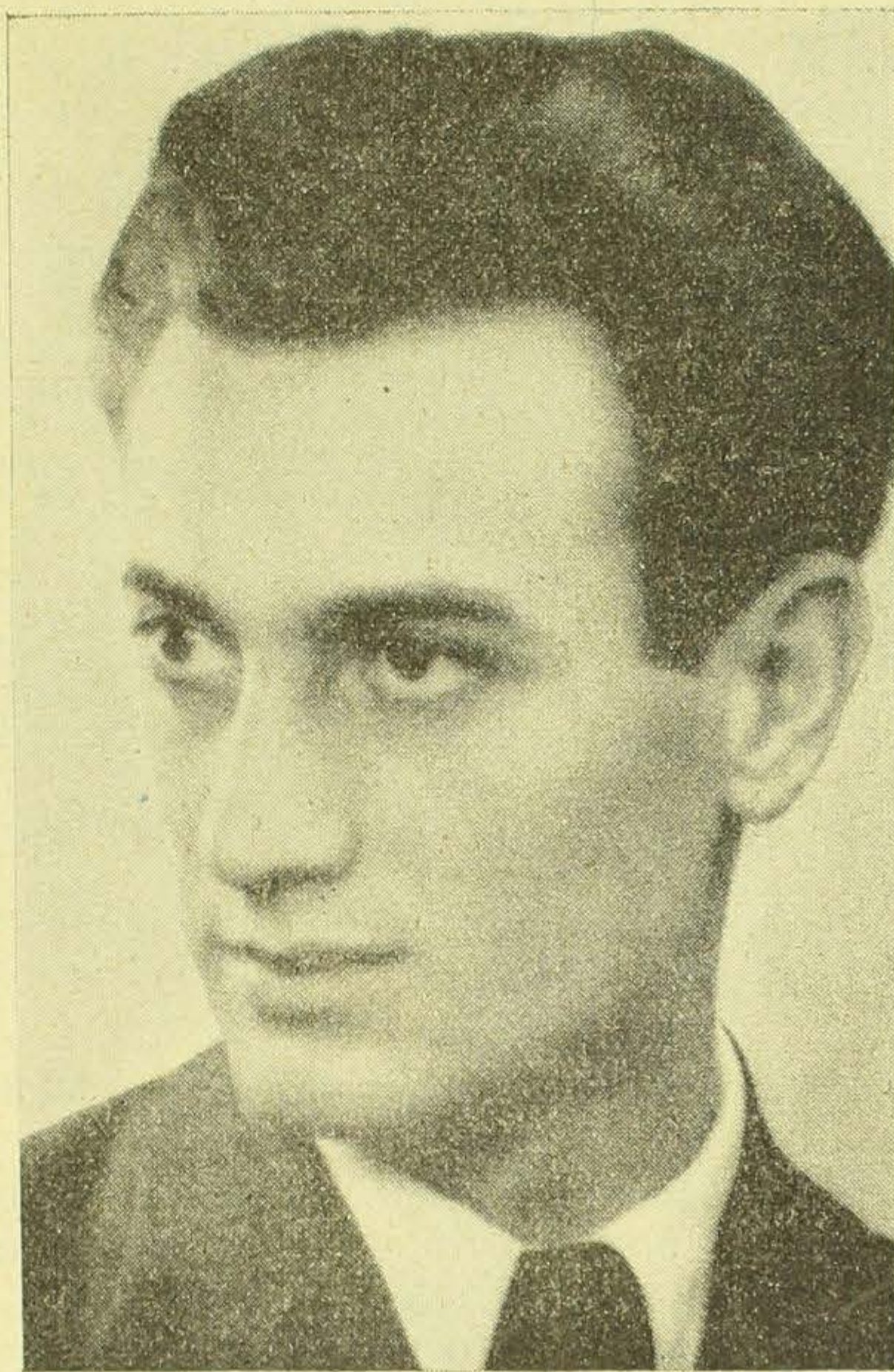
Tvoja noć će se malo po malo rasvijetliti. Ti ćeš polako vidjeti kako se rađa božansko sunce.

A kad tvoja duša bude povjerljiva i jaka moći će i drugima pomoći. Ono što si primio daćeš drugima.

Oh! Ohrabri se! Ne radi se o velikim stvarima, o organiziranju zabava, o oduševljeavanju mase. Znam ja kako ove sjajne manifestacije mogu biti prazne. Više vjerujem u snagu prijateljstva nego u rječitost govora. Nije li narod tšao k Isusu, jer je On bio sama ljubav i jer je govorio jednostavno?

Oh, pobroj oko sebe sve one koji su pali na putevima života... Sve one, koje si nekoć poznavao u školi, a koji danas vuku žalosne duše, koji se valjaju u kaljuži, koji se kljukaju nevjerom, mržnjom, šupljim frazama... Baš ništa ne bi učinio za njih?

Grgo Skenderović
dipl. veterinar

Kad se kakva stara kljusina sruši na putu, žure se ljudi da joj olakšaju, da joj pomognu da se dignu.

A ti nećeš imati toliko ljubavi prema dušama koliko prema životinjama?...

* * *

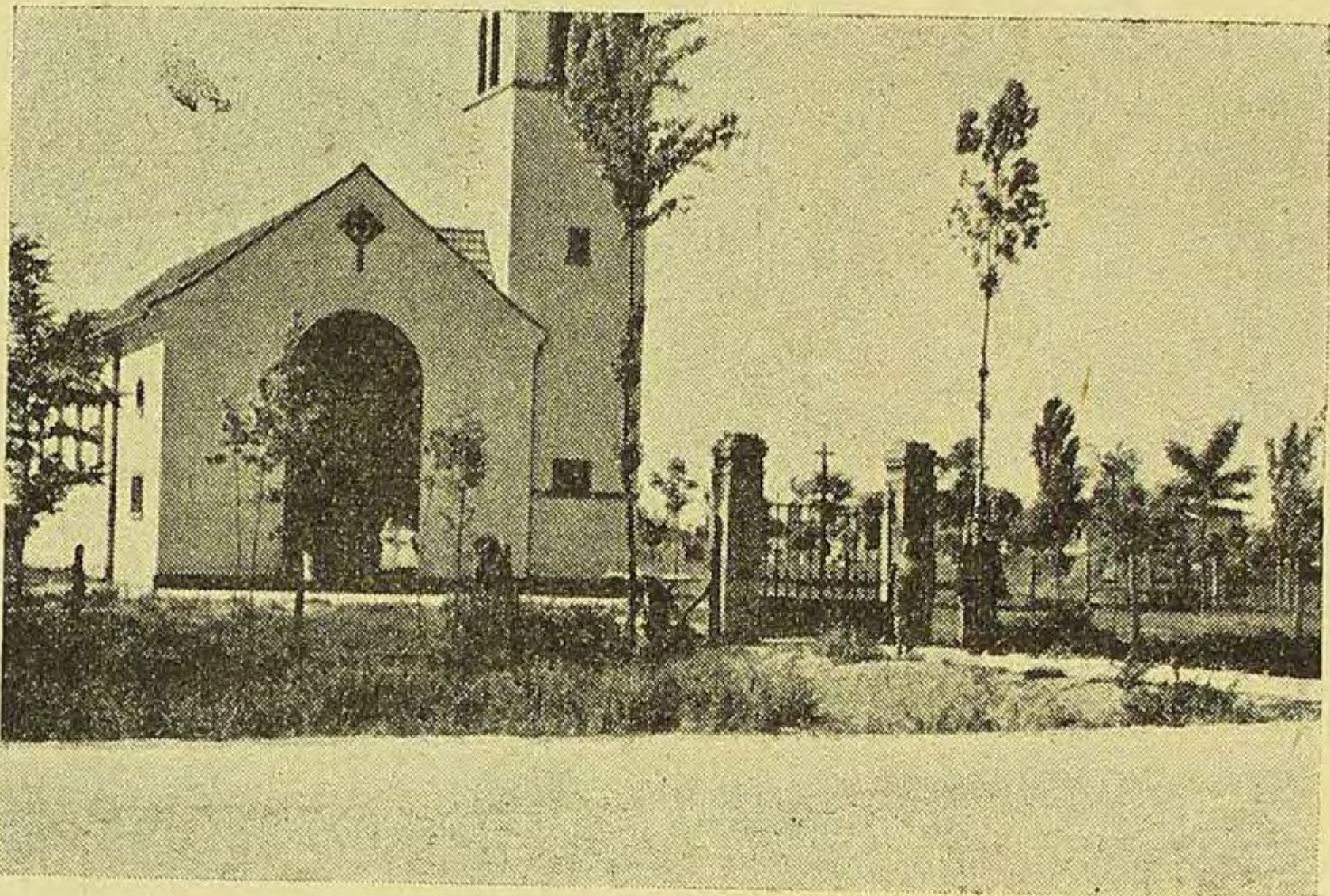
„Ali što im ja mogu?“ reći ćeš ti.

Što im ti možeš? — Ljubiti ih! I pomagati ih da pomoću tvoje ljubavi postanu bolji.

Kako? Prvo tvojom ljubavlju. Kad one osjete da nijesu same, ohrabriće se i uskoro će se popraviti. Jer, vidiš li, da prijatelj vrijedi više nego kakav dugi govor makako bio logičan. Govor se kritizira. Ali prijatelja se nasljeđuje; često ga se nasljeđuje slijepo, jer imamo povjerenja u njega.

I ovo darivanje samoga sebe očuvaće te. Kad osjetiš da su oči nježno uprte u tebe lakše ćeš se suprotstaviti napasti. Da ne bi ražalostio srce tvoga prijatelja, da ga ne bi sablaznio, ti ćeš se popraviti, ti ćeš se boriti da ne padneš, da izbjegneš svaku prostotu i svaku rugobu.

* * *

Nova crkva na Masarikovu kod Subotice.

Ne možemo uvijek biti rječiti i mudri.

Ali svi smo mi dužni da budemo apostoli i da sami sebe prisilimo da postanemo sveci.

Bog ti je dao srce, srce stvoreno za ljubav . . .

Što se skanjuješ da mu to srce pokloniš, da mu služiš pridobijajući za Njega duše?

Hajdmo prijatelju. Neka ti je u dobar čas.

Čuvaj se rane ljubavi, ona će te ubiti.

I kad ti srce bude trpjelo u osami, ne zaboravi da se odsada cijelo može predati jednoj svetoj stvari, da se ti možeš, — da se ti moraš njime služiti da ljubiš prijatelje i da ih vodiš svome Kristu.

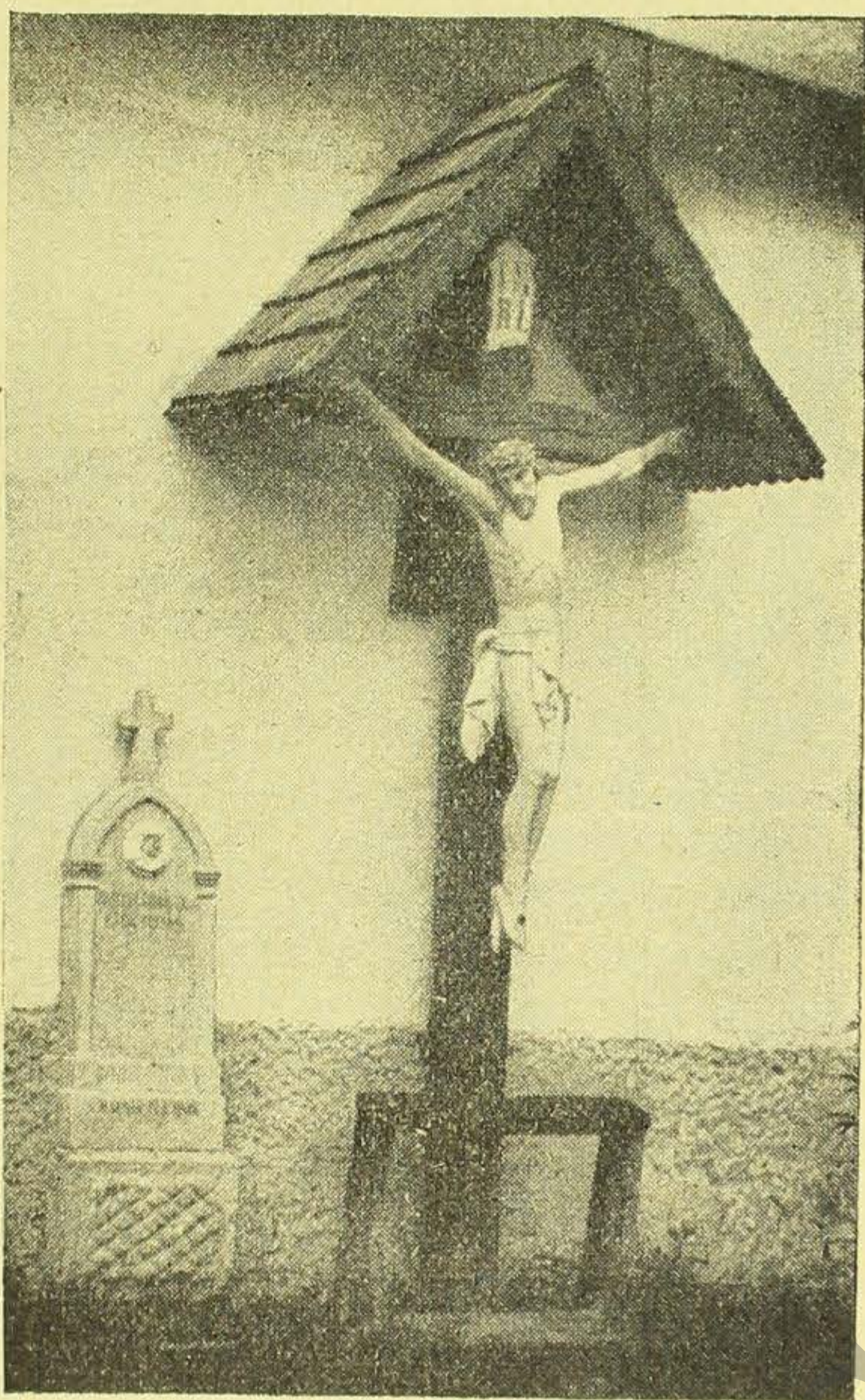
Tako ćeš sasvim lako postati ribarem ljudi.

Dr. J. ANDRIĆ:

Janjin Uskrs

JANJA je prešla dvadeset i petu godinu, ali još nijedne godine od najranijega djetinjstva nije bilo uskrsne procesije bez nje. Ove godine prvi put. Sjedila je na sokaku na klupi pod bagremom, koji je već prolisao te će doskora i zamirisati divnim mirisom svo-

Staro raspelo s groblja
u Solčavi

jih cvjetova, držala je na krilu svog najmlađeg sinčića, kojemu će sutra na Uskrs biti ravno pet mjeseci, i promatrala izdaleka krasnu uskrsnu procesiju, koja se uz radosno bruhanje zvona i gruvanje mužara spuštala niz selo, da se drugom stranom opet vrati prema crkvi. Nikada joj se ta procesija nije činila ljepšom, nikada je se

uskrsne pjesme djevojaka u procesiji nisu dojimale jače i nikada je cijelu nije obuzimalo prijatnije čuvstvo nad svečanom slavom Uskrsnuća nego danas. I njoj je samoj u duši bilo, kao da je uskrsla iz nekog mrtvila, u koje je bila ovo nekoliko zadnjih godina upala. A sada je s ovim najmanjim čedom svojim tako sretna, tako preporođena, tako pomlađena . . .

Sunce je na smiraju posljednjim zrakama milovalo krošnje stabala duž sokaka. Selom je vladala sveta tišina, isprekidana samo dalekom pjesmom iz uskrsne procesije, koja je na zaokretu bila Janji iščezla s vida. A Janja je pasući blaženim materinim pogledom po nasmijanim obraščićima svoga čeda redala u sjećanju prošlih osam godina svoga života . . .

Svi su je zvali najljepšom djevojkom u selu. Više je momaka za njom oko bacalo, a najviše su nastojali njenu sklonost pridobiti oni iz bogatijih kuća. Mislili su, da se ljepota bogatstvom kupuje. Mislili, ali prevarili se. Njoj se srce miljem prelijevalo, kada bi opazila, da je i Faba, najsiromašniji od sviju, koji su se za njom otimali, pogledom svojim prati. A nije se pravo usuđivao prići k njoj, djevojci iz kuće, koja nije, istina, bila baš bogata, ali ni siromašna. Tek kada mu je jedamput u kolu dobacila, što ne će i s njom jedamput da odigra zurku, postao je odvažniji. A kad su je iza uskrsne procesije na današnji dan ravno prije osam godina momci saletili, da im sutra donese našarano uskrsno jaje, rekla je:

„Donijet ću, ali samo jednome!“

Sutradan je na Uskrs cijelo jutro povirivala iz kuće, kada li će proći Faba i hoće li biti sam. Čim ga je ugledala, stala je za avlijskim vratima, pa kada je prolazio, doviknula mu je u po glasa:

„Faba!“

On je iznenađen stao.

„Evo ti našarano jaje od mene. Ali ne kazuj drugima . . .“

Zarumenila se, riječ joj zapela u grlu, te je zalupila vratima i pobjegla u kuću.

Na jesen se o svetoj Kati vjenčala s Fabom, a zatim ju je Bog tri godine zaredom obdario dječicom: jednim sinčićem i s dvije kćerkice.

„Šta tako upropašćuješ mladost svoju?“ govorile su joj udate vršnjakinje, koje su imale po jedno, dvoje, a neke i po nijedno dijete.

„Na čemu ćeš toliku djecu ostaviti, kada si se udala za sinju sirotinju?“ spočitavala joj mati, koja joj nikako nije mogla oprostiti, što nije pošla za kojega od onih bogatijih prosaca, nego baš za najsiromašnjijega.

Njoj se srce kidalo slušajući te navale sa sviju strana i videći ponosne i posprdne poglede onih, koje su se sada držale ljepšom od nje. A kada je još kod trećega djeteta i liječnik morao priteći u pomoć, da i ona i dijete ostane na životu, u srce joj se zabolo liječnikovo pitanje:

„No hoće li ti sada biti dosta?“

I od tog uboda kao da je u njoj nešto bilo obamrlo. Prolazile

su godine, Bog joj nije više slao djece. Nije slao, jer ih ona nije više htjela, jer ih je odbijala . . .

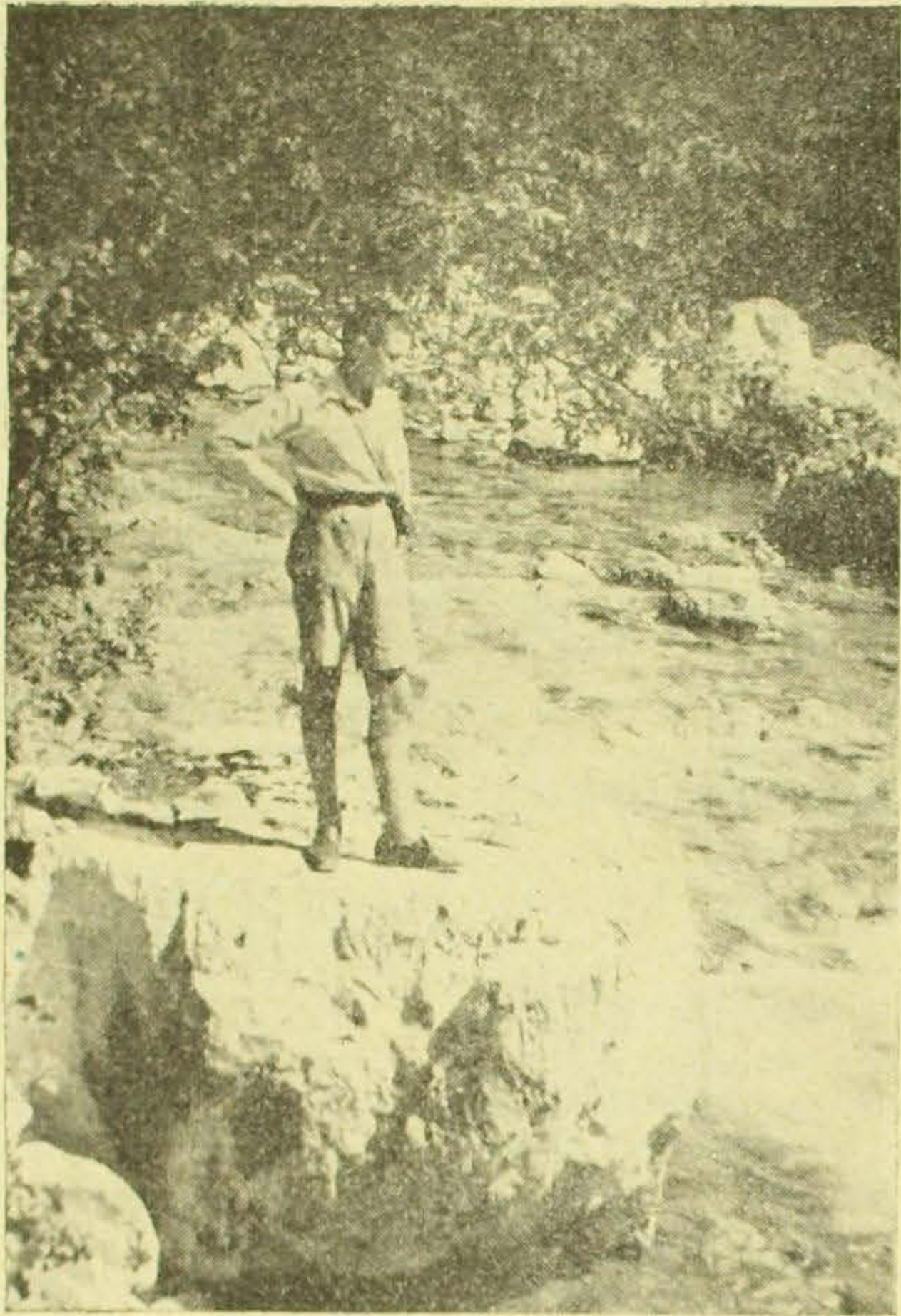
„Hvala Bogu, da si se opametila!“ govorila joj mati. „Troje je dosta i predosta. A sada gledaj malo na sebe!“

Bila je jedinica u majke, koja je na se uzela svu brigu oko djece, samo da Janja može više mladovati, kako je govorila.

„Što ugrabiš od dvadesete do tridesete godine, to je tvoje, a poslije je kasno uzdisati za mladim danima. To ti velim ja, koja

Na obali Savinje u Sloveniji

(Foto „Danica“)

sam iskusnija od tebe,“ govorila joj mati. „Izgubljena se ljepota više ne vraća . . .“

Janja se sa dvadeset i jednom godinom doista bila poljepšala kao nikada prije. I stala je opet da živi, kao da se vraća svome djevojaštvu i kao da nije mati troje dječice. Nije bilo kola bez nje niti ikakvoga veselja u selu, gdje nju nisi mogao vidjeti. Mati joj je davala za haljine i nakite. I njen Faba je uživao videći Janju, kako biva sve ljepša. Koliko puta je on, dobričina kakav je bio, ostao kod kuće, da nahrani djecu, a Janja bi sama otišla u kolo ili na drugu koju zabavu!

Ali kraj svega toga veselja, kojem se Janja bacala u vrtlog osjećala je u sebi neku potajnu grižnju, koja ju je mučila, izjedala. I što dalje, to joj se sve veća težina spuštala na srce. Svega joj je već bivalo dosta: i kola i veselja i društva, koje tako često nije znalo dijeliti slasti života od časti žene. A onda je jednoga dana, kada joj je opet netko jetko i surovo spočitnuo djecu, vrisnula kao ranjena zvijer, pljunula đavlu, preobučenom u ljudskoj spodobi, u lice, doletila sva izvan sebe kući i otada se sva promijenila. Povratila se svojoj djeci, svome materinstvu, koje je sada zavoljela nego ikad. I sada eto nema sretnijega stvorenja od nje, što i na četvrto čedo svoje može da izlije svu toplinu svoje materinje ljubavi, koju joj svijet je htio da oduzme i ubije . . .

Nije ni osjećala, kako je u tome sjećanju bila privinula jače k sebi dijete, koje joj je u krilu bilo zaspalo te se anđeoskim smiješkom smješkalo, a Janji je bilo, kao da joj taj smiješak otvara pravi raj, u kojem se zaboravljaju sve muke i brige te vlada samo sreća . . .

Gruvanje mužara najavilo je, da se uskrсна procesija vraća u crkvu. Zvona su jače zazvonila, uskršne su pjesme iz procesije glasnije odjeknule sokakom, a zapad je planuo u plamen rumenila nad zašlim suncem. I u taj mah se Janji učinilo, kao da cijelo selo tone u nekom sjaju, iz kojega je hiljadu pogleda uprto u nju i hiljadu joj ruku domahuje kličući kroz bruj uskršnih zvona i uskršne pjesme: „Sretan Uskrs, uskrsla majko!“

Aleksandar Kokić

BOŽUR

*Iza duda bili zabat
viri suncom obasjan,
pod pendžerom kraj taraba
mriši božur procvatan.*

*Ambetuš je zavit lozom,
virange su spuštene;
sve je pusto, čuti salaš,
čute njive zelene.*

*Samo ševa više brazda
piva pismu dušom svom
o pupama, vlaču, risu,
o božuru rumenom.*

*Pupom će se risar kitit
vlaće koseć nasmijan,
samo božur pod pendžerom
uveniče neuzbran.*

PISMA RISARA

*Ej što je lipa prolićom pisma
slavuja sitni';
ej još je lipče dočekat zoru
srid njiva žitni'.*

*Sa ševom gledat zlačano vlačé
umito rosom,
uz radost srca u rumen suncu
mavati kosom.*

*Slagati snoplje ko dukat žuto
dok mriši žito,
ljubavlju žarkom pozdravljat pismom
zemlju i lito.*

*Ej što je lipo kad zrilo klasje
suncom se žari;
Ej još je lipče, kad kosom mašu
mladi risari . . .!*

Marko Čović:

Zagreb, 20 lipnja

NANINO PISMO

(Ulomak iz knjige „Dnevnik hrvatskog sveučilištarca“)

JOŠ imam svega četiri dana do ispita, a dani su tako nesnosno topli i sparni, da ne mogu učiti ništa ni pored najbolje volje i najveće potrebe. Jutro rano uzmem kakvu knjigu, obučem se i onda polako odem u Maksimir gdje je u ove dane tako lijepo i tako teško učiti. Idem polako kroz maksimirske šume i raširenim nosnicama duboko udišem svježiji zrak, koji okrepljuje moje klonulo tijelo i burka mladenačku krv, zanosi moje misli u rodni kraj, u daleku prošlost djetinjstva i prve mladosti i u skorbu budućnost novih dana, koji me čekaju.

Više puta otvorim knjigu i pokušam učiti, ili barem čitati, ali moja ruka gotovo nesvjesno sklapa istrošenu i išaranu knjigu, a hvata zeleno lišće, kida ga i razbacuje po šumi, jer nema nikoga kraj mene, da mu iskitim kosu.

Katkada prhne iznad moje glave preplašeno ptiče, a ja onda podignem oči i pratim svojim pogledom lepršanje slobodnih krila i slušam svojim ušima radosnu pjesmu, koja pozdravlja izlazak lipanjskog sunca.

Sramežljivo proviruju sunčevi zraci kroz granje i lišće, a ja ih hvatam, igram se njima, veselim se kao malo dijete i tako brzo zaboravljam i knjigu i učenje i ispit. Ni ne osjećam kako brzo prolazi vrijeme.

Kada se vratim u svoju sobu, onda prvo pogledam na stolić. Očekujem poštu, premda znam, da mi nitko ne će pisati, jer i ja ne pišem nikome. Pa ipak — čekam. Naučio sam nekako na to i svaki puta sam pomalo tužan jedan trenutak, kada ne vidim ništa na stolu, ili kada nadjem samo dopisnicu, a očekivao sam debelo pismo.

Viša puta ne dočekam ništa. Onda sjednem polako na krevet i zbacim cipele s noge negdje u kut. (Moje su cipele takve, da ih i navlačim i svlačim bez ikakvog vezivanja i driješnja.) Na jednu stolicu bacim kaput, na drugu hlače, a košulju bilo kuda, pa se onda dugo i dugo perem u hladnoj vodi i neprestano vičem. Već svi u kući znaju, kada se ja perem, a mala Ljiljana pazikućina uvijek govori svojoj mamici: „Gospon Stipe plaši vodu.“

Ljiljana je vrlo simpatična curica. Ona mnogo puta čeka u prolazu, da me pozdravi, a kada me ne vidi dva dana, onda samo pozvoni na vratima predsoblja. Ja već poznajem, kada ona zvoni i obično sam otvorim vrata. Ljiljana me lijepo pozdravi i samo pruži svoju ručicu. Ja prihvaćam, uštinem je za obraz, povučem svoje

tanke prste kroz njenu kosu i obično je pitam: „Kako si, srce moje malo?“ Ona obori pogled, progundja nešto i onda naglo otrči i bez pozdrava, da se pohvali svojim, kako je razgovarala sa mnom i kako sam je nazvao svojim malim srcem.

Danas me je Ljiljana opet čekala pred vratima. Nije me ni pozdravila, nego je odmah rekla: „Gospon Stipe, imate pismo, veliko, veliko pismo“. Nisam joj rekao ništa. Naglo sam otvorio vrata. Na stolu je bilo pismo. Velika plava koverta, nesiguran rukopis. Znao sam: moja Nana mi piše.

Ljiljana je uzalud čekala, da se vratim i da joj kažem štogod. Kada je vidjela, da mene nema i da sam u svojoj radosti sasvim zaboravio na nju, ona je naškubila svoje usnice i zaplakala. Njena mama mi je pričala, da je Ljiljana plakala dugo i da je neprestano govorila, kako me više ne voli.

Žao mi je bilo Ljiljane. Odmah sutradan moram joj kupiti trešanja, jer sam joj to još prije obećao, a danas sam je i rasplakao, premda to nisam nikako htio. Ona i ja se najbolje slažemo u kući i naša sloga je bila nepomućena do danas, a naša ljubav poslovična. Odlučio sam, da moram sačuvati Ljiljaninu ljubav po svaku cijenu.

Pismo sam čitao na krevetu jedanput, dva puta, tri puta. Osjećao sam, kako u mojoj duši treperi uznemirena radost i kako postajem sve više dijete i sve više čovjek, što više čitam to pismo, koje je pisala draga i uvela ruka moje Nane, najdraža ruka ovoga svijeta.

Nana mi rijetko piše, ali još nikada nisam tako zavolio njeno pismo kao ovo današnje. Naučio sam ga gotovo na pamet, a onda sam uzeo svoje knjige života i prepisao u njih Nanino pismo od početka do kraja. Ništa nisam mijenjao samo sam ispravio brojne pravopisne i gramatičke pogreške, malo sam dotjerao formu, a sadržaj je ostao isti: netaknut, nepromijenjen, pun i drag, Nanin.

A Nana mi je pisala ovako:

„Faljen Isus, dragi sine, primi pozdrav od Tvoje Nane i od Baće. Mi smo Ti, rano, zdravi kô što i Tebi želimo od dragog Boga tušta sriće i zdravlja, da Ti ne bude Tvoj nauk zdravo težak i da nam se srićno vratiš čim se svrši škula, jel Te mi ôde zdravo čekamo, a najviše ja, Tvoja Nana. Ne znaš Ti, Stipe rano, šta je to srce materino, koje i u snu živi za svoje dite, koje živo umire svaki dan po sto puta, jel se boji, da u dalekom svitu ne izgubi život svog života, kô što je već izgubilo tušta rodjeni' golubova i golubica baš onda, kada je puštilo te golubove i golubice u bili svit, da saviju svoja gnizda i razvesele srce materino.

Ja sam Ti, sine, već stara i sustala, pa zato tako čuvam i pazim još ono što mi je ostalo i zato tušta puti otarem rukavom svoje košulje umorne oči, kada u deset sati vidim, da je prošô poštar našim sokakom, a kod nas nije pozvonio i nije donô Tvoje pismo. Ne pišeš svojoj Nani ni svake nedilje, valjda moraš tušta učiti u škuli, a ne znaš, da Nana svako Tvoje pismo po sto puta pročita, pa ga i na pamet nauči i još uvik ga čita i još uvik ga nosi u svojim

nidrima, da bude msto Tebe najbliže srcu materinom, koje ima još samo Tomicu i Tebe.

Piši mi, dragi sine, kad ćeš kući doći, da Te Tvoja Nana dočeka da se razveseli brižno srce materino i da zarosi umorno oko materino suzom radosnicom što vidi najmladjeg sina, i što može svoje uvele usne osladiti na njegovim ustima i očima, što može svoje

Na kraju seoske ceste.

staračke ruke odmoriti na njegovom dragom licu i uplesti ih u neurednu kosu svojeg mezimca.

Tomica nikad nije kod kuće osim na spavanju i na užni. Uvijek radi digod, a kad ga pitam što ima novog u Zagrebu, on samo slegne ramenima kô da i on ne zna ništa. Ja se onda malo ražalostim, al' to ni'ko ne vidi. Bojim se uvijek, da se Tebi štogod dogodilo, pa Tomica ne će da mi kaže. Onda odem u sokak, 'di mi snaš Manda štije novine, a ja se umirim, kad vidim, da se Tebi nije ništa dogodilo i da si, hvala dragom Bogu, živ i zdrav.

Snaš Manda mi je pripovidala, da ste imali u Zagrebu velike demonstracije i da je tušta naši' studenata zatvoreno. Ja sam problidila i jedva sam znala doći kući, jel sam se poplašila, da se nije Tebi, 'rano, štogod dogodilo. Bila sam zdravo nemirna, al onda mi je opet divanio jedan glas u meni, da si Ti bio u tim demonstracijama, al' da si ostô živ i zdrav.

Oči bi svoje dala za Tebe, dragi sine, i život svoj bi dala, i sto puti bi ga dala, kad bi imala sto života, al opet volim, da i nstradaš za ono što sam Ti ja dala svojim mlikom u ditinjstvu, neg da se prodaš, el da ostaneš u sobi, dok se Tvoji pajtaši bore za svoj narod. Čuvaj se, Stipe rano, budi pametan i oprezan, al bolje da Te prvog pogodi puščano tane neg da budeš prvi kod bižanja.

Srce materino, pod kojim si nošen, puklo bi od tuge i sramote, kad bi samo doznalo, da Stipe nije pravi sin bunjevačke nane, da Stipe nije Hrvat, al ne makar kaki Hrvat u zapečku i kod zdile, el kod čaše vina, već tamo di nije lako biti Hrvat.

Al šta ja Tebi to i divanim, kad znam koga imam. Ti i Tomica ste uvijek dosada osvitlali obraz svojoj Nani, pa ja samo molim dragog Boga, da uvijek ostanete tak'i ljudi i Hrvati kaki ste bili i kaki ste sada. U našoj maloj crkvi na Pivari ja uvijek posli svake molitve dodam još i to, da Vas dvojicu ne izgubim, ali bolje da Vas ja izgubim, neg da vas izgubi narod.

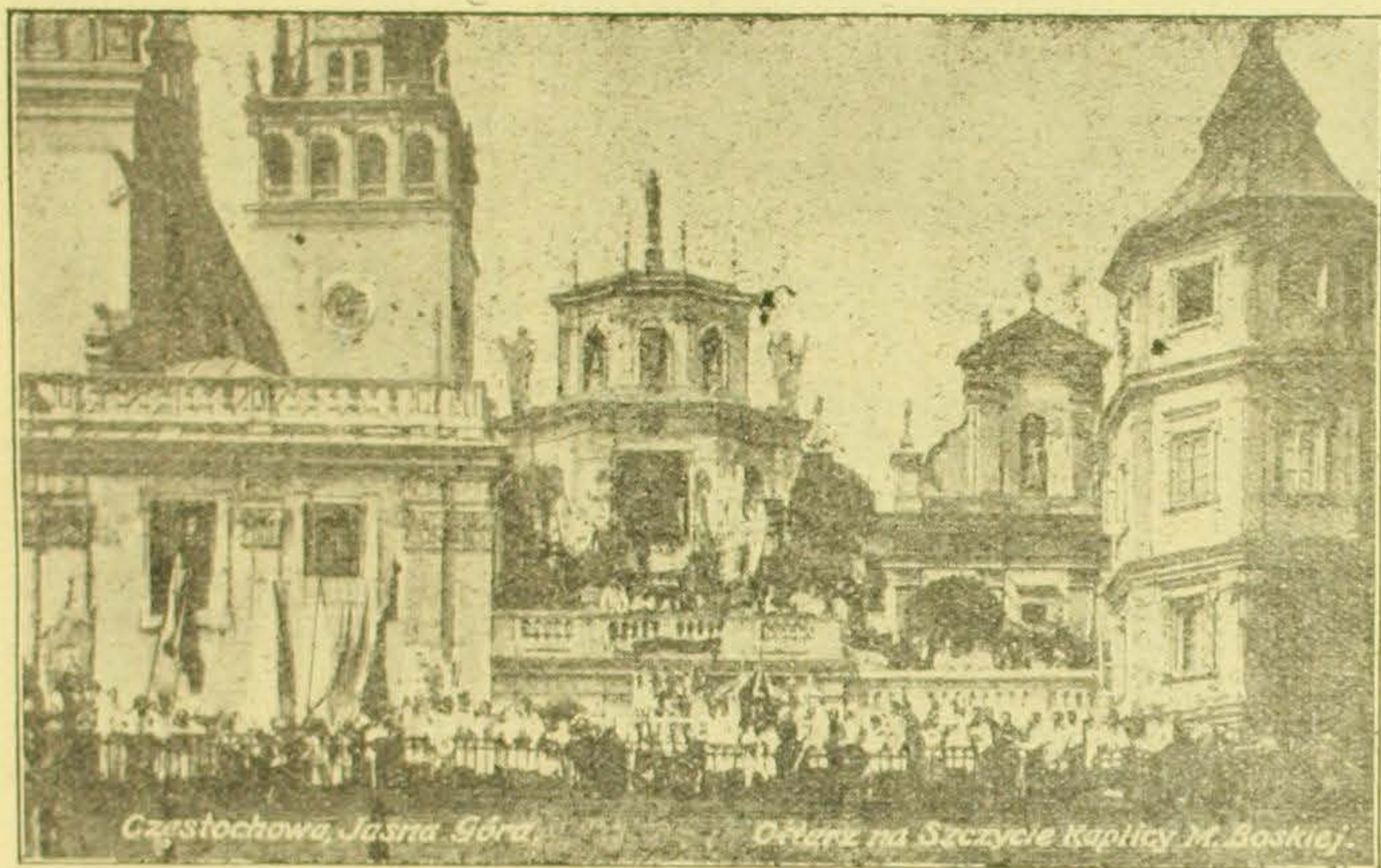
Tomica nije išô u naše škole, a opet se otô svima, makar nije bio Madjar. On je često puta došo kući plačući. Obično je nslonio glavu na moja nindra, a ja sam čula, kako škripi zubima. Dok sam ja milovala njegovu glavu, on mi je divanio kroz plač: „Nane meni kažu tanari, da ja nisam za škulu jel nisam Madjar već me tiraju u šegrte. Al ja ću im svêdno pokazati, da sam za škulu i baš zato ću biti bolji od svih Madjara, makar jezik slomio, kad već ne smim drugačije, divaniti neg madjarski“. Tako je divanio naš Tomica, a on je i pokazô tako. I još kako im je samo pokazô 1918.

Ja sam mislila, dragi sine, da ćeš barem Ti ići u naše škole, al opet i Ti si znao plakati i škripiti zubima. I Ti si divanio: „Nane, mene tiraju profesori u svinjare i ne samo mene već i sve naše. Al mi ćemo im već pokazati, da možemo biti i štogod drugo neg svinjari.“

Vidiš, Stipe rano, ja sam ti 'tila o drupom pisati, al kad sam već došla na to, baš ni ne žalim, a kako bi bona mogla i žaliti, kad je to najlipči divan što ga sad možemo i moramo divaniti. Tribalo bi, da uvijek i divanimo taki divan i do samo o tom pišemo. Ti si, 'rano, pisô nike godine u našem kalendaru i lipo si spiso, al nemoj se srdit, što ću Ti kazat, da je to zdravo malo našeg svita razumilo, pa i ja nika ni sama ne znam el sam razumila el i nisam pravo, što si Ti 'tio kazat, ali ne samo Ti već i niki drugi naši što pišedu u kalendaru. Srce ovamo, srce onamo, lipo sunce, lip misec, sve ništa lipo i nacifrano, el opet sve ništa tužno, pa plače i plače, a nikad da pristane, a ovamo mi kônda ni nismo živi i kônda se kod nas ništa ne mož opisat što smo mi sami doživili i

uradili, a baš borame smo puni mi svega, pa još najviše života. Ta samo da sam ja mladja i da znam tako pisati kô Ti, al ku' ću ja s Tobom, kad i ovo malo pisma pišem već gotovo nedilju dana, pa nika ne znam ni 'oću l' svršit dok se Ti ne vratiš iz Zagreba.

Dragi sine, kad sam već udarila u taj divaň, samo ću Ti još štogod kazat, štogod što mi je zdravo na srcu, pa bi mogla mirno i umriti, da me o'ma' sutra odnesu u Bajsko groblje mojim golubovima, golubicama i golubićima, ako se to dogodi, a ja virujem, da će se to dogoditi i da se mora dogoditi. Ti znaš šta misli Tvoja Nana, pa se baš svašta ne mora ni kazat, a da se opet zna šta se misli i šta se 'oće. Pa još kad bi Ti onako odivanio ovim Tvojima, što su Te slali u svinjare kô što je Tomica odgovorio 1918. g. nje-

Czestochowa, Jasna Góra

Oficir na Szczyble Kaplicy M. Boskiej

Proštenište Gospe Čenstohovske

gdje su se za vrijeme poljsko njemačkog rata vodile teške borbe.

govim tanarima, koji su ga slali u šegrte, kada bi baš Ti tako odgovorio u jednoj novoj 1918. g. Stipe 'rano, srce materino ne bi izdržalo toliko sriće i puklo bi, rascipilo bi se na dvi pole, da i tako pokaže šta je bilo u njemu i šta je nosilo. Al Bog je dobar, pa će dati da Tvoja Nana i to dočeka, al Nana to čeka cili život, Nana cili život zato diše i zato živi.

Juče' sam baš najlipče pisala i mislila sam, da ću već jedared svršiti ovo pismo, kako Ti još nikad nisam pisala, dragi sine, a ni pisat ne ću skoro ovako, jel je to meni zdravo teško, kad sam tako stara, da ni ne vidim već sasvim dobro, pa moram uzeti očale, kad pišem, a 'di je to kadgod bilo. Sad, neka žaliti za onim što je bilo i prošlo, jel od tog ni'ko ništa nema.

U pisanju me je juče' prikinio Bačo. Baš sam uzela novu 'artiju, kad su stala kola prid pendžerom, a Bačo je počô vikat „kapiju, kapiju, kapiju,“ kô da ga tiraju. On uvijek tako viče, a kad je zdravo dobre volje, kô što je juče' bio, onda ga čuju čak na treći sokak.

Bačo je bio na njivi i donô je mladi' zaperaka našoj Žulji, koja ima malog Bocu. Ove nedilje je tako nemiran da ga moramo čuvati, jel se o'ma počme uštrkljivati čim posisa. Baćin Vitez je isti kô i zimus, samo se još više raz'ranio, a kad ga Bačo deka, onda obisi glavu ko Šadlijin magarac. Ti već znaš, da Bačo ne da konja ni za živu glavu, pa tako svi njegovi konji već posli misec dana obise glavu ovako kô sad ovaj Vitez. A meni je onda čisto ko sramota sidit na takim kolima, 'di kočijaš zaustavlja konja i onda, kad sam konj počme kasati, kako to uvijek radi naš Bačo.

Bačo je već davno bio tako dobre volje kô juče. Kaže da nam je žito zdravo lipo, pa se sve smije, i ne čeka nikog drugog već Tebe, Stipe 'rano, da ga ti sam pokosiš. Al' ne dam ja na Tebe! 'Di bi Ti sad sam pokosio dva lanca žita, a Bačo se samo smije ispod brkova. Vidim ja da se on šali, al drugačije bi bilo još i divana o toj kosidbi i o tom našem lipom žitu, kad nam ga je Bog tako lipog dao.

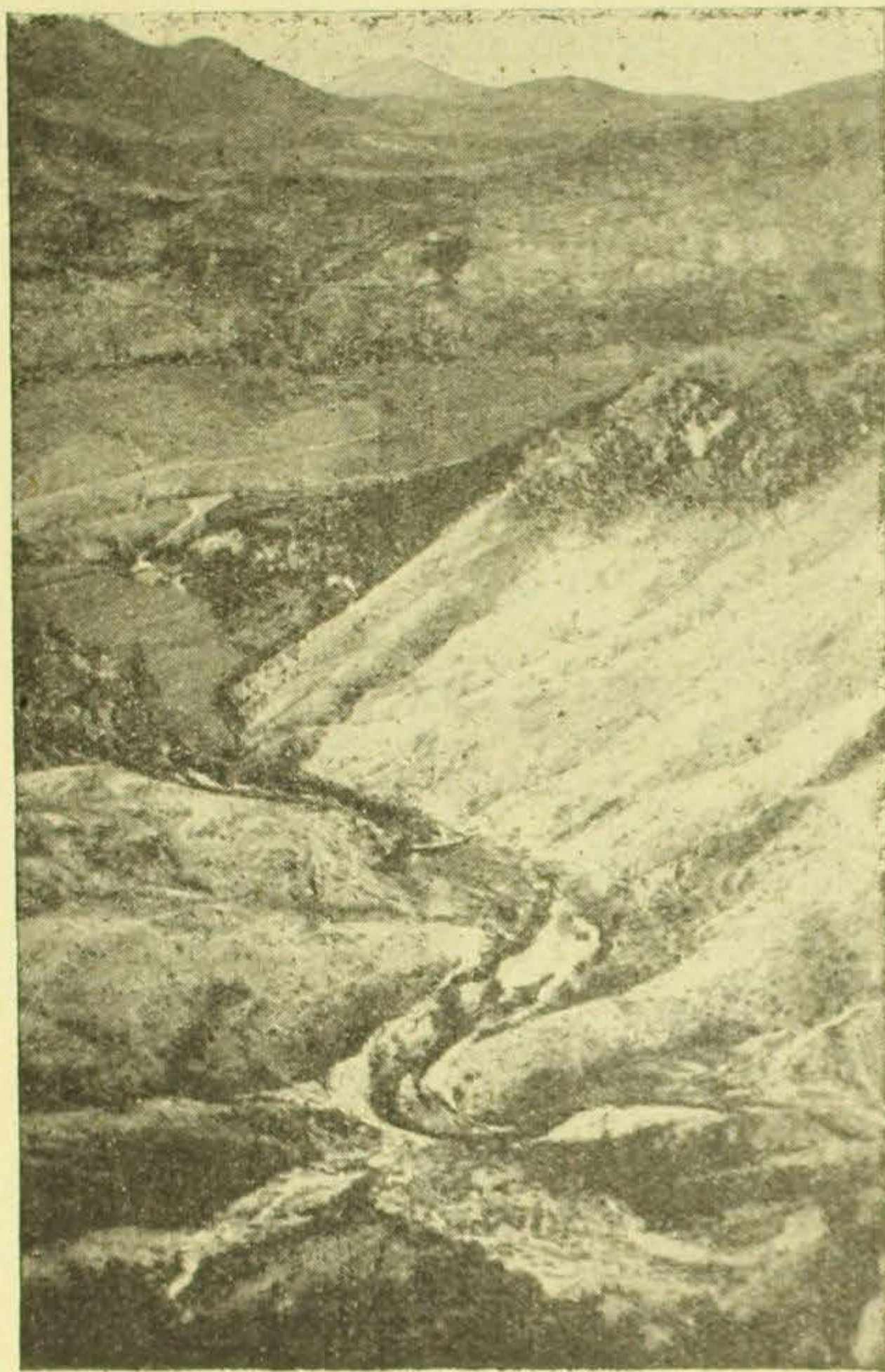
Skoro sam Ti zaboravila napisat, da smo ja i snaš Manda juče isperjašile s klupe na sokaku, snaš Lizu Pigošku, kad je počela plećkat o Tebi, 'rano moja, i o Kači. Ništa se Ti ne boj, Stipe 'rano, al Kača je prava i redovna cura kaki nema tušta u cilom Gatu, pa i u ciloj varoši. Mora da je dobra kô komad krušca, a mene svaki put pozdravi još iz daleka i uvijek pita „šta ima novog Nane, šta vam piše naš Stipe, kad će kući doći,“ kô da ono to ne zna bolje od menel! Al kako to samo ona kaže meni „Nane“, pa „naš Stipe“ a meni drago, al ni da mi je drago, već sve mi ništa skače u prsima kô kad sam još mlada cura bila, pa kad sam divanila s momcima, pa još s onim pravim i na samo, što je zdravo ritko bilo, jel je onda bio drugi adet neg danas.

Bara je bać Lukina uskočila. Nisu je puštili lipim za njezinog Šimu, a njoj curi dosadilo čekat, već smislila pa uskočila i kaže, da je dobro uradila. Pere se Tetkov ženi. On će uzeti onu smišnu i vragoljastu Vitu, znaš onu što se divojčila iz našeg sokaka i što se sigrala s Tobom, dok ste još bili mala dica. Vinča'će se na Petrov, pa ako možeš, a Ti dodji, jel su nas Tetkovi pozvali u čast, a Vita je još sama zvala naobaško Tebe. Kaže da ste se još kô dica zdravo pazili, pa bi svakako 'tila, da budeš u njezinim svatovima i da je slikaš, kad bude s djuvegijom pod vincem u šatri med gostima. Volila bi Vita, da je i u novine metneš. Ona kaže da Ti i to možeš uradit, a ja baš borame ne znam, al ne marim, pa ako možeš uradi joj to nek se cura veseli što je i u novine ušla.

Tvoj Marko često puta svrati malo kod nas, da vidi šta radimo. On zato malo vrimenta više kaže neg Tomica, pa se ja uvijek veselim, kad Marko dodje, a to je redovno barem jedared priko ne-

dilje kad idje na Bačku. Marko mi sve ispriповida šta ima novog u svitu, kako ono naše stoji, kako naša Bačka, a i o Tebi pripovida i uvijek se po'fali, ako je dobio pismo i pita nas, da li smo mi dobili. Da nije Marka, mi ne bi znali tušta tog, a i o Bačkoj baš ništa ne bi znali. Tomica je vika Boga na Bačkoj, al bar da štogod kažel Nigdan nam je Marko pripovidô, da je sad Bačka opet dobra i da ćemo mi pokazat i Madjarima i čifutima i ovim drugima, da

Dolina rijeke Zrmanje.

je istina ono što se divani po Gatu, da kô što j Bačka taki više nema!

Braca više ne radi u Varoškoj kući. Oni su ga tamo 'tili prikupit, al se Braca nije dao, već njima sve lipo rič po rič kazô što mu je sve na srcu i da će on ostat Hrvat kakim ga je njegova nana odranila pa makar kako bilo i lipo se sam za'faliô, dok ga još oni nisu izbacili. Braca im je kazo, da će on lubenice prodavat i kupit dudove po putu za rakiju, pa će opet imat i kruva i soli, al još ne će dati, da mu na njegovom rodjenom, a i jeste ta Varoška kuća naša i rodjena, nikaki dotiranci ne dadu ni kazat, da je Hrvat,

a da i ne divanim o drugom. I Braca Te zdravo lipo pozdravlja i čeka, da dodješ iz Zagreba, kaže da ima s Tobom^o tušta divaniti.

Mali deranci Josini već idju i na Bačku i uvijek me pitaju 'oće l' im Brato donet štogod iz Zagreba. Pajo čeka, da mu doneseš ličku šepicu s hrvatskim grbom, Antuš sliku kralja Tomislava, a mali Ivica čeka — loptu. Ako Ti ostane štogod novaca, gledaj pa im kupi, jel će se zdravo veseliti,

'Tila sam Ti još pisati, ali vidim, da je sad na svu volju dosta, a evo čujem, da idje i snaš Manda, pa se moram maniti i da ne ću. Baće nema kod kuće, a ni Tomice. Baćo je očô digod s poslom, a i Tomica je cigurno s poslom na — Bačkoj. Obadvojica Te pozdravljaju, a Tomica će Ti sutra i pisati, ako bude istina, al valjda i 'oće, kad se štogod radi o Bačkoj, no drugačije baš ne bi bilo zdravo cigurno, jel i sam znaš, da je Tomica zdravo težak na peru.

Snaš Manda kaže, da moraš doć za Petrov u našu varoš jel će ona drugačije sama sist na mašinu, da je dovede natrag. Ona Te zdravo lipo pozdravlja i sprema Ti, Stipe 'rano, štogod što Ti zdravo voliš. Ja bi' Ti i kazala šta je to, kako Tebi ne bi kazala Tvoja Nana, al sad ne smim, jel je snaš Manda kraj mene i zdravo mi je zaprtila, da Ti ne kažem. Valjda ćeš već skoro i doći, pa ćeš onda čuti i viditi sve.

A sad, dragi moj sine, budi dobar i čuvaj svoje zdravlje. Uči, al opet nemoj se ni prikidati. Naučit možeš i posli, al ako zdravlje izgubiš, to je teže nadomistiti nego jedan ispit. Misli malo i na nas, Stipe 'rano, pa ako možeš, piši nam malo, makar jednu rič, da Nana čuje kako Ti je. I jedna Tvoja rič je dosta, da srce materino zna šta je s njezinim sinom i da bude makar samo malo mirna i zadovoljna. Pa kad pišeš, piši malo krupnije, razgovitnije i lipče, jel je Nani zdravo teško čitat, kad Ti štogod zašaraš, a opet bi 'tila, da sve prošijem i da mi ništa ne izostane.

Nana će Ti sutra poslat malo novaca, pa Ti kupi sebi štogod, a nemoj nikako zaboravit Josine derance. I oni su Ti u rodu, pa će možda baš koji od nji' napraviti ono što mi svi tako čekamo i što bi' ja 'tila, da baš ti napraviš, a ne bi se srdila nikad ni da to koji drugi napravi. Svêdno je kô će napraviti, samo da to bude.

No sad dalje ne mož' više, jel nema više mista. Stipe 'rano, piši nam. Mi Te svi još jedared zdravo lipo pozdravljamo i volimo, a osobito ja Tvoja

NANA

B. SUSJEDIĆ:

Zaboravljeni cvijet

J ESENJA pjesma!

Puna bola i čežnje razliježe se preko njiva, putuje u daljine . . . grleći u svojoj nježnosti drage salaše. Glas joj je mek, tih kao sumorne magle što ljube požutjelo lišće.

„Oj, jesenjske duge noći“ — — —

Sumorno jesenjsko predvečerje spuštalo se na bačke nizine, obavijalo tamom dozrele kukuruze. Na salašu mladog Stipe sve se spremalo na počinak. Naporni dnevni posao položio je na uzglavlja glave ljudi što se bore za koricu hljeba. Svi snivaju san, tek mladi Stipe gleda u daljinu, naslonjen na stari dud čije je lišće već polako, tiho padalo. Noć svojim tajanstvenim mirom povelala je za ruku mladog Stipu vani. Noć u svojoj dobroti prima na svoje hladne grudi srca željna mira. Ona razumije bolove i priča o sreći novih vidika.

Tamo daleko čuje se pjesma. Kod susjeda je berba kukuruza. Stipe sluša . . . „Reko je dragi da će doći, oj!“ — On zna te riječi. Sjeća se da je čuo taj glas. Jest, jednog prijepodneva kada je sa svojom maćehom išao u crkvu čuo je iza sebe taj isti glas: okrenuo se je i vidio je to lice, oči koje su cjelivale nizine, usta što su tiho povjeravale tajne svojoj prijateljici. To je bilo jednog blagdan-skog prijepodneva!

On je osjetio u svojoj duši nešto toplo, nježno. Saznao je idući dugom stazom prema crkvi da je u njegovo mlado srce bačeno sjeme divnog cvijeta ljubavi. Želio je istinski ljubiti, htio je biti vjerno ljubljen . . .

Divnog li sjećanja! Ta uspomena mu se vraćala dok je u tišini jesenjske noći slušao glas djevojačke pjesme.

* * *

Nikada joj se nije usudio približiti. Znao je da je njegova majka, njegova draga nana već odavno u grobu. On vjeruje da ga je ona samo znala ljubiti ko što majka ljubi čedo svoje. Ali ipak pristupit će njoj, tuđoj, nepoznatoj ženi, a svojoj maćehi. Sinovska dužnost mu to nalaže a i bać-Mijo, njegov otac mu je rekao da upita za savjet nesuđenu maćehu. Čekao je zgodu, a danas mu se pružila. Bać Mijo je još rano otišao u grad, a mladi žeteoci pošli su da oštrim kosama sasjeku dozrelo žito, što je od težine zrna prignulo svoje glave. Približit će joj se, reći će joj sve. Danas ili nikad!

Snaš Klara je baš spremala lijepe, rumene višnje za zimu, kad joj je pristupio Stipe. Govorio je bojažljivo, usprekidano. Rekao je da on Janju voli . . . da bez nje ne može živjeti. Molio je da mu dozvoli da mu Janja bude doživotna drugarica. Nije njihov razgovor trajao dugo. Snaš Klara je rekla da joj Janja u kuću ne treba jer da je sirota.

„Ja sluškinja imam dosta“ — rekla je snaš Klara.

Teški kamen pao mu na srce, tamni veo tuge pokrio je dušu mladića koji je sanjao o ljepoti budućeg života. Nedaleko su mladi žeteoci kosili žito, čuo se šum naoštrene kose.

* * *

Bugarske djevojke u nar. nošnji.

Mrak je bivao sve gušći ali to nije smetalo Stipu da sluša pjesmu punu djevojačke čežnje. Slušao je glas Janje mlade beračice kukuruza kod susjeda. Bol mu je osvojila srce, a teški uzdah vinuo mu se iz grudi.

„Mili Bože, zašto nane nemam!“

— — — — —

Zadnje nedjelje prije Svih Sveti, rano ujutro došao je Stipin prijatelj Andrija. Salaš Andrijinih roditelja nije daleko, te su Stipe i Andrija već od ranog djetinjstva bili vjerni prijatelji. Već su svi veći poslovi u polju završeni a on nikako ne viđa Stipu u društvu, tek nedjeljom prije podne u crkvi i više nikad.

„Od ljetos te nisam vidio, što je s tobom?“ pitao je Andrija Stipu.
— Pa znaš kako jel Još uvijek se pomalo nađe posla.“ Odgovorio mu je smeteno Stipe.

— Nisam znao što ti je pa sam došao da te vidim i da ti kažem da ću danas prvi put ići u selo na našoj mladoj kobili Vranki! — dodao je Andrija.

Bolje nemoj! Mlada je može se poplašiti pa i nekog ubiti — svjetovao je Stipe Andriju.

— Svejedno! Pokušat ću! — rekao je Andrija i nakon još nekoliko riječi oprostio sa Stipom.

Iza nekoliko sati Stipe je stupao vlažnom zemljom koja je vonjala jesenjim dahom, teškim i tužnim, išao je stazom prema crkvi. Poljane su bile puste a jesenje sunce ih je milovalo svojim nježnim zracima. U daljini pravo bijelila se crkva. Svijet hrlio prema njoj, išao je dobri puk da nađe utjehe i snage svom srcu, koje često zna

Dvije Hrvatice iz Čonoplje (Bačka).

biti puno bola. Oni, koji bi ranije stigli do crkve zadržavali bi se pred njom i tiho razgovarali o svojim salašima, njivama i blagu. Blizu sela staza se sastojе sa drumom. Stipe je i drumom kao i stazom išao mirno, ozbiljno, zamišljen i nešto pognute glave. Blizu same crkve iznenada snažan udarac obori Stipu na zemlju sa koje se više nije digao. Andrija je nemoćan stajao kraj njega. Da je bar poslušao Stipu, ne bi kraj mrtvog prijatelja gledao svoju vlastitu krv gdje kapa iz lijevog ramena . . .

Mnoštvo se skupilo na mjestu nesreće. Kada je došao seoski liječnik prignuo se je Stipi a zatim rekao:

— „Ljudi, pođite mirno vašim domovima. Stipe je mrtav.“

* * *

Na seoskom groblju u šumu vrba i jablanova sniva Stipe svoj vječni san. Vrijeme prolazi kraj sela, bježi preko njiva, groblja, dotiče se salaša, a zatim ide dalje u nepoznate daljine . . . U zaborav padaju voljene stvari. Tek na seoskom tihom groblju diže se humak. Tu počiva mirno Stipe kraj nane, dok se nad njim njiše bijela krizantema . . .

Aleksandar Kokić

VEČERNJA MOLITVA NA SELU

Gospode, Tvoji su vjerni glasnici večernji vjetar i zvijezde
javili, da je konac dana, da se s poslom svrši.
Usijale smo odložili motike i pošli polako kući,
mi volimo, da se u svakom našem poslu
Tvoja volja vrši . . .

Gospode, cijeloga smo dana neumorno radili,
klonulo nam uprašeno, uznojeno tijelo
i sada prije, nego što se podamo snovima,
da nas krijepe za nove napore,
kleli smo pred Tvoje staro raspelo.

Gospode, mi smo orali, sijali i kopali . . .
Vjetar nas je šibao, sunca vatra palila,
noge su nam ranjave, na rukama žuljevi,
djeca gola, slabašna, starci boli boluju,
nevolja se svaka na ledja nam svalila.

Gospode, ne daj, da nam oluja i mrazovi,
ljetna suša, gromovi, ili strašne poplave
unište plodove, na njivama usjeve!
ponizno Te molimo, o Isuse raspeti,
i ruke Ti podižemo drhtave!

Gospode, poslušaj nas priproste,
znaš, da smo Te u svaki čas ljubili.
prospi s križa blagoslov, uvijek s nama ostani,
Tvoja ruka neka nas svuda prati očinska,
jer ako nas ostaviš, sve smo izgubili . . .

 Marija Vujković Lamić

BADNJE VEČE!

Sumrak se spušta na grad i salaše
Na zemlju snižnu bilu,
Tajinstveno kao sina nika
Na svojom lakom krilu.

Šta li nam nosi taj sumrak tavn
Šta li nam nosi noć?
Ta ove noći u dvanajst sati
Mali će Isus doć.

Rođendan njegov mi svi slavimo
U jednakom veselju,
Kićen bor slamu i jaslice male
Sve u čast Spasitelju.

Pa kada noć tihana dođe
K crkvi svi hite
Na ponoćki veselo pisme ore
I slave malo dite.

U gostima

Veseli kazališni igrokaz u 1 činu

Napisao S. Bunjevčev

L i c a :

1. Manda, strina (salašarinja)	4. Roza, Stanina kći (varoščanka)
2. Stana, mater (salašarinja)	5. Nikola, Rozin muž (činovnik)
3. Katica, sluškinja kod Roze	6. i 7. Dva redara

Lijep građanski salon s foteljima i slikama na zidu. U kutu stoji stap s kišobranom. U sobi nema nikoga. Zastor se diže i iza male pauze se čuje kucanje na vratima.

1. PRIZOR

MANDA: (kuca na vratima, malko prislušiva, palupa svejače).

STANA: (Kuca i iza male stanke viče) Faljen Isus...! Faljen Isus, čeljadi!... Ima l' koga kod kuće... Roze...!

MANDA: (Odškrine vrata i oprezno ulazi. U rukama nosi velike „bućure“. Ogledava se.) Faljen Isus... Isuse... Marijo... Tu baš nikog nema... Fajin ljudi... (klima glavom).

STANA: Ulazi za njom, također s velikim „bućurima“ (Faljen Isus... Rozeeee... Došla ti je nana... donela ti malo milošće... Rozeee... (čudi se) Aujak... tu nema nikog... idem u drugu sobu... možbit da su tamo digod, pa ne čuju... Rozeee (odlazi na druga vrata).

MANDA: (sama) Ta današnja dica! Nimalo ne znadu paziti na svoje síromaštvo. Koliko puta sam već u „Subotičkim Novinama“ čitala (klima glavom), da su lopovi, kad gazde nije bilo kod kuće, ušli i odneli sve do posljednje košulje... Jednom komšiji su još

i divenice odneli... Borme da je tako (potvrđiva glavom)... A ovi eto sve ovako ostavili... E dico, nikad nećete biti dosta zri-li...! Eto mi smo baš s Mirgeša, di nikad nema lopova, zato nema ni redara, očuvo nas sveti Antun od nji, al' zato salaš nikad nije sam. Ako nema drugog, a mi Gadžu svežemo prid vrata i borme laje i reži, da niko ne smi ni blizu...

STANA: (vraća se) Nigdi ni žive duše. Šta ćemo, Mande moja, kukavice sirote...

MANDA: Šta ćemo drugo... Čekaćemo! Ta kad smo došli u goste na tri dana, valda se nećemo još večeras vratit... Znaš, da bi nam se cili šor smijo... Komšinca Luca bi zinila na nas ko na kako čudo... Borme ćemo čekati... (glavom potvrđiva)

STANA: Imaš pravo... samo mi je malo čudno. Sami smo u ovoj velikoj kućerini...

MANDA: Ne boj se ti, rano, već hajdmo mi malo sist, a oni će već za toliko doći.

STANA: Pa ne marim, kad je tako. (Skida „bućur“ i meće na zemlju) Samo da već dođu . . .

MANDA: (Radi isto) Znaš tako sam sustala. Na mašini je jedva bilo mesta za stojanje, jer su Bajmačani baš išli na Hrvatsko prelo, a od Kilvaroša je bilo dosta, dok nismo stigli u vr' Kera . . . Sidi, rano, borme da je tako . . .!

STANA: (stoji) Znaš već jedva čekam, da vidim moju Rozu. Već 5 godina, kako je nisam vidila. Čim se udala s čovikom je očla u Šlavoniju, di je on bio niki zvanik, a sad se, fala Bogu, vratio i kažu, da je posto velik gospodin. Mirgeščani su ga vidili čak s pulgermajstorom kako sidi u kafani.

MANDA: (Publici) Ko da je i to štogod . . . Moj Nikola, kad je bio mlađi, svaki dan je bio s pulgermajstorom i to kad su oni bili gospoda! Kod pokojnog Laze Mamužića je bio kočijaš . . . Borme da je tako . . . (Stani) E, mora, da je taj Rozin čovik kogod, jer od kako je tu ko da manje porcije plaćate . . . A i Roza mora, da je velika gospoja.

STANA: I jeste, Mande moja. Sidi biće nam lakše divaniti.

MANDA: (Sjedne u fotelj, čudno se namješta, pa ustane) Znaš, cigurnija sam na nogama. Kad sidnem u ovo čudo, sve mi se smuti u glavi.

STANA: (Isto sjedne, ali brzo ustane) Imas pravo . . . Tako čudno škripi u njemu (ogledava ga), ko da su u njeg miševi sakrili.

MANDA: (sjedne na zemlju i kraj sebe stavi „bućur“) Ovako je još najbolje . . . Samo di je ta naša gospoja. Ja sam već ogladnila . . . Borme da je tako (glavom klima).

STANA: (Također sjedne) Ni ja nisam sita. Danas pravo nismo ni ili. Uranili smo još i polak dva, ponda dok se nismo spremili i ispekli lakumiće i krenili na genciju već je bilo šest sati. I čekali smo samo podrug sata na mašinu. Ponda cili Božji dan smo trčale po varoši, dok nismo eto tu dospile . . . Znaš šta, Mande?

MANDA: Šta?

STANA: Dok oni ne dođu, možemo mi uzeti koji zalogaj. Svezala sam tepciju lakumića, a ponela sam i malo divenica i jednu cilu švarklu, pa ćemo se malo okripiti.

MANDA: Pametno divaniš, ženo. (publici: To je kod nje zdravo ritko!) Vidiš već se smrkava, pa bolje da večeramo ovo što je cigurno, neg ako nas Roza ponudi s tim gospodskim „furdama“.

KATICA: (ulazi) Faljen Isus, čeljadi! A vi ste ti naši gosti?

Manda: (trgne se) Amen uvik, rano! Mi smo da. E l' kod kuće gospoja?

KATICA: Nije! Ona vas je zajedno s gospodarom čekala čitav dan, a vas ni od korova.

STANA: (Mandi) 'E sam ti kazala, da triba žuriti! Kad ti moraš u svaki dućan zaviriti. (Katici) Pa di su sad gospodar?

KATICA: Gospoja i gospodar su čekali cili dan, a prid več su očli jednom varoškom općinaru čestitati imendan.

MANDA: Jezus i Marijal! Šta ćemo mi sad raditi. Cigurno se neće oma vratiti.

KATICA: Neće borme! (Publici) Šta znam uraditi s ovakim gostima? Gospodar i gospoja će se kasno vratiti, a gospodar će cigurno biti malo „nakićen“, pa ne bi tila, da ga tako vide ove

gospojine rođake. Probaću i' pokrenit! (gostima). 'E ste l' vi, čeljadi, gladni?

STANA: Borme, da jesmo! Baš smo sili večerati, a ti si nas zbunila. Znaš šta? Dok se tvoji ne vrata kući, mi ćemo dotle isti (vadi iz marame divenicu i nudi Katicu) Evo uzmi i ti malo.

KATICA: Fala, neću! Nisam gladna! (Publici) Aoj, Bože, kako ću ji' se kurtalisati?

MANDA: (vadi veliku bocu) Znam ja šta ti, curo, voliš! Evo ti malo prave tavankutske rakije.

Uvik nosim sa sobom, jel je to priki lik i za zub, i za glavu, a borme i za stomak! Evo, nategni malo!

KATICA: Imate pravol! De' te malo (ispije malo, pa čudno gleda bocu, vrati je i odlazeći govori publici). Ovi su se tako ugnjizdili, ko da ôde misle ostati sto godina. No već ću ja štogod spremit, da oni što prije odu natrag na salaš! (Prema gostima). Ja sad moram ići. Vi sidite i čekajte! Valda će već i oni doći! Laku noć! Zbogom! (ode).

2. PRIZOR

STANA: (jeduć) Laku noć! Kaka je to pametna cura. Ded, Mande, i meni tu bocu!

MANDA: Oma, ranol! (I sama nategne, ali brzo pljune) Uh bola ga ne ila! Ovo nije rakija! To je sveta voda, što sam ponela na groblje. (Traži i vadi iz marame drugu bocu). Evo prave boco! (Pije i daje i Stani).

STANA: (popije malo i fali rakiju): Aoj, što žeže! Ko da sam žarilo turila u grlo!

MANDA: Bome, rano, to i vri-di. (Dugačko zine). Znaš, da mi se malo drima. Ne bi bilo rđavo digod malo naslonit glavu!

STANA: Pravu istinu divaniš! (Zijeva, proteže se) Zdravo smo uranili, pa se i meni zaklapaju oči... Ne bi bilo rđavo malko prodrimati... (namještaju se, naslone glave na bućur i pomalo počimaju drijemati).

MANDA: (glasno hrče i štogod bunca u snu)

KATICA: (vraća se iza kratkog vremena, u ruci nosi veliki bijeli čaršap te govori tiho publici) Sad ćete viditi šta zna Kati-

ca... (sva se zaogrne u čaršap, koji više glave malko podigne, da izgleda još viša, dođe polako do Mande i Stane, stane ih obilaziti, mumlja dubokim glasom, zatim počme polako i tajanstveno govoriti): Ja sam duša nemirna... nosim svima prokletstvo... mrtvima dosađujem... žive stravom progonim... (mumlja obilazeći ih).

MANDA: (trgne se iz sna, od straha se prekrsti i zguri se, kao da ništa ne vidi).

STANA: (probudi se i uzdahne: Juh! I ona se brzo skupi i pokrije glavu maramom).

KATICA: (Sve brže skače oko njih i mumlja, zatim govori promuklim glasom): Ja sam duša nemirna... mrtvima dosađujem... žive stravom progonim... Na raskršće dođite... tamo mrtvi čekaju... kolo ćemo igrati... (stane pred njih i kad im spomeni ime, oni se stresu, al ne smiju podići glave)... Mande, Stane, slušajte... na raskršće dođite... tamo mrtvi čekaju... kolo ćemo igrati... friško, friško dođite... da više ne dolazim... (još malko mumlja, triput ih obiđe i ode).

3. PRIZOR

MANDA: (poslije male stanke plašljivo podigne glavu, ogleda se, prekrsti i prošapće): Strašno... još i sad dršćem od strave...

STANA: (polako skida maramu s glave) Je l' očo?... Bis ga odno... O sveti Antune...

MANDA: Očo je, rano... je si l' ga i ti vidila?

STANA: Bolje da nisam... tako je strašno divanio... još mi se i sad tresu kosti...

MANDA: Esi l' čula... zvao nas je na raskršće... Šta ćemo kukavice sirote...

STANA: Joj, ja ne smim tamo... Bolje da smo ostali na salašu...

MANDA: Al' doće rad nas opet... pa ako ne budemo tile... ubiće nas (strese se).

STANA: O, di mi je ta moja Roza... bola je ne ila iz curom... Nas će mrtvi odneti još je nećemo dočekati... Mande moja, kukavice sinje...

MANDA: (sjeti se) Znaš, šta ćemo, Stane?

STANA: Šta bi mogli, kad će doći rad nas...?

MANDA: Nećemo morati ići na raskršće...!

STANA: Kako to misliš?

MANDA: Eto ovako lipo. Ja imam u marami bocu svete vode što sam ponela za groblje, a ti iz čoše eno uzmi batinu, pa kad dođe ta nemirna duša, ja ću je škropit, a ti lupaj kako znaš... Mene su tako naučili moji stari i kažu, da je ti priki lik...

STANA: (oprezno ustane, pogleda naokolo i uzme štap)

MANDA: (ustane, uzme bocu u ruku i pođe Stani) Sad stani-mo iza vrata, i kad se pojavi, ti

zažmiri, da se ne uplašiš i udri kako možeš, a ja ću škropiti. Cigurno se više neće vratiti, jer znaš da nemirne duše biže od svete vode i batine...

STANA: Daj ja ću škropiti a ti udri...

MANDA: Ne, udri ti, ta ti si jača i ne žali (malo se svađaju ko će udarati, u to se začuje galama i čudno mumljanje).

STANA: Čuti... evo ide opet... (ušute i stanu iza vrata s dignutim štapom i bocom).

NIKOLA: (mumljajući neku pjesmu u dugačkoj sivoj kabani-ci polupijan ulazi polagano).

STANA I MANDA: (čim se Nikola pojavio, stanu ga nemilosrdno škropiti i udarati batinom, a Manda dovikuje: Svaka duša fali Boga, fališ li ga ti...),

NIKOLA: (stenje i više: Joj, joj, ne dirajte me, ta ja sam glas za našeg čovika, puštite me... (bježi po sobi i konačno pobjegne na vrata).

STANA (zadihana): Al' sam mu nadavala...

MANDA (zadihana): I ja sam ga poškopila, da se više neće vratiti... Čudna mi je ova duša, sve smrdi na rakiju...!

STANA: I ja mislim... Sad nek piva na putu... Mande, hajde na raskršće, da ih rastiramo... ja ću tući, a ti škropi...

MANDA: Valda nisi poludila! Tamo ih ima više, pa bi tribalo čitavo bure svete vode.

STANA: Imaš pravo. Samo reci, zašto je onaj prvi bio sav bili, a ovaj niki lugav...

MANDA: To ja, rano, ne znam. Al' mislim, da će ovaj lugavi poručiti bilom, da više ne smeta

poštenu čeljad . . . E, Stane moja, ko bi mislio, da ćemo ovu noć i s dušama imati posla . . . lipče ti je to na salašu . . . (čuju se koraci, vika i sve glasniji povici: Di su ti lopovi . . . ? Predaj se . . . pucam. U ime zakona . . . Na vratima se pojave cijevi pušaka, polako ulaze dva redara, a za njima plašljivo koraca Nikola sa svezanom glavom).

MANDA I STANA: (stoje na sred sobe i čudno gledaju, ali šute).

I. REDAR: U ime zakona ruke u vis!

MANDA I STANA: (ne shvaćaju ništa i samo šute i gledaju).

II. REDAR: U ime zakona ja vas hapsim!

MANDA: (odrešito) Kaki ti je zakon na jeziku! Šta se dereš na nas, još nisi kazo ni: Faljen I-sus . . . mi smo došli u goste . . .

I. REDAR (podrugljivo): Daaaa u goste, hahahahaha . . . i to su mi dobre tice, sad u goste . . .

STANA (ljutito): Uvati se ti za usta. Ako te javim Rozinom čoviku, oma ćeš letit iz službe.

II. REDAR: Mir, babo . . . predaj se . . . napred . . . Idemo na Varošku kuću . . . !

MANDA: Ja na Varošku kuću . . . Živa nikada!

I. REDAR: (iz Stanine ruke trgne štap, stane kraj nje, da će je voditi. Drugi redar stane kraj Mande.)

NIKOLA: (sad se dovuče iz ćoše) Vodite ih u zatvor i svakoj po 25, bit ćete unapređeni!

I. i II. REDAR: Razumem, gospodine gradski općinaru. (salutiraju, da odu. U to se začuje velika galama. Uleti Katica vičući na sva usta: U pomoć, u pomoć! U špajcu su lopovi! Krađu nam šunke i divenice! U pomoć!).

NIKOLA: (na redare, koji stoje zbunjeno) Šta stojite? Trčite, da spasimo, da ih uhvatimo! (Redari odu napolje, za njima odu Nikola i Katica).

4. PRIZOR

MANDA: Ovo je prava luda kuća.

STANA: Borame, ko da su svi falični . . . Šta ćemo sad, Mande, Još će nas strpat u zatvor?

MANDA: I jeste tako, rano, (klima glavom) . . . Kud smo dospile . . . e lipi moj salaš . . .

STANA: Vidim ja, da naše Roze nema, hajdmo mi natrag na Mirgeš, lipče je tamo.

MANDA: Lako je kazati hajdmo, al' sad nemaš mašine do ujtru.

STANA: Pa mi ćemo pišice, al' još nećemo u zatvor. (čuju se glasovi, otvaraju se vrata).

ROZA: (ulazi veselo) O slatka moja nane (zagrli Stanu, koja je sva iznenađena).

MANDA: (tare oči, pa će) O Roze, rano, evo tvoje strine! Odi, da te poljubim (grli je).

ROZA: Site, nane, . . . sidajte, strina, sad ćemo malo večerati i divaniti . . . (vikne prema vratima: Katiceeee . . . Katiceeee!).

KATICA: (doleti) Izvolite gospojol!

ROZA: Donećeš večeru za nas . . . Pazi iz podruma uzmi onog boljeg vina. (Okrene se Mandi i Stani, koje nespretno sjedaju u fotelje) Pa kako je na salašu, nane? Jesu l' bačo zdravi? . . .

Šta radi stric Ilija?... Je l' kupio zemlje?... Da li su dica narasla?... Koliko imate krava?... daju l' mlika... (dok ona ispituva za to vrijeme Katica govori publici).

KATICA: Kad Katica štogod smisli, to mora biti tako...! Goste sam pozabavila, da im ne bude dosadno čekati... A gazda Nikola se baš sad vratio. Jedva sam ga umirila... Glavi mu više ne fali ništa... Glavno, da su redari očli iz kuće... (ode van).

ROZA: Nadam se, da će te se kod mene dobro osićati.

NIKOLA: (ulazi) Hvala Bogu kad smo se oslobodili lopova... (Prema gostima). O, dobro nam došli! Kako je na salašu?

MANDA: Zdravo lipo, gospodaru! Svi vas lipo pozdravljaju. Evo donela sam malo i milošćel (vadi bocu i nudi) Ovo je prava tavankutska rakija!

NIKOLA: (uzima, pije, ali brzo skine s ustiju bocu i pljune) Pa to je voda...!

STANA: Juh, sveti Antune! Pa da, zbunili ste se! To je sveta voda. Dajte drugu bocu!

MANDA: (uzima drugu bocu i čudi se) Evo, al je ništa laka (pogleda je). O Isuse, pa sasvim je prazna... Ko je to popio...?

STANA: Pa vi ste s rakijom škropili onu nemirnu dušu, zato je tako i zaudarala.

MANDA: Imaš pravo, bola je ne ila iz dušom...!

ROZA: Hoćete li ostati kod nas više dana?

NIKOLA: Svakako nek ostanu bar 3—4 dana, ta bit će im tu dobro i ugodno.

MANDA: Borme, da je tako... (namješta se na fotelju i klima glavom). Ode nam je lipče, neg gospodi pod toranom.

STANA: Nigdi na svitu nije tako lipo, ko kod ćeri u gostima.

MANDA: Borme da je tako, zato ćemo ode ostati ne tri, već sedam dana... (namješta se na fotelju pa će prema publici:) Da me vidi baba Luca, kako gospodski sidim na ovom stocu, ta bi puknila od zavisti... Nedilju dana ću imati šta pripovidati Mirgešanima, kako sam se gospodski provela i kako je lipo biti u varoši u gostima...

Zastor — Kraj

Nazdravica

(Iz zbirke Ive Prčića „Bunjevačke nar. pisme“)

Zaspa, zadrma cara dvoreći,
Više carica, nego li cara.
Di kondir spusti, tu zemlja puče,
Di zemlja puče, jabuka niče,
Zlatan joj koren, srebrno granje,
Srebrno granje, biserno lišće.
Biser opada, u čašu pada,
Biser se kruni, čaša se puni.
— Ispite čašu za ljubav našu!
Mi ćemo čašu za ljubav vašu!

Matija Tucakov:

Hrvati u Baranji

OD 34. sela, koliko ih ima u Baranji, 10 sela su hrvatska gdje su Hrvati u većini, to jest malo manje od dvije trećine. Od 53.000 stanovnika Hrvata ima 12.000, što čini malo manje od $\frac{1}{4}$ ili 23%. Hrvata i Srba ima u Baranji 24.000. Zatim dolaze Nijemci sa 16.000 stanovnika što čini 30% i Mađžari sa 12.000 ili 23%. Ovi su podaci po popisu od 1930 godine. Danas nakon 10 godina stanje se svakako promijenilo.

Šokci-Hrvati naseljavaju sjeverna i zapadna sela baranjska, i tako su redom uz mađžarsku granicu od Drave do Dunava. Po tome ih možemo podijeliti u 2 grupe: u sjevernu i u zapadnu. U sjevernoj grupi su sela: Batina, Draž (prije Daraž), Gajić (Marok), Topolje (Ižip), Duboševica (Daljok) i Podolja; a u zapadnoj grupi: Branjin Vrh (Brnjevar), Šumarina (Benga), Luč, Baranjsko Petrovo Selo (Petarda) i Torjanci. Hrvata još ima u Kneževim Vinogradima oko 700, te po manje i u drugim selima (Beli Manastir, Bolman, Darda i dr. U zapadnim selima se i narodna nošnja malo razlikuje od nošnje sjevernih sela.

Sjeverna sela: Batina. Batina je vrlo staro naselje. Ona se pominje još 1093 godine. Najstariji stanovnici su Hrvati. Još prije 50—60 godina Mađžara je bilo vrlo malo, a Nijemaca ništa.

Stanovnika ima oko 2600. Hrvata 1100, Mađžara 1000, Nijemaca oko 400. To je jedino šokačko mjesto u Bačkoj i Baranji, koje je na prometnom mjestu i koje je središte i nekih drugih zvanja osim općinskih. Tu je sresko načelstvo za batinski srez. Osim željezničke stanice tu je i pristanište za lađe, kao i carinarnica. Čudno je da se to pristanište zove Bezdán i „Carinarnica II reda u Bezdánu“, iako je Bezdán udaljen 5—6 km. Ime pristaništa kao i carinarnice treba promijeniti na Batina i zbog nacionalnih razloga, makar je građeno na suprotnoj strani Dunava.

Atar joj je oko 3800 katastralnih jutara. Od toga 465 vinograda i oko 600 jut. šume.

Imovno stanje Hrvata u Batini je srednje. Imaju prosječno po 10—20 jutara. Najbogatiji ima 40 jutara. U tom pogledu stoje mnogo bolje od Mađžara. Očajno je stanje po Hrvate što se tiče trgovaca, gostioničara i zanatlija. To su sve većinom Nijemci i Mađžari. Imaju tek nekoliko zanatlija.

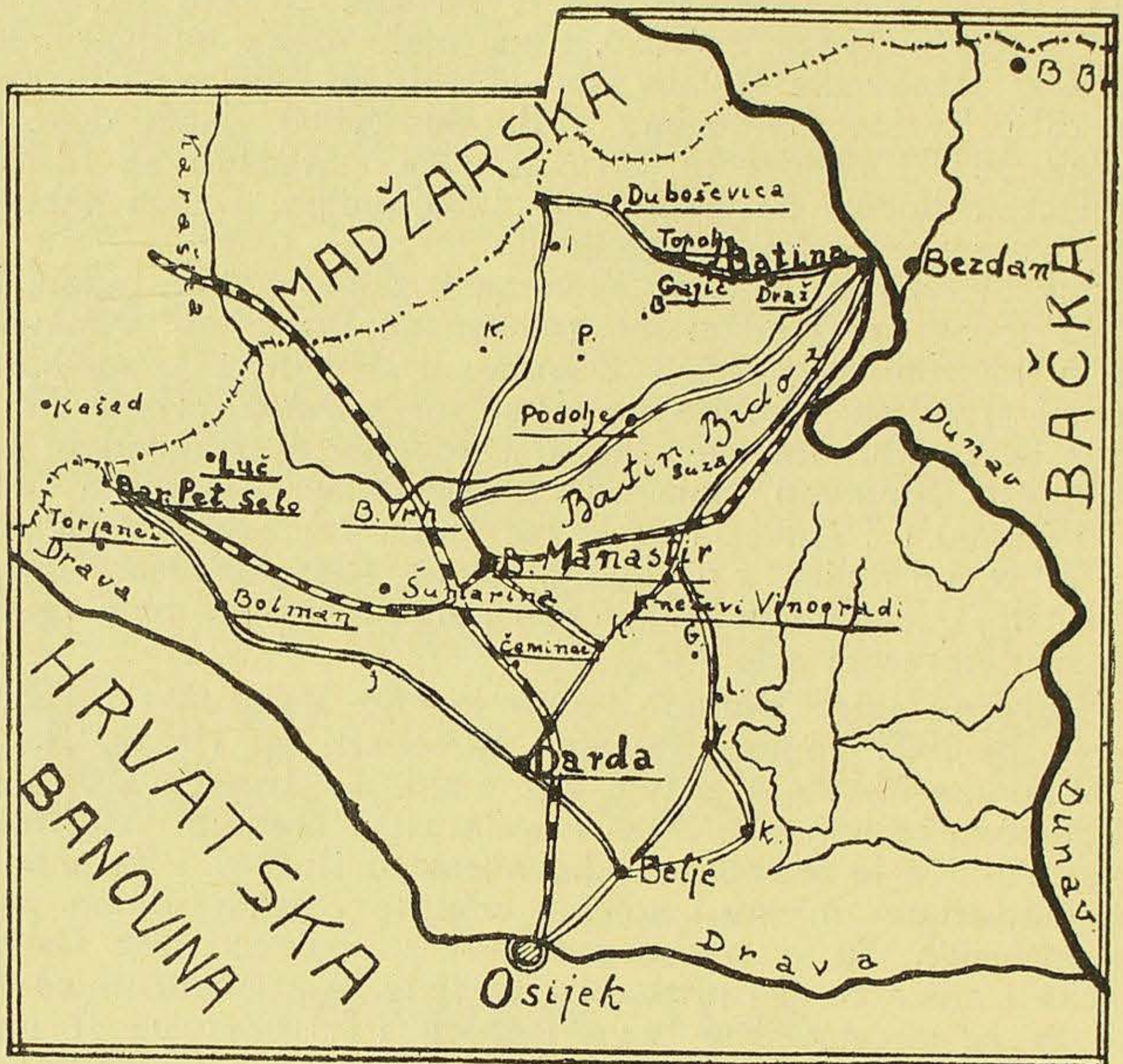
Školovanih sinova nemaju. Što je još gore, niti učenika nemaju po srednjim ili višim školama,

Narodna nošnja je potpuno nestala. Još se rijetko može vidjeti, da po koja baka obuče nešto od svoje stare nošnje. Nošnja im je bila ista kao u Bačkom Brigu i Monoštoru.

Imaju Čitaonicu, Seljačku Slogu, Vatrogas. Društvo i dr.

Draž. Kada se u Batini popnemo na Batinsko Brdo i idemo oko 5 km. zapadno drum se spušta u selo Draž. S brda kao na dlanu vidimo Draž, a naročito draško polje.

Draž ima svega oko 1800. stanovnika Hrvata 1200 i Madžara oko 500. Veličina atara je oko 10.000 jutara. Oranica 2500, vino-

Zemljovid Baranje

U podcrtanim mjestima stanuju Hrvati Šokci.

grad 600, šuma 3000 (držav. dobro) ostalo pašnjak i dr. Imovno stoje srednje. Šokaca bez ikakve imovine nema. Šokci su većinom poljoprivrednici, a Madžari vinogradari. Najbogatiji ima 60 jutara. Nisu zaduženi.

Selo je dosta zapušteno.

Polovina zanatlija, trgovaca itd. su Nijemci i Madžari. Školovanih sinova nemaju. 2 učenice idu u srednju školu.

Još dosta žive u zajednici-zadrugarski. Ishrana dosta slaba. Narodna nošnja očuvana, tek mlađi muškarci je polako ostavljaju. Ženske su u bijelim košuljama. Sa strane je košulja zapregnuta.

Kada se putuje kolovoza mjeseca po baranjskim šokačkim selima, u svakom dvorištu se vidi konoplja kako se suši, a iz dvora se čuju udarci „stupa“ kojima se konoplja tuče. Bačke Hrvatice ovo ne rade iako na tavanu imaju stupe, nego im konoplju „tuču“ Švabice. Zašto? Ne znaju, ili zbog čega drugog. Atar draški graniči sa atarem bačko bereškim, ali ova 2 šokačka sela razdvajaju Dunav, ritovi i kanal. Organizirani su u Seljačkoj Slogi, Seljač. Stočarskoj Zadrugi, Vatrog. četi itd. Tu je sjedište vodne zadruge Dolnje Karašice. Imaju seosku vodnu zadrugu Budžak.

Gajić. Odmah do Draža prema zapadu je Gajić. To je selo do sela. Stanovnika ima oko 1100. Od toga oko 150 Madžara i Nijemaca. Atar oko 4000 jutara. Državnog imanja tu nema. Manje imaju vinograda. Najveći posjed je 30 jutara. Narod zdrav. Učenih sinova nemaju. Zanatlije i trgovci su Madžari i Nijemci. Imaju Mljekarsku Zadrugu i Seljačku Slogu.

Topolje. Od Gajića 3—4 km. prema zapadu je Topolje. Stanovnika ima oko 1150 skoro samih Hrvata. Atar oko 3000 jut. Imovno stoje dobro. Svaki Hrvat ima nešto zemlje. Zanatlije, trg. i gostioničari: Nijemci. Imaju Seljačku Slogu i Seljač. Stoč. Zadrugu.

Duboševica. Od Topolje prema sjevero zapadu je Duboševica. Stanovnika ima oko 1600. Ima malo Nijemaca i Madžara, ostalo sve Hrvati. Atar oko 3000 jutara. Imovno stoje dobro. Svako ima nešto zemlje. Najveći posjed je 70 jutara. Narod teško padaju porezni zaostaci.

Od 4 trgovca 1 Hrvat. Imaju nekoliko svojih zanatlija. Duboševica je imala više školovanih ljudi. Sada se slabo školuje.

Kuće većinom velike—visoko zidane. Po starim čardacima se vidi, da je ovdje bilo blagostanja. Čistoća je prilična. Narodnu nošnju mlađi muškarci, pa i ženske polako ostavljaju. Slušajući pjevanje u crkvi, čovjek misli da je u nekom bačkom šokačkom selu.

Od društava imaju: Seljačku Slogu, Mljekarsku Zadrugu (70 članova), Čitaonicu i dr. Imaju mladog i agilnog župnika Franju Hlobika.

Sva sela oko Batinskog Brda, bez obzira da li im atar stiže u planinu, imaju svoje vinograde u brdu. Tako i Duboševica i mnoga druga sela imaju vinograde u drugom ataru.

Podolja. Podolja je odmah ispod Batinskog Brda na sjevernoj strani, a na jugu od Duboševice i Topolja.

Bivše čisto šokačko selo. Stanovnika ima oko 1100. Hrvata još 200, Madžara 750 i Nijemaca 150.

Zapadna sela: Branjin Vrh. Batina je na istočnom kraju Batinskog Brda, a Branjin Vrh na zapadnom kraju. Od 3000 stanovnika ima oko 1200 Hrvata, 800 Srba, 500 Nijemaca i 250 Madžara. Tu su se nastanili poslije razgraničenja mnogi doseljenici-optanti. Atar oko 4000 jutara, Imovno stoje dobro. Prosječno imaju po 20—

25 jutara zemlje. Najbogatiji 70 jutara. Malo ih ima bez imetka. Državno dobro se prostire upravo do sela, a ima zemljišta i usred sela.

Kuće su lijepe. Čistoća dobra. Blizu sela je drž. tvornica šećera.

Zanatlije, trgovci i gostioničari većinom Nijemci i Madžari. Školovanih ljudi nemaju, a ni đaka.

Šumarina. Od Branjinog Vrha prema jugu preko drž. dobra i tvornice šećera je malo selo Šumarina. Ima oko 60 kuća. Stanovnika 500, Nijemaca 150. Selo je nisko i često je voda do sela. Atar 450 jutara i mnogo državnog zemljišta. Imaju Seljačku Slogu.

Momak s djevojkama
iz Plavne

Luč. Od Šumarine prema zapadu do granice je Luč. Ima oko 300 kuća. Oko 1100 stanovnika. Od toga oko 300 Nijemaca. Većina atara i zemlje im ostalo u Madžarskoj. Crkva je i za Šumarinu. Trgovci, zanatlije sve Švabe.

Baranjsko Petrovo Selo. Od Luča dolje uz granicu 7—8 km. je Baranjsko Petrovo Selo. Ima 200 kuća, oko 1100 stanovnika, skoro sve Hrvati. Prosječna im je imovina 6—7 jutara. Imaju 2—3 učenika i školovana sina. Nedaleko sela je veliko privatno imanje i šuma. Mjesto da se proda njima, dopustilo se da to kupe neki bo-

gataši. Narodna nošnja vrlo šarena i lijepa. Ljudi naročito mlađi nose se građanski. Imaju Seljačku Slogu.

Torjanci. Zapadno od Bar. Pet. Sela u uglu između Drave i državne granice je najzapadnije selo u Baranji Torjanci. Stanovnika ima oko 700, skoro sve Hrvata. Imaju crkvu, ali nemaju župnika. Ovo je od svih baranjskih šokačkih sela najslabije izgrađeno selo. Ograde većinom pletene i niske, a dvorišta otvorena. Zemljište je ovdje nisko, ali je zemlja u Torjancima jedna od najboljih u Baranji. Oko sela bare i pusti prostori. Selo je na strani, a kako nema

Momak s djevojkama
iz Plavne

kamenita druma, dosta je otsječeno od svijeta. Mnogo ih je teretio veliki vodoplavni doprinos. Imaju jednog svršenog profesora. U selu je svega jedan trgovac i birtaš Švaba.

Od Baranjskog Pet. Sela prema Dardi je Bolman. Od 2200 stanovnika ima do 20 kuća i oko 60 Hrvata. Ostali su većinom Srbi.

Od Batine na jugo-zapad treće selo, skoro u sredini Baranje su Kneževi Vinogradi. Stanovnika ima oko 3000. Hrvata oko 700, Srba 1200. Mađžara 800 i Nijemaca 300. Narodna nošnja je i ovdje kao u Batini nestala. Još u nekim mjestima ima po manje Hrvata.

Hrvatskih-Šokačkih sela ima mnogo više preko granice u Mađarskoj. Najbliža su odmah uz granicu: Breme, Kašad, Semartin i Gordiša. Najveće šokačko mjesto i jedini grad gdje Šokci stanuju je Muač (Mohač). Tu je bilo još prije rata (1910) preko 10.000 Šokaca.

Veća skupina hrvatskih sela nalazi se od Muača do ispod Pečuja. Tu je u skupini desetak samih hrvatskih sela i to: Manjerod, Veršend, Olas, Lotar, Birjan, Belvar, Kaša, Mišljen, Udvar, Zemelj, Poganj, Lukin, Kukin, Salanta, Kezi, Mali Kozar, Veliki Kozar, Bakša, Ata, Gara, Petra, Šoroš i Pečujski Marok. Ima Šokaca i u samom Pečuju, a jedan vrh pečujskih planina i danas se zove Mišin Vrh.

Brojnija prezimena baranjskih Hrvata su: Đurin, Orikin, Kučuk, Šašlin, Matović, Jednašić, Horvat, Benić, Abrišić, Bošnjak i Skeledžija.

Imovno stoje bolje od Hrvata u Bač. Brijegu, Monoštoru i Sonti, jer ovdje ih ima dosta koji su bez imetka, a u Baranji skoro i nema Hrvata bez imetka. Dobro se nose. Čistoća je dobra. Ljudi zdravi i crnomanjasti, zdravog lica i izgleda i dosta krupni. Žene visoke, čistog lica, krupne, lijepe i pitome. Narodna nošnja veoma šarolika i lijepa. Ženske sprovode mnogo vremena u spravljanju narodnog odijela. Uglavnom se može reći da su baranjski Hrvati veoma krepak, zdrav i prirodno bistar narod. Hrvatska svijest je živa.

Zašto ipak slabo napreduju? Zašto imaju slab porod? Osim Batine, skoro sva sela su na strani, nisu na prometnom mjestu i nemaju željezničke pruge. Većina su uz državnu granicu. Sva su sela uz državno dobro i uz spahiluke. Trgovci, zanatlije, gostioničari su većinom Nijemci i Mađari. Školovanih sinova takoreći nemaju. Oni se osjećaju usamljeni, pa nije ni čudo što su donekle i nepovjerljivi. Njima je potreban jedan preporod i volja za boljim i srećnijim životom. Ono što ih tišti treba da nestane. A državna dobra uz šokačka sela i iz nacionalnih i državnih razloga treba parcelisati siromašnjima i drugima uz povoljne uslove podijeliti i prodati, tako da se mogu prirodno množiti, širiti i napredovati.

Kraljička pjesma: đaku

(Iz zbirke Ive Prčića „Bunjevačke narodne pisme“)

U petak se, nane,
Đače razbolilo.
U subotu, nane,
Bolom bolovalo.
U nedilju, nane,
Đače umiralo.
Ne tila ga majka
U groblje mećati,
Već u bašču, nane,
Pod žutu narandžu.
Svako jutro majka

Na grob je hodila . . .
— Je l' ti teška, đače,
Ta crna zemljica?
Je l' ti teška, đače,
Zelena travica? —
— Nij' mi teška, nane,
Ta crna zemljica,
Nij' mi teška, nane,
Zelena travica,
Već mi teške, nane,
Suze materine. —

MISTER JOHN:

Odnio križ sa oltara

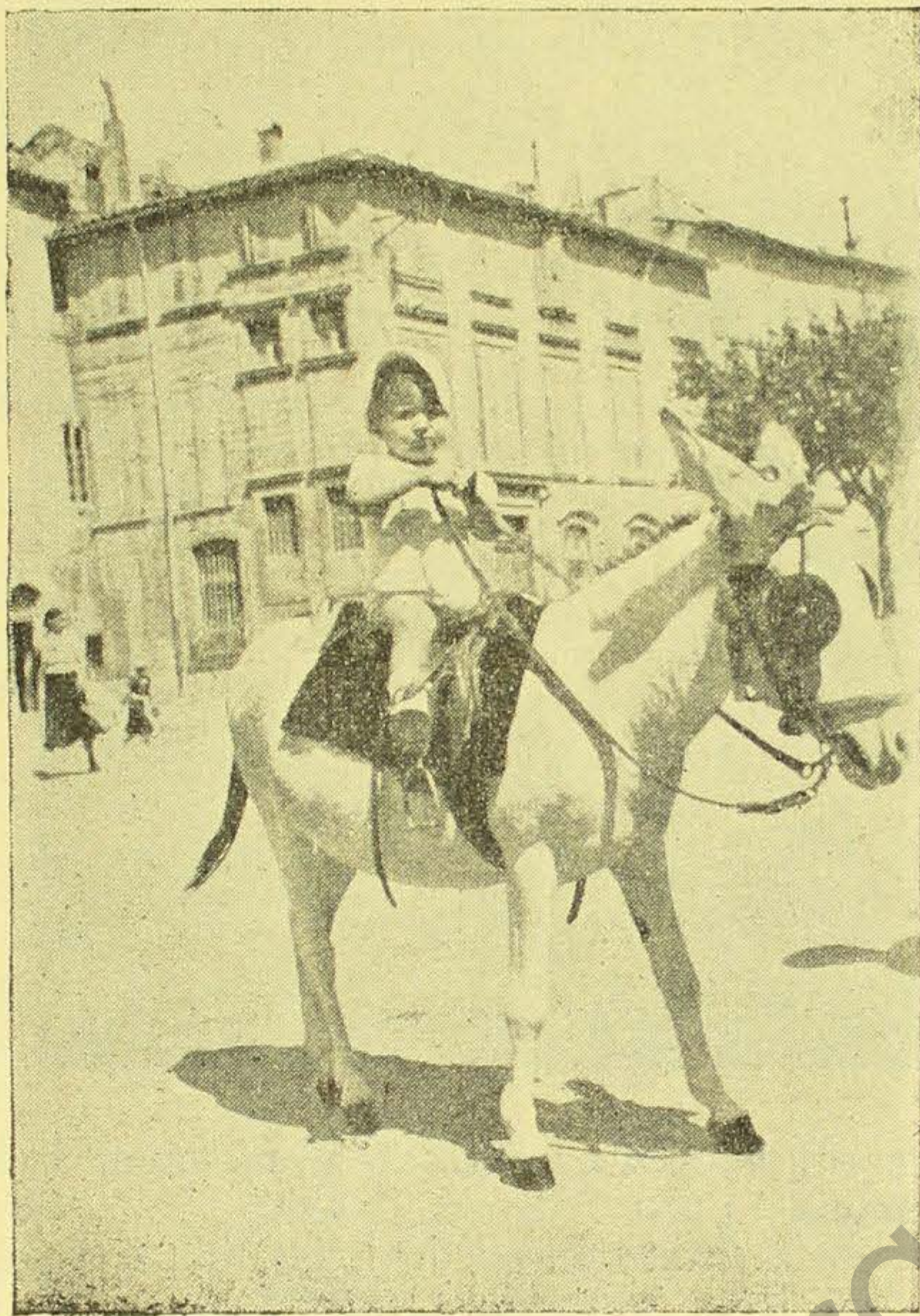
GOSPODIN župnik se baš vratio iz grada i sio da svrši
brevijar. Neko pokuca na vratima.

— Slobodno.

U sobu uđe jedan čovjek, visok i plećat sa dugim opuštenim
crnim brčinama.

Ovako se korzira u fran-
cuskom gradu Avinjonu.

(Foto M. I)

— Hvaljen Isus, gospodine, pozdravi župnika izuvajući velike
papuče da uđe.

— Na vijeke hvaljen, Mato sine.

— Znate li, gospodine, zašto sam ja došao? odpočne čovjek.

— Pa ti ćeš kazati.

— Ja bih se, gospodine, želio ispovjediti.

— Ispovjediti, začudi se malo čestiti starac. Mato je bio stara lola i veliki šaljivdžija i baš se nije gurao često u crkvu. Od kud to, da se sad najednom hoće ispovijedati, pa još u ovo vrijeme?

— Zna, ja imam jedan vrlo veliki grijeh. Ne smijem vam ni kazati. Ja sam prije 20 godina odnio jedan križ sa oltara i sad puno griješim radi njega.

Župniku se naježi sijeda kosa na glavi. Strašno svetogrđe! Ukrasti križ sa oltara, svetu stvar sa najsvetijeg mjesta. Nije mogao

Slovački mladić u narodnoj nošnji

vjerovati svojim ušima, da u njegovoj župi postoje ovaki okorjeli grešnici.

— E, Mato sinko, je li taj križ u životu.

— Jeste, gospodine, na žalost; ali bi bolje bilo, da ga nema. Valjda bi mi svanulo.

— Ništa, Mato, sve će to gospodin urediti. Idi, pa donesi taj križ ovamo, ispovjedi se i pokaj, pa će Bog oprostiti. Dobar je i milosrdan Bog.

Mati se lice zasjalo, a ispod debelih brčina pojavi mu se radostan smiješak, kao da mu je veliki teret pao sa srca.

— Odmah ću doći.

Župnik nije mogao da se smiri. Dirnula ga je pokvarenost ovog njegovog župljanina i smišljao je, kako će stvar urediti i kako će pokoru dati ovom kradljivcu.

Ljetno je sunce upravo žarilo kroz prozor, a u sobi se osjećala zagušljiva znojna sparina.

— Nešto ga dugo nema, govorio je župnik u sebi. Možda mu je sramota ili se boji?

Crkveni sat je izbijao dvanaest. Ulice kao da su oživjele. Na sve strane svijet se žuri na ručak. Župnik je čuo, kako se otvaraju vrata od dvorišta, a zatim škripanje točka od nečijeg tragača ili kolica. Malo poslije neko pokuca na vrata i Mato opet smiješeći se povika:

— Gospodine, donio sam ga.

Župnik se naljuti radi neozbiljnosti ovog pokornika, koji mjesto da se skrušeno kaže, on se ceri kao pečen lisac.

— Unesi ga unutra, Mato sinko.

— Ovaj, gospodine, malo je nezgodno, da ga unosim ovamo a i težak je; nego molim vas, izađite vi napolje.

Već od same radoznalosti župnik se digne, da vidi to čudo Božije.

A imao je šta i da vidi. Na jednom tragaču na podnevnom suncu ležala je Matina žena Roza, pijana kao zemlja. Marama joj bila svučena do pola glave, prosijeda kosa raščupana, oči nabule i krvave, a iz usta joj tekle duge bale, oko kojih se kupilo jato muha. Nos i obrazi su joj se crvenili kao paradička, odijelo i ruke prljave, kao da se je još lani umivala. Na nekoliko koraka je zaudaralo iz nje vino, kao iz pokvarenog bureta . . .

— Evo, gospodine, ovaj križ sam ja odnio sa oltara prije 20 godina.

— Uzmi ga, Mato sine, i nosi natrag, te vuči do voje Božije, odgovori dobri župnik krsteći se od čuda, da se i jedna žena može dati u ovako đubre.

Kopilović Jakov

VEČE U RAVNICI

Usnule su njive
sive,
tihan pada mrak.
Iza puta
razasuta
zadnji mrije zrak.

I daljina plava
spava:
ne čuje se glas.
Samo ptica,
prepelica,
njiše žitu klas.

I zvjezdica gleda
blijeda,
srebrom osut vir.
Bolne sjene
razrivene
hladni uvi mir.

Usnule su njive
sive;
vrbe, jablan, brijest.
Šapću grane
uplakane:
Svijet mijena jest.

KAKO SAM DOŠAO DO MOG IMENA

Iz zbirke „Zaboravljene bilješke.“

U POSLJEDNJE vrijeme u više navrata sam slušao od starijih u rodbini o nekim meni neshvatljivim pojedinostima oko moga rođenja i krštenja, pa sam jednom zgodom, kad smo slučajno ostali kod kuće sami majka i ja, zapitao je, šta je od toga sve istina. Moram priznati, da me je to silno zanimalo.

Pred fotografskim aparatom 1932. i...

Sunce je baš zapadalo u vedrinu poput kakve vatrene lopte. Većernji smiraj se naslućivao na svemu u prirodi. Na ognjištu je pak vatra plamsala svom svojom razornom moći. Majka je baš kuhala večeru, a ja sam prevrtao po svojim spisima tražeći nešto, što svakako u ovim trenucima nijesam nalazio, a što mi je bilo neophodno potrebno.

Bilo je to jednog rujanskog predvečerja. Na moj upit majka se samo nasmiješila i počela govoriti bez predaha.

— To, cigurno znaš, da očev i moj rođendan padaju baš na moj imendan, na sv. Klaru! I ti si se u to već tribao roditi. Potajno

sam želila da se i ti rodiš na taj dan. I zamisli, što sam želilâ, obistinilo se. Ti si se rodio na sv. Klaru, na moj imendan, te očev i moj rođendan. Zar to nije čudno? Bilo je pravo litnje jutro. Dvorište je vrvilo grajom ljudi i pileži, što sam dobro čula kroz otvorenu pendžer. Kod nas su baš onda svršavali s vršidbom. Svi su bili neka-ko raspoloženi i veseli, jer je litina uvežena, samo je otac bio zdravo uznemiren. S prikršćenim rukama iza leđa i spuštene glave šetao se u kujni. Kaže, bojô se za mene, a meni je bilo dosta rđavo. I ti si se rodio. Plako nisi ništa, nego si samo koprcô rukama i kobacô se nogama. Po licu si izgledô, ko da se smijuckaš. I tvojim rođenjem, misto radosti, došle su brige i starosti, jel nismo znali kako ime da ti damo. Sva se rodbina ufriško skupila i jedni su 'tili ovo, a drugi ono ime. Niko se nije slagô s pridlogom drugoga, a pridlagali su svi. Svi su držali da na njevo mora biti. Tu se nije znalo ni ko pije ni ko plaća. Otac, dida, mājka, stric, strina, tete, pa i sluge i sluškinje počeli su se pogađati koje ćeš ime poneti. I

... 1939. godine

(Foto „Danica“)

kalendar je došò na astal, al ništa nisu svršili. Mene nisu ništa ni pitali, a izgledalo mi je ko da su me zaboravili. Mene, tvoju mater! Složiti se, naravno, nisu mogli, a ja nisam ni riči rekla. Držala sam da je pametnije, ako ništa ne kažem, jel zašto da se mišam u njihove poslove, kad me već ne pitaju. A ja sam te rodila i tribala bi imati glavnu i prvu rič. Jedino su se pogodili da ti teta, koju vi zovete teticom, bude kuma na krštenju.

Majka je na časak izišla iz sobe i čim se vrati nastavi isto takovim glasom kao i ranije.

— Tvoja teta, kuma, nije progovorila ni jednu rič, baš ko i ja sama. Ona je samo stâla kraj peći i smijuckala se ostalima. A bila

je zdravo ozbiljna. Prošlo je u tom dva dana. Trećeg dana te je tribalo krstiti po našem običaju. I sada dolazi ono najsmišnije, o čemu su ti pripovidali i što si me pito. Trećeg dana, oko devet sati, dok su ti ostali još uvik tražili ime, uđe tvoja kuma u sobu. obučena u najlipče svečano ruvo i zovne babicu da pođu na krštenje. Možeš zamisliti naše rođake, kako su izgledali, kad su te uzeli i poneli. Zanimili su i ostali zinuti od čuda. Niko nije ni riči kazô. A kuma je ôlo i ponosno pošla. I ja sam se smijala ovoj 'rabrosti naših rođaka, a do smija mi baš nije bilo. Mislila sam, eto vam, to ste zavridili. Tvoja kuma je bila najmlađa od dice, a ti najstariji od unučadi. Ona je onda imala osamnajst godina. Baš te godine se počela divojčiti, a Veliko prelo je bio njezin prvi bal. O imenu ni meni nije govorila ništa. Nikako u to vrime pripovidalo se, da se ona sastaje s onim Stipanom Balaževićom s drugog sokaka, a da l' je to bio njezin momak ili nije dosad niko nije znao. Mi smo samo slutili da ga ja bigenisala, ali pouzdano nismo znali. Ko najmlađoj zabranjivali joj, da drži momka, a da l' se š njime sastajala ili nije, ni to nismo znali. O tom se samo šapljalo i dida je bio zdravo bisan, kad je štogod čuo. Tvoja kuma se zdravo slabo obazirala na njevo ruženje. Bila je malo tvrdoglava i šta je smislila to je učinila. Tako je bilo i sad. Ona je zamanila glavom i očla s babicom, koja te je nosila. A mi svi smo ostali kod kuće. Dosta dugo nismo razgovarali ništa, dok stric ne reče: „Šta ste se tako zapripovidali, pa ne date jedno drugom doći do riči.“ Ovo ji je jako osramotilo. Zastidili su se. Zatim su počeli jedno po jedno izlaziti iz sobe.

Tu je majka opet prestala, jer je morala izići, ali ubrzo opet nastavi.

— Kako mi je tetica posli pripovidala, ona je, zaista bigenisala Stipana Balaževića i volila ga svim svojim mladim divojačkim srcem. Pokojni Mokošajia te je krstio, a kuma ti je izabrala i nadila ime po njezinom Stipanu. Tako si postô Stipan. Barem tako mi je kazala teta.

— Dobro majko, ali ja se ne zovem Stipan?

— Čekaj malo i to ćeš saznat oma. Posli krštenja tetica se s babicom vraćala kući vesela s dignutôm glavom i ôlo. Usput je mislila, kako će rođaci primiti novu vist o tvom krštenju. Šta da ti kažem i ja sam bila uznervirana već želje, da što prije saznam, kako ti je ime nadila kuma, tebi, mom prvom ditetu. Take smo mi matere, prvo nam je svêdno šta će se uraditi, a posli gorimo od želje da saznamo šta je urađeno i kako se svršilo.

— Još nikako ne znam zašto se ne zovem Stipan!

— Evo, kako je to bilo. Kuma i babica s tobom vraćale se iz crkve i baš kad su 'tili skrenuti u naš sokak opazi tetica svog Stipana Balaževića 'di razgovara s jednom curom. Kad je došla bliže pripozna Martu Vranićevu, o kojoj je načula da Stipan i njoj odlazi. Kad je došla blizo nji' sva je već drćala, jer je vidila da o njoj govori. I zamisli, taj njezin Stipan bio je toliko brezobrazan, da je

na sva usta govorio o tvojoj tetici: „Ona misli, i pokaže prstom na tvoju kumu, da ja nju volim. Sastaje se sa mnom kad ja 'oću, a meni ni na kraj pameti nije da je uzmem.“ To je kumu jako zabolilo, da je stala ko ukopana. Razumila je svaku rič. A svaka je bila teža od kamena. Nije virovala svojim ušima, da je to govorio njezin Stipan, koga je volila, kome je virovala i o kome je imala najlipče mišljenje. Taj Stipan, da je to kazo? To nije istina! Ne, nije istina. To ona nije dobro čula. A koliko puta je obećavo da nikom neće govoriti ni riči o njevom sastajanju. Ipak je on to kazo! I to je ovako osramotio. Sada je znala čak i ono što nije ni smila virovati. A ipak je istina! To je tvoju kumu zdravo zabolilo, to je za nju bio zdravo težak udarac. A kad se okrenila i vidila da se Stipan i Marta još smijedu ona se samo ugrize za usnicu, zabaci glavu, okrene se i pođe kući. Kad je bila blizu kuće suze već nije mogla zadržati. Ušla je u sobu s punim očima suza. Tebe je ostavila na srid astala, a ona se nalegla na astal i dugo plakala. Možeš zamisliti kako je njoj bilo. Volila je Stipana, tebi je nadila čak i ime po Stipanu, a on nju ovako teško uvridi i osramoti. To su udarci, koji se ne mogu izdržati. Mi smo je svi sleptali, da nam kaže šta se dogodilo, pitali smo i babicu, ali odgovor nismo dobili. Babica ništa nije znala, a kuma nije htela govoriti. Ona se samo trzala u plaču. A kad se dobro isplakala, skoči od astala, otare suze, zabaci glavom, uzme tebe i pozove babicu da pođe opet s njom. Niko u kući nije znao šta je bilo, a kad se vratila rekla je da se ovako zoveš, kako te sad zovemo. To mi je još priznala kasnije, da je plakala prid gospodinom Mokošajiem i da mu je sve kazala, a kada smo ti vadili krštenicu u njoj nije bilo ni traga imenu Stipan.

— Da, da, majko, sada znam istinu o mom rođenju.

— Vidiš tako si ti dobio ime kroz plač i suze i sada se ne moraš stiditi, niti pitati šta je istina, a šta nije, nego ga nosi s ljubavlju i rado, jer je dosta suza proteklo za njeg.

I smirio sam se.

Ciganin i posao

Jednome je seljaku došao ciganin na posao. U jutro, kad su mu donijeli velik komad slanine s po somuna kruha, reče on svojem domaćinu:

— „Dajte vi meni najedanput ručak, užnu i večeru. Kada se tako za čitav dan naidem, radit ću za drugu trojicu.“

Seljak mu učini po volji. Ciganin smaže sve do posljednje mrvice, jer se već dugo nije tako gospodski gostio. A kada je bio sasvim gotov i s večerom, ustane i reče:

— „Takol Sada sam se navečerao, a kako poslije večere nikada nije radio ni moj otac, neću borme ni ja.“

I s tim riječima ode . . .

KRONIČAR:

JEDNA DVADESETGODIŠNJICA

MI se bački Hrvati ne možemo baš potužiti da premalo slavimo. Slavimo često i ono što ne treba, a kamo li istom ono što je vrijedno kakve vanjske proslave. U toj se našoj revnosti

Mala Slovakinja u narodnoj nošnji

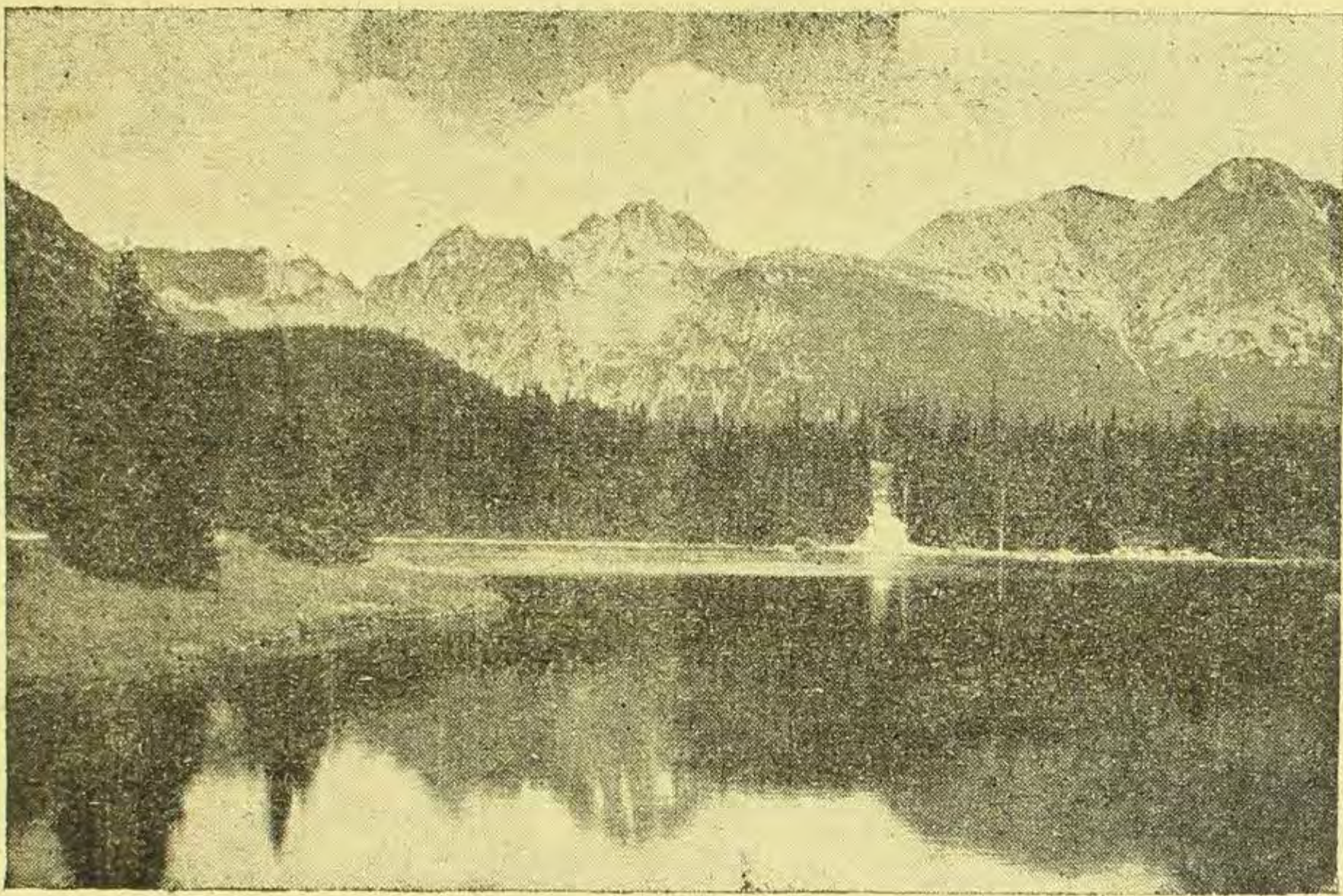
ipak ne rijetko događa da se uzroci i posljedice zamijene. U mjesto da se važni događaji ili obljetnice svečanije proslave, a manje važni samo na dolični način spomenu i kod nas se češće može čuti, da su i sasvim neznatne prigode kadre izazvati čitave slave najvećeg stila, dok je već lijep broj važnih datuma narodnog i kulturnog života prošao bez osjetljivijih tragova općih priznanja bilo licima,

bilo ustanovama, koje su kao glavni pokretači jedne ideje bili njezini prvoborci i — pobjednici.

Ako spomenemo sada rijetki jubilej jednog našeg kulturnog radnika mnogi će se bez sumnje začuditi. Ne radi toga, što možda ne bi znali za njegov plodni i mnogostruki rad, nego zato, što mnogi ne znaju, da izvjesne stvari baš on radi.

Govor je o Ivi Prčiću.

Ove se godine, naime, navršilo ravno dvadeset godina od kako je Ive Prčić urednik ovog našeg jedinog kalendara „Subotičke Danice“. Kraj mnogih drugih poslova, koje on već godinama obavlja, tiho i predano bez velike buke i reklame i „Danica“ je plod njegovih truda i napora. Ni jedna prava bunjevačko-šokačka kuća ne provede godinu bez „Danice“. Imućniji je kupe, a siromašniji posu-

Brdsko jezero na Visokim Tatrama.

đuju. Jedna jedina „Danica“ znade obići i po nekoliko komšiluka. Svi je rado primaju, a još radije čitaju. I malo i veliko pozna njezin sadržaj, pa se ne rijetko nađu i takvi, koji znadu čitave pjesme i sastavke napamet. Znak je to, da je i urednik njezin Ive Prčić čovjek iz naroda, koji pozna narodnu dušu bolje nego većina naših intelektualaca. Znak je to, na koncu, da i „Danica“ i njezin dvadesetgodišnji urednik zaslužuju, da ih se barem sada prigodom ovog lijepog jubileja sjetimo. Ali ne samo to. Sjetiti se samo bilo bi premalo. Treba da i na vidljivi način odamo priznanje njegovom plodnom i nesebičnom radu. Moramo da i na osjetljivi način pokažemo da znademo cijeniti napore i uspjehe naših kulturnih radnika.

Pred nama leži jedan čitav niz književnih radova Ive Prčića. Na prvom mjestu, dakako, naša „Danica“. Ona je u ovom svom

današnjem obliku najbolja i najpopularnija pučka knjiga bačkih Hrvata. Nju treba svaki od nas, da proširi među najširim narodnim slojevima. Na taj ćemo način ne samo pospješiti nacionalno i kulturno pridizanje našeg naroda, nego također odati priznanje naporima njezina urednika Ive Prčića.

Tu su, nadalje i ostala njegova djela: kraj mnogobrojnih članaka, pučkih pripovijesti i pjesama objavljenih u skoro svim važnijim hrvatskim listovima i časopisima ističu se knjižice, što ih je hrv. knjiž. društvo Alfa izdalo u Subotici. To su među ostalima najpoznatije: „Našim šorom“, „Tmurni i vedri dani“, „Budite svijesni katolici“, „Sveta noć“, „Ezopčice“, i „Muka Isusova“. Prigodom proslave 250 godišnjice dolaska Bunjevaca Hrvata u ove krajeve izašla je njegova pučko znanstvenim načinom napisana knjiga „Subotica

Gradska vijećnica u Beču.

i Bunjevci“ koja svojom dokumentarnošću i snažnim argumentima razbila mnogu sumnju i učvrstila nacionalnu svijest mnogim njezinim čitaocima. Tu su, nadalje, njegovi „Bunjevački narodni običaji“, vrijedna zbirka starinskih narodnih igara koje se na ovaj način sakupljene otimaju zaboravi.

Svoje ime kao književnika i publiciste Ive Prčić je ovjekovječio najnovijom velikom zbirkom hrvatskih narodnih pjesama iz ovih krajeva, koja je izašla ove godine. Naslov joj je: „Bunjevačke narodne pisme“. Sadrži oko 250 najljepših pjesama, što ih je narodni genij sam stvorio. Živi svjedok kulture i stvaralačke snage hrvatskog naroda. Još jedan dokaz pripadnosti Bunjevaca Hrvatskom narodnom stablu, a u isto vrijeme i putokaz kojim pravcem treba da se

ide u budućnosti. Velik, dakle, kulturni prinos ideji narodne obnove i preporoda. To je životno djelo i plod mnogih nastojanja Ive Prčića i radi toga zaslužuje da ga svatko bez razlike prigri.

Prigodom ove lijepe dvadesetgodišnjice Ive Prčića čiji je rad na drugim poljima i onako svima dobro poznat, smatrali smo za dužnost, da njegov jubilej baš u ovoj našoj „Danici“ objavimo. Držimo da je na njegovu ovaj naš člančić ne bi niti bio objavljen. Ali poštivajući njegovu skromnost ove smo retke napisali zato, jer se ovakvi jubileji rijetko slave. Ne da oni to ne bi zavrijedili, nego jer ih ljudi rijetko kad hoće da zapaze. Radi Ive Prčića smo ovo napisali i radi mlađih koji za nama dolaze. Neka vide kako treba raditi za narod.

Narodni rad zaslužuje narodno priznanje!

Krešimir Stipanić

Ulicama lijepe Venecije

Bilješke s puta po Italiji

KROZ prozor brzog vlaka Roma-Venezia još jednom sam pogledao za ljubljenim, dragim Gradom. Gubio se u tihim stidljivim mjesečevim zrakama obasjanoj rimskoj noći. Silueta sv. Petra iščezava. A ja sam osjetio u duši onu tihu bol, koja se znađe tako nečujno i neprimjetno ušuljati u najintimniju nutrinu, kada ostavljamo ono, što nam je priraslo k srcu . . . što smo vrlo ljubili. Kupola sv. Petra . . . Koliko slatkih uspomena! Gledao sam je u vjetru, kiši, pri blistavom sjaju grmljavine i proljetnog sunca.

Kako sam zadnji put rekao „a Dio“ odmaknuo sam se od prozora. Živahni razgovor mojih suputnika Talijana nije me mogao smesti. Ostao sam vjeran svojim mislima . . . Blijedi mjesečev sjaj je sablasno milovao česte maslinjake na izbočenim brežuljcima. A ruševine iz doba starih Rimljana daju ovoj klasičnoj noći svoj posebni čar uz monotono lupanje kotača. No uza sve to umor je učinio svoje . . . zaspao sam.

* * *

Tamo u daljini, gdje se nebo slijeva s Jadranom, danas je obzorje rumeno. Sunce okupano u Adriji ponovo obasjava horizont. Prve zrake su se nestašno razlile po zicalu ljubičasto plavog mora. Vlak leti prema Veneziji. Skoro smo već tamo. Spremamo se na izlazak, jer se u daljini pojavljuju prve kućice na otvorenom moru. S pravom ih je moj saputnik nazvao predgradjem Venezije. Približavajući se kolodvoru „Santa Lucia“ sve više prodire u kupe slani morski zrak. Kako to godi „neprovjetrenim“ plućima.

Vlak se zaustavio i umorno dahće kao gorostas iz davnih lijepih priča. A Venezia, ponosna kraljica Adrije, još istoga mi je dana otkrila svu svoju legendarnu veličinu i ljepotu... Venezia sa kraljevskim plaštem svijetloplave morske pučine.

Neki neobični strah, poštivanje ili divljenje neodoljivo mi zavladaše cijelim bićem. Gazim nogama po tlu one Venezije, koja je vladala stoljećima, nemilosrdno gospodarila i stvarala ujedno remek djela klasične umjetnosti. Da, ta strašna i divna Venezija uskrsla mi je pred očima. U mislima sam munjevitom brzinom preletio glav-

Gradska vijećnica u Bratislavi

nije točke njene povijesti. Počeci Venezije dosižu vremena barbar-
skih invazija. Velika seoba naroda primora ih, da napuste kopno i
da si pribave naselje na malim otocima odakle su im borbe sa bar-
barima u mnogome olakšane. Počev od VI. vijeka Venezija ostaje
nezavisna. Slobodna, u slijedećim vjekovima omogućen joj je nagli
razvitak. Cvjeta i dostiže svoju kulminaciju. Gospodari, vlada i stvara
čudesna na umjetničkim poljima. U svojim mislima niti ne primjeću-
jem, da je moj mali „vaporetto“ ušao duboko u „Canale Grande“.
Sve me iznenađuje. Grad jedinstvene čari. Uvjerih se, da ju nikako
ne može imitirati, kao tolike druge gradove. Ne treba da je poljep-

šana sa isključivo prirodnim faktorima, jer njena ljepota nije u pejzažima, ni u fantastičnim ukrasima brdskih krajeva: ona je skoro u potpunosti djelo ljudskoga duha koji je (da bi se očuvao neprijatelja) u „pustinji“ vode stvarao remek djela. Posvuda, na svakom koraku priča taj stari mletački kamen o onome, što je bilo, o onome, što je zadivilo svijet i privuklo milijune. I zaista je ovdje umjetnost obučena u jednu posebnu karakterističnu formu. Arhitektura se razvila u divne zračne i fantastične građevine, jer nije morala voditi računa o obrani stanovništva. Radi veza sa Bizantijom pogdje

Nana sa svojim sinom

(Foto „Danica“)

se osjeća utjecaj Istoka. To pogotovo svjedoči crkva sv. Marka. Osim toga ovdje nalazimo skoro sve stilove. Tu je i renesansa kao i barok, a gotika kraj istočnjačko bizantiskog stila. Tko stupi na tlo nekadašnje slavne Republike prvo mu je, da posjeti crkvu sv. Marka, a zatim duždovu palaču. Tako i ja. O crkvi kao primjeru stjecišta više raznolikih stilova dosta bi možda bilo, kada bih rekao, da ima ni više ni manje no 500 mramornih stupova (mramori su najzabraniji i najskupocjeniji. Ima i takovih od kojih više nema na kugli zemaljskoj). Čitav svod je pokriven najljepšim mozaicima crkvene umjetnosti. Rijetke su crkve sa toliko mozaika.

Kao što je crkva sv. Marka divni spomenik religioznog života, tako je isto duždova palača spomenik negdašnje veličine i slave

Mletačke Republike. Spoljašnost ove jedinstvene gradjevine je više no originalna. Sva je originalnost u predominaciji vitkih mramornih stubova u nižim katovima, a masivnih dijelova u višim. Iznutra je prava revija čuvenih venezijanskih škola. Prava riznica umjetnina. No nije ni tu sve tako sjajno. I tu vrijedi: „lice i naličje“. Naime groza hvata čovjeka, ako malo poviri u mračne tamnice te inače sjajne palače. Kada bi krvlju napojeni zidovi tih tamnica znali govoriti . . .!!! No ovaj sunčani dan ne pušta, da se dugo zadržavamo kod tih tužnih misli. Šarena slika na Markovom trgu s bijelim golubovima nije tome kriva . . . i nećemo, da je vrijeđamo takovim mislima. „Canale Grande“ pravi kraljevski put . . . Dijeli Veneziju na dva nejednaka dijela. Na obalama su oko 200 palača najraznovrsnijih stilova. Tu su još i sedam malih crkvi. Tu je uvijek živo. Putuje se ili zbog posla, ili zabave. Glavno da se putuje . . . gondolierima. Veliki kanal je otmjen ali sporedni su još iz onog starog republikanskog, romantičnog doba. Voda je ovdje tamno zelena, uljana, te ima svoj specijalan miris. Kuće su stare, a podnožje im je posve zeleno od stalnog zapljuskivanja vode. Stepenice iz kuće vode ravno u vodu uskih kanala. Prozori su mali, te daju dojam začaranih dvoraca. Sve je poezija i tiha romantika. Po kanalima između tih prastarih kuća gondole nečujno kližu dalje i dalje. Pogdje gdje teška gvozdena vrata se umorno otvaraju, a zgrbljene starice sa izvanrednom vještinom skaču u gondole. Idu u crkvu . . . šapću „Ave Maria“. Sumrak pada na ovaj čudni svijet. Po ulicama zanimivi mostići gube se u tami. Mislim da je neka stara bajka oživjela ove svježije večeri . . . priča iz starih vremena. Tišina, Čuje se samo tužno udaranje vesala. U crno obavijene prilike otvaraju prozorčice. Vidi se lampa u sobama, kako sablasno tinja. U blizini neki mladić svira u gitaru. Ne poznajem pjesmu. Samo čujem, da je tiha sentimentalnost. Mjesec se na nebu bori s laganim nestašnim oblacima. Eto to je venezijanska romantika bez goropadnih šlagera, jazz orkestara i američkih dama. Vozač moje gondole hoće da vozi prema glavnom kanalu i „Lido“-u. „Ne!“ velim mu . . . „radije vozite još malo po ovim zabačenim krajevima: Hoću da vidim Veneziju, a ne Paris!“. Otišli smo daleko. Obazirem se i vidim kraljicu Adrije u večernjoj toaleti, u sjaju stotina i stotina žarulja. Kako je krasna, svečana. I sada vlada svijetom . . . srcima. A duždeva palača izgleda, da se samo prezirno i podrugljivo smije ovoj gospodi dvadesetog vijeka . . . Ima pravo . . .

Sutradan sam nastavio svoj put izobiljem bogatih uspomena . . . a bijeli golubovi su i dalje nestašno zasijekali kristalnim zrakom venezijanskog prijedodneva.

Blago sinu na majčinu krilu, a narodu na ognjištu milu.

ILIJA DŽINIĆ:

U kolarnici

BIO je utorak poslije Duhova. Dan, kada su se naši hodočasnici trebali vratiti iz Juda. Željno i nestrpljivo sam čekao čas povratka „prošijuna“. Ta među hodočasnicima je bila i moja dobra mama.

Naslonjen na „diljaču“, udubljen u svoje misli, trgnem se na upit dida Jose „Kruničara“ koji je pored tezge, u desnom uglu kolarnice na stolčiću sjedio.

— Šta je, Ilo, spremaš li se prid mamu, prid prošijun?

— Bome, jedva čekam, da je već vidim, odgovorim sav sretan, pomislivši i na to da ću sigurno i neke „milošće“ dobiti iz Juda.

Dida Joso se sagnuo, digao iver i počeo ga zamišljen cjepkati. Mislio je na svoje mlađe godine. Godina za godinom i on evo prevalio već sedamdesetu, a sada iznemogao. Kada je bio u punoj snazi, obilazio je razna „sveta mjesta“. Obišao je skoro svake godine ne samo Judsku Gospu, nego je odlazio i u Bijeli Aljmaš, posjetio je više puta i Gospu na Tekiji. I to redovno uvijek samo pješke. Nekad s „prošijunom“, a nekad i potpuno sam. Sve to u ime pokore, za spas duše, na slavu Bogu, i u čast Gospi dragoj!

Dječjom radoznalošću upitah dida Josu:

— Kako da i vi, dida Joso, niste ošli u Jud?

— Ta odlazio sam ja, sinko moj, Gospi Judskoj skoro svake godine, i to ne samo s prošijunom, nego često puta još i potpuno sâm. Al' sada izdali me već „konji“, odvрати mi dida Joso, pod konjima razumijevajući svoje iznemogle noge.

— A ni' Vas je bilo strah sâm i pišice privaliti tol'ki put? — digne mi otac na časak maklju s pernice i onako iz znatiželjnosti upita dida Josu.

Ovo pitanje je baš dobro došlo, da se dida Joso raspriča, da oživi uspomene na svoja interesantnija hodočasnička putovanja. I on počme polako govoriti:

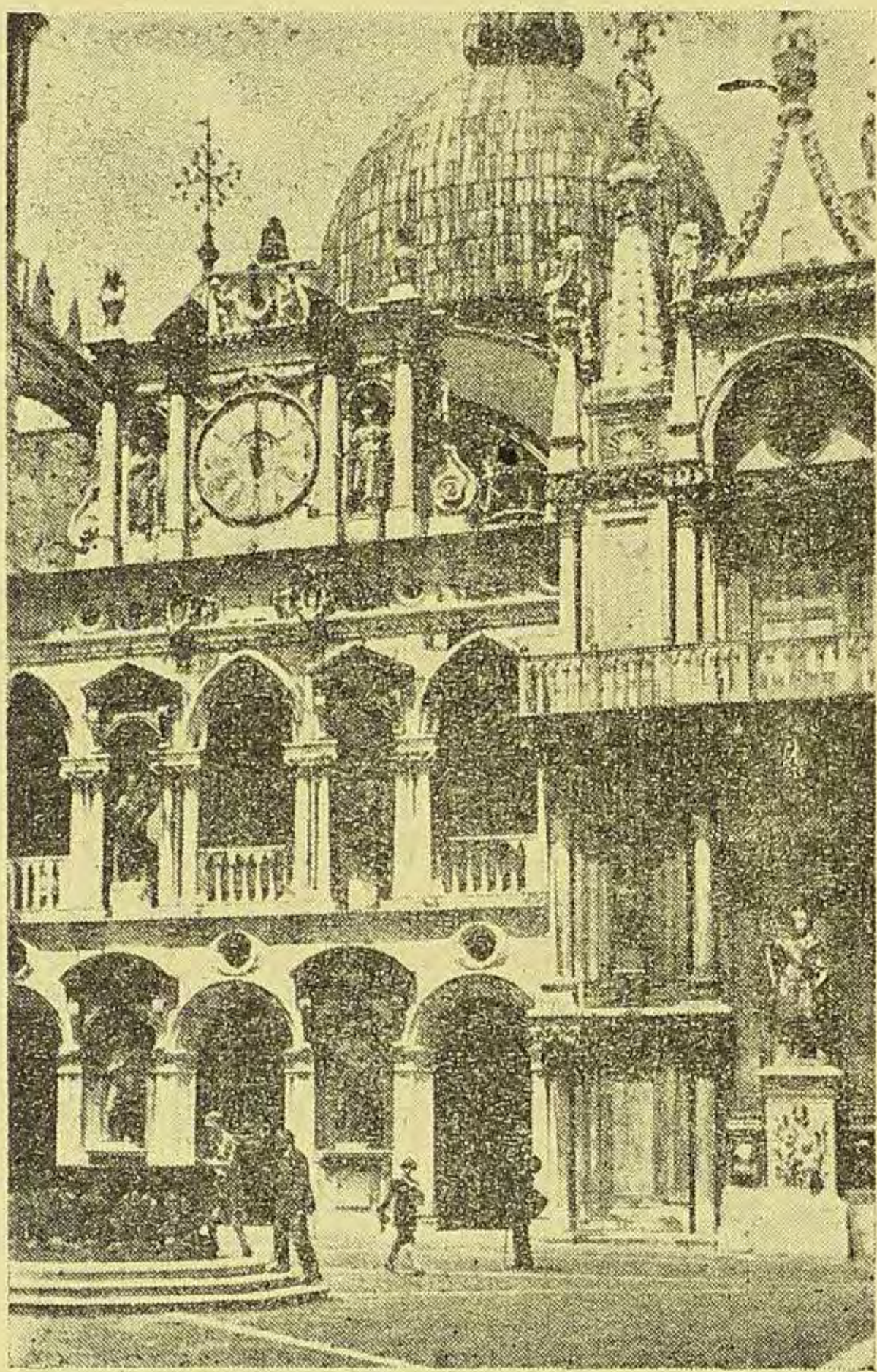
— Bilo je, istina, po nekad i težih časova, a po nekad i veseljih doživljaja na mom samotnom putu. Jednom ja, baš nikako prid Malu Gospojinu, uranim, uzmem torbu, u nju malo kruva, tikvu sa friškom vodom, koji sekser u kesu, koju sam ispod košulje obisio na vrat, očenaše i štap u ruku, svojima rekнем zbogom i krenem se na put za Jud. Oko podne stignem u Bezdan, pribacim se priko Dunava i sutra me uhvati u Dražu. Tu ću, pomislih, da se odmorim, da prenoćim, pa ću rano ujutru i opet dalje. U jednoj kući,

di je gorila svića, zatražim konaka. Domaćin, srednjih godina, visok Šokac nekako svečanije obučen, rado me primi. Ne pita me u kakvom poslu putujem, samo, kada dozna, da sam brat Bunjevac iz Bačke oči mu zaigraše od veselja i reče:

— Stariji brat mi je oženio sina, pa ćemo na večeru!

Ja onako prašan, proslije obučen, putnik, hodočasnik, odbio sam sa zahvalnošću poziv i već sam u drugoj kući htio tražiti konaka, kad nam svrne i još jedan „pobro“, malo već raspoložen, koji je isto bio kod kuće, a put ga u svatove nanio pored kuće moga domaćina.

Duždeva palača u Veneciji

— 'Oćemo l' Joza? — upita on moga domaćina.

— Indi oma' ćemo, samo čekam da mi se gost, ovaj pobratim iz Bačke malo spremi. — I o'ma dono vode u lavoru i peškir. Ja sam se umio i očistio od praha, al' sam ji' molio, da me puste, da se odmorim u sinjaku, jer rano ujutru moram putovati dalje.

— „A, kako? Ni divanit o tome, nego moraš, pobratime, s nama na večeru“ — veli jedan, pa i drugi „pobro“. „Moraš, pa moraš!“ I na kraju ja moro. Ostavio torbu, tikvu i štap i otišo sa svoja dva pobratima i pretelja u kuću mladoženjinih roditelja, 'di su

se svatci u veliko veselili. U sridini kola je gajdaš, na ramena nabčenom i peškirom, ukrašenom prdaljkom, veselim licem svirao u svoje gajde krasno starovinsko kolo. Vesele Šokice na takt su cupkale s jedva primetljivim odstupanjem u stranu. Mladež je pivala i uz „diplice“, a jedan „svak“ rođak iz Maroka pivao je nešto o sv. Petru. Došao je i mistni župnik sa kantorom, pa su svatci posidali za večeru. — Čauši su posluživali pod večerom. I šta da vam duljim, sve je išlo dalje lipo i veselo.

Posli večere zafalim se domaćinu, zamolim ga da mi ništa ne zamiri, jer moram da se odmorim i rano ujutru dalje otputujem.

— „Kuda ćeš, svače i pretelju, da putuješ, ako te smim pitati?“ upita me domaćin.

— Nisam znao o'ma' šta da mu kažem. Možda nebi ni virovao da sam hodočasnik i da idem brez prošijuna. Ali šta da smotavam il' zavijam stvar? Priznam.

— „Idem na sveto misto: u Jud. Osto sam u Dražu samo da prinoćim“. E da, ali sam sada u gostoljubivoj kući, pa još u svatovima, odakle se gost lako ne otpušta. Opkolili me „svaci“, „pretelji“ i „prije“, i zadržavali me ko „landupu“. Na kraju sam se — Bože m' prosti — zaboravio i svog Juda, kamo sam se uputio bio, pa pravo svatovski izdurao do bile zore, kada su mnogi već žmirkali, a od muškaraca skoro svi na nesigurnim nogama stajali.

Ujutru se nikako dočepam sinjaka. Probudio sam se, kada je moglo biti već 3 sata po podne. Jedva sam se mogao razabrati di sam i šta je sa mnom. Kada sam se već osvistio, onako još ležečki, počo sam razmišljati, kako bi da nadoknadim izgubljeno vrime.

Dok sam ja tako razmišljao, drage laste su negdje u blizini „u sva zvona“ cvrkutale, kao da su se i one dogovarale za skori odlazak. Neki poveći „bundaš“ njuškajući pred sobom oprezno se približavao mom ležištu. Susret s njime, onako golorukom, mi se nije sviđao. Pomaknem se, a pas za čas uplašeno ustukne, pa zatim uz silni lavež priđe odmah u napad. Mirio sam ga i sve se više i više uvlačio u sino, ali psa umiriti ne mogoh. Na njegov lavež dođe moj pobratim — domaćin k sinjaku da vidi šta je i — pronađe me.

— „O, pa tu si, dragi pobratime! Ja sam već mislio da si „uškoćio“ za neku našu snašu“ — našali se on.

— Izvučem se iz moje rupe, koja mi je služila za zaštitu od pasjih nasrtaja, stresem sa sebe sino, zamolim domaćina da mi donese moje stvari, pa ću dalje za svojim putem. Nije me htio pustiti. Htio je da još na noć ostanem, da se pošteno odmorim. Zadržavo me i na večeru. No ja mu se najlipše zafalim na svemu, pozovem ga u Bačku, dočepam se moje torbe i štapa, tikvu napunim hladnom vodom i oprostim se od mog „pobre“ i njegovih ukućana.

Odmako sam se već od sela. Kada sam ostavio i Marok sunce se već rastajalo od dana, da bi za par sati pripustilo vlast nad tihom noći blidome misecu. Naslonjen na svoj štap, već dosta umoran, koraco sam sve dalje i dublje u noć i tiho više u sebi, molio sam krunicu. Mogla je biti već i ponoć. Zastao sam umoran u jed-

nom šumarku, da malo trenem. Skinem sa ramena torbu, pa onda tikvu, stavim ji' na travu, a do nji' spustim i štap. Onda se i sam spustim na kolina, a zatim se priljubim zemlji da bi se malo odmorio.

Tek ako sam spavo sat — dva, al' ti se probudim na neki zveket. Progledam, al' u velikom mraku, poklem je već i misec zašo, nisam mogo dobro, da razabirem, šta je i o čemu se radi. Gledam svuda oko sebe i jednom opazim, da se na neko 10—12 koraka neko čudno stvorenje lagano i četveronoške približava k meni. Činilo mi se isprva kao da i opet neka keretina hoće, da me ščepa za nogu. Ćipim naglo, a i to čudovište zvekne lancem i stane na 2 stražnje noge. Uprem bolje pogled i vidim da se niko gadno rundavo i repato stvorenje uhvatilo desnom rukom, ili nogom za mlado drvo, a u livoj drži lanac, koji kao da mu visi sa vrata. Naglo mi dođe u glavu da to, Bože m' prosti, nije niko drugi, nego je valda ovo sam „nečisti“ došo da me odnese. Sad mi pomози, Bože dragi í Gospo Judska! — uzdahnem više u sebi. Jeza mi prolazila svo tilo. Poviknem:

— Ko si? — No brez odgovora to čudovište spusti se na četiri noge, zvekne lancem i brzo se uputi k meni. Nisam imao kuraž da ga dočekam, nego i ja učinim naglo par koraka natrag. Na to on zastade, a zastanem i ja.

Svugdi tišina, samo se iz daleka čuje neko dozivanje. Ono „čudo“ je već bilo blizu mojih stvari: šešira, torbe i tikve. Maše se za torbu i digne je. Izvadio je prvo nešto, a zatim bacio. To je morala biti britva. Turi i opet ruku te izvuče ono parče suvog kruva, što mi je ostalo, onjuši ga i zagriže. Htio sam da iskoristim priliku i da klisnem, dok je on bio zabavljen s torbom. U tom sam i onaj ljudski glas, ono dozivanje sve bolje mogo čuti. Ohrabrim se za časak. Ipak nisam potpuno sam s „nečistim“ u ovoj tamnoj noći, u kojoj su samo zvizde, kao sitne svičice na dalekom nebu živo treperile. Sve sam jasnije i jasnije mogo razabrati dozivanje, a zatim kao udaranje u nešto, slično na mali bubanj. Već sam mogao razumiti, da dotični viče: „dooo-đi, ili Dooo-ci!“ ili slično nešto.

Moj „nečisti“ čuvši to dozivanje, što li, kao da se trgo, zvekne lancem, naglo se okrene i u pravcu, odakle je ljudski glas dopirao, odjuri.

Dignem svoj šešir i tikvu sa zemlje, a nađem i britvu, a ljudski glas je sada već mogo dolaziti iz daljine od pol duži i zaključim, da to mora neki ciganin, da doziva svoga majmuna: „Doci“-ju, što li, koji se virovatno, dok je gazda spavo, oslobodio i natrapo na mene da me zastraši i odnese mi dragu moju torbu. Htio sam u prvi ma' da odem po torbu, ali sam se pridomislio. Hvala Bogu da se samo i tako svršilo, jer je moglo biti, bome, i gore.

Dida Joso klimne svojom sijedom glavom, kao da bi htio još jače da potvrdi onu strahotu, koju je tada proživio.

— Da, teški su to časovi bili tada! Ja sam poduljio korake. Čuo sam zatim kako jutarnje zvono neke seoske crkve budi i poziva virnike, da pozdrave Gospu. A kada je sunce pustilo prve zrake

na nebeski svod, na vidiku pojavio se i Aršanj, planina kod Juda. O'ma' iza Šikluša stignem niki mađarski prošijun. Nazovem im Fajljen Isus, poljubim propeće, koje su nosili i pridružim se njima. U odmoru kada se nije molilo i pivalo, doznadu ko sam i odakle sam. Odmor nije dug, pa prošijun i opet počme moliti i udari u pismu. Koračo sam pored vođe — pivača. On uvijek iz knjige naprid piva, dok ostali za njim isto ponavljaju. Išli smo prema vitru, a moja tikva prazna i brez začepka počela da zviždi. Moj se vođa — pivač malo — malo pa okrene, no zauzet pismom samo mi klimne glavom na tikvu, pa se opet udubi u pismu. Ja par puta i odmaknem moju tikvu na stranu, ali joj se usta i opet okrenu prema vitru, pa fićuka, pa fićuka. Al' ti jedanput moj pivač usrid te judske — marijanske pisme malo poganije zapiva:

Predstavljači igrokaza „Ženski pokret na selu“ u Čonoplji.

„Čukd be bačo kobakodat ne duduljon!“ A ostali iz „prošijuna“ svi za njim zapivaše:

„Čukd be bačo kobakodat ne duduljon!“ Što hrvatski znači: „Zapuši, bačo, tu tvoju tikvu, da ne fićuka!“ Mislili su svi, da tako stoji baš i u pismarici iz koje je vođa — pivač pivao.

Otac mi se slatko nasmije, a ja čuvši da se otvorila vratašca sa sokaka, izađem iz kolarnice. To je bila moja stara majka u našem „Kaćmar“ kraju svima poznata dobra baba Verka.

— Ajde pa ćemo prid crkvu da dočekamo judski prošijun pozove me ona.

Javim se brzo ocu i odosmo k crkvi. I nismo dugo morali čekati kod crkve, kad se pojavi prvi vjesnik u kolima sa šatrom, koji javi „starešini“ — župniku, kao i zvonaru, da je prošijun već na lemeškom drumu.

Svrstali smo se u „prošijun“ i mi svi koji smo pred crkvom čekali, pa uz brujanje zvona pođosmo pred naše iz Juda, s kojima se baš pred selom susretosmo. I opet ljubljenje propeća, zatim svojih milih, koji su bili svi umorni i prašni od mnogog pješaćenja. Sav srećan i radostan poljubim nanu, koja mi natakne na vrat crveno-žute licitarske očenaše, u maramici mi pruži suvih krušaka i lješnjakova, pa uz pjesmu približavasm o se k dragoj nam crkvi, da bismo se zahvalili Bogu za sretan povratak naših milih hodočasnika.

S. G.

Pogibija hajduka Bekirbega i hvatanje hajduka Andrije Šimića

Iz uspomena pok. Stojana Grabovca, iz Mostara, bivšeg Binbaše za vrijeme turske vlade.

U PROLJEĆE godine 1870. imenovan sam zaptijskim juzbašom (žandarmerijskim kapetanom) i premješten za Mostar. Malo iza toga vremena, dobijem nalog da se uputim u Mostarski vilajet (kotar) i potražim glasovitog hajduka Bekirbega i da ga ili živa uhvatim ili njegovu glavu donesem.

Bekirbeg je bio strah i trepet za cijelu pokrajinu kuda se je kretao. Štedio nije nikoga, a naročito je raju progonio, pljačkao i ubijao. U ono vrijeme kretao se i po Mostarskom Blatu i Gornjem i Dolnjem Brotnju. Turci su ga uzimali u zaštitu, a raja ga je od straha krila.

Povedem preko 150 zaptija, koje sam rasporedio najprije u Blato, a pošto ga tamo nismo našli, krenuli smo preko sela Kruševa u Tepčiče. Povjerljivo sam saznao, da je niže Tepčiča otišao u selo Kručeviče. Pred večer pošaljem svoga najpouzdanijeg zaptiju, inače moga posilnog, Matu Kokezu zvanog Marića, da on sam traži ga za njim i čim što čuje ili opazi da mi smjesta javi u Tepčiče.

Ja sam ostao noćiti u Tepčičima u Botičevoj kući, a nekako iza večeri povratio se je Mato i javio, da ga i on lično vidio u kući Smaje Durakovića i sigurno će on tamo ili u kući njegovoj ili u pojati prenoćiti. Odmah sam dao nalog nekolicini zaptija da istu noć odu do kuće Durakovića, te je opkole i čekaju zoru, da paze da im Bekirbeg ne pobjegne, a svakako da ga živa uhvate. Mati Kokezi Mariću šapnem: „Pazi Mato, da ga tvoja puška ne ubije.“

Pred zoru vidio je Bekirbeg da su ga zaptije opkolile, te je probao pobjeći, ali nije utekao puški. Ubi ga zaptija Smajo Topo.

Pošto je ubijen, naredim da ga pokopaju blizu kuće Botića u selu Tepčičima, gdje mu se i danas vidi grob.

Kako je Bekirbeg poginuo, pronijela se je vijest po Mostaru i okolini da je zloglasni hajduk Bekirbeg poginuo i da su ga po juz-

bašinom nalogu zaptije ubile i ako se je živ mogao uhvatiti. Komentiralo se je na više načina, te sam primjetio da je raji bilo drago što je jednom Bekirbeg ubijen, ali muslimanima nije bilo drago, da je poginuo. Kada sam prijavu predao paši da je Bekirbeg poginuo, primio je istu dosti hladno, ali je kasnije naredio, da imadem uhvatiti ili ubiti hercegovačkog hajduka Andriju Šimića i svu njegovu četvu.

Andrija Šimić rodio se je 1833 godine u selu Grudama kotar Ljubuški. On je svoje rano djetinjstvo proveo kod kuće, a u devetoj godini svoga života dali su ga u službu agi Tikvini iz Mostara. Tu

Hercegovački Hrvat
Stojan Grabovac
u uniformi turskog
gardijskog oficira

je služio nekih deset godina, a zatim godinu dana kod bega Bišćevića u Gabeli. Kasnije se je preselio u birtiju Ante Primorca u Tihaljini.

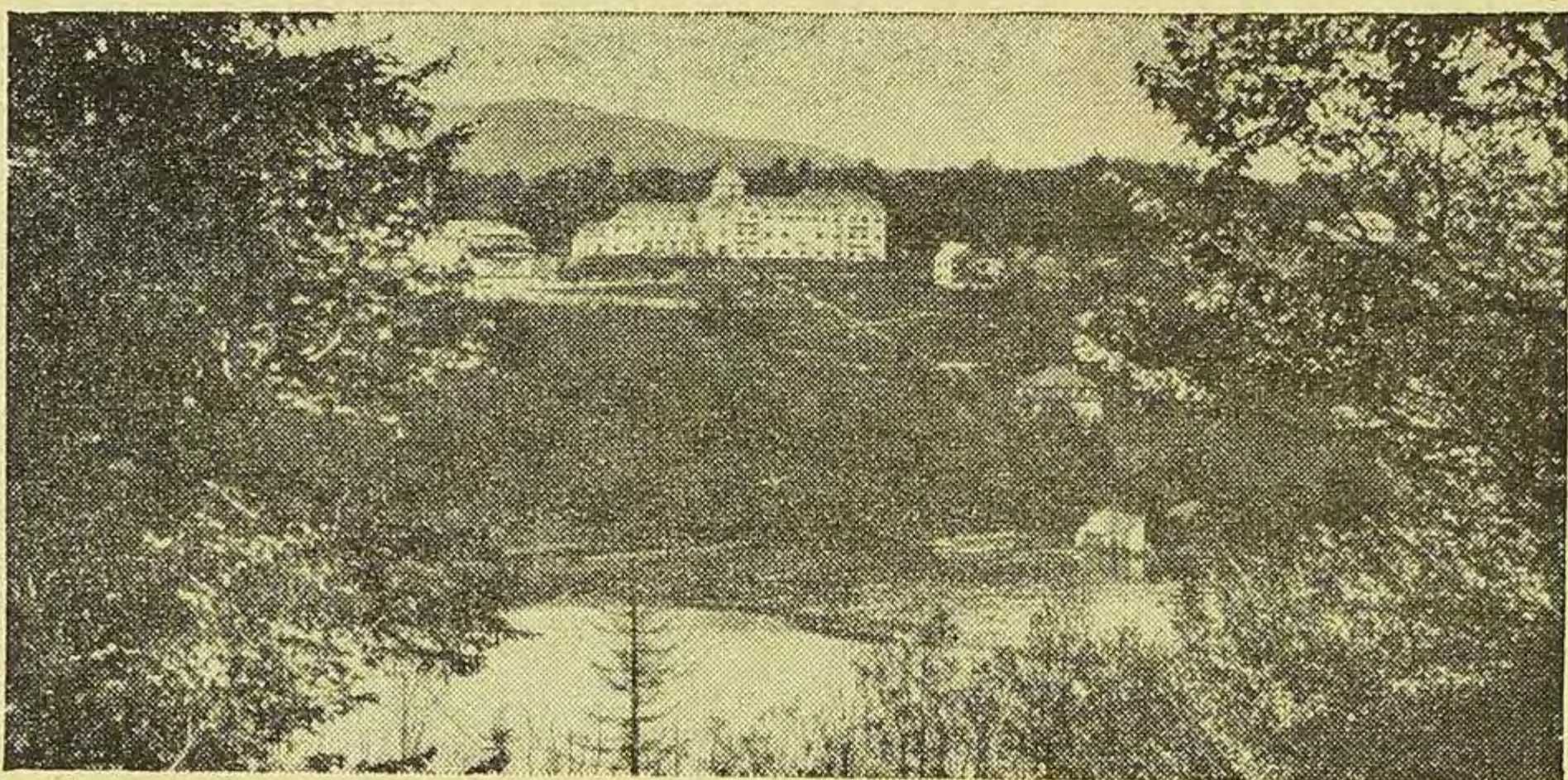
U svojoj tridesetoj godini odmetnuo se je Šimić u goru, odmetnuo se je u goru zbog zuluma tadašnjih upravljača, koji se više nije mogao snositi. U isto vrijeme postajao je zulum ne samo upravljača nego i drugih silnika, koji su tlačili kršćanski narod.

Šimić je bio vrlo malog rasta, čovuljak, ali je bio silno hrabar. On nije ubijao, on je samo pljačkao i opet sirotinji davao,

Meni je bilo nezgodno što sam dobio taki nalog da ga ubijem ili živa uhvatim. I do sada su turske u Hercegovini a austrijske čete u Dalmaciji tragale za njim, ali ga nisu uhvatile. Moja ga četa također nije uhvatila nego je to bilo pukim slučajem da su ga izdali seljani, te je zbog jedne djevojke prevaren i uhvaćen.

On se sa svojom četom skrivao po danu u šumama, a po noći je slobodno išao po selima. Seljani su ga vješto krili, valjda i zato što ih nije zlostavljao i zato što je sirotinji davao. Ja sam nekoliko puta večerao ono što je iza njega ostalo. Dotle su ga seljani krili da ga je jednom sakrila pod pregačom jedna debela seljanka u kući Pavlovića u Rakitnu. Ja sam kod toga Pavlovića u drugoj sobi večerao, a Šimića je sakrila pod pregačom spomenuta žena u istoj kući.

Jednom prilikom noćio sam kod Bakule u Posušju. Te iste noći pao je snijeg, a ja sam u jutro dobio izvješće od Ombaše Tahira iz

Plitvička jezera u Hrvatskoj.

Vinjana da je Šimić noćio kod jedne djevojke u pojati u Runovićima i da su za to saznale zaptije i otišle u selo Runoviće, te su, pošto je Šimić počeo bježati, pucali za njim i ranili ga u nogu. Ranio ga je jedan zaptija iz Anadolije turkuša, te su ga po tragu gonili sve do granice Imotskog, a tamo je uhvaćen.

Iza toga sam se sa Šimićem vidio na ispitu u Imotskom. Bio je zatvoren od austrijske vlasti. Pri ispitivanju mi reče: „Znaš li Stojane, kada si ručao u Rastovači u kući Miličevića, ijo si kalje što je iza mene ostalo. Znaš li kada si u Rakitno došao i noćio kod Pavlovića, mene su na silu sakrili pod pregačom njegove tobož bolesne neviste, a kada si iz kuće izašao u drugu sobu, ja sam se kriomice izmakao u pojatu i tamo sam noćio. Nisam smio one noći da se udaljim nigdje, jer su tvoje zaptije u blizini noćile, a moju sam četu poslao po Gvozdu (tamo je jedna velika šuma) da se sa-

kriju. Znaš li — veli — kada si se iz Rakitna kroz „Gvozd“ vraćao i kada ti je fes sa glave pao?”

— Sjećam se, velim mu. — Ja sam ti ga znaš Andrijica Šimić sa mojom desnicom s glave skinuo i na zemlju bacio a da ti nisi mogao primjetiti, a ti si sigurno mislio da ti ga je grana oborila. Onda sam te mogao ubiti, ali nisam tio, jer bi i ja onda poginuo. Ali ti velim, i da si ti i sam tuda prošao, nebih te ja ubio, jer sam znao da su baš tebe odredili da me uhvatiš, a to zbog toga, što si sa tvojim zaptijama ubio Bekirbega. Nebi me ni sada nitko uhvatio da nije bilo izdaje. Ja sam u Runovićima (to je selo na granici Hercegovine i Dalmacije) po mojoj nesrići imao jednu divojku koju sam volio, ali me Runovičani nisu volili, oni su me izdali tvojim zaptijama, ali ti opet velim da nije bilo sniga i ako sam bio ranjen ja bih umakao i nebi me po tragu stigli.”

Tako mi je pričao moj otac Stojan Grabovac.

Šimić je osudjen na doživotnu tamnicu, te je bio do godine 1902. u Koprnu u Istri. Pušten je bio za to što je ostario i iznemogao, a veli on i zato što je spjevao u hapsu jednu tugaljivu pjesmu.

Ja sam ga u godini 1903. pohodio u franjevačkom samostanu u Mostaru, tamo su ga iz milosrdja franjevci hranili, jer su njegovi bližnji svi pomrli, te sam š njime dugo razgovarao. On mi veli kada je kući u Bekiju pošao, da je iz fijakera iskočio i na putu prema selu Veljacima da je ustavio fijaker i našao pušku koju je u jednoj bukvi prije trideset godina sakrio. Kada sam mu kazao da sam sin onog Juzbaše a kasnije Binbaše, pok. Stojana Grabovca što ga je ganjao da ga uhvati, poljubio me je sijedi starec i zaplakao, pak mi rekao: „Sinko, on me je mogao i ubiti i uhvatiti i mene i moju četu. On je znao da me seljani po ciloj Bekiji kriju, ali on je bio Osmanlija, te je više puta bio gluh, a više puta nije tio viditi, nego bi se okrenuo da ne vidi i ne čuje. Sinko, veli mi nadalje, Tvoj otac pok. Stojan dobio je zapovid da mene mora uhvatiti ili ubiti a znaš zašto, samo zato što je pod njegovom komandom ubijen zloglasni Bekirbeg. Ja sam bio žrtva Bekirbega, ali da nije izdaje bilo od strane opet mojih seljana i nesritne moje divojke koju sam mnogo volio nebi me nitko nikada uhvatio.

Mali džepar

Šeta se jedan varoški općinar po vašaru i odjedanput osjeti, da mu neko pretražuje desni džep. Trgne se i uhvati za ruku jednoga maloga dječaka, te sav bijesan vikne na njega:

— Zar te nije sram? Tako mali, pa već kradeš?

— Nek je vas sram — odvrati smioni mali džepar — držite se za tako velikog gospodara, a nemate ni 25 para u džepu,

Albe Rudinski:

univ. vet. med.

UTJECAJ STAJSKIH ZGRADA NA ZDRAVLJE DOMAĆIH ŽIVOTINJA

JEDNO od važnih pitanja savremenog stočarstva dano nam je u naslovu ove radnje. U svim zemljama, gdje se obraća velika pažnja i briga odgoju domaćeg blaga, razumljivo je, da se vodi računa o zgradama u kojima domaće životinje prebivaju. Pitanje skloništa domaćih životinja dolazi kod čovjeka od dana kada je počeo sa domestikacijom životinja. Domestikacija pada za pojedine vrste životinja u raznim vremenskim epohama — već prema potrebi odnosno kulturnom životu ljudi.

Već u prvim kulturnim danima, opskrblivši sebe, čovjek se stara, da sačuva i osigura svoje domaće životinje. Ta prva briga dana je od bojazni, da ne bude blašče plijenom zvjeradi; poslije se javlja potreba, da ih zakloni od nevremena. Kroz osamnaesti, a djelimično devetnaesti vijek stočarstvo je nomadskog karaktera, tek poslije svjetskog rata u nestašici sirovina i povećanoj potrebi hranidbenih jedinica dolazi do intenzivnijeg rada na polju stočarstva. Stavljajući sve veće zahtjeve na domaće životinje u težnji za izbacivanjem što više dobara za gospodara, ide se uporedo za tim, da im se osigura zdravstveno stanje, koje je osnovno u iskorišćavanju animalnih produkata odnosno konzumiranju hranidbenih namirnica. Upravo ta briga oko očuvanja zdravlja domaćih životinja uvjetovana je koliko ishranom toliko i držanjem. Crpeći maksimalne koristi od njih, primorani smo, da obraćamo veliku brigu i nadzor već od prvih dana dolaska mladunčeta na svijet.

Zgrade u kojima životinje obitavaju imaju veliki utjecaj na njihovo zdravstveno stanje. U naprednim stočarskim zemljama (Danska, Švedska, Njemačka, USA, Engleska i druge) unazad par decenija počelo se sve više pažnje pridavati stajskim zgradama. Puno se grešaka pravilo i lutalo, dok se nije došlo do zadovoljavajućeg rezultata. Osnovno načelo pri gradnji stajskih zgrada je, da bude dovoljno svijetla, svježeg zraka, dovoljno topline (temperaturna razlika ne smije da bude velika) i da se osigura da ne bude vlage. Jedna od najvećih grešaka i zabluda je unošenje cementa. Često puta se vidi i danas u nazovi modernim stajama, koje su možda građene i po uputstvu nekih stručnjaka da se prave ležaji od betona, a kadikad i tavanicu cementiraju. U tako građanim stajama životinje iz dana u dan propadaju, sve više slabe i gube otpornost prema raznim oboljenjima. Neprekidno boravljenje, ležanje na hladnom betonu

ne može imati povoljnog utjecaja na zdravlje organizma. Neki gospodari stavljaju iznad betonskog ležaja daske sa nadom da su otklonili opasnost, ali ona time nije umanjena. Nije potrebno da se naglasi kakva je tek zabluda, kada je tavanica od betona. Takve staje štetne su radi toga, što su hladne s dosta vlage, a zimi zasićena vodena para kaplje po životinjama. Koliko za odrasle domaće životinje još je veća zabluda i teže su posljedice kod sisančadi i mladih životinja. Životinje, koje borave u takvim stajama izgube tjelesnu, životnu otpornost i lako podliježu teškim oboljenjima. Jedno od najopasnijih i najpodmuklijih oboljenja koje često susrećemo u nezdravim stajama je tuberkuloza. Tako je u nekim zapadnim zemljama uslijed pogrešnog rada u početku intenzivnog stočarstva došlo danas do velikog postotka oboljenja domaćih životinja od tuberkuloze, upale pluća, upale vimena, upale zglobova, reumatičnih i drugih oboljenja. Uzrok tih oboljenja je najčešće uslijed nezdravih i neprirodnih staja.

Pri izgradnji staje treba, kao što je rečeno, uvijek voditi računa o svijetlu i dovodu dovoljno svježeg zraka. Prozori treba da su postavljeni tako, da do svakog ležišta dolazi dovoljno svjetla, a za dovod svježeg odnosno odvođenje zasićenog uzduha treba da se naprave valjani ventili. Mračne, nečiste sa zasićenim uzduhom i otrovnim plinovima staje ne mogu služiti na zdravlje i korist domaćim životinjama, samim time donosi velike ekonomske štete vlasniku. Takve zapuštene i nezdrave staje nađu se kod slabo urednih i malo kulturnih seljaka.

Stočarstvo jednog naroda najbolji i najvidniji je dokaz kulturnog života na kome se on nalazi.

Ne davajte svježe sijeno

Svježe sijeno može biti opasno po zdravlje životinja, ako im ga dajemo u velikim količinama. Na takvom sijenu nalaze se sitne, običnim okom nevidljive bakterije, koje mogu izazvati u želucu i crijevima životinje vrienje. Te iste bakterije izazivaju naknadno vrienje sijena na sjeniku ili na drugim mjestima gdje je ono spremljeno. Na isti način pojavljuje se taj proces i u tijelu životinje koja je dobila za hranu svježe sijeno u velikim količinama. Vanjski znaci takovog uživanja sijena jesu nadim i jaki grčevi.

Nakon kratkog vremena pojavljuje se proljev. Izmeti životinje pune su neke sluzi, što je znak da su oboljela crijeva i želudac. Mokraća životinje takodjer je neobične boje. Ako je životinja dobila veoma velike količine svježeg sijena, a poznato je da životinje veoma rado žderu svježe sijeno, radije nego li odležano, može se pojaviti i jaka groznica, poteškoće u disanju i jake otekline na truhu i drugim dijelovima tijela. Pogotovo se takovi znaci znaju pojaviti kod mladih životinja čiji razvoj još nije potpuno dovršen.

Zbog svega rečenoga mora svaki pametan gospodar pripaziti na to da svojim životinjama ne daje sijeno koje je još sasvim svježe i neodležano. Ili bar, ako već mora davati takovo sijeno životinjama, da ga daje pomiješano sa starim odležanim sijenom.

Izvještaj o VI. Razgovoru

HUMANO prosvjetni odbor „Subotičke Matice“ je nastavljajući svoj zaslužni rad za napredak bačkih Hrvata 8. siječnja 1938. godine priredio veoma uspjeti „Razgovor“ na kojem su bili prisutni:

Preuzv. g. Lajčo Budanović, subotički biskup, Blaško Rajić, generalni vikar, Antun Skenderović, papinski protonotar, dr. Matija Evetović, predsjednik subotičkih crkvenih općina, dr. Mihovil Katanec, dirigent Hrvatskog Pjevačkog Društva „Neven“, prof. Ivan Malagurski, predsjednik „Hrvatskih Kazališnih Dobrovoljaca“ u Subotici, te HPD „Neven“, Matej Jankač, dirigent Hrvatskog Crkvenog Pjevačkog Društva „Svete Cecilije“, dr. Marko Kuntić, Miroslav Mažgon, Dragan Mrljak, direktor „Prve Hrvatske Štedionice“ u Subotici, Ante Vojnić Tunić, direktor „Paulinuma“ i građanske škole sestara „Naše Gospe“, Josip Vuković Đido, hrvatski narodni zastupnik u Subotici, Mičo Skenderović, advokat, Andrija Kujundžić, zapovjednik gradske vatrogasne čete, dr. Vojislav Ostrogonac, liječnik, Petar Pekić, hrvatski književnik i novinar, Ive Prčić, urednik izdanja „Subotičke Matice“, Josip Poljaković, prof. Mihovil Skenderović, Franjo Bertron, ešperuš. Ivan Lebović, šebešički vikar, Lazar Križanović, bikovački vikar, Andrija Moullion, biskupski tajnik, Šime Francišković i supruga, Remija Marcikić, Ivan Skenderović, Veco Romić, školski upravitelj, Andrija Čakić, Remija Milički, Ivan Topalić, bolnički duhovnik, Gavro Crnković, vikar na Đurđinu, Franjo Vujković, kustos „Subotičke Matice“, Ivan Kujundžić gimnazijski vjeroučitelj, Marko Horvatski, Ignacije Pešut, Ento Ostrogonac, Ljudevit Vujković Lamić, Grgo Kujundžić, Ante Pokornik, Josip Štemer, Martin Poljaković, Josip Mukić, Koloman Prčić, Martin Horvatski, gradski arhivar, Ivan Tolj, Marin Vakoš, cand. phil., Marin Šemudvarac, cand. phil., Aleksandar Kokić, cand. phil., Marko Čović, cand. phil., Lajčo Dulić, dipl. pravnik, Jelena Vidaković, Amalija Vidaković, profesorica, Anka Vujković, cand. medicine, Franjo Par, ing. Bolto Dulić, Pere Rudić, Vinko Romić, upravitelj pučke škole na Tavankutu, Stjepan Vujković, Ivan Fister, predstavnice „Bunjevačkog Katoličkog Divojačkog Društva“ Centrale i Podružnica, Terezija Peić, Piroška Baraković, Dano Vujković, Felo Vidaković, Franjo Bogešić, vjeroučitelj na subotičkim pučkim školama, Antun Orčić, Lazo Skenderović, Stjepan Vujković ml., Ivan Kokić i supr., Jašo Kokić, Stipan Bačić, Nesto Kujundžić, Matija Crnković, Antun Đurasević, Pere Rudić, Antun Pijuković, Anka Pavlučković, Joso Vidaković, Mate Stipić, Petar Lebović, Petar Novaković, Nestika Francišković, Marija Lebović, Franjo Spajić, Katarina Matković, Antun Romić, Lazar Skenderović, Lazo Pećerić, Alojzije Milodanović, Stjepan Gabrić, Albe Prčić, Josip Sudarević, Đuka Rudić Vranić, Franjo Dulić, Cilika Prčić, Julka Andrašić, Anastazija Rudić, Geza Babijanović, Grgo Ledenski, Pajo Kovačević, Ruža i Mara Malagurski, Šime Romić i supr., Marko Ivković Ivandekić, Tona Kujundžić, Nikola Čović, Bolto Cvijanov, Jakov Romić, Josip Vujković Lamić, Miško Čović, Vide Šujić, Jakov Čović, Joka Šujić, Bela Ivanović, Pero Besedeš, Antun Milanković, Ivan Crnković, Gavro Sudarević, Srećko Perhač, Julije Buljovčić, Jelena Zomborčević, Mate Perčić, Pajo Jeramazović, Mičo Šarčević, Mijo Mandić, Kalman Neorčić, Veco Čović, Vojislav Vojnić Zelić, Bara Vojnić Z. rođ. Kujundžić, Stjepan Buljovčić i supr., Estera Šabić, Mičo Pletikosić, Pere Prčić, Geza Kovačević, Lazar Vukov, Marko Dulić, Jakov Katančić, Marko Peić Tukuljac, Lujza Malagurski, Lazar Rajčić, Ladislav Marković, Ivan Perčić, Ljudevit Pandžić, Veco Vidaković, Nikola Matković st., Antun Vuković, Albe Rajčić, Lozan Mihaljčević, Katica Antunović, Stana Križanović, Stana Milanković, Krištica Križanović, Julka Antunović, Katica Mihaljčević, Marija Antunović, Margica Mihaljčević, Paulina Skenderović, Ana Romić, Ilka Baraković, Terezija Kokić, Julka Kulić, Justina Gabrić, Katarina Čović, Tilka Vojnić

Purčar, Ilka Dulić, Sive Zolnai, Stjepan Ognjanov, Franjo Antunović, Tome Antunović, Kala Antunović, Marko Vojnić, Bela Ostrogonac, Ante Pokornik, Beno Cvijanov, Miroslav Štemer, Bodo Poljaković, Vita Šokčić, Marija Šokčić, Mirjana Štemer, Jerko Šokčić, Sive Rajčić, Martin Poljaković, Grgo Skenderović, Ivana Stantić, Terezija Peić, te brojni članovi naših hrvatskih katoličkih društava iz Subotice i ostalih hrvatskih mjesta naše Bačke.

Program se odvijao ovim redom:

1. P. Grđan: „Molitva Hrvata Bunjevaca“, pjevao Marin Vakoš.
2. Pozdravni govor, održao predsjednik „Subotičke Matice“ msgr. B. Rajić.
3. Đ Arnold: „Domovina“, deklamirao Petar Novaković, Vođa Križara Radnika.
4. Uzroci našega propadanja, predavanje, održao Ive Prčić.
5. Podjela nagrada za književne radove Ante Sekulića i Josipa Kujundžića, uz kratak pobudni govor profesora Ivana Malagurskog.
6. A. Kokić: „Pjesma nek javi radosti znak“, govorni zbor, izvelo HPD „Neven“.
7. Lijepa naša Domovina, hrvatska himna, pjevali svi.

OMLADINSKE NARODNE PISME.

PONUDE

Šta ću, nane, boluje mi dika?
To je meni žalost privelika.
Boluj diko al nemoj umriti,

Ja ću tebi ponude odneti:
Suvih šljiva sa zelene grane
I jabuke rukom uzabrane.

SEDAM DANA

Ej, sedam dana u nedilji dana,
Svi su dani od srebra kovani,
A subata od suvoga zlata.

Subata će nedilju doneti,
A nedilja diku sa salaša,
Dika meni medenih kolača.

PA NEK GLEDE ...

Sinoć mene moja dika pita:
„Vole l' vaši koji konja jaši?“
Ti uzjaši na vašeg Tatara,

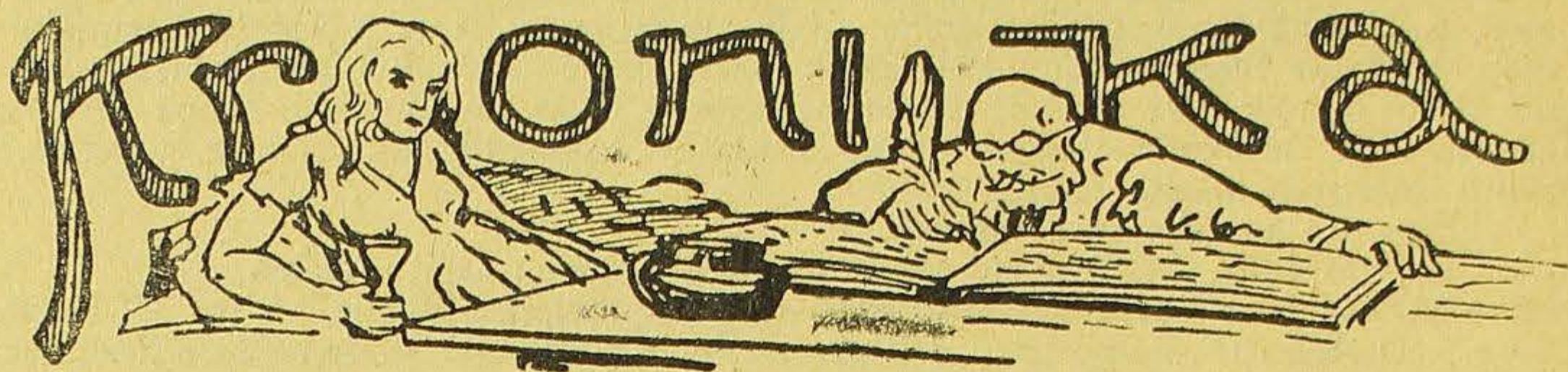
Pa obađi kraj našeg atara,
Pa nek glede i braća i sele,
Koga grle moje ruke biele!

DIVOJKINA PORUKA

Divojka je zelen vinac plela
Kad oplela niz vodu pustila:
„Plivaj plivče moj zeleni vinče!
Pa odplivaj prid Ivine dvore,
Pa ti vidi ženi li se Ive.
Ako li se oženio nije,

Nek ne prosi udovicu mladu,
Već nek prosi pod vincom divojku.
Udovici pelin za kosama,
Divojki je smilje i bosilje;
Udovici magla prid očima,
Divojki je sjajna misečina.

Iz zbirke I. P. Jablanović

Omladinsko zborovanje. Na blagdan Krista Kralja održano je zborovanje kat. omladine u Subotici. Zborovanju je prisustvovao preuzv. gosp. Lajčo Budanović.

Na Đurđinu . . . Dne 30 studenog 38 osnovano je Križarsko Bratstvo na Đurđinu. Društvo broji 17 svečano primljenih članova. Duhovnik im je upravitelj vikarije.

Dva Bunjevca-Hrvata u Rimu. Zadnjih dana mjeseca studenog prošle godine otišli su u Rim dva Bunjevca Hrvata. Vlč. A. Vidaković će studirati crkvenu muziku, a č. gosp. Fr. Kujundžić će studirati filozofske i bogoslovске nauke.

Dobrotvorna Zajed. Bunjevaka u Subotici održala je dne 8 prosinca u „Kat. Domu“ — svečano dijeljenje božićnih poklona siromašnoj školskoj djeci. Tom prigodom nagrađeno je 280 učenika-ca.

„Klasje naših ravni . . .“ Za Božić 1938 izišao je 5 broj „Klasja naših ravni . . .“ Pitamo hoće li i dalje „Klasje“ izlaziti? Potrebno je!

Gostovanje Matice H. K. D. Dne 7 i 8 siječnja 1939 gostovala je u Subotici Matica Hrv. Kazališnih Dobrovoljaca. Tom zгодом davali su gosti dvije priredbe u velikoj sali gradskog kazališta.

Dani Hrvatske knjige. Početkom nove 1939 godine dne 6, 7 i 8 siječnja održani su u Subotici dani Hrvatske knjige.

„Razgovor“ i Prelo. Uobičajeni „Razgovor“ održan je 8 siječnja 39 u 4 sata poslije podne. Pozivi su sa programom bili štampani i poslani. Istoga dana održano je „Prelo“ koje je vrlo uspješno. Posjet na „Razgovoru“ i „Prelo“ odličan.

H. K. D. „Miroљub“ (Sombor) Na prvi dan poklada održalo je H. K. D. „Miroљub“ svoje uobičajeno Prelo. Program sjajan, posjeta odlična.

Novi kip sv. Ivana. Na Cvjetnu nedjelju blagoslovio je novi kip sv. Ivana Nepomuka presvj. msgr. Blaško Rajić. Spomenik je podigao g. Mijo Novaković.

Akademija K. S. „Bunjevka“. K. S. „Bunjevka“ održalo je svoju priredbu na Cvjetnu nedjelju u domu Kat. Udruženja. Dvorana je bila puna.

Vlč. Stjepan Poglajen D. I., održao je konferencije za kat. inteligenciju u Subotici. Konferencije su bile odlično posjećene.

Radničko K. B. je dalo ove godine jednu priredbu. Akademija uspješna u svakom pogledu.

Povodom 500 godišnjice florentinskog sabora Đ. K. B. viškl. priredilo je akademiju. Program divan, publike malo.

Duhovne vježbe za djevojke održane u Subotici u samostanu čč. ss. „Naše Gospe“. Vođa duh. vježbi vlč. Stjepan Poglajen D. I.

Smrt Stipe Kuntića. Dne 31 listopada 38 umro je Stipe Kuntić, crkveni otac bikovačke crkve. Živio je kršćanski i umro je kao uvjereni katolik. Laka mu bila rodna gruda.

Visoki gost. Dne 27 studenog 38 bio je u našem gradu grkokatolički biskup iz Križevaca preuz. gosp. Dionizije Njaradi. Visoki gost je otsjeo kod preuz. gosp. L. Budanovića.

Dne 4 prosinca 38... Održana je godišnja skupština Đ. K.

B. višeškolaca sa biranjem nove uprave. Za vođu izabran je br. Vojko Pešut.

„Šenoino veče“. Priredilo Đ. K. Br. višeškolaca na dan 12 veljače 39. Program je bio obilan, nastupali su najaktivniji i najbolji članovi Bratstva. Priredba uspjela.

Smrt sv. Oca. Po svim mjestima ravne Bačke munjevitom brzinom raširila se vijest, da je dne 10 veljače 39, u 82 godini života umro Sv. O. Papa. Umro je učenjak, diplomata, svećenik i papa, Pijo XI, koji se u svijetu zvao Ahil Ratti. Pokoj mu vječni.

Euharistijski kongres za katoličke muževe održan je 5—6 kolovoza u Somboru. Hrvati smobili u manjini. Zašto?

Poruke Uredništva

Berežanin. Vaša me je suradnja neobično razveselila. Takve i slične teme šalžite i slijedeće godine. Onda možete poslati i spomenute slike iz života šokačkih Hrvata.

Ilija Džinić, Čonoplja. Vašu smo suradnju i ove godine sa zahvalnošću primili. No radi pomanjkanja prostora nije bilo moguće sve uvrstiti. Sliku donasmo. Hvala i junački naprijed.

J. Kopilović, Subotica. Kod pjesama ste pokazali napredak. Savjetujemo, da pazite gdje surađujete, da se poslije ne bi toga stidjeli. Čitajte naše mlađe hrvatske pjesnike, proučavajte ih, a pišite što manje.

Krešimir St. Vaš putopis smo, kako vidite, uvrstili. Drago nam je, što i u dalekoj zemlji mislite na našu „Danicu“.

Bunjevački Hrvat, Subotica. Na ovom mjestu Vam ne mogu opširnije govoriti. Znao zašto. Velim Vam, samo junački ustrajte, jer nije daleko vrijeme da se Vaše želje ispune na radost sviju nas, Bog i Hrvati.

Kroničar. Vaš je članak neobično suvremen, pa sam ga stavio na prvo mjesto. Dao dragi Bog, da Vaše riječi prihvale k srcu oni, kojima su namijenjene.

Svim suradnicima. Hvala na dosadašnjem trudu, a preporučujemo se za buduće godine. Tim više, što u našem kalendaru želimo provesti velike reforme. Za slijedeću godinu molimo, da se suradnja pošalje najkasnije do Uskrsa na adresu: Uredništvo kalendara „Subotičke Danice“, Paje Kujundžića, 9., Subotica. Oni koji pišu neuredno, na obadvije stranice i olovkom, neka zapamte, da im suradnja leti ravno u koš. Osim toga molimo, da stvari ne budu preduge. Neka se šalju samo dobre i jasne fotografije. Rado primamo slike naših narodnih običaja, nošnje i mjesta. Dakle na posao, uz iskren pozdrav — Uredništvo.

ZA REDUŠE I STANARICE

Vrijednost ženina rada. Jedan je čovjek htio vidjeti koliko vrijedi ženin rad za vrijeme bračnog života. Sio je da računa i dakako da je uzeo u obzir samo radine i štedljive žene. Mora se priznati, da je bio vrlo dobroćudan prema ženskom svijetu, jer je ženin rad za jedan dan ocijenio sa 70 dinara. Uzevši, da žena živi s mužem oko 25 godina, to bi po tom proračunu za to vrijeme rad jedne brižne domaćice postigao cijenu od 670.000.-dinara, a osim toga ona za isto vrijeme kraj muža zaštedi oko 450.000.-dinara. No to je samo pusto mudrovanje, jer žena koja samo rasipa neće naći čovjeka, koji bi njezino rasipanje mogao izračunati, a drugo marljivi i požrtvovni rad žene iz ljubavi prema svojoj obitelji se ne može nikakvim brojkama izraziti.

Liječenje kiselim kupusom. Često se opaža, da blijedobolne osobe rado jedu kisela jela. U tome ih ne treba nikako priječiti, no treba dobro pripaziti, da se ne pretjeruje. Osobito izvrstan lijek, koji ujedno umnožava i ojačava krv, jeste kiseli kupus. Zato se vrlo preporučuje svima, osobito onima, koji boluju na plu-

ćima, ili imaju slab želudac. Već poslije upotrebe od nekoliko dana se na bolesniku opaža bolji izgled i povoljnije zdravstveno stanje. Kiseo kupus se jede sirov, jer kao takav ima u sebi najviše hranljivosti (vitamina). Kuhani kupus veoma mnogo gubi na hranljivosti, pa se zato i ne može preporučiti bolesnicima. Čovječjem organizmu treba kiselog sredstva za rastvaranje hrane, a tu kiselinu najviše daje kiseli kupus, ako se jede prijesan.

Mrlje od tinte na odijelu. Ovakve se mrlje najlakše čiste na taj način, da se dobro namažu sokom od zrelih rajčica (paradajsa). Poslije nekog vremena se to vrućom vodom ispere i mrlje nestane. Kod starijih mrlja treba to nekoliko puta ponoviti. Mrlje od rđe se umoče u sok od limuna i drže u posudici na vatri dok ne zakipi. Poslije se dobro ispere i mrlje nestane.

Krv iz nosa je najlakše zaustaviti, ako se smjesta digne glava u vis i udiše zrak kroz nos, a izdiše kroz usta. Tako krv za kratko vrijeme prestane teći. Osim toga je kod velike navale krvi iz nosa dobro staviti mokru krpu na vrat. Kod većeg i prečestog kr-

varenja treba se posavjetovati s liječnikom.

Liječenje od opekline. Ljudi, koji su povrijeđeni kod požara trpe veliku žeđ. Treba im udovoljiti želji i dati im obilno, da piju vode, kavu, ili čaj. Ako je koža samo pocrvenjela treba je premazati čistim uljem, ili žutim vazelinom. Ako ovo nemamo pri ruci, dobar je i maslac i svinjska mast. To isto možemo učiniti, ako se na tijelu zadobiju lakše opekline. Ako se pojave mjehurići, ne treba ih stiskati, i iglom ih probušiti, jer se tako najlakše dođe do zaraze. Ali ako ne možemo brzo doći do liječničke pomoći, onda ipak treba te mjehuriće izbosti vrhom makaza, koje smo prije držali na plamenu, a iza toga dobro istri čistim alkoholom. Opekline ne valja prisanjati na hladne predmete, jer će iza časovitog olakšanja nastati mnogo veći bolovi.

Puder škodi licu. Kako se već i kod nas uveo običaj pretjeranoga šminkanja, te već i salšarske djevojke kupuju na veliko razne pomade, dajući za to skupe pare, dobro je da se upozori na jednu važnu stvar. Naime liječnički je ustanovljeno, da pretjerano upotrebljavanje kozmetičkih sredstava dovodi do različitih kožnih bolesti. Dokazano je, da sredstva za poljepšavanja, kao što su puder, pomade za lice, ruž za usta, boje za kosu i obrve mogu izazvati upalu kože, ispadanje kose i slične patološke promjene. Svako sredstvo za poljepšavanje naime sadrži raznovrsnih otrovnih stvari, koje štetno djeluju na kožu i sluznicu.

Sredstvo protiv promuklosti. Uzmi limun i metni ga u peć.

Ostavi u njoj, dok ne postane sasvim smeđe boje. Sada uzmi lončić i u nj metni dvije žlice žutoga šećera, a na šećer iscijedi sad sok iz pečenoga limuna. Uslijed vrućega soka šećer se otopi. To miješaj sve dotle, dok ne dobiješ vruću i gustu smjesu. Od tog dobivenog sirupa uzmi dnevno nekoliko puta po jednu kavenu žličicu, pa će brzo nestati promuklosti. Isto sredstvo je izvrsni lijek i protiv kašlja.

Kako se čisti nakit? Ako je nakit — narukvice, naušnice, lančići, prstenje i t. d. — od zlata ili srebra, onda ćemo ga očistiti na ovaj način: Zamoči nakit u sapunicu, a zatim ga osuši u drvenoj pilotini. Kamenčići se nakita izbrišu dobro običnom krpicom, ili malom četkicom, namočenom u alkoholu. No drago kamenje kao što su opal, tirkis, i ostalo, ne smije se čistiti ni vodom, ni alkoholom.

Liječenje mjehurića na nogama. Uslijed novih i tijesnih cipela, ili uslijed zgužvanih čarapa na nogama se ponekad pojave mali mjehurići. Nisu ti mjehurići tako nedužni kako obično izgledaju, pa im se mora posvetiti posebna pažnja. Ne smijemo ih zanemariti, jer katkad mogu postati opasni po život. Moramo ih liječiti i to čim se pokažu. Ne učinimo li to, mjehurići će se uslijed hodanja otvoriti, napuniti prašinom i znojem, pa iz toga može nastupiti otrovanje krvi. Da se to spriječi mora se postupati na ovakav način. Uveče treba te mjehuriće dobro oprati, te ih preko noći obložiti krpom namočenom u čistom alkoholu. Drugi dan neće biti više ni traga tim mjehurićima.

RAZLOG.

„Kako to, da si za svoju parnicu odabrao advokatkinju?“

„Pa još pitaš! Zar ne znaš, da žene moraju uvijek imati pravo i da uvijek imaju zadnju riječ?“

NAJSTRAŠNIJE

Vjeroučitelj: „Reci mi, Ivice, što je bilo najstrašnije za vrijeme općeg potopa?“

Ivica: „Najstrašnije je bilo to, što ljudi nisu imali kišobrana...“

NE ČEŠLJA SE

Ante: „Poznam jednoga čovjeka, koji se već deset godina nije ni šišao, niti počešljao.“

Pere: „To je sigurno kakav umjetnik, ili ciganin gurbetaš.“

Ante: „Nije, brate! To ti je moj komšija, koji je sasvim čelav...!“

PUT NA AUTOMOBILU

ANA: „Je li tvoj šogor s automobilskeg putovanja po Sloveniji poslao kakve lijepe fotografije?“

KLARA: „Jeste. Jednu iz policijskog zatvora, a drugu iz bolnice.“

KAD DIJETE PLAČE

ŽENA: „Ne bi li i ti pomogao, da malko ljuljaš našeg maloga Marina?“

MUŽ (čitajući novine): „Zašto?“

ŽENA: „Da ne plače i da zaspe jedanput, pa da tako mogu raditi. Ti tražiš objed točno u 12 sati, pa se moram požuriti. Uostalom, to je i tvoja dužnost, jer tebi pripada polovica djeteta.“

MUŽ: „A kome pripada druga polovica?“

ŽENA: „Meni.“

MUŽ: „Dobro! Ti ljuljaj svoju polovicu, a moju ostavi da plače...“

POSLODAVAC

Sudac: „Šta ste vi po zanimanju?“

Optuženi: „Poslodavac.“

Sudac: „Kako to da razumijem, kad se ne bavite ničim? Kome vi dajete posla?“

Optuženi: „Vama, gospodine suče! Da ja nisam ovdje, vi sada ne bi imali nikakvog posla.“

DOBAR ODGOVOR

Ilija: „Ti si doktoricu molio da ti postane žena?“

Lojzija: „Da...“

Ilija: „Pa šta je ona odgovorila?“

Lojzija: „Pregledala mi je zdravstveno stanje i poslala me je u sanatorij za duševne bolesnike.“

UGODAN OSJEĆAJ

„Jesam li u nebu . . .?“ zapita se bolesnik nakon, što se probudio od višednevne nesvjestice.“

„Ne, dragi Bolto“ — reče mu žena — ta ja sam kod tebe“.

BEZ USPJEHA

CILIKA: „Da li postigneš što-god kod muža, kada počmeš plakati?“

KATICA: „Ništa! Kad plaću-ći molim, da mi kupi novo ruho, on odmah vikne: Samo vodu da ne vidim . . . i odmah bježi u krčmu . . .“

ZASLUŽENO

Otac: „Šta si to radio. Nikola, kad si sav od blata?“

Nikola: „Marko me je gurnuo u blato . . .“

Otac: „Pa šta ga nijesi zato čužio?“

Nikola: „To sam učinio prije, nego što me je bacio u blato.“

DEBELE MAJSTORICE

Ico: „Moja je gazdarica tako debela kao badanj kuruzne kod mog strica na salašu“.

Naco: „To nije ništa. Moja je majstorica tako debela, da sred bijeloga dana treba zapaliti lampš, kad se ona nasloni na pendžer i gleda na ulicu . . .“

DOBAR SAVJET

„Moj muž, gospodine doktore, u snu uvijek govori. Kako da ga od toga izliječim?“

Liječnik: „Dopustite mu govoriti za dana . . .“

ĐAČKI ODGOVOR

Profesor: „Na što si pomislio, kada sam rekao, da slon treba za jedan dan 15 kila hrane?“

Đak: „Pomislio sam: sva je sreća, što mi nismo slonovi, jer nas ima dvanaestoro kod kuće“.

KRIVO POGODIO

Učitelj tumači djeci o čovjeku kao gospodaru na zemlji. Na koncu završava, da čovjeka samo duša uzdiže iznad životinja. Uto opazi, da Mate ne pazi na predavanje, pa vikne na njega:

„Mate, što uzdiže čovjeka iznad životinja?“

„Krilatica . . .“ odgovori Mate i sjedne.

NA KONCERTU

Mirko je bio s mamicom na koncertu. Pjevačica pjeva, a dirigent mašući rukama daje takt.

Mirko: „Mamice, zašto joj se onaj čovjek prijeti?“

Mamica: „Kome?“

Mirko: „Pa gospojici.“

Mamica: „Ta ne grozi joj se, nego daje takt.“

Mirko: „Pa ako joj se ne grozi, pa zašto onda ona tako viče? . . .“

U VOJSCI

Strogi general je običavao svaki mjesec jedanput pregledati, da li je kuhinja u redu. Svi su ga se strašno bojali, jer bi dolazio iznenada i teško bi kažnjavao, ako je šta bilo u neredu. Jednom tako upade i zapita dežurnoga vojnika:

„Šta ima dobra za večeru?“

„Kiseli gospodine, kupus generale!“ odgovori ovaj sav zbunjen, a general se nasmije i ode.

DUGOVANJE

ROZA: „No je l' ti je kod kuće mama?“

LIZA: „Jeste!“

ROZA: „No hvala Bogu! Ipak ću jedanput dobiti natrag svoje novce.“

LIZA: „A to nećete! Jer mama su samo onda kod kuće, kada nemaju novaca.“

U POMOĆ!

Vinko istrči na hodnik svoga stana na trećem katu i počme na sav glas vikati: „U pomoć, u pomoć . . .!“

Skupe se susjedi i zapitaju, što je na stvari, a Vinko zaprepašteno reče: „Ta žena hoće da skoči kroz prozor!“

Susjedi: „Pa što da ti pomognemo?“

Vinko: „Pomozite mi otvoriti prozor!“

DOBRO JE POZNAJE

Direktor pita tajnika:

„Ko je to na telefonu?“

Tajnik: „Ne znam, jer čim sam uzeo slušalicu u ruke, začuo sam strašan glas, koji samo grdi, više i kara . . .“

Direktor: „Onda odmah zatvori telefon, jer to je moja žena!“

JUNAK

MUŽ: „Kažeš, da sam kuka-vice, ha? A ipak se grdno varaš! Znaj, da sam ja učinio najveće junačko djelo u našem gradu . . .!“

ŽENA: „A koje je to junačko djelo?“

MUŽ: „Pa uzeo sam tebe za ženu . . .!“

DOBRA ISPRIKA

MAMA: „No, Zorice, kako opet izgleda ta tvoja pregačica? Danas sam ti dala čistu, a sada je kao na ciganki!“

ZORICA: „Znaš, mamice, sigrali smo se svatova i ja sam bila kuharica i pravila s pekmezom torte . . .“

NAJBOLJA UČENICA

JELA: „Mamice, ja sam najbolja učenica iz prirodopisa.“

MAMA: „Po čemu znaš?“

JELA: „Danas sam odgovarala i kad je pitala koliko ušiju ima magarac rekla sam tri!“

MAMA: „Pa ipak si najbolja učenica?“

JELA: „Da, jer su svi drugi rekli: četiri!“

LIJEPA OPOMENA

STRIC: „Tako si velik, Branko, a ipak odkad sam došao cijelo vrijeme držiš prst u ustima!“

BRANKO: „Moram držat nešto u ustima, kad mi ti nisi donio šećera . . .!“

DRUGO MJESTO

OTAC: „Znaj, sine, da ja zbog tvoga nereda i lošeg vladanja više trpim, nego ti od mojih batina . . .!“

SIN: „Znam, ali ne na onom mjestu, na kojem ja.“

PUŠIO BI

OTAC: „Šta je to, momče? U tvom sam džepu našao čitavu paklu duhana?“

SIN: „To sam, tata, ostavio, da pušim, kada budem velik, kao ti.“

IVIČINE JABUKE

Mali Ivica nosi kotaricu jabuka i kod jedne klupe se zaustavi, da se malko odmori. Na klupi je bila jedna gospođa i on je zapita:

„Da li vi volite jabuke?“

Gospođa: „Ne volim!“

Ivica: „Onda vas molim, da malo pripazite, dok ne donesem i drugu kotaricu.“

LAKO JE POGODITI

MARKO: „Ubio sam četiri muhe. Dvije su bile muške, a dvije ženske.“

STIPE: „A kako znaš koje su bile muške, a koje ženske kad su sasvim jednake?“

MARKO: „To je barem lako. Dvije, koje sam našao na ogledalu su ženske, a bome one druge dvije na vinskoj boci su sigurno bile muške.“

NA SUDU

Sudac: „Kako ste daleko bili, gospodine, kada je puška opalila prvi hitac?“

Joso: „Deset koraka.“

Sudac: „A kad je pao drugi hitac?“

Joso: „Sto koraka.“

Sudac: „A treći put, kad su opalili?“

Joso: „Ne sjećam se, jer sam u tom času susreo ženu, a kad nju vidim, odmah izgubim pamćenje . . .“

JEDNA ISTINA

PRVI: „Zašto je na selu uvijek tako čist i ugodan zrak?“

DRUGI: „Zato, što seljaci nikada ne otvaraju svoje prozore . . .“

ONA MISLI

— Ja Mica ne znam kakvo je ovo spremanje?! Sve prašno, prljavo i umazano! Zaista neznam ko je lud ja ili Vi!

— Pa ja mislim da gospođa milostiva neće pogoditi ludu služavku!

KOD LIJEČNIKA

Debeli Fric dođe k liječniku, da se posavjetuje radi prekomjernoga debljanja i radi neke srčane smetnje. Liječnik je smjesta ustanovio veliko proširenje želuca sa ostalim bliskim organima. Iza pregleda upita Frica:

„Koliko čaša piva popijete na dan?“

„Pedeset!“ odgovori Fric.

„Otsele nikako ne smijete više od dvadeset i pet! Jeste li me razumjeli?“

„Jesam,“ odgovori Fric, plati i ode.

Na putu se iznenada lupi po glavi: „Uh što sam glupav. Uvijek ja moram biti na gubitku! Trebao sam reći, da dnevno popijem sto čaša, pa bi mi sada doktor naredio pedeset!“

ŠTA TRAŽE

— Vas je nazvao ovaj magarcem, i vi njega volom. Je li istina?

— (obojica) — Jeste!

Pa kad je istina šta onda tražite?

PREMA PRAVILIMA

— Slušaj ženo, ja sam od danas pristupio društvu za zaštitu životinja! Ako odsada uradiš ma šta na žao mački ili psu da znaš da ću ti razbiti sva rebra!

ZAŠTO?

— Zašto je Bog stvorio luđaka?

— Zato da postavlja takva pitanja kao ti!

Sajmovi-vašari u Jugoslaviji

(Na području novosadske Trg.-indust. i Zanatske Komore)
Po najnovijem propisu.

- Ada** 19 mart 10 aug. i 25 okt.
Apatin 1 maj 1 okt.
B. Palanka 30 mart i 1 i 2 maj.
30 jul 1 i 2 okt.
B. Topola 18 apr. 13 jula 20
aug. i 4 okt.
B. Brestovac 1 nedjelje mjeseca
maja svake godine.
B. Petrovac 11 mart. 13 maj.
26 aug. 11 nov.
B. Gradište 22 maj 20 aug.
B. Petrovoselo 8 maj. 30 aug.
i 1 nov.
Bač 21 maj. 8 sept.
Bajmok 24 maj. 17 aug. i 11 nov.
Bezdan 15 mart. 16 jun. 29 sept.
i 19 nov.
Budisava 15 juli.
Crvenka ponedj. poslije 26 aug.
svake godine.
Čantavir 2 febr. 1 maj. 24 sept.
Čerević 20 jula.
Čurug 4 mart. 1 jun. 6 okt.
Desp. sv. Ivan 23 mart. 5 jul. 18 okt.
Erdevik 7 apr. 7 jula 27 sept. 27 okt.
Feketić 15 maj. 15 aug. 31 okt.
Gložan 25 maja 15 okt.
Golubinci 20 maj. 6 sept.
Gornji Kovilj 7 apr. 7 jun. 21 sept.
Gospođinci 25 aug.
Horgoš 12 mart. 23 jun. 11 okt.
Ilok 24 apr. 13 jun. 2 aug. 23
okt. 25 nov.
Irig 2 dana pred Teodorovu su-
botu 2 dana pred pravoslavne
Duhove na dan 26 aug.
Kucura 2 okt.
Kula u sub. pred 29 apr. u sub.
pred 24 jun. u sub. pred 6 aug.
u sub. pred 15 okt.
Mali Idoš 23 maj. 5 sept.
Martonoš 8 jun. 12 sept.
Mol 30 maj. 30 sept.
Novi Sad 22 i 23 mart. 10 i 11
maj. 9 i 10 aug. 11 i 12 okt.
N. Sivac 3 apr. 10 jun. 23 sept.
N. Vrbas 28 mart. 12 sept.
Odžaci 6 apr. 11 jun. 28 sept.
Pačir 6 maj. 18 sept.
Pašičevo 19 jul. 27 okt.
Pivnice nedj. posle 20 apr. i u
nedj. posle 22 okt.
Ruski Krstur u ponedj. posle 14
juna svake god.
Sekić 17 jun. 27 sept.
Senta 26 mart. 22 jun. 17 aug.
19 nov.
Sombor 25 mart. 30 maj. 28 aug.
25 nov.
Subotica 24 febr. 16 maj. 8 sept.
28 okt. ako datum ne pada u
nedjelju, onda pred datum u
nedj. biva sajam i 29 jun. na
datum.
Srbobran 12 mart 28 jul. 20 sept.
10 nov.
Srem. Karlovci 2, 3 i 4 dec. sva-
ke godine.
Stanišić 12 apr. 4 okt.
Stara Kanjiža 1 mart. 24 maj.
30 aug. 8 nov.
St. Moravica 19 mart. 29 jun.
2 nov.
St. Pazova 31 jul. 30 okt.
St. Bečej 8 apr. 5 jul. 17 okt.
St. Futog 29 mart. 16 aug. 1 nov.
St. Vrbas 18 jun. 6 aug. 22 okt.
Sv. Miletić 7 maj 20 okt.
Šaj sv. Ivan 10 mart. 10 jun.
Temerin 5 maj. 4 sept.
Titel 6 apr. 22 aug. 20 okt.
Torža u nedj. poslije 2 okt-
Tovariševo 1 apr. 13 okt.
Turija 22 apr. 13 aug. 25 okt.
Žabalj 15 apr. 20 jun. 29 sept.
15 nov.

**(U ostalim mjestima bivše
Vojvodine.)**

- Alibunar** (Banat) 15 mart. 15 maj. 15 aug. 15 okt.
Banatsko Aranđelovo 4 okt.
Banatski Gaj 1 maj. i 7 nov.
Banatsko Novoselo pred pravosl. Đurđevo i prav. Preobraženje u subotu.
Bašaid (Banat) 27—28 febr. 9—10 maj. 11 i 12 sept.
Bavanište 28 febr. 20 nov.
Begej sv. Đurađ 15 apr. 15 jun. 20 sept. pred dat. u nedj.
Bela Crkva 5—6 mart. 21 jun. 18—19 aug. i 18—19 okt.
Beli Manastir 10 jan. 25 febr. 10 apr. 30 jun. 20 aug. 15 okt. pred dat. u ponedj.
Beodra 6 maja, 6 sept. 1 nov.
Boka (Banat) 25—26 mart. 9—10 sept. 1—2 nov.
Branjina 2 mart. 17 apr. 14 sept. i 14 dec.
Branjin-Vrh 2 febr. 8 jun. 5 avg. 15 nov.
Črepaja 4 apr. i 8 sept.
Crna Bara 15 febr. 15 apr. i 15 okt.
Čenej 24 maj. 20 aug. 22 okt.
Čoka 12 jan. 3 apr. 22 maj. 29 septembra.
Darda 27 mart. 18 maj. 24 aug. 2 nov.
Debeljača iza 18 mart. i pred 15 nov. u petak i sub.
Deliblato 4—6 aprila i 8—10 septembra.
Dobrica 6 maj. 1—2 sept.
Draž 25 jan. 25 apr. 26 aug. i 2 nov.
Gudurica (Banat) maj. i okt. u prvi utorak.
Hajdučica u nedj. između 20 i 31 aug.
Ilandža mart. jun. sept. i nov. u zadnju subotu.
Itebej (Stari i novi) 24 apr. i 16 okt.
Jarkovac 4 apr. 21 jun. 19 aug. i 25 okt.
Jaša Tomić 25 mart. 29 jun. 30 aug. 26 okt.
Karanac 25 mart. i 10 okt.
Kneževi Vinogradi 24 jan. 4 maj. 15 aug. 25 nov.
Konak 20 mart. 21 jun. 20 sept.
Kovačica 1—2 apr. 1—2 okt.
Kovin 17 mart. 4 maj. 6 sept.
Kumane 17 apr. 30 jul. i 28 sept.
Lug nedj. 24 apr. u ponedj. i prvog ponedj. okt.
Margitica treći dan Duhova i 8 nov.
Mariolana 15 mart. 15 jun. 15 sept. 15 nov.
Melenci 6 juna, 27 augusta, 7 novembra.
Mokrin 13 febr. 20 maj. 26 aug. pred dat. u četvrt. sub. i nedj.
Mramorak 29--31 mart. 28--29 aug.
Ninčićevo 16 maj. 16 sept.
Nova Kanjiža 29 apr. 1 aug. i 1 nov.
Novi Bečej 25 mart. 17 aug. 3 okt.
Novoselo 16 maj. 20 aug.
Omoljica 18 aug.
Padina prvog četvrtka apr. i okt.
Pančevo u četvrtak pred 22 apr. 9 jul. 18 sept.
Perlez pred 15 mart. 27 jun. i 2 nov. u sub i nedj.
Potiski sv. Nikola 1 apr. i 1 okt.
Samos 15 maj. 13 okt.
Sarča 15 mart. 15 sept.
Sečanj 22 apr. 12 jun. i 18 oktobra.
Skorenovac 1 juna i 28 sept.
Srpska Crnja 30 mart. 20 jul. 8 okt. i 1 dec.
Suza 21 febr. 23 maj. 12 sept. i 12 dec.
Šupljaja 5 apr. i 6 sept.
Uljma 1 mart. 15 maj. 15 aug. i 15 dec.
Vel. Bečkerek 1 mart. 10 apr. 25 maj. 17 aug. 12 okt. 23 nov.

Vel. Kikinda 25 febr. 24 apr. 24 jun. 20 sept. i 1 dec.

Vel. i Mal. Torak 25 mart. 5 jul. 10 sept.

Vranjevo 13 maj. 13 jul. 30 okt.

Vršac po srpsk. kalen. pred sv. Savu, Cvjetnicu, sv. Iliju i sv. Luku u četvrtak.

Zmajevac 14 febr. 4 apr. 6 jul. 26 okt.

(U Hrvatskoj i Slavoniji.)

Andrijevi 5 maj. 28 aug.

Babina greda 21 apr. i 7 aug.

Bapska-Novak 20 apr. prvi i treći dan po Tijelovu, 6, 7 i 8 sept.

Bakar 13 do 15 jul. i 20 nov.

Bizovac 10 jan. 19 mart. 1 jun. i 20 sept.

Bjelovar 17 apr. 19 maj. 17 sept. 20 okt.

Bosiljevo 19 mart. utorak po Uskrsu, utorak po Spasovu, ponedjeljak po Vidovu, 26 jul. 24 aug. 14 sept. i 15 okt.

Brod-Moravice 25 mart. 10 maj. 16 aug. 15 nov. marveni.

Brod na Kupa 19 mart. i 23 apr.

Brod na Savi tri dana pred pravosl. Blagovijest, tri dana pred Sv. Trojstvo, tri dana pred Porciunkulu, 22 nov. marveni.

Brod na Sulti 24 febr. 22 mart. 19 apr. 17 maj. 25 jun. 13 jul. 24 aug. 14 sept. i 30 nov.

Bršadin 10 apr. 18 jula i 21 nov.

Cernik godišnji na dan sv. Linarte, prva nedjelja po rim. kat. Spasovu, 29 jun. i 6 nov.

Crikvenica 15 jan. 15 aug. i prvu nedj. po Uskrsu.

Čazma 8 mart. 20 apr. 23 jul. 3 aug. prvoga ponedjeljka poslije sv. Triju Kralja, prvog utorka po Duhovima, prvog ponedjeljka po sv. Kati, 23 okt.

Čepin 8 apr. na drugi dan Duhova 9 sept. i 11 novembra marveni.

Dalj 14 febr. 5 maj. 30 okt.

Daruvar u subotu pred pravosl. Bijelu nedjelj. 1 apr. u subotu po pravosl. Spasovu, 27 juna 26 jul. 11 aug. u ponedj. po rimo kat. Maloj Gospi, 31 okt.

Donja Stubica u sub. pred Pokladama, u sub. pred prvom kvatrenom nedj. u sub. pred Cvjetnicom, u sub. pred drugom kvatrenom nedjeljom na dan poslije Petrova, na dan sv. Lovrinca, u sub. pred anđeoskom nedjeljom, u sub. pred trećom kvatrenom nedjeljom, u sub. pred sv. Terezijom, u sub. pred adventskom nedj. u sub. pred četvrtom kvatrenom nedj.

Donji Miholjac tri dana prije sv. Valenta, tri dana prije Cvjetne nedjelje. Četvrtak onoga tjedna, u kojoj pada dan sv. Kilijana, tri dana prije sv. Mihajla, t. j. 26 sept. marveni sajmovi.

Đakovo 20, 21 i 22 jan. 24 jul. 26, 27 i 28 okt.

Erdevik 7, 8 i 9 april. 7 i 8 jun. 27, 28 i 29 sept. 27 i 28 okt.

Feričanci 18 i 19 mart. 5 dana prije Duhova na duhovsku nedjelju, 19 aug. prva nedj. iza sv. Stjepana kralja, 27 okt. 1 nov.

Garešnica 3 jul. na trojački rim. kat. utorak, u ponedjeljak po anđeoskoj nedjelji, 28 okt.

Golubinci 20 maj. 6 sept. i 23 okt.

Grubišnopolje 20 mart. 4 okt. osmi dan po rim. kat. Spasovu, 10 apr. i na dan poslije Imena Marijina u sept. 16 dec. marveni.

Ilok 20 apr. 13 jun. 2 aug. 23 okt.

Indjija 16 febr. 22, 23 i 24 apr. 1, 2 i 3 jun. 19 aug. 26, 27 i 28 sept. 17, 18 i 19 dec.

- Irig* dva dana prije pravosl. Teodora, u petak prije pravosl. Duhova, 26, 27 i 28 aug.
- Ivanić-Grad* 7 jan. 15 febr. 12 mart. 24 apr. 15 maj. 30 jun. 12 jul. 29 aug. 22 sept. 4 okt. 6 nov. i 21 dec. Ako sajam pada u nedjelju ili na državni blagdan, onda se drži slijedeći dan.
- Ivankovo* 14 febr. 10 jun. 14 sept. i 11 nov.
- Jasenovački Jablanac* 2 augusta, robom.
- Jastrebarsko* 7 jan. utorak poslije Duhova, ponedjeljak po Škapularu, 9 sept. i 7 dec.
- Karlovac* na Miholjice, na Vido-vo, 15 jun. na Jakovo 25 jul. na Miholje, 29 sept. na Tomi-nje, 21 dec.
- Klenak* drugi i treći dan pravosl. Uskrsa, drugi i treći dan pravosl. Duhova, na pravoslavni Petrov dan 12 jun.
- Koprivnica* 3 febr. 27 mart. 4 maj. 2 jul. 28 okt. 7 dec.
- Kostajnica* 19 mart. 26 jul. 21 sept. i 21 nov.
- Krapina* 3 febr. 19 mart. 15 i 16 maj. 27 jun. ponedj. po Škapularu, ponedj. po Preobraženju, ponedj. po Imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje.
- Križevci* 20 jan. 14 febr. u ponedj. po Cvjetnici, 3 maj. trojački utorak, 27 jun. 18 jul. 2 aug. 28 aug. 14 sept. 18 okt. 11 nov. i ponedj. prije Božića.
- Kukujevi* dva dana prije svetog Trojstva i na sv. Trojstvo, 20 jul. 16 okt.
- Kutina* 4 maj. prvu srijedu po sv. Petru i Pavlu, i prvu srijedu po sv. Klari.
- Laćarak* 24 i 25 jul.
- Lepoglava* 26 mart. 14 okt.
- Ličko Petrovo selo* 13 jul.
- Lipik-Buč* 2 febr. 6 maj. 4 oktobra.
- Lipovljani* 19 mart. 25 aprila 8 jun. 30 aug. 15 okt. i 8 decembra.
- Marija Bistrica* u ponedj. po Đurđevu, u četvrt. po bijeloj nedj. na duhovski ponedj. u ponedj. po Tijelovu, na dan lica Božjega, na dan iza Male Gospe, na dan poslije Sviju Svetih, u ponedj. po sv. Katarini.
- Mitrovica* 20, 21 i 22 mart. 4, 5, 6 maj. 26, 27 jun. 31 jul. 1 i 2 aug. 19, 20 i 21 sept. 29, 30 i 31 okt.
- Morović* 5 i 6 jul. 13, 14 i 15 aug.
- Našice* 5 i 10 mart. 8 i 13 jun. 10 i 15 aug. 25 i 30 nov.
- Nova Gradiška* 25 mart. 21 aug. 1 nov. na pravosl. Duhove.
- Novi Slankamen* 17, 18 i 19 mart. 16, 17 i 18 okt.
- Novska* 20 jan. 25 mart. 15 jun. 28 okt.
- Nuštar* 29 jan. 11 mart. 19 apr. u četvrt. prije rim. kat. Duhova, 23 jul. 24 aug. i 4 nov.
- Osijek* 16 i 17 jan. 22, 23 apr. 31 maj. i 1 jun. 18 i 19 jul. 1 i 17 okt. 23 i 24 nov.
- Pakrac* 2 jan. drugi dan pravosl. Duhova, 2 aug. i 21 sept.
- Petrinja* na Veliki Petak, na petak poslije Tijelova, 10 aug. i 21 dec.
- Podravska Moslavina* 10 jan. 1 mart, tri dana prije Male Gospe, i 18 okt. marveni.
- Požega* u jan. 8 dana pred Antunovo u koliko je taj dan nedj. onda u ponedj., u ponedj. pred Cvjetnicu, u ponedj. pred Duhove. 8 dana pred sv. Lovrinca u augustu, u koliko je taj dan nedj. onda u ponedj. 8 dana pred Tereziju u koliko

- je taj dan nedj. onda u ponedj. sve marveni.
- Ruma* 12 febr. 23 aprila, 11 jun. na pravosl. Petrov dan, 10 jul. 10 okt. 19 nov.
- Samobor* 14 febr. 19 mart. na Veliki Petak, 22 maj. 28 jul. 10 aug. 21 dec.
- Sesvete* 11 mart, 25 maj. 22 jul. i 2 nov.
- Sisak* 3 maj. na Spasovo, 14 sept. 19 nov.
- Slatina* 18 i 19 mart. 9 jul. 31 aug. 16 dec. marvom.
- Stara Gradiška* 16 augusta, 29 septembra.
- Stara Pazova* 31 jula, 30 okt.
- Stari Mikanovci* 1 apr. 9 febr. 20 maj. 21 sept. marveni.
- Stari Slankamen* 27, 28 i 29 jun.
- Staro Topolje* 30 jun. marveni.
- Sv. Ivan Zelina* 26 mart. na Vel. Četvrt. dan po Spasovu, dan po Tijelovu, 25 juna, 27 jula, 14 augusta, 7 septembra i 20 novembra.
- Sveti Ivan Žabno* 11 jan. 8 febr. 1 mart. 15 apr. 16 maj. 24 jun. 6 jul. 25 aug. 23 sept. 11 okt. 22 nov. 30 dec. Ako je koji od tih dana nedj. sajam se drži u ponedj.
- Šid* 10. 11 i 12 febr. 17, 18 i 19 mart. 30 i 31 okt. 1 nov. 10 11, 12 i 13 dec.
- Širokopolje* 12 marta, 28 septembra.
- Tovarnik* 25 mart. 15 jun. 22 i 23 aug. i 20 sept.
- Valpovo* 21 febr. 5 maj. 21 jun. 21 augusta i 5 decembra marveni.
- Varaždin* 21 jan. 18 febr. dan iza gluhe nedj. i 24 apr. 20 maj. 24 jun. 25 jul. 25 aug. 18 sept. 10 okt. 6 novembra 21 decembra.
- Vinkovci* 30 i 31 jan. 13, 14 15 i 16 maj. 3, 4, 5 i 6 augusta, 29 oktobra.
- Virje* 20 jan. 4 apr. 1 maj. 21 jun. 25 jul. 18 aug. 21 septembra 11 nov.
- Virovitica* 2 jan. 24 i 29 mart. 27 apr.
- Vrpolje* 6 jan. 11 febr. 24 jun. i 5 nov.
- Vukovar* 1 mart. 29 i 30 apr. 1 maj. 22, 23 i 24 jun. 13, 14 sept. 13, 14 i 15 nov.
- Zabok* 23 febr. 21 maj. 6 aug. 25 nov.
- Zagreb* Cvjetni u četvrt. prije Cvjetnice, Markovski 26 apr. 18 maj. 27 jun. Margaretski 13 jul. Kraljevski 21 aug. Šimunski 28 okt. Nikolinjski 9 dec.
- Zemun* 11, 12 i 13 maj, 13, 14 i 15 aug. 25, 26 i 27 sept.
- Županja* 1 febr. i 26 aug. marveni.

Milionski gradovi svijeta

1. New York (USA) 10355000
2. London (Vel. Brit.) 8203943
3. Tokio (Japan) 5562900
4. Berlin (Njem.) 4242501
5. Paris (Franc.) 4187536
6. Moskva (SSSR) 3663300
7. Chicago (USA) 3376438
8. Šangaj (Kina) 3559117
9. Lenjingrad (SSSR) 2776400
10. Osaka (Japan) 2453000
11. Buenos Aires (Argent.) 2217702
12. Philadelphia (USA) 1950961
13. Beč (Njem.) 1874130
14. Rio de Janeiro (Braz.) 1585234
15. Kalkuta (Indija) 1485582
16. Rim (Italija) 1121184
17. Kairo (Egipat) 1064567
18. Milano (Italija) 1049250
19. Mexiko (Mexiko) 1029068
20. Barcelona (Špan.) 1005565

Veći gradovi u državi

1. Beograd (Zemun i Pančevo) 288938	
2. Zagreb 220000	10. Šibenik 37500
3. Subotica 100058	11. Maribor 34000
4. Sarajevo 68173	12. Sombor 32000
5. Skoplje 64737	13. Petrovgrad 32000
6. Novi Sad 64000	14. Vršac 29400
7. Ljubljana 60000	15. Banja Luka 22200
8. Split 43711	16. Mostar 20250
9. Osijek 40337	17. Tetovo 16395

Subotičke Novine

Uredništvo i uprava:
Paje Kujundžića ulica broj 9.
Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik i izdavač:
Blaško Rajić, Beogradski put 52.

Izlaze petkom,
Pretplata:
Godišnje 40 D Polugodišnje 20 D.

Naš program

Program našeg književnog i žurnalističkog rada pod okriljem „Subotičke Matice“ je sasvim jednostavan. Sav se naš rad usredotočuje u tri riječi: Bog, narod i prosvjeta. Bog je naš vječni Otac, osnov vjere naših otaca, koja nam je i u najtežim časovima davala nesavladive snage za otpor, samoodržanje i pobjedu. Bog i njegova pravda su bile riječi upisane u srca naših slavni predaka, kada su se mačem u ruci borili za „Krst časni i slobodu zlatnu...“ a te iste riječi lebde pred očima naše današnje generacije, koja se djelom i riječju bori, da među nama zavлада kraljevstvo Kristovo. Zato je Bog naš glavni i prvi cilj.

Narod je druga točka našega programa. I to naš hrvatski narod. Nećemo da nas više razni kaputaši i nepošteni političari pod bunjevačkim i šokačkim imenom iskorišćuju i zaglupljuju. Nećemo da nas više smatraju pustim nulama, koje razne stranke samovoljno priključuju svojim nesigurnim brojkaama! Mi hoćemo svoju zasluženu slobodu koja nam kao bačkim Hrvatima po vječnoj prav-

di pripada. Hoćemo, da budemo gospodari u svojim kućama, a ne sluge. Hoćemo, da mi odlučujemo svojom sudbinom, koju smo od vajkada povezali s Hrvatima iz cijele lijepe naše Domovine. Hoćemo dakle slobodan, svijestan i sretan hrvatski narod!

Svaki narod k sreći dolazi preko prosvjete. Mi smo bački Hrvati bili dugo vremena zapostavljeni. Nijesu nam dali, da se slobodno razvijamo, da kulturnim radom dižemo svoje ljude, da na izvorima znanja i umijeća utažimo žeđ svoje duše. Naši su sinovi bili svuda šikanirani, u škole su nam doneli nerazumljive profesore i učitelje, djecu su zaglupljivali raznim zastarjelim teorijama. Bili smo potisnuti na svim linijama. No mi nijesmo ni jedan čas klonuli. Ni časak se nijesmo odrekli svoga programa. I zato je naš rad okrunjen pobjedom. I zato sada još više, okupljamo snage, da zdravom kršćanskom i hrvatskom prosvjetom usrećimo svoj narod. Sve sile ulažemo za Boga, naš hrvatski narod i hrvatsku prosvjetu.

zkvh.org.rs

Subotičke Novine

Uredništvo i uprava:
Paje Kujundžića ulica broj 9.
Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik i izdavač:
Blaško Rajić, Beogradski put 52.

Izlaze petkom.
Preplata:
Godišnje 40 D Polugodišnje 20 D.

Naš program

Program našeg književnog i žurnalističkog rada pod okriljem „Subotičke Matice“ je sasvim jednostavan. Sav se naš rad usredotočuje u tri riječi: Bog, narod i prosvjeta. Bog je naš vječni Otac, osnov vjere naših otaca, koja nam je i u najtežim časovima davala nesavladive snage za otpor, samoodržanje i pobjedu. Bog i njegova pravda su bile riječi upisane u srca naših slavni predaka, kada su se mačem u ruci borili za „Krst časni i slobodu zlatnu...“ a te iste riječi lebde pred očima naše današnje generacije, koja se djelom i riječju bori, da među nama zavlada kraljevstvo Kristovo. Zato je Bog naš glavni i prvi cilj.

Narod je druga točka našega programa. I to naš hrvatski narod. Nećemo da nas više razni kaputaši i nepošteni političari pod bunjevačkim i šokačkim imenom iskorišćuju i zaglupljuju. Nećemo da nas više smatraju pustim nulama, koje razne stranke samovoljno priključuju svojim nesigurnim brojkama! Mi hoćemo svoju zasluženu slobodu koja nam kao bačkim Hrvatima po vječnoj prav-

di pripada. Hoćemo, da budemo gospodari u svojim kućama, a ne sluge. Hoćemo, da mi odlučujemo svojom sudbinom, koju smo od vajkada povezali s Hrvatima iz cijele lijepo naše Domovine. Hoćemo dakle slobodan, svijestan i sretan hrvatski narod!

Svaki narod k sreći dolazi preko prosvjete. Mi smo bački Hrvati bili dugo vremena zapostavljeni. Nijesu nam dali, da se slobodno razvijamo, da kulturnim radom dižemo svoje ljude, da na izvorima znanja i umijeća utažimo žeđ svoje duše. Naši su sinovi bili svuda šikanirani, u škole su nam doneli nerazumljive profesore i učitelje, djecu su zaglupljivali raznim zastarjelim teorijama. Bili smo potisnuti na svim linijama. No mi nijesmo ni jedan čas klonuli. Ni časak se nijesmo odrekli svoga programa. I zato je naš rad okrunjen pobjedom. I zato sada još više, okupljamo snage, da zdravom kršćanskom i hrvatskom prosvjetom usrećimo svoj narod. Sve sile ulažemo za Boga, naš hrvatski narod i hrvatsku prosvjetu.